

DIRK MEYER,

EENE

GESCHIEDENIS VAN DEN WATERKANT,

DOOR

SLEECKX.

MET TWEE PLATEN DOOR HENDRIK SCHAEFELS.

GENT,

BOEKHANDEL VAN W. ROGGHÉ, KALANDERBERG, 8.

—
1864.

HET SPRIETLOOPEN.

DIRK MEYER,

EENE

GESCHIEDENIS VAN DEN WATERKANT,

DOOR

SLEECKX.

MET TWEE PLATEN DOOR HENDRIK SCHAEFELS.

GENT,
BOEKHANDEL VAN W. ROGGHÉ, KALANDERBERG, 8.

—
1864.

— Druk. Eug. Vanderhaeghen —

AEN MYN' VADER

ALBERT SLEECKX,

Gedekoreerde van de Werkmansorde.

INLEIDING.

Daer welligt eenige myner lezers geneigd zouden wezen het onderhavige verhael als een werk der verbeelding, een bloot verdictsel, eenen roman, in één woord, te beschouwen, waervan de gebeurtenissen nooit hebben plaets gegrepen, de helden nooit bestaan, acht ik my verplicht hier de omstandigheden op te geven, waeraen dit boek zynen oorsprong te danken heeft.

Antwerpen is voorzeker eene der schoonste, der bevalligste steden van Midden-Europa, eene dier zeehavens, welke voor geene andere van gelyken rang moeten onderdoen. Hare breede straten, ruime pleinen, prachtige wandelplaetsen en grootsche denkgebouwen bieden den vreemdeling veel schilderachtigs, veel treffends ter bewondering aen; hare teregt geroemde kunstschaten zouden menige vermaerde hoofdstad ten sieraed verstrekken. Wat zy echter het schoonst, het prachtigst, het kostbaerst bezit, is hare fraeije rivier, haer trotsche stroom, hare Schelde.

Vóór een aental jaren had ik my te Brussel metter woon gevestigd. Het verblyf aldaer beviel my uiter-

mate en niet min de gulle, rondborstige dietsche bewooners,—van de overige spreek ik liever niet.— Alleen aen het afwezen eener Schelde had ik moeite my te gewinnen. Ook als myne zaken of familiebetrekkingen my soms voor een paer dagen naer Antwerpen terugriepen , was gewoonlyk myn eerste gang naer de haven. Nauwelyks was ik in de statie aengekomen , nauwelyks hield de spoortrein by den befaemden Dierentuin stil, of ik nam mynen loop door de stad en begaf my, langs den kortsten weg , naer de Werf. Daer konde ik dan uren achtereen by mynen duerbaren stroom verwylen , langshenen de kaeijen slenteren , rond de dokken kuijeren , my in het schouwspel van al die beweging, van dit gedurige gaen en komen van allerlei vaertuigen verlustigen. Met de levendigste belangstelling sloeg ik de ontscheping en inscheping van passagiers gade , benevens het lossen en laden van de ontzag-gelyke hoeveelheden koopwaren , uit al de streken des aerdbodems aengevoerd of naer al de punten van het oude Europa verzonden ; met nog meerder belangstelling verdiepte ik my in de studie van de zeden en gewoonten der bewooners van den Waterkant, karakteristieke bevolking, die van antwerpsch slechts den naem heeft , en , door het verkeer met zeevaarders van alle natiën , eene byna wereldburgerlyke physionomie heeft gekregen, welke tot zelfs in hare spreekwyze doorstraelt. Ik dacht er niet eerder aen weder in de stad te treden en my met myne zaken of myne vermaken bezig te houden, dan na alles in oogenschouw te hebben genomen, en my rekening te hebben gegeven van de minste verandering, welke ik sedert myn laatste

bezoek aan de Werf en de dokken had opgemerkt. Had ik het geluk gehad de haven woeliger, de bassins met meerder vaertuigen opgepropt te zien, de aankomst by te wonen eener talryke vloot groote kustvaerders of overzeesche schepen, eenige gewigtige verbetering, of eenig nieuw gesticht le ontdekken, aan de wyze zorg van het bestuur der handelsmetropool verschuldigd en ten doel hebbende de scheepvaart te begunstigen, de internationale betrekkingen te vergemakkelyken, het verblyf der stad veiliger en aangenaem te maken voor vreemde zeelieden, dan was ik tevreden, voelde ik my gelukkig; dan scheen het my, alsof ik niets meer had te wenschen, alsof ik gerust met den eerstvolgenden trein naer Brussel hadde kunnen terugkeeren, zonder my verder te bekommeren om datgene, wat ik te Antwerpen was komen verrigten, om de betrekkingen of bezigheden, welke er my hadden heen gelokt.

Zekeren dag vooral was ik met den uitslag van myn bezoeken de haven hoogst ingenomen. Het was in den zomer en een heerlyk weder. De stroom schitterde onder de stralen eener blakende zon, en nogtans, daer eene goede bries uit het Noordwesten woei, was de warmte zeer verdragelyk, en heerschte aan de Werf eene liefelyke koelte. De Schelde was vol leven. Honderden vaertuigen kruisten in alle rigtingen. De booten, sloepen, kanen, pinassen, gieken, door wakkere roeijers voortgestuwd, doorploegden het ligt bewogen water; de beurten maekten hare watergangen om de rivier op te laven; de stoomers stookten op verschillende punten van de kaeijen en kroonden zich met hunne gryze

rookpluimen, gereed om talryke reizigers en ontel-lyke kisten en pakken belgische en andere voortbrengselen zeewaerts te voeren. Ten Noorden van de stad in de nabyheid van het dorpje Austruweel, waervan de nederige kerktoren zich, even fier als de ontzaggelyke naeld van Onze Lieve Vrouwe zelve, in de rivier spiegelde, naderden statig met volle zeilen ettelyke groote schepen, waerop de meest verschillende vlaggen en wimpels wapperden. Verderop vertoonden zich andere schepen, welke de afstand kleiner deed schynen en die eveneens al hunne zeilen hadden uitgezet, om spoediger de reede te bereiken, onder het geleide der antwerpsche loodsen, wier korte en krachtige bevelen, by middel van roepen gegeven, men duidelyk konde onderscheiden; en verder nog, zoo wyd het oog dragen kon, zag men aen den horizont eene gansche vloot vaertuigen, met zeildoek overdekt of door stoombooten gesleept, zachtken den stroom opvaren, zich niet grooter voordoende dan de meeuwen, met welke men geneigd was ze te verwarren. Het was een wonderschoone aanblik, een verrukkelyk schouwspel, waarby men zich zonderling te moede gevoelde; een schouwspel, dat men moet gezien hebben, om er al het heerlyke, al het dichterlyke van te beseffen, daer de meest omstandige beschryving vruchteloos een volledig denkbeeld ervan zoude poogen te geven, vergeefs al het schoone en groot-sche ervan zoude poogen af te malen.

Ik was overigens de eenigste niet, die den voortreffelyken aanblik bewonderde, welken de Schelde op dit oogenblik bood. De Antwerpenaren, het zy ter hunner eere gezegd, alhoewel gewend aen de

schoonheden van hunnen vloed , woonen nooit onverschillig de aankomst by van een reusachtig vaertuig en nog minder die van verscheidene gewigtige overzeesche schepen , waarvan zy meesttyds den naem, den kapitein, de lading en de herkomst kennen , lang vóór dat deze te Vlissingen de rivier zyn binnengestevend. Ik weet wel, dat het soms niet zoozeer de dichterykheid van het schouwspel is, die hen de aankomsten met vreugdevolle blikken doet begroeten, als wel berekeningen van zeer on-dichteryken aerd ; doch, indien hunne belangstelling dikwyls enkel het gevolg is van hunne hoop op handelswinsten, waer is het niettemin, dat zy zelden ongevoelig blyven by het gezigt eener wel bezette reede, zelfs dan wanneer geene schepen op stroom liggen of de dokken binnenloopen, waarmede zy regstreeks iets uitstaens hebben. Onder myne oogen had ik daarvan ook ditmael het klaerste bewys. Vóór, achter, nevens my stonden groepen zeelieden, visschers, sjouwers, burgers, vrouwen en kinderen zelfs het heerlyke schouwspel aen te staren. Met rassche gebaren maekten zy, luidop sprekende, hunne aenmerkingen in die schilderachtige tael, met zeetermen doormengd, welke men in dat gedeelte der stad Antwerpen hoort, waarvan ik reeds gewaegde, en welks bewooners in den dagelykschen omgang met de scheepsbemanningen de woordenlyst der zeevaart hebben leeren benuttigen. — Nademael zich onder de aankomende vaertuigen ettelyke bevonden, welke in de antwerpsche haven te huis hoorden, aen boord van welke leden van antwerpsche gezinnen voeren, zoo waren de groepen talryker en luidruchtiger dan gewoon-

lyk. Ook viel het niet moeijelyk de huisvrouwen, moeders, zusters, beminden, vaders, broeders en kleuters te onderscheiden der zeelieden, die, na min of meer lange, min of meer gelukkige reizen, met ongeduld werden verwacht door hen, van wie zy zoo verre verwyderd hadden geleefd, en die opzettelyk naer de Werf gekomen waren, om hen eenige minuten vroeger in de armen te drukken.

Eene dezer groepen vestigde vooral myne aandacht. Naer my docht, moest zy niet tot degene der lieden behooren, welke met ongeduld de terugkomst van een of meer leden hunner familie verbeidden : daervoor was zy niet luidruchtig genoeg en staerde op het schouwspel met eene te kalme voldoening. Zy bestond uit een' grysaerd en vyf kinderen. In den grysaerd konde men meteen den ouden zeerob herkennen. Hy had een van die ronde, opene, eerlyke, goedaerdige wezens, welke aenduiden, dat hunne bezitters niet in staet zyn hunne gedachten te bewimpelen of iemand te benadeelen. Dat hy zyne dagen niet in ledigheid had gesleten, getuigden zyne vereelte handen, zyne sterk gerimpekte, door de zon gebruinde gelaetstrekken en zyne eenigzins gebogen gestalte; dat hy, althans voor het oogenblik, van het varen had afgezien, bewees de reinheid van het zeemanspak, dat zyn kostuem uitmaekte, en, zal ik er byvoegen, hem byzonder wel kleedde. Zyn blauwe pyakker was smetteloos, zyne grauwllynwaden broek versch gestreken, zyne schoenen blinkend, byna zoo blinkend als de wasdoeken hoed, die hem den kalen schedel dekte en tusschen welks lint een kort, sierlyk doorgerookt pypken was gestoken. Zyne kleine gezellen waren lieve blonde

krullekoppekens , bloeiend van gezondheid en levenslust. Zy moesten zyne kleinkinderen wezen; want in hunne blozende aengezigtjes meende ik iets van het zyne te bespeuren. Zy zaten met hun zessen — grootvader en de knapen — op eene der houten banken, waarmede de Werf is bezet en de grysaerd legde den kleinen de bediedenis uit der vlaggen, welke op de schepen wapperden. Tevens gaf hy hun, zoo eenvoudig en verstaenbaer mogelyk , inlichtingen nopens het verschil van vorm, welk men in den romp en den opstal der voorste vaertuigen kon bemerken.

« Ziet gy , Riksken? » sprak hy tot het oudste jonksken , een knaep van 8 à 9 jaren met vurige blikken en een kloek gestel, « ziet gy? de voorste van al, is een driemast. 't Is de *Karel-Hendrik*. Ik en uw vader, wy kennen hem zeer wel, dien. »

« Die? » riep de kleine regtstaende en vrolyk in de handen klappende. « Dat is de *Karel-Hendrik*! Maer dan is het de driemast van vader,.... en van grootvader ook! »

« Juist. Uw vader en ik, wy hebben er lang op gevaren , er menige reis medegedaen , vóór dat gy nog op de wereld waert; want 't is een oud schip... Dat, hetwelk onmiddelyk daarna komt, en de *Karel-Hendrik* byna met zynen boegspriet raekt, is een schoener. Gy ziet wel, dat hy geene ra's aen zynen achtersten mast heeft, niet waer? Het is daerom, dat men hem eenen schoener noemt. Hadde hy ra's, gelyk de andere, die nevens hem zeilt, men zoude hem brik heeten. »

« Zeg, grootvader , ik heb liever dien anderen »
« hernam Riksken. » Hy is veel fraeijer, en als ik

groot ben, wil ik er zoo een' hebben. Niet waer, grootvader, dat ik eene brik zal hebben, waervan ik de kapitein zal wezen, gelyk vader van de *Vrouw Meyer*? »

« Ik zie liever den driemast » sprak een klein meisje, dat ietwat jonger moest zyn. « 't Is het schip van vader en grootvader geweest. Ook vind ik het *netter* dan het andere : het heeft eenen witten boord, van voren eene gouden pop en van achter eene schoone vlag, rood, geel en zwart. »

« Dat is de belgische vlag, Wanneken ! » zei de oude « de vlag van ons land. De brik is een Deen : hy heeft eene roode vlag met een wit kruis en eenen wimpel insgelyks rood en wit. Het vaertuig, dat op de drie eerste volgt, is een Amerikaen : het voert eene vlag met roode en witte strepen, en in eenen hoek een boel witte starren op een blauw veld. 't Is ook een driemast ; doch men noemt hem *klipper*, wyl hy ranker en fyner van bouw is. Hadde hy geene ra's aen zynen achtersten mast, men zoude hem *bark* noemen. »

« Zy lykt aen het kleine schip, dat in vaders kamer aen de zoldering hangt » meende het meisje.

« Ik dacht dat eene bark maer een klein schipken was... »

Die bedenking werd door een ander jongskens gemaakt. De zeebonk antwoordde :

« Ja wel, Daentje : eene bark is ook een kleiner vaertuig ; doch men geeft tevens dien naem aen een groot schip, eenen driemast als dezen. Uw peter, Daen Van den Hoek, voert het bevel over

zulk eene bark... Gy weet wel, uw peter, die u met het laatste Nieuwjaer zoo'n kostelyk speelgoed heeft gegeven? »

« En die my eens kokosnoten heeft meêgebragt, zoo groot! » riep Daentje, de armen uitspreidend, alsof de kokosnoten van zynen peter eene el in den doormeter hadden gehad.

« Voor my brengt hy nooit iets mede » pruilde een tweede klein meiske, dat nog niet gesproken had, « en met Nieuwjaer kryg ik niets dan peperkoek, met suiker er op..., dat toch heel lekker smaakt » voegde zy er half getroost by.

« Zeg eens, grootvader! Wat is dat voor eenen, die nu voor den inkoom van het dok zeilt en van voren en van achter rond is? » vroeg nog Riksen.

« Dat is eene kof, » zei de grootvader « en verderop dat schip met eenen enkelen mast, hetwelk zoo wel op de *beurten* trekt, die gy ginds ziet laveren, is eene pleit. Zy kan in zee gaen, terwyl de *beurten* veelyds alleen op de binnenwaters, naer Gent of naer Brussel, varen. »

Zoo koutten zy, toen ik niet langer aen myn verlangen konde weêrstaen eene vraag of twee te rigten tot den oude, die in weinige woorden de kinderen een aental dingen had uitgelegd, welke my nog meer dan hun misschien onbekend waren. Ik naderde dus de groep en sprak den grysaerd aen. Dan, hy konde, tot zyn innig spyt, zegde hy, my niet al de ophelderingen bezorgen, welke ik wenschte.

« Het doet my leed » sprak hy « u niet te kunnen voldoen; maer, ziet gy, mynheer, ik zelf ben in de

dingen, welke gy vraegt, niet wel te huis. Ik heb lange jaren gevaren, dat is waer; doch enkel als gemeen matroos en als bootsman. Wat dus touwen, zeilen, masten, stengen en ra's, het scheepswerk in het algemeen, staende en loopende want in het byzonder, betreft, daeromtrent kan ik u op eene bevredigende wyze inlichten. Wanneer gy echter meerder wilt weten, dan ben ik uw man niet, daer ik my niet in de gelegenheid heb bevonden er veel over na te denken. Hebt gy werkelyk lust om het fyne van de zaak te kennen, dan zal ik u by iemand brengen, die u met genoeg zal te woord staen, en al de verklaringen en ophelderingen bezorgen, welke gy verlangt. Die iemand is myn schoonzoon, een zeeman, gelyk er hier te Antwerpen al niet vele zyn, een onzer bekwaemste kapiteins, kapitein Dirk Meyer. Gy hebt welligt van hem gehoord? »

Ik moest tot myne schande belyden, dat ik my niet herinnerde den naem van kapitein Dirk Meyer ooit te hebben hooren uitspreken. Ik verschoonde my zoo goed ik kon, en deed den grysaerd aenmerken, dat, wyl ik Antwerpen niet bewoonde en met het persoooneel van de belgische koopvaerdy nooit in betrekking kwam, het hem niet moest verwonderen, indien een befaemd zeeman, gelyk M. zyn schoonzoon, my onbekend was gebleven.

« 't Is zoo » hernam hy. « Gylîè Brusselaren, » — ik had hem gezegd, dat ik te Brussel gevestigd was — « gylîè Brusselaren weet niets van handel of scheepvaart. Zeer natuerlyk: met uw dok, eenen voorschoot groot, en met het half dozyn kleine zeeschepen, welke gy alle jaren ontvangt, kunt gy er niet veel van leeren, en moet al wat gy hier ziet

u vreemd zyn, zoowel als de naem onzer knapste zeelieden. Welnu, kom mede naer Dirk. Gy zult zyne kennis maken. »

En daer ik aerzelde zyn vriendelyk aanbod te aenvaerden, en de vrees uitdrukte, dat myn bezoek den kapitein, die my nooit gezien had, mogte hinderen :

« Hem hinderen, hem, Dirk ! » sprak hy, « als gy over scheepvaart en zeewezen komt praten ! Men ziet wel, dat gy hem niet kent. Hy is de braefste jongen van de wereld, en niet trotsch, hoort gy ? ofschoon hy het misschien met meerder regt dan vele anderen zoude mogen wezen ; want hy heeft wat moeten afzien, vooraleer tot den graed van kapitein te geraken.... Doch hy zal u dat alles veel beter dan ik uitleggen. Kom met ons, zeg ik, en wees niet bang, dat hy 't zal kwalyk nemen. Het is genoeg, dat ik u inleide en dat gy belang stellet in de koopvaerdy. Na een half uer pratens met den kapitein, zult gy reeds goede vrienden zyn, en hem kennen alsof gy tien jaren scheepsbeschuit en gezouten vleesch met hem haddet gegeten. Kom ! »

Ik liet my gezeggen en volgde den ouden pekbroek en zyne kleinkinderen. Ik bemerkte, dat hy een weinig mankte en hoorde hem onderweg als *Rik Saeyens*, ook wel als *bootzman* begroeten. Hy bragt my in eene straet, digt by de Predikheeren- of St. Pauluskerk. Wy hielden voor eene deftige wooning stil, de wooning van den kapitein. De grysaerd schelde aen en deed my binnentreden. Weldra had ik zynen schoonzoon voor my. Ik vond in hem een' man van middelbaren leeftyd met een gelaet zoo eerlyk en open als dat van zyn' schoon-

vader, doch met eenen blik waeruit meer verstand en krachtdadigheid straelden, en eene tael even beschaeft als trouwhartig. Na een half uer koutens, waren de kapitein en ik, net als de oude het had voorspeld, inderdaed goede vrienden.

Dirk Meyer hielderde my alles op, wat ik wilde weten. Hy zegde my, hoe hy voornemens was binnen kort zyn afscheid van de scheepvaart te nemen. Zyne nog knappe vrouw, welke ik mede te zien kreeg en die my een toonbeeld van eene antwerpsche huismoeder scheen, wenschte zeer, dat hy eerlang het varen aen min begooden — hy was welstellend, zelfs ryk — zoude overlaten. Hy bekende my, dat het hempyn zoude doen zyn gevaerlyk, doch eervol beroep op te geven, te meer daer hy vreesde in het vak van rentenier zich nu en dan een luttel te vervelen. Hy vertelde my verder zyne byzonderste reizen. Ik vond eene van dezelve zoo merkwaardig, dat ik hem ried ze te boek te stellen, indien hy, wel te verstaen, niet liever verkoos eene volledige beschryving van zyn leven te maken. In den beginne lachte hy. Hy beweerde, dat het alles der moeite niet waard, of, gelyk hy zich uitdrukte, dat *het sop de kool niet waard* was. Ik verzekerde hem het tegendeel. Ik betoogde, hoe welligt zyn gèschryf aen anderen tot nut konde strekken. Die laatste beweeggrond overreedde hem. Voor dat ik hem en de zynen verliet, had hy my beloofd de hand aen het werk te slaan.

Toen ik zes maenden later hem weder bezocht, was hy van eene korte reis teruggekeerd en had de beschryving van zyn leven begonnen. Vier jaer nadien, als ik op nieuw Antwerpen bewoonde, had

hy zynen arbeid voltooid. Ik vroeg hem de toelating de beschryving in druk te geven. Thans ook lachte hy, herhaelde, dat het sop de kool niet waard was, en kostte het my moeite hem over te halen. Het gelukte my eindelyk toch, dank aen de bemoeijingen van vrouw Meyer en van Rik Saeijens, die in myn gevoelen deelden, dat het relaes van Dirks lotgevallen nut konde stichten. De kapitein gaf my echter zyn handschrift en zyne toestemming niet dan op de volgende voorwaerden :

1° Ik zoude al de namen, welke in de beschryving voorkwamen, zoodanig veranderen, dat niemand te Antwerpen de verschillende persoonaedjen konde herkennen;

2° Ik zoude tael en styl, zelfs den verhaeltrant derwyze verbeteren, dat het werk de belgische koopvaerdy en het achtingswaardige lichaam der antwerpsche kapiteins geene oneer aendede;

3° Ik zoude er mynen naem opzetten en dien van den waren schryver teenemael buiten spel laten;

En 4° Ik zoude vyf jaren wachten vooraleer het gewrocht in de wereld te zenden.

Ik beloofde de gestelde voorwaerden stipt na te leven, en heb woord gehouden.

De lezer dus, welke in het onderhavige verhael niets anders dan een verdichtsel, eenen roman zoude zien, zoude voorzeker ongelyk hebben. Zyn ongelyk zoude nog grooter zyn, indien hy deze inleiding voor een van die versleten middelen ginge nemen, waarvan de schryvers zich sinds onheugelyke tyden bedienen, om het publiek in dwaling te brengen.

I.

MYNE OUDERS. — SCHEEPSTIMMERMAN EN GARNAEL- MEISJE.

Vooraleer myne eigene lotgevallen te verhalen, dien ik, in korte woorden, de geschiedenis myner ouders te doen kennen.

Myn vader was van Oostende. Hy voer aen boord van eene hamburgsche brik, in hoedanigheid van timmerman. By een der bezoeken van zyn schip in de antwerpsche haven, ontmoette hy in eene *estaminet* aen het groote dok, eene jonge garnael-ventster, die, met hare langvleugelige trekmut, haer rooskleurig jak en haren witten voorschoot, hem het bevalligste vrouwelyke schepsel toescheen, welk hy ooit had gezien. Die garnaelventster of *garnaelleurster*, gelyk men te Antwerpen zegt, werd myne moeder.

Zy was de dochter eens armen kleermakers van den Waterkant, en woonde in de Schipstraet. Haer vader, die al vroeg weduwnaer was geworden, werkte voor de kleedermagazynen aen den Bassin. Hy won by zomertyd, als er vele schepen aenkwamen

en de winkels van het Schipperskwartier groot vertier hadden , nauwelyks het noodige voor zich en zyn kind , wat zeggen wil , dat hy des winters, by ysgang, als de toestand der Schelde geene aankomsten toeliet, dikwyls gebrek leed. Zulks dwong myne moeder, eens, dat hy reeds twee volle weken zonder een' slag werk was geweest, van den nood eene deugd te maken, zich een paer platte korven en twee tinnen maetjes aen te schaffen, in den morgen naer de Kaei te gaen en er eene kleine hoeveelheid garnalen te koopen , om die, na ze te huis te hebben gekookt, des avonds in de herbergen aen de Werf en de dokken rond te venten. Daer zy inderdaed een lief meisje was, die er braef en zedig uitzag, wat by de garnalventsters niet altoos het geval is, kreeg zy in korten tyd vele klanten onder de gewoone bezoekers van gemelde drinkhuizen. Weldra wilden velen hunner van haer alleen garnalen, en verkozen soms tot laet in den avond te wachten, om hunnen geliefkoosden visch te nuttigen, liever dan by andere meisjes te koopen, welker waer hun min smakelyk, korven min rein, tinnen maetjes min blinkend, korfdoeken min blank en geheel voorkomen, min eerbaer toelachten.

Myn vader, die, even als ik, Dirk Meyer heette, was van een' stillen aerd, maer voor het overige een knap zeeman, en, wat meer is, een doorgoed en zeer ordelyk mensch. Hy hield zich weinig op met ander scheepsvolk, was schier altoos alleen, wanneer hy aen land kwam, en bezocht by voorkeur die estaminets, alwaer hy wist, dat het kalm en bescheiden toeging, en hy zeker was zich niet te moeten mengen in de luidruchtige gesprekken,

noch de te kostbare verteringen zyner makkers. Het was in eene dier estaminets, dat hy myne moeder voor de eerste mael zag. Hy zat alleen aen eene tafel, rookte stilzwygend zyne pyp en onderbrak slechts nu en dan die bezigheid, om het glas bruin bier aen tespreken, dat voor hem stond : in één woord, hy gedroeg zich net als ieder ander eerlyke en *gezette* burger het hadde kunnen doen. Myne moeder kwam hem den inhoud harer korven te koop bieden. Hy weigerde eerst, want hy lustte geene garnalen. Een vlugge oogslag op de aanminnige *leurster* deed hem van gedachte veranderen. 't Schynt, dat de sierlyke vleugelmuts, het rozeroode jak, de witte voorschoot, de krakendnette korven, maer vooral het zeegbare wezen en de vriendelyke blik van het meisje, indruk maekten op zyn anders kalm gemoed. Hy kocht garnalen, veel min om er te eten, dan om myne moeder te *handgiften*, die nauwelyks hare ronde begonnen, en, zegde zy, nog niets verkocht had. Hy grimlachte, wat hy zelden deed, toen hy haer een kruis zag slaen met het kopergeld, dat zy van hem had ontvangen. Hy had sedert zyne eerste Kommunie de dingen van de godsdienst een weinig uit het oog verloren, en geloofde niet aan de kracht van dergelyke vrome handelingen, zeer in zwang by de leursters en ventsters van Antwerpen en andere steden. Hy sprak geen enkel woord. Myne moeder verliet de herberg. Zyn blik volgde haer tot aen de deur, welke hy, nog eenigen tyd na haer vertrek, bewegingloos bleef aenstaren. Toen kwam hy tot bezinning en haestte zich den gekochten

visch aen de kleinen der eigenaers van de estaminet uit te deelen.

Des anderdaegs was hy aen dezelfde tafel in dezelfde herberg gezeten, rookte en dronk, lang vóór dat myne moeder zich op weg begaf, om hare waer uit te venten. Zy vond hem op dezelfde plaets en in dezelfde houding als daegs te voren, bood op nieuw hem garnael aen, welken hy kocht, en, zoodra zy weg was, aen de kinderen uitdeelde. Den derden dag, herhaling van het tooneel der twee vorige. Eer de week ten einde was, was myne moeder er zoodanig aen gewoon hem alle avonden aen dezelfde tafel te vinden, en had hy, van zynen kant, zoo zeer de gewoonte aengenomen haer garnael af te koopen, om dien den kleinen weg te schenken, dat zy, zonder elkaër een woord toe te spreken, als oude kennissen waren geworden, en dat hun beiden iets ontbrak, wanneer, by toeval, de garnaelvischers des morgens niet waren aengekomen, myne moeder haren voorraad niet had kunnen opdoen en dus des avonds moest te huis blyven. Ook de kinders hadden er zich spoedig aen gewend alle dagen hun aendeel kleinen visch te krygen, en zoohaest zy het garnaelmeisje zagen binnentreden, verdrongen zy zich rond de tafel van den scheepstimmerman en wachtten met ongeduld tot deze zynen koop gedaen en elk hunner het deel in den voorschoot had gelegd, dat zy meenden hun van regtswege toe te komen.

Tot hiertoe had Dirk Meyer, by al dat hy dagelijks er meer op gesteld wierd de garnaelventster te zien en van haer te koopen, jegens haer even als

jegens elke andere het stilzwygen in acht genomen. Ter nauwernood wisselde hy met haer een paer woorden, juist zooveel als onontbeerlyk was om zynen aenkoop te doen, en nooit eene silbe meer. Veertien dagen echter nadat hy haer de eerste mael had gezien, gebeurde er iets in de estaminet, dat hem, om zoo te zeggen, dwong het stilzwygen te breken. Ziehier ter welker gelegenheid. Dien avond was myne moeder, later dan gewoonlyk, in de herberg gekomen : zy had hare ronde van eenen anderen kant begonnen. Twintig malen misschien was hy op het punt geweest terug aen boord te gaen; want er was, iets buitengemeens, veel gerucht in de estaminet, en twintig malen had hy besloten nog een luttel tyds te blyven, in de hoop haer te zien verschynen. Zy kwam eindelyk, en ving aen heure waer aen te bieden. In een' hoek hadden een zestal italiaensche matroozen post gevat, die veel dronken en sigaretjes rookten, doch nog meer raesden en tierden. Het was uit hoofde hunner nabyheid, dat de scheepstimmerman had willen vertrekken. Niet alleen was hy een volslagen vyand van alles wat aen gedruis of wanorde geleek; hy had daerby van de zeeliën van het Zuiden dien afkeer, welke byna al de varensgezellen van het Noorden eigen is. en die, al te dikwyls, aanleiding geeft tot erge botsingen en bloedige worstelingen. De Italianen zich verستout hebbende met het garnaelmeisje in hunne tael den draek te steken, en te spotten met hare houding en hare kleedy, zoo voelde Dirk, die een beetje gebroken italiaensch sprak, zich gebelgd door die handelwyze. Zyn misnoegen klom ten top, toen een der Zuiderlin-

gen zich gemeenzaemheden met het kind wilde veroorloven, en de spotterny en den moedwil zoo verre dreef haer by de middel te vatten en te omhelzen. Zy poogde hem af te weren, en daer zulks haer niet gelukte, verlegen als zy was met hare korven, daer een tweede Italiaen zich by den eersten voegde, om haer te kwellen, sprong eensklaps de scheepstimmerman, die vergeefsche moeite had aangewend om zich te bedwingen, over de tafel, waeraen hy gezeten was, — hy zat tegen den muur en de tafel stond voor hem, — wierp met eenen stomp eenen der overmoedige matroozen ter neder, greep den anderen hy de schouders, deed hem als een tol ronddraeijen en benam hem door ettelijke schuddingen den lust het spel te herbeginnen.

Myne moeder was van hare aenvallers verlost; doch hierby bleef het niet. De overige Italianen, gram om de tusschenkomst eens vreemden, in wien zy aen zyn gewaad en aen twee drie krachtvolle uitroepen, hem in zyne woede ontsnapt, eenen zee-man van het Noorden, dat is hunnen natuerlyken vyand, herkenden, achtten het van hunnen pligt de makkers te wreken. Zy stonden allen regt onder het uiten van wraekkreten en verwenschingen, en vielen op den moedigen scheepstimmerman aen. Deze, zonder te ontstellen, deinsde een paer schreden achterwaerts, valte een' stoel en wachtte gerust de aenvallers af. Er waren er die naer hunne messen grepen. Die beweging ontsnapte mynen vader niet. Hy begon zoo dapper met den stoel te schermen, dat de Italianen besluiteloos bleven: zyne beradenheid en zyne ferme houding leverden waerschyntlyk hun stof tot overweging. Na een aental *per bacco's*

en andere zuidervloeken te hebben uitgestooten, oordeelden zy het raedzamer hunne messen in de kokers te bergen, die hunne gordels versierden, en al brommend te vertrekken. Het was tyd : zy konden nog niet aen den hoek der eerste straet wezen, als een agent van den waterschout binnentrad. Door mynen vader in weinige woorden van het gebeurde onderrigt, toonde de policieman zich bereid de ruziemakers achter de grendels te steken. Hy ging zelfs buiten, om dit prysbare voornemen ten uitvoer te brengen; doch nutteloos : alsof zy hadden lont gerooken, waren de Italianen spoorloos verdwenen.

Gedurende de laetste helft van het vorige tooneel, had myne moeder zich meer dood dan levend op eenen stoel laten vallen. Nadat hare aenranders zich hadden uit de voeten gemaekt, nam zy hare korven op, en wilde, op hare beurt, de herberg verlaten. Vruchteloos rieden haer de *baes* en de *bazin*, vreezende dat de Italianen nog niet genoeg verwyderd waren, wat te wachten. Zy durfde niet blyven, dewyl het vry laet en het uer reeds voorby was, waerop zy plagt huiswaerts te keeren. Die omstandigheid fluisterde den scheepstimmerman moed in en maakte hem ongemeen stout. Hy bood aen haer naer huis te begeleiden, en daer de lieden der herberg haer aenspoorden het aanbod niet af te wyzen, daer zy mischien in den grond van haer hart niet beter vroeg dan het te aenvaerden, stemde zy er eindelyk in toe, dat vader haer zoude vergezellen. Tot meerdere zekerheid beloofde de agent van den waterschout, dat hy hen op eenigen afstand zoude volgen.

Dit laetste was niet eens noodig. De Zuiderlingen waren weg en de scheepstimmerman en zyne gezel-

lin konden de Schipstraeten de wooning van den armen kleermaker bereiken, zonder verder het minste gevaer te hebben geloopt. Onderweg praetten zy. Zy sprak hem van haren vader, die zeer ongerust zoude geweest zyn, indien hy haer niet voor 11 ure hadde zien wederkeeren; *hy* haer van de goede oude vrouw, zyne moeder, die hy te Oostende had gelaten, en die insgelyks zyne terugkomst met ongeduld verbeidde, omtrent het tydstip, waerop zy wist, dat hy moest wederkeeren. Tusschen personen van verscheiden kunne, die met dezelfde schoone gevoelens zyn beziel en elkanders gewaerwordingen verstaen, gaet de kennismaking soms voort met verwonderlyken spoed. Zy waren nog niet in de Schipstraet aangekomen, of Dirk en het garnaelmeisje hadden mekaër beleden, dat zy niet onverschillig de een voor den anderen waren, en dat zy zich in staet geloofden om zamen een gelukkig echtpaar te vormen.

Dirk sprak met den kleermaker, en Joh Redig — dit was de naem myner moeder — zegde haren vader hoe edelmoedig de scheepstimmerman haer had verdedigd. Die uitleg was de beste aanbeveling. Nog denzelfden avond maakten de gelieven den oude bekend met het plan door hen, in 't naerhuis-komen, ontworpen. Dit plan bestond hierin: Meyer zoude onmiddelyk na de reis, welke hy op het punt was aen te vangen, naer Oostende gaen en zyne moeder zoeken te bewegen met hem naer Antwerpen te gaen wonen. Hy twyfelde geenszins of zy zoude met vreugde toestemmen. Dan zoude de bruiloft volgen. Met vader Redig en moeder Meyer

zouden de jonge echtgenooten één huishouden uitmaken en hun best doen, om met elkaër en de oude luidjes zoo vergenoegd te leven, als maer immers mogelyk zoude zyn.

Myn vader vertrok. Na weinige maenden was hy terug en begaf zich naer Oostende. Hy bragt zyne moeder niet naer Antwerpen mede. In zyne geboortestad aengekomen, had hy vernomen, dat zy drie weken te voren was overleden, op haer sterfbed den zegen des hemels over den afwezigen zoon afsmeekende.

II.

GEEN VOLMAEKT GELUK OP AERDE. — IK KOM TER
WERELD. — VOORVAL OP HET STAKETSEL.

Het huwelyk werd weinige weken na de terugkomst des scheepstimmermans gevierd en was werkelyk zeer gelukkig. Geen wonder : vader en moeder hadden elkander hartelyk lief, pasten braef op , kwamen wel aen hun brood , behandelden den ouden Redig regt kinderlyk , zelfs als hy geen werk had, en deden niemand kwaed. Vader had van het varen afgezien , zich onder de werklieden doen aennemen van eenen der antwerpsche scheepsbouwers, die aen het Staketsel , achter het Kasteel , zyne werf had, en won een goed loon. Moeder ventte niet meer ; zy bevredigde zich met haer huishouden te besturen , en verzorgde de beide mannen zoo gewetensvol , dat zy haer als het toonbeeld der huisvrouwen en der dochters roemden. De bureu zelven hadden er hun vermaek in en als zy deszondags, na den noon , den Oostendenaer — gelyk zy vader noemden, — en zyne jonge gade, netjes gekleed , hunne deur zagen sluiten om zamen, met den kleer-

maker, eene wandeling langs de haven of buiten eene der stadspoorten te doen, zouden zy er hebben durven op zweren, dat op Gods wyden aerdbodem geene drie meer vergenoegde menschen te vinden waren, geene drie, die meer hun geluk verdienden.

Daer echter, gelyk ieder maer al te wel by ondervinding weet, het volmaakte geluk op deze wereld een droom is, en elk huisje zyn kruisje moet hebben, kon het niet missen, of het lot der echtelingen Meyer, hoe schoon in de oogen van elkeen, moest onder de eene of andere betrekking te wenschen laten. En inderdaed, de tevredenheid van het voorbeeldige gezin was niet volkomen; de zonnige huwelyksvreugde had hare schaduwzyde; de rozen, waerop Joh en Dirk wandelden waren niet zonder doornen. Ondanks hare vurige begeerte om den man harer keuze een kind te schenken, scheen moeder geene moeder te kunnen worden. Zulks ontstemde hen soms en maakte hen treurig. In den beginne had het hen niet verontrust, wyl zy meenden tyd genoeg te hebben om eenen ganschen boel kinders byeen te krygen. Het had hun zelfs een zegen te meer geschenen, daer zy wisten, dat te veel kleinen eene ware ramp zyn voor de meeste arbeiders. Doch toen twee, drie, ja vier jaren verstreken, zonder dat moeders verlangen werd vervuld, vingen zy aen nu en dan al eens te zuchten, als zy te zamen over de knapen of de meisjes uit de buert spraken, of op de wandeling moeders met zuigelingen op den arm ontmoetten. Vader kloeg niet, want hy was, men weet het, uit zynen aard weinig van zeggen; doch moeder, die hem van de eerste weken na de bruiloft door en door had leeren

kennen, bespeurde weldra wat in hem omging, en dat hy, by zyne schynbare onverschilligheid, verdriet had in hare onvruchtbaerheid. Dit verdriet werd grootendeels veroorzaekt door de plagerijen, waarmede zyne gezellen der scheepstimmerwerf hem somtyds kwelden om harentwille. Het bedroefde haer zeer. Vader Redig zelf bragt, onnoozel weg, het zyne by om hare droefheid te vergrooten, door aen te merken, dat hy vreesde nimmer *peken* of grootvader te zullen worden. Het speet hem geweldig, niet voor hem, zegde hy: hy was daerboven; maer.... Daer hadt gy Sus Lievens, met wien hy, vóór ruim vyftig jaren, als leerjongen had gewerkt en thans nog dikwyls sprak... Die was den zondag morgen altoos met eenen kleinzoon of eene kleindochter op den wandel, pronkte met de bengels en pochte, dat het einde er aen verloren was. Hy liet niet na hem, Redig, met gehuichelde deernis te vragen, of zyne dochter niet haest den *boer* zoude gaen spreken; hoe het toch kwam, dat in het huisje van de Schipstraet nog niets op weg was, en of Dirk Meyer voornemens bleef al zyn geld te sparen en nimmer kinders van gemelden boer te koopen.

Moeder was godsdienstig en dat troostte haer; want, gelyk zy my dikwyls heeft bekend, zy ware van toen af, by al haer geluk, zeer ongelukkig geweest, indien zy in haer vast betrouwen op God geene leniging voor hare smart hadde kunnen vinden. Alle morgens, zoodra myn vader naer het Staketsel en haer huishouden opgeredderd waren, begaf zy zich naer de Onze Lieve Vrouwenkerk, om er eenige stonden te bidden. Zy had eene byzondere

devotie voor den H. Antonius à Padua, wiens voor-
spraeck, naer heur oordeel en naer dat van al de god-
vruchtige Antwerpenaers, in den hemel veel meer
vermag dan die van menig anderen Sant. Demoedig
smeeke zy dagelyks de hulp af van dien magtigen
voorspreker, opdat het hem zoude believen een
goed woord voor haer te doen by den lieven Heer.
Dat deze zoude eindigen met haren vurigen wensch
om een kleinen Dirk of eene kleine Joh te verhoor-
ren, daeraen twyfelde zy in geenen deele. Ook ver-
liet zy telkens de St. Antoniuskapel, gesterkt met
nieuwen moed, vervuld met nieuwe hoop eerlang
haren man en haren vader in staet te stellen de pla-
geryen der gezellen van de scheepstimmerwerf en
het gepoch van Sus Lievens te doen ophouden. Of
Dirk Meyer wist van die bezoeken en gebeden?
Voorzeker. Hy was zelfs te weten gekomen,
dat zyne Joh alle dingsdagen eene kaers van zes
in een pond voor het beeld van den Heilige ont-
stak. Of hy 't haer euvel duidde? Geenszins. Hy
was, ik heb het vroeger reeds gezegd, niet zeer
kristelyk, en dat was te verstaen. Hy had byna van
kindsbeen af gevaren en in alle werelddeelen rond-
gezwalkt. Door den omgang met lieden van alle
slach en van allerlei geloofsbelydenis was hy nage-
noeg onverschillig geworden in zake van godsdienst
en had daerby de voorschriften van den Cathe-
chismus grootendeels vergeten. Sedert zyn huwe-
lyk was er, wel is waer, eenige verandering in
zyne denkwyze gekomen, maer die beteekende
niet veel en zelden bezocht hy eene kerk. Dan,
hy beminde zyne vrouw te opregt, om haer God
niet te laten dienen, zoo als zy het haren pligt

dacht, en zoude het zich als eene misdaed hebben aangerekend haer te beletten troost te zoeken, daer waer zy meende troost te kunnen vinden.

Werd de Hemel eindelyk het gesmeek moede? Had de H. Antonius inderdaed een krachtig woord voor zyne vereerster gesproken. Ik zal my niet verblouten het te verzekeren; doch vast is het, dat myne moeder in het vyfde jaer harer echtvereeniging zwanger wierd en op Baefmis (1 october) een kind ter wereld bragt. Dit kind was ik. Dat was eene blydschap in het huisje der Schipstraet! Moeder wist niet wat uit te peizen om den goeden God voor zyne genade te danken; vader was vreugdedronken en de oude Redig stapte zoo fier over de straet, dat zyne bekenden hem vroegen of hy misschien het groote lot in de lotery van den Staet had gewonnen. De beide mannen bleven twee volle dagen zonder aen den arbeid te denken, iets wat hun nog nooit gebeurd was, in het goede jaergetyde. Er had een feest plaets, waarvan heel de buert weken lang gewaegde. Men bedenke eens: de baker en het kind, peter en meter, vader en grootvader zelfs waren in de koets naer de kerk gereden; Dirk had den heer pastoor een stuk van twee frank en den koster een' geheelen frank in de hand gestopt en te huis werd er, na den doop, wyn gedronken op de gezondheid van de kraemvrouw en het wicht. Kortom, het was eene heerlijkheid en pracht zonder weêrga onder de scheepstimmerliên. Men neme wel in aenmerking, dat myne ouders tot dan toe uiterst spaerzaam hadden geleefd, en een fraei penningsken, een appeltje tegen den dorst, vergaderd, hetwelk hun toeliet myne komst in dit

tranendal op eene schitterende wyze te vieren, zonder zichzelveu te kort te doen.

Of ik verzorgd , gekoesterd , vertroeteld , geliefkoosd, bedorven werd door myne ouders en door grootvader ! Het kon niet anders. Na jaren lang om een kindje gewenscht , gezucht en gebeden te hebben, hadden zy er eindelyk een. En zoo'n lief, zoo'n blond, zoo'n geestig engeltje ! Wat hadden al de overige kinderen van de gansche stad by my te beduiden ? Niet met al. Het was het gevoelen van Joh, en Dirk Meyer en vader Redig waren het op dit punt met haer volkomen eens. Myn vader, de ernst zelf, werd een gansch ander mensch , ja by pozen een kind, een waer kind. Hy ging vroeger zelden alleen uit; nu nog min. Eens van den arbeid teruggekeerd, week hy niet meer van myne zyde. Wiegen deed hy meer dan moeder het verlangde. Uren lang konde hy my op den schoot of op den arm houden , my sussen, met my spelen, en als men in het vervolg des zondags wandelen ging, was er niet zelden ruzie in het huishouden, om te weten, wie my het langst zouden dragen. Vóór dat ik één jaer oud was, waren de drie vertrekjes, waeruit onze wooning bestond, zoo vol trommen, fluiten, houten peerden, poppen, *poesjenellen*, dat ons huis wel een speelgoedwinkel geleeke, en had moeder my zoovele kleedjes, manteltjes en mutsjes gemaakt, dat men er gemakelyk tien werkmanskinderen hadde kunnen mede uitdosschen. Toen ik begon te klappen en alleen te loopen , werden de steenen letterlyk te koud voor my en schenen myne ouders al meer en meer de overtuiging te krygen , dat zy niet leefden dan om my naer de oogen te zien. Ook was er maer eene

spraak in de Schipstraet, namelyk: dat ik als een kleine prins werd grootgebracht en dat in de werkende klasse geene ouders werden gevonden, die zoo dol veel van hun kroost hielden als de myne.

Wat niet weinig bybragt om die liefde, welke ik geneigd ben buitensporig te noemen, veeleer te doen toe- dan afnemen, was dat myne moeder geene andere kleinen scheen te zullen koopen. Zy had reeds verscheidene maenden opgehouden te zogen, en nog was geen spoor van tweede kindje voorhanden. Dit was eene reden te meer, dachten myne ouders, om den kleinen Dirk — myn vader had er aen gehouden, dat ik zynen naem droege, — nog inniger lief te hebben. Overigens was en bleef ons gezin een der gelukkigste, welke men niet alleen in de Schipstraet, maer in al de naburige stegen en straten, zelfs aen geheel den Waterkant, konde aanwyzen, en als *peken* Redig des zondags morgens zyn borrelltje dronk in de *Stad Mecklenburg*, of eene andere herberg aen de Werf, dan was hy gewoon aen zyne *gemakkers* te zeggen, dat zyne Joh en zyn schoonzoon met den koning en de koningin niet zouden hebben willen ruilen.

Hoe meer ik overweeg wat myne moeder my van dien eersten tyd myns levens heeft verteld, hoe meer ik overtuigd word, dat hoogstwaerschyntlyk een onverdragelyke knaep uit my zoude zyn opgegroeid, indien de omstandigheden, waerin myne ouders verkeerden, dezelfde waren gebleven. Zeker, ik ben nooit van eenen kwaden aerd geweest, en indien ik, als ieder ander mensch, zottigheden in myn leven heb begaen, dan hadden het opbruisen van het jeugdige bloed,

het gebrek aen menschenkennis en ondervinding, de omstandigheden eindelyk daeraen veelal schuld. Doch vast staet het by my, dat, nademaal den kinderen der werkende klas even als dengenen der hoogere standen door al te groote toegevendheid der ouders eene ongelukkige toekomst wordt voorbereid, myn volgend leven niet zoude geweest zyn wat het, Gode zy dank! thans is; dat ik nimmer het geluk zoude gekend hebben, welk ik thans smaek, byaldien myn al te goede vader en myne te teedere moeder hadden kunnen voortgaen met my te vertroetelen en my naer de oogen te zien.

Maer dat konden zy niet. Het ongeluk kwam over ons nederig huisje en rigtte er op korten tyd groote verwoestingen aen. De eerste slag, die ons trof, was de dood van vader Redig. De kleermaker werd het slagtoffer van de vreesselyke ziekte, vroeger onder den naem de *rotkoorts* bekend, en die men sedert den *typhus* heeft geheeten. Ik moest nog zeer jong zyn; want ik herinner my grootvader niet, en weet alleen van hooren zeggen, dat myne ouders zyn verlies zeer beweenden.... Een half jaer nadien kwam een tweede nog grootere ramp ons treffen. Vooraleer deze te doen kennen, moet ik het voorval beschryven, welk ze veroorzaekte.

De timmerwerf, alwaer myn vader aen het bouwen van schepen arbeidde, was, gelyk ik vroeger zegde, buiten de Yzeren Poort, op het zoogenaemde Staketsel, gelegen. De afstand van de Schipstraet tot daer is nog al groot, en het gebeurde dikwyls, als het werk haestig was, dat vader des middags niet naer huis konde komen eten. Alsdan moest myne moeder hem zyn mael naer de *zaet* dragen. Hy nut-

tigde hetzelfde in haer byzyn, om onmiddelyk daerna den arbeid te hernemen, en was er byzonder opgesteld, dat ik myne moeder vergezelde. Het eten zoude hem, beweerde hy, niet gesmaekt hebben, de arbeid hem niet zyn afgegaen, indien hy van 's morgens tot 's avonds hadde moeten blyven, zonder my te zien, my te omhelzen. — Op eenen middag van het jaer, waerin de oude Redig het tydelyke met het eeuwige had verwisseld, nam myne moeder my aen de hand en wandelde met my naer den kant van het Kasteel op, om zich naer de timmerwerf buiten de Yzeren Poort te begeven: wy gingen eten dragen. Aen de andere hand droeg zy in eenen blauwgeruiten doek den aerden pot, welke het sober mael myns vaders bevatte. Daer wy tamelyk vroeg onze wooning hadden verlaten, kwamen wy op het Staketsel aen, vóór het oogeblik, waarop de werklieden den arbeid staecten, om eene kortstondige rust te genieten. Vader, die waerschyntlyk op zyn loer lag, wyl hy ons verwachtte, kreeg ons reeds van verre in het oog: ja, hy werkte boven op het dek van het schip, dat byna klaer was, en weinige dagen later zoude van stapel loopen, en dus had hy een ruim uitzigt over de omstreken. Moeder en ik, wy naderden, doch zagen hem niet, vooraleer wy digt by het vaertuig waren, en hy ons uit de hoogte toeriep. Wy blikten op en bemerkten hem boven ons hoofd, veel hooger dan de nok van de grootste huizen onzer straet. Hy wenkte ons vriendelyk met de hand en wisselde met moeder eenige woorden, welke ik niet verstond. Ik heb later begrepen, dat hy haer waerschuwde niet tot onder het schip te komen, daer men juist bezig was een

aental zware houtblokken weg te ruimen, die het dek belemmerden. Voor het gemak, bevredigde men zich ze van boven naer beneden te smakken. Moeder haestte zich my van de gevaerlyke plaets te verwyderen en wy gingen verre van daer ons op eenen balk nederzetten, alwaer vader ons zoude vervoegen. Hy was spoedig by ons en begon, na my gekust en gestreeld te hebben, zyn mael te nuttigen. Middelerwyl bleef men op het schip voortwerken en van het dek blokken naer beneden smyten. Men weet wat een kind is en hoe licht het, in zyne onervarenheid, de meest dreigende perykelen te gemoet gaet. Ik zagde logge stukken hout uit de hoogte vallen en met gedruisch en gedreun op den grond nederploffen, zoo dat telkens eene dikke stofwolk oprees en de omtrek daverde, en nogtans maekte ik gebruik van de onoplettendheid myner ouders, die zich in een ernstig gesprek hadden verdiept, om ongemerkt weg te sluipen, my in de rigting van het schip te begeven en het op eenen korten afstand te naderen.... Ik was letterlyk onder hetzelve en juist bezig met houtspaenders byeen te rapen, welke ik tot een bakje of een kistje wilde zamenvoegen, als eensklaps een dubbelde yzingwekkende kreet, waarvan ik my niet herinner ooit de weêrgade te hebben vernomen, en die thans nog, na zoo vele jaren, my akelig in de ooren klinkt, achter my opstyg... Verschrikt wend ik my om, en... zie vader en moeder, handenwringend, hygend en huilend op my toeschieten... Ten zelfden tyde stort nevens my een blok hout neder, zwaer genoeg om eenen os te vellen! Het valt op eenen breeden steen, bonst terug, vliegt my over het hoofd met eenen

zucht, die my doet suizebollen, en slaet, twee passen verder, een der stevigste stuthouten van het op zaet staende schip midden door.... Vader en moeder stortten op my, grypen my met eene soort van woede in hunne armen, vlieden pylsnel terug, verre van de plaets, alwaer ik als door een wonder des hemels den dood ben ontkomen, en vallen ademloos, bewusteloos met my ten gronde !...

Het voorval bragt de gansche timmerwerf in rep en roer. Het geschreeuw of liever gehuil myner ouders, dat boven de honderd verschillende geluiden der arbeidende menigte had weérklonken, deed allen het werk staken en naer de plaets snellen, alwaer wy ons bevonden... Moeder lag nog in zwym; vader, schynbaer kalm, was bleek als een doek. Het koude zweet brak hem uit; hy rilde en klappertandde als een koortsige; zyn blik was wezenloos; zyne gelaetstrekken gaven verwildering te kennen... Men bood hem eenen slok brandewyn te drinken. Zyne handen konden met moeite de flesch aen zynen mond brengen, zoo beefde hy!.. Men wiesch moeder de slapen met koud water. Zy kwam tot bezinning, opende de oogen en drukte my weenend aen haer hart. Vader ook omhelsde my en wel met zooveel drift, dat ik er zuiver benauwd van wierd. Ik hoorde hem tot zyne werkgenooten zeggen, dat hy honderd franks hadde willen geven, om te kunnen weenen; doch hy konde niet.... Wat my betreft, ik had my van geheel het gebeurde niets aengetrokken, dan de tranen myner moeder, de ontroernis myns vaders en den schrik, waarmede beiden op my waren toegesprongen. Het was eerst

lang nadien , dat ik de uitgestrektheid van het gevaer beseft, waerin ik had verkeerd, en begreep, hoe dicht ik dien dag, op de zaet, by myn einde was geweest.

III.

**MYN VADER KRYGT DE TERING EN STERFT. — SISKA
DEBAST EN IDA VAN HOOF. — IK GA SCHOLE.**

Vader konde dien dag niet voortarbeiden. Hy keerde met ons naer de stad en begaf zich by onze tehuiskomst seffens te bed: hy had werkelyk de koorts.

Des anderdaegs stond hy niet op en den tweeden dag evenmin. De geneesheer, dien myne moeder had by hem geroepen, en wien zy alles vertelde, uitte het gevoelen, dat de schrik hem had ziek gemaekt en dat hy welligt eenige dagen zoude liggen. Eene maend later lag hy nog. Drie maenden daerna wisten wy, dat hy de tering op het lyf had. Hy was reeds zoo verre weggekwynd, dat de doktor geene hoop op herstelling meer dorst koesteren....

Dank aen hunne zuinige levenswys hadden myne ouders, ondanks de kwistige uitgaven voor my, eenig geld kunnen overhouden, tydens de eerste jaren hunner echtvereeniging. Het kwam hun thans wonderwel te stade en liet hun toe,

ondanks de ziekte en den gedwongen lediggang myns vaders, eenen geruimen tyd voort te leven. Dan, de ziekte duerde lang en de uitgespaerde som was niet aenzienlyk. Er kwam dus een dag, waerop het overschot van het bezuinigde geld tot den laetsten cent moest worden uitgegeven. Het was een droevige dag en de daeropvolgende was nog droeviger ! Wat nu begonnen ? Er stonden slechts twee dingen voor de deur : werken of van honger sterven ; want bedelen was onmogelyk , en aen schulden maken wilden de eerlyke menschen niet denken. Doch wie zoude werken ? Vader kon zeker niet, met zyn ziek lyf : de tering deed dagelyks sneller vorderingen en de geneesheer had reeds dikwyls van het gasthuis gesproken. Moeder dus... ? Zy aarzelde geen oogenblik, haelde op nieuws de korven en de tinnen maetjes te voorschyn, en begon, gelyk vroeger, met garnalen te leuren. Het was hard. Moeder was niet in de wieg gelegd voor het venten. Zy had het niet meer gedaen dan met tegenzin sedert den avond , waerop zy slechts door de tusschenkomst myns vaders aen den moedwil der dronken italiaensche matroozen was ontsnapt. Hadde zy nu nog met den kleinen handel het bestaen voor ons drieën kunnen winnen , zy had zich dien getroost ; doch neen : hy bragt niet genoeg op om in de eerste noodwendigheden van het huishouden te voorzien , laet staen om aen vader de kleine versnaperingen en het min grove voedsel te verzekeren , welke zyn toestand vergde. Gelukkig, dat zy zich verder over de kosten van doktor en apotheker niet hoefde te bekreunen, en door het toedoen van den geneesheer, die vader van eerstaf

had behandeld, op het boek van het armbestuer was ingeschreven geworden; anders had zy er wel moeten in toestemmen, dat haer zieke echtvriend naer het gasthuis werd gevoerd, iets wat ons lot nog smartelyker zoude gemaekt hebben....

Buiten de uiterste armoede, tot welke wy vervallen waren, had Joh Redig nog eene andere oorzaak van kommer en verdriet. Men weet, dat vader, ofschoon anders niet afkeerig van de godsdienst, weinig van de kerk hield. Zoo lang hy was gezond gebleven, had zulks moeder niet zeer verontrust; nu hy echter stilaen den dood te gemoet ging, kwelde het haer des te meer. Zy vreesde hem niet alleenlyk naer het lichaem, maer ook naer de ziel te verliezen. Van haren echtgenoot gescheiden leven, van den eenigsten man, dien zy had bemind, hem slechts éénmael ter week zien, tydens de korte stonden, welke de reglementen van het gasthuis aan de ziekenbezoekers vergunnen, scheen haer reeds zeer erg, zoo erg, dat het haer het verblyf myns vaders in dit anders voortreffelyk gesticht als onmogelyk deed beschouwen.... En nogtans had zy zich des noods dit verblyf in het gasthuis, die treurige scheiding kunnen getroosten, indien zy ten minste zeker geweest ware hem in het volgende leven terug te vinden. Maer daarvan was zy heel niet zeker.... Die gedachte kwelde haer onophoudelyk. Te vergeefs zegde zy tot zich zelve, dat vader de braefste man was onder de zon, dat hy nooit iemand kwaed had gedaen. Die overtuiging stelde haer niet gerust, en zy nam de gewoonte aan, by de gebeden, welke zy des morgens en des avonds opzegde, een kort schietgebedeken te voe-

gen , om van Onze Lieve Vrouw der Zeven Weeën zyne bekeering af te smeeken. Werd nogmaels haer gesmeek verhoord? Zy geloofde het vast; want weldra werd ook deze haer wensch vervuld..... Eens dat zy vader nogmaels hare vrees voor eene scheiding in het andere leven had medege-deeld , beloofde hy ernstig zich te bekeeren. Hy hield woord. Weinige dagen nadien ontving hy het bezoek van eenen der onderpastors van de Kathedrale kerk , sprak zyne biecht , hield zyne devotie, en moeder werd gerust gesteld.

Te rekenen van zyne bekeering , werd vader dagelyks zieker. Hy verviel dat men 't zag, en alles liet voorspellen , dat hy 't niet lang meer zoude trekken. Eenen morgen , na my hem op zyn bed te hebben doen omhelzen , bragt men my by eene buervrouw, die er had in toegestemd dien dag naer my om te zien, daer vader danig slecht was. Terwyl ik onbekommerd met de kleinen der vrouw speelde, hoorde ik eene andere buervrouw zeggen, dat Dirk Meyer op zyn uiterste lag. Ik gaf op die woorden geen acht , omdat ik derzelver beteekenis niet begreep , en speelde voort. Een half uer later , kwam moeder snikkend binnen , zoende my met meerder teederheid dan gewoonlyk, noemde my *arm bloedeken* , en vertelde met afgebroken woorden,... dat alles gedaen was!

Moeder had twee vriendinnen... maer twee ware vriendinnen. Het is mogelyk , dat in de hooge standen der zamenleving de vriendschap eene buitengewoon schaersche waer is ; doch voor de arme lieden schynt zulks het geval niet te wezen. Waerby

het komt? Ik zoude het welligt kunnen verklaren ; dan, het is hier de plaets niet om op dit punt uit te weiden.... Keeren wy dus terug tot myne moeder. Eene van hare vriendinnen heette Siska Debast. Zy was een klein mager oud wyveken, die haer brood won met kantwerken, geene familie had, nooit was getrouwd geweest en van den vroegen morgen tot den laten avond arbeide, zoodat ik my haer moeilijck anders kan voorstellen, dan met haer kankussen op den schoot... De andere vriendin was eene weduwe, die, gelyk moeder, haren man in den bloei zyns levens had verloren, en uit naeijen ging, of wil men, aen huis by hare klanten hemden en andere kleedingstukken vervaerdigde. Haer naem was Ida Van Hoof.

Die beide vrouwen kwamen myne moeder ter hulp. Niet alleen deden zy haer best om haer te troosten, by 't afsterven myns vaders, door hare tranen te vermengen met die van Joh Redig, door haer bemoedigende woorden toe te spreken en hare weeklagten medelydig te aenhooren, maer tevens door haer meer stoffelyke bewyzen van deelneming te geven. Zy waren voorzeker geene van beiden ryk, en nogtans aerzelden zy niet het weinige, dat zy wonnen, met hare vriendin te deelen, zoolang deze door de droefheid overmeesterd, zich buiten staet gevoelde aen garnaelhandel te denken. Later bewezen zy haer niet min gewigtige diensten. Zy hielpen haer met goeden raed, wat in haren toestand — zy was voortaan alleen op de wereld, — niet was te versmadden. Verder hielden en verzorgden zy my, als moeder van huis moest. Wanneer zy des morgens zich

naer de Kaei begaf, om garnael te halen, en het weder te slecht was om my mede te nemen, ook des avonds, als zy hare ronde in de herbergen ging doen, vertrouwde zy my aen Siska Debast, die, zonder na te laten de boutjes van haer kantkussen dooreen te slingeren, my bezig hield, bewaekte, troetelde, alsof ik haer eigen kind geweest ware. Zy gaf my de boutjes, waermede zy niet werkte, sneed met haer fyn kantschaertje my alle soorten van figuurtjes en de vreemdaerdigste teekeningen uit papier. 's Avonds, als zy met eenen *ordinael* (1) arbeide, mogt ik my verlustigen met myne handjes, door het bolle glas tot reuzenhanden vergroot, te bewonderen, iets wat my byzonder vermaekte.... Andere malen, als zy een' vryen dag had, was het Ida Van Hoof, die van 's morgens l'onzent kwam, onze magere kleedingstukken verstelde, nieuwe pakjes voor my uit oude jakken en versleten rokken aeneenflikte, of my gade sloeg en op hare knieën liet ryden tot dat moeder terug was. Ida's echt was kinderloos gebleven. Als moeder zich by haer wilde verschoonen om al den last, welken ik, in haer afzyn, der vriendin moest veroorzaken, plagt de goede naeister al lachende te antwoorden :

« Laet, Joh ! Ik heb integendeel veel vreugd aen den jongen. Ziet gy, ik was geboren om voedster, baker, moeder te worden. Daer wylen Van Hoof te vroeg gestorven is, om my kinders na te laten, heeft God my schadeloos willen stellen door my de ge-

(1) Bolvormige flesch met water gevuld, waer de kantwerksters, de schoenmakers en andere werklieden des avonds hun licht laten doorschynen.

legenheid te geven uwen kleinen Dirk lief te hebben en van tyd tot tyd op te passen. Op die wyze kan ik my zelve bedriegen en by poozen my inbeelden, dat ik toch myne zending hier op aerde vervul. »

Ik groeide op midden van die goede zielen. Toen ik den ouderdom van negen jaren had bereikt, wilde moeder my naer de school zenden : zy verlangde, dat ik behoorlyk zoude leeren lezen en schryven. Aldus handelende, vervulde zy eenen der vurigste wenschen myns vaders. De arme man had zelf nooit eenig onderrigt ontvangen en daerover soms aen haar geklaegd, wyl het hem belet had zynen weg te maken en bevordering te krygen op de schepen, welke hy had bevaren.

Zeker en morgen dan, wiesch , kamde en kleepte zy my met meer dan gewoone zorg en bragt my naer een groot gebouw, dat men de gemeenteschool, ook wel de *armschool*, noemde. Wy vonden aldaer in eene uitgestrekte zaal, met eene magt banken, lessenaers, zwarte borden en gedrukte tabellen gestoffeerd, een driehonderdtal jongens van myne jaren en ouder, benevens eenen meester, gelast hen stil te houden en hun te leeren lezen, schryven en rekenen. Om zich die taek te vergemakkelyken, wat zeg ik ? om zich die taek min onmogelyk te maken, deed hy zich helpen door de grootste leerlingen, kinderen gelyk de andere, maer die reeds eenigen tyd de lessen hadden gevolgd, en weder door andere meer gevorderde knapen werden onderwezen. Men heette dat het *Onderling Onderwys*, en ik heb sedert kort vernomen, dat men lang van die toenmaels hooggeroemde leerwyze heeft afgezien , omdat men geëindigd heeft met te beseffen, hoe de leerlingen-

meesters of *moniteurs* zelden de vereischte hoedanigheden bezaten, om het zoo nuttige als lastige beroep van onderwyzer uit te oefenen, en meesttyds verkozen te praten, te knikkeren en zelfs te vechten met de kleinen, welke zy moesten onderrigten. — Moeder stelde my voor aen het hoofd van het gesticht, eenen langen, mageren en norschen mynheer, overhandigde hem een aanbevelingsschryven, haer den avond te voren door eenen harer klanten bezorgd, en ik werd toehoorder van het volgende gesprek :

DE MEESTER. Hoe oud is de kleine, vrouwtje ?

MOEDER. Negen jaer, mynheer, sedert Baefmis.

DE MEESTER. Zoo ! En.... heeft hy al geleerd ?

MOEDER. Hy kent zyne gebeden en dat vry goed, alsmede zyne akten van geloof, hoop, liefde en berouw, de tien geboden Gods, de....

DE MEESTER. 't Is dat niet, wat ik zeggen wil, vrouwtje..... Heeft hy begonnen te leeren lezen of schryven ?

MOEDER. Wat het schryven betreft, daerin is hy nog niet byzonder te huis, doch ik ben zeker, dat het ras zal komen, mynheer ; want hy doet niets dan strepen, kringen, zelfs mannekens maken met kryd op onzen vloer, en als hy een stuk boschkool kan magtig worden, dan teekent hy op den muer al wat men verdenken kan. Het lezen zal ook wel gaen, meen ik. Siska Debast, eene vriendin van my, eene kantwerkster, een goed mensch, de dochter van Koben Debast zaliger, den touwslager van aen de Vischmerkt.... Gy kent ze misschien.... of gy kent ze niet, dat 's ook mogelijk.... Welnu, Siska Debast heeft hem al eens de letters gewezen in

haer kerkboek, en hy kendeze byna altermael op een, twee, drie, op eenen vloek, gelyk Siska zegde. Zy was er zelve over verwonderd en zei, dat hy al bykans het *abckon*, net als of hy 't uit den *Kruisken-a* geleerd had.... Zet hem maer aen dat boekskén, meester, en gy zult er van versteld staen !

DE MEESTER, *medelydig grimlachende*. Dat boekje hebben wy hier niet, vrouwtje.... Dat is goed voor de scholen, alwaer ze nog achteruit zyn, (*fier*) en... wy zyn niet achteruit, wy, moedertje. Wy leeren hier volgens een nieuw stelsel, het stelsel van Prin-sen... De kinders lezen by ons, zonder ooit te hebben gespeld.... Wy noemen dat de *klankmethode*.

MOEDER *met verwondering*. Wel hebt gy zoo leven !... Lezen zonder spellen... met de *klankmode* van eenen prins !... 't Is schier niet te gelooven... Ja, mynheer, 't heeft wat te zeggen... De wereld gaet dagelyks vooruit, en had die prins er zich in onzen jongen tyd mede gemoeid, wy zouden zoo bot niet wezen.... Maer wat wilt ge ! 't Is nu eenmael zoo... 'k Heb er spyt genoeg van, dat ik niet des zondags met een boek kan naer de kerk gaen, en ik ben dikwyls beschaemd onder de mis aen mynen *pater-noster* te moeten bidden, terwyl ik kleuters zie van twaelf jaer en nog min, die, net alsof het niets ware, uit boeken....

DE MEESTER, *onderbrekend*. Hoe is uw naem ?

MOEDER. Joh, mynheer, Joh Redig, om u te dienen, de dochter van Peer Redig, den kleermaker uit de Schipstraet, die ook al lang by den Heer is...

DE MEESTER, *ongeduldig*. Het is dat niet, vrouwtje, het is dat niet ! De naem van uwen man, wil ik zeggen.

MOEDER, aengedaen. Myn man is dood: ik ben eene arme weduwvrouw... (*Half weenend*) zoo'n brave borst moet er nog komen, mynheer... En zoo'n goede broodwinner!... Hy was scheepstimmerman op de werf van M. Raemdonck en verdiende zoo-veel geld als hy wilde.... Hy is vóór vyf jaer gestorven, van eenen schrik.... 'k Zál u zeggen... Ik was hem des middags gaen eten dragen met den kleine hier..... Blyf van uwen neus, Dirk !

Dat gold my, die, terwyl moeder hare historie aen den meester verhaelde en nadat ik my in de school moê had gegaept, niets beters had gevonden, om eene ongedwongene houding aen te nemen, dan met myne vingers in myne neusgaten te booren.

DE MEESTER. Laet het ons kort maken, vrouwtje; ik heb niet veel tyd, gelyk gy ziet....

De zaak was, dat de driehonderd kinderen, door de verwydering van den onderwyzer aangemoedigd, een verschrikkelyk leven maekten.

DE MEESTER. Hoe was de naem van uwen man ?

MOEDER, met de voeding van haren mantel eenen traen uit haer oog vagende. Dirk Meyer, mynheer, en de kleine heet precies lyk hy. Hy had het zoo verlangd, myn man, wyl het in zyne familie — hy was van Oostende, — veel de gewoonte was... Het is ook grootendeels, omdat ik weet hoezeer hy aen het lezen hield, dat ik Dirk wil doen schole gaen; want niets kan toch by de geleerdheid halen, niet waer, mynheer?.. Daer hebt gy den jongen van Jan Lamoen, achter onzen hoek... Hy heeft pas voor de milicie geloot — hy is er uitgetrokken, — en hy is al klef en wint grof en groot op zyn kantoor....

Niet, dat myn Dirk moet klerk worden, mynheer; verre van daer... En zyn er reeds te veel, en...

DE MEESTER. Wy zeggen dan Dirk Meyer, oud negen jaer.... Is hy *gevaccineerd*?

MOEDER, *een ander briefje uit haren zak halende*. Zeker, meester, zeker; hier is het briefken. Ja, het *vaccien*, dat is nog iets, waer myn Dirk zaliger zeer was op gesteld. Geen wonder: hy wist mede van de pokken te spreken... Hy was pokdalig, mynheer, maer toch niet leelyk... Gy hebt van die menschen, die *monsterieus* worden, als zy de pokken krygen; doch hy niet: integendeel, hy was een fraeije manspersoon.... als *uwe*... En dan, zoo bekwaem, zoo naerstig, zoo goed... Verbeeld u, meester, dat hy in de tien jaer van ons huwelyk nooit noodeloos eenen dag heeft verlet en my nooit een kwaed woord....

DE MEESTER, *die middelerwyl mynen naem en myne hoedanigheden heeft opgeschreven, alsmede het aenbevelingsschryven van moeders klant ingezien*. Hoor, vrouwtje, uit *consideratie* voor mynen vriend, M. Van Zeveren — zoo heette de klant, — zal ik den kleine aennemen, ofschoon ik anders (*hy wierp een' schier hopeloozen blik in de school*) ruim te veel leerlingen heb.... Hy beveelt u zoo dringend aen, dat ik (*met een zucht*) niet kan weigeren... Daerby zegt hy my, dat gy eene brave ziel zyl en verdient, dat men iets voor u doet... Gy leurt met garnalen, als ik my niet bedrieg?

MOEDER. Och ja, mynheer... Een mensch moet iets doen om zyn stuk brood te winnen; maer 't gaat anders tegenwoordig bedroefd met de garnael. Er komt weinig visch aen de Kaei en de *konkurrentie* is

groot... Er zyn te veel ligte kooijen, die zich met het leuren inlaten, slechte vrouwen, mynheer, die maer voor de leus garnael venten en heel wat anders doen... Eene eerlyke vrouw kan tegen haer niet op... Ze gaen gekleed gelyk *madammen*, hebben gouden bellen in de ooren en mutsen van louter kant... De jonge heeren koopen liever van haer...

DE MEESTER. Ik wil hem dus nemen en zien of ik iets van hem kan maken... Op eene voorwaerde nogtans en die is, dat hy zich wys gedrage en braef oppasse...

MOEDER *met geestdrift*. Wel, meester, wees daer-voor niet ongerust. Myn Dirksken, ziet gy? al zeg ik 't zelve, is het braefste kind van de wereld. Ik wed, dat gy er zoo geene drie in uwe school hebt. Hy heeft dat van zyn vader, den sukkel zaliger... (*Tot my*) Niet waer, Dirk, dat gy braef zult oppassen, gehoorzaam zyn en den meester gaerne zien? (*Tot den meester*.) Zorg er toch wel voor, mynheer, dat de jongens hem geen kwaed doen: hy is zoo bloode... Ze zouden hem kunnen plagen, en 't is er waerlyk niet aan besteed. (*Tot my*.) Zult gy uw best doen, Dirk? Spreek... spreek dan, of hebt gy uwe tong verloren?

Ik, *verlegen en met hangende lip*. Ja, ... moeder!

MOEDER. Hoort ge 't, meester? Hy zal wys zyn en vlytig leeren.

DE MEESTER. Zeer wel. (*De deur openende*.) Gy kunt gaen, vrouwtje. Ik zal voor den kleine zorgen, wees gerust.

MOEDER. Duizend mael dank, mynheer! En als ik u van tyd tot tyd met een maetje *dollen* of twee kan plezier doen, laet het my weten. Gy zult zien,

dat myne garnael niet van de slechtste is. (*Tot my*).
Dag, Dirk ! Dag, manneken ! Wees braef, hoort gy ?
En kom, regt naer huis, als de school uit is... Ik
zal onderweg eenen koek voor u koopen.

Na my nog slechts drie, vier malen tot braefheid
en oppassendheid aangemaend, na my eenige rei-
zen teederlyk gekust, na den meester nog vyf kee-
ren bedankt en hem hare garnael aangeprezen te
hebben, vertrok moeder eindelyk en liet my alleen
met de drie honderd bengels, de *moniteurs* en den
schoolvoogd, die, ondanks de aanbeveling van zy-
nen vriend Van Zeveren, en de beloften door moe-
der in mynen haem gedaen, weinig gevleid scheen,
met de aenwinst van mynen duerbaren persoon.

IV.

PIET VAN DEUN. — GUITENSTREKEN. — IK LOOP
GEVAER OP EEN' SLECHTEN WEG TE GERAKEN.

Tydens de eerste weken van myn schoolgaen , gedroeg ik my redelyk wel. Dan , myne braefheid en oppassendheid hielden geen' stand , en veranderden van lieverlede in traegheid, lusteloosheid, speel- en habbelzucht. Dat dientengevolge myne vorderingen in de leeskunst zooveel als niets beteekenden , zal ik wel niet hoeven aen te stippen.

Waeraen die spoedige verandering te wyten was, zal men meteen begrypen.

Vooreerst bekreunden de jongens, gelast my volgens de klankmethode van Prinsen te onderwyzen , zich bitter weinig om de gewetensvolle vervulling hunner taek , en konden er zich , ik heb het vroeger betoogd , slechts bitter weinig om bekreunen. Dat benam my al seffens den moed. En 't was niet al. Ondanks myn wezenlyk goed gedrag , stond ik niet in de gunst der *moniteurs*. De reden daarvan was zeer eenvoudig. De andere kinderen myner klas, hoewel allen zonen van werklieden net als ik, had-

den ouders, die niet voluit zoo arm waren als myne moeder. Zy kwamen naer de school, de eenen met eenen appel of eene peer, met karamellen of soortgelijke snoepery; de anderen met eenen tol of eenen bal, met knikkers, een prentje of ander speelgoed. De rykaerds waren diegenen, welke te huis eenen of meer centen hadden gekregen, een kwaed pennemes of een schaertje bezaten. Om de *moniteurs* gunstig voor zich te stemmen, deden zy dezen kleine geschenken. Alzoo verzekerden zy zich de vriendschap onzer jeugdige onderwyzers, en eene menigte kleine voorregten: zy kregen meer *biljetten* of *goede noten* dan zy verlangden en byna nooit straf, zelfs als zy die verdienden. Met my was het, eilaes! anders gesteld. Myne moeder won ter nauwer-nood haer bestaen; zy konde my hoogst zelden speelgoed of lekker koopen. Ik kwam dus immer met ledige handen ter schole. Van daer, dat men weinig acht gaf op my, en dat de *kwade noten* en de straffen op my regenden. Het minste woord moest ik duer bekoopen; een grimlach haelde my eene zware penitentie op den hals. Had ik het ongeluk des morgens geene al te reine handen te toonen, of kwam ik onvrywillig eenen myner bevoorregte makkers met den elleboog aen te stooten, dan moest ik uren en uren tegen den muur op de knieën zitten. Voor de geringste onoplettendheid hing men my een bordje om den hals, waarop met groote letters het woord *schandteeken* stond gedrukt en dat my te meer vernederde, daer anderen, veel stouter en onleerzamer dan ik, maer die den *moniteurs* met snoeperyen of speeldingen

begiftigden, bordjes kregen, waerop het woord *eer-teeken* prykte, en als voorbeeldige leerlingen werden geroemd. Zelfs moest ik zeer dikwyls *bakken*, dat is een paer uren na de klas, met de grootste ondeugden van de school, blyven zitten. Dat alles boezemde my niet veel liefde in voor den meester en zyne helpers, zoomin als voor de lees- en de schryfkunst; het maekte integendeel, dat myn yver verflauwde, myne braefheid en oppassendheid aen luiheid en moedwil de plaets inruimden, en dat, gelyk ik zeg, de thermometer myner vorderingen onveranderlyk op nul bleef staen. Het kwam zoo verre, dat, een half jaer na myne aenneming door den meester, myn gedrag werkelyk veel te wenschen liet. Ik ging niet meer naer school dan met tegenzin en omdat myne moeder het verlangde, doch zonder lust tot leeren, en nam elke gelegenheid te baet, om my ziek te veinzen, te huis te blyven, of, erger nog, te *fatsen*, *achter de haeg te loopen* (1).

Onder de gewoone *bakkers*, of leerlingen, die byna dagelyks voor straf na schooltyd moesten blyven, bevond zich een knaep van mynen kant, slechts een paer jaer ouder dan ik, doch loos en doortrapt als een volwassen fielt, en onbeschaemd als de oudste *moniteur*. Hy was de zoon eener baker, die niet verre van ons woonde, en heette Piet Van Deun. Zyne ouders beteekenden niet veel: de vader, een luijaerd als de meeste mans, wier vrouw het geld in huis brengt, was aen den drank verslaefd; de moeder, die uitsluitelyk kraemvrouwen van de geringste

(1) Uit de school blyven, om langs de straat te loopen, elders *karossien*. — Te Gent, *de pluim steken*.

klas onder hare klanten telde, dronk mede, en als er geene centen waren, en man en vrouw zich in de onmogelykheid bevonden jenever te koopen, dan kortten zy zich den tyd met vechten. By groote geldschaersheid ging het soms zoo hardnekkig toe in het huishouden der echtelingen Van Deun, dat de gansche buert in opschudding raekte en de politie er moest tusschenkomen, om te verhoeden, dat de worstelingen een akelig einde namen, daer de man, zooals hy zelf met allezins lofbare openhartigheid bekende, telkens als zyne gramschap een zeker punt had bereikt, een' byzonderen, schier onweêrstaenbaren trek gevoelde, om zyne teêrgeliefde wederhelft het venster uit te smyten.

Dit belangwekkend echtpaar had twee zonen, van welke de een, de oudste, by een' bloedverwant, eenen welstellenden oom, werd grootgebracht. De jongste, Piet, myn evengemelde schoolmakker en *bakgezel*, had ook by dien oom gewoond, die echter, wanhopend iets goeds uit hem te zien opgroeijen, zich had gehaest den knaep by zyne ouders terug te zenden. Dezen bekreunden zich om den kleine niet, en lieten hem, om zoo te zeggen, in het wilde loopen. Hy moest veeltysd zelf zynen kost zoeken, want de vader en de moeder hadden zooveel voor zich alleen noodig, dat er zelden iets voor hem overbleef. 't Eenigst wat hy zeker was altoos by hen ter zyner beschikking te vinden, was een bussel stroo en een versleten deken op zolder, als 't hem goed docht te huis te komen slapen.

Wat drommelsche kwant was toch die Piet Van Deun! Al de guitenstreken, al de kwâjongenspot-sen, al de scholierenfratsen, al de straetschenderyen,

al de boevenstukken, welke een knaep kan uitpeizen, waren de zyne. By zyne ouders was hy byna nooit te vinden, op de straet liet hy geenen hond gerust en in de school was iedereen bang van hem, tot de *moniteurs* toe. De meester zelf konde nauwelijks hem bedwingen en dan nog slechts by middel van stokslagen en oorsleuringen. Hy kreeg alleen meer straf dan tien der stoutste leerlingen te zamen; want telkens, als in zyne klas de orde werd gestoord of eenig guitenstuk uitgevoerd, klonk het eenstemmig uit den mond van onderwyzers en knaepen: « Van Deun heeft het gedaan! », zelfs dan wanneer hy geene schuld had aen het misdrevene, iets wat, om de waerheid te zeggen, uiterst zelden het geval was. Vlogen in het voorjaer meikevers de school rond en wekten door hun gegons de algemeene aendacht, dan kon voorzeker niemand dan Piet ze hebben laten vliegen. Zweefde eene paerdenvlieg langsheen de vensters met eenen stroohalm aen den staert, dan had stellig dezelfde Piet ze opgelaten. Stond op het groote zwarte teekenbord der hoogste klas een lange magere persoon uitgebeeld met eenen neus van anderhalve el en het opschrift: *dit is de meester!*.. dan werd die proef van beeldende kunst onmiddelyk den zoon der baker te laste gelegd. Was eindelyk by wintertyd de pyp van eene der kachels met voden verstopt, zoodat het vuur niet wilde branden en een dikke bedwelmende rook geheel het schoollokael vervulde, dan moest men niet vragen, of ook hy hier weder de hand in het spel had gehad, en werd hy, zonder verder onderzoek, veroordeeld om dit misdryf streng te boeten.

Ik zal niet beweren, dat Van Deun juist altoos pligtig was en dat hy nooit onschuldig werd gestraft. Zeker is het evenwel, dat hy van de tien, negen malen zyne straf verdiende. Had hy niet in persoon gemelde feiten gepleegd, dat had hy ze hoogstwaarschynlyk ingegeven en aangeraden. Zulks leed geen twyfel, wanneer iemand eenen der *moniteurs* ongemerkt met kryd een groot kruis had op den rug geteekend, of eenen reep papier onder de kraeg van dezès jas gestoken, zoodat de leerling-onderwyzer, tot groot vermaek der driehonderd kinderen, als een schaep gemerkt of met eenen vreemdsoortigen staert op den rug, de school rondliep. Dat was mede het geval, wanneer al de inktkokers der eerste klas met slyk gevuld en al de leijen der laetste met yzeren nagels overkrast geworden en dus glad bedorven waren. Zoo leerde hy aen die makkers, welke eenigen aanleg verrieden, en welke hy zyn vertrouwen waardig oordeelde, het geluid van verschillende huisdieren nabootsen, eene kunst, waerin hy het zeer verre had gebragt. Als soms tydens eene uitlegging des meesters, de stilte door het geblaf eens honds, het mauwen eener kat, het gehinnik eens paerds of het giegagen eens ezels werd onderbroken, dan had gewis een discipel van Van Deun, zooniet Van Deun zelf, daeraen schuld. By het openen en het sluiten der school, werd door de leerlingen, die de muziekles volgden, een kort gebed aengeheven. Het gebeurde weleens, dat het stichtelyke gezang door een schel, doordringend hanengekraei werd overschreeuwd, en by nader onderzoek bleek weldra, dat de jongen, die op zulke onbetamelyke wyze zynen spotlust had lucht gege-

ven, met Van Deun in betrekking stond. Andermael hingen, als de lessen pas begonnen waren, twintig dertig uit papier geknipte mannetjes aen de zoldering te wapperen, zonder dat iemand van de *moniteurs* had gezien, hoe die aardige sieraden op zulke verhevene plaets waren aangebragt geworden. Weinige dagen nadien lekte echter uit, dat Piet aen eenige zyner makkers had geleerd, hoe men met een stuk papier tot een bolletje te kauwen en aen hetzelfde een mannetje te bevestigen, met een aental worpen zoo vele van die figuurtjes aen de zoldering konde hechten, als men maer wenschte. Om kort te gaen, Van Deun was eene plaeg voor de onderwyzers en een allerslechtst voorbeeld voor de leerlingen. Toen ik zyne kennis maekte, had men er reeds dikwyls aen gedacht hem weg te jagen en had hy een verder verblyf op de school alleen te danken gehad aen de bemoeijingen des ooms, van wien ik hiervoren sprak. Die oom was bevriend met eenen der heeren van de schoolkommissie en zulks deed den meester veel door de vingers zien, te meer daer die welstellende bloedverwant nooit naliet alle jaren, op 1 january, den hoofdonderwyzer eene goede nieuwjaersgift te sturen.

Dusdanig was de knaep, dien ik, onder het *bakken*, meer van naby leerde kennen, en die eensklaps voor my eene groote genegenheid scheen op te vatten. Waeraen ik die genegenheid te danken had? Misschien alleen aen de omstandigheid, dat ik niet verre van zyne ouders woonde. Misschien ook aen de weinige vorderingen, welke ik deed en aen den aenleg, welken ik toonde, om weldra zyne voetstappen te drukken. Althans hy bewees my meer-

der vriendschap dan den overigen, en daer wy gewoonlyk, na onderstane straf, zamen de school verlieten, groeide die vriendschap spoedig aan. Het onvermydelyke gevolg was, dat ik alras een deel streken leerde, waeraen ik vroeger niet had gedacht. En 't ergst van al, wat Piet Van Deun in de school was, dat was hy ook op de straet. Hy vond een groot vermaek in het *beeldekens plakken*, in het schellen aan de deuren der burgerswooningen, om meiden en knechts noodeloos te doen openen. Zag hy een oud besje met een' stroochoed, een' zoogenaemden *spanen hoed*, voorbykomen, dan voelde hy zich onmiddelyk door den lust bekruipe, haer min of meer ruw op het hoofddeksel te kloppen. De kleine jongens, welke hy ontmoette, rukte hy de *klak* van het hoofd, en degenen, welke eenen hoed droegen, mogten zeker zyn, dat hy hun dien over de oogen sloeg, en wel met zoo'n geweld, dat zy niet dan na veel werkens op nieuw konden ziende worden. Hy leerde my hoe men zich op eene goddelyke wyze kan verlustigen met des avonds eene levende kat of eenen hond by den staert aan de huis-schel van een' buerman te knoopen, zoodat het wanhopige springen van het dier de lieden op het denkbeeld brengt, dat er brand in de nabyheid is uitgeborsten en men al de bewooners der straet te hulpe roept. Verder bewees hy my proefondervindelyk hoe niets ter wereld plezieriger is dan met eene koorde een' zwaren steen aan den knop eener straetdeur te bevestigen, en dien steen op eene vensterbank te plaatsen, zoodat hy by het openen met kracht tegen de deur en soms tegen de schenen der meiden slaet. Dit laetste kunstje noemde hy

eenen dondersteen leggen. Konde hy een langer stuk koorde bemagtigen, dan gaf hy my des avonds een der einden in de hand, deed my op eene stoep post vallen, ging zelf aen de overzyde der straet zitten en beval my het touw straf te spannen, wat ten gevolg had de struikeling en den val van den eerst voorbykomenden persoon.

Wat was natuerlyker dan dat ik, na een' korten omgang met mynen nieuwen vriend, min en min trek gevoelde om te leeren, meer en meer in de school werd gestraft, en dreigde een volslagen spitsboef te worden? Hetgeen niet weinig bybragt om my voor Piet Van Deun in te nemen en eene groote achting in te boezemen, was dat de knaep die gaerne snoepte, soms den zak vol centen had. Hoe jong ook, begreep ik, dat hy, zoomin als ik, te huis geld konde krygen; doch hy sprak veel van zynen oom, die hem, zegde hy, nog altoos liefhad, en dien hy slechts behoefde te bezoeken, om centen te bekomen. Die opheldering suste myn geweten in slaep, en ik vond er geene zwaarigheid in, dagelyks aen de snoeppartijen van mynen makker, zoowel als aen zyne straetschenderyen deel te nemen. Alleen mishagde my in hem, dat hy in sommige gevallen niet al te nauw zag. Hy maekte er, by voorbeeld, geene gewetenszaak van, op de markt de lieden, aen wier kraem wy voorbygingen, nu eenen appel, dan eene peer of noot, en andere malen suikergoed of wat hem beviel, te ontvreemden. Zulks gebeurde vooral, wanneer hy, gelyk hy 't noemde, *op het drooge* of *met zyne kneukels op het zand zat*, dat is geen geld in den zak had. Ook betrapte ik hem weleens op bedriegery, als wy by eenen kramer

voor lekkers met de teerlingen wierpen of *rafelden*. Had de kramer de onvoorzigtigheid het hoofd af te wenden, terwyl myn makker wierp, dan was het zeker, dat deze het middel vond behendig eene aes of eene twee in eene vyf of zes om te zetten, en zoo doende de kans in zyn voordeel te keeren. Voor die in myne oogen strafbare handelingen, had echter Van Deun verontschuldiging en by de hand, tegen welke myne zedelyke grondbeginselen niet bestand waren. Als ik hem die handelingen verweet en de vrees uitte, dat zy niet met de strengste eerlykheid strookten, lachte hy my vierkant uit, noemde my *snul*, en betoogde my hoe hy niets ongeoorloofds had bedreven :

« Volgens het algemeene gevoelen » zegde hy , « zyn de kramers allen afzetters en dieven, die de kinderen het geld ontfutselen en afhandig maken. Dus kan het onmogelyk kwaed zyn hen om eenen appel of wat te bedriegen, daer men, hen foppende, slechts datgene terugneemt, wat zy anderen, en in de eerste plaetse my, hebben ontroofd. »

Doch indien deze redenering my al bevredigde, het was niet eveneens gesteld met die, tot welke hy zyne toevlugt nam, om het laekbare eener andere zyner handelingen te bewimpelen. Ziehier waerin dezelve bestond : Hadden wy eenen verlofdag of gaven ons zelve een', dat is *fatsten*, en liet het weder het toe, dan gingen wy langs de dokken kuijeren. Piet hield by voorkeur stil by die schepen, alwaer men koffy, suiker of katoen loste. Hy deed my met hem van de gestorte koffyboonen rapen en ik bemerkte, hoe hy, wanneer niemand het konde zien, zich veroorloofde aen de kleine openingen der op de kaei

gestapelde balen te peuteren en zyne zakken te vul-
len. Op dezelfde wyze ging hy te werk met de suiker-
kisten en katoenbalen. Zoo keerden wy dikwyls met
eenen aanzienlyken buit in de stad terug. Ik hoorde
jaren nadien uit zynen eigen mond, hoe myn mak-
ker zich altoos op eene voordeelige wyze van dezen
wist te ontdoen. Hy verkocht namelyk het geraepte
of uitgepeuterde goed aen kleine winkeliers, die
niet al te zorgvuldig naer de herkomst der hun te
koop geboden waer meenden te moeten vernemen.
Ik wist echter destyds niets van dien sluikhandel
en beeldde my goedsheugig in, dat Piet koffyboonen,
suiker en katoen oogstte voor zyn vermaek alleen
of uit liefhebbery. Nogtans behaegden die togten
my niet en scheen de wyze, waerop wy raepten, my
niet van de defligste. Piet lachte my weder uit,
noemde my nogmaels snul, toen ik daeromtrent
myne bedenkingen in het midden bragt :

« Wat doen wy ? » vroeg hy. « Wy verzamelen
enkel wat is onder den voet geraekt, of, naer allen
schyn, weldra zoude verloren gaen. Snyder ik ga-
ten in de balen ? Maek ik openingen in de kisten ?
Geenszins. Ik verbreed alleen de plaetsen, langs
waer het goed zoude vallen. *Ergo*, gelyk de
meester zegt, ik bewys den eigenaren der balen
en kisten veeleer dienst; want nu worden de gaten
te eerder bemerkt en gestopt, zoodat ten slotte
die eigenaers by myne handelwyze aenmerkelyk
winnen. »

Die verklaring, als ik zeg, scheen my min vol-
doende dan die betreffende de kramers, en ik bleef
het met my zelve eens, dat het rapingstelsel van
Piet eenigermate aen stelen geleek. Doch het kwade

voorbeeld speelde, eilaes! ook deze reis meesterlyk zyne rol. Allengs gewende ik my aen het peutenen, als aen iets gansch onschuldigs. 't Was dat Van Deun na zulke togten byzonder vrygevig was, en my zoo rykelyk op pepermunt, zoetekoek en pastetjes onthaelde, dat ik wel tot het besluit moest komen, dat zyn oom hem op nieuw zeer veel geld in den zak had gegeven.

Het zal welligt bevreemden, dat myne moeder geen waekzamer oog over my hield en myn verkeer duldde met den zoon der baker, dien zy wel moest weten een eerste *vlug* te wezen. Doch men mag niet vergeten, dat de goede vrouw met haren garnaelhandel de handen vol had. Een groot deel van den morgen was zy aen de Kaei om haren inkoop te doen, des middags begon zy al vroeg hare ronde, en van het *fatsen*, de guitenstreken, het *bakken*, en wat dies meer, wachtte ik my wel een woord te spreken. Wat in de school omging, was haer onbekend. Als de meester eenen der *moniteurs* zond, om haer van myn wangedrag te onderrigten, dan kon die haer nooit te huis aentreffen, en moest zyne boodschap aen Siska Debast of eene andere buervrouw afgeven, die het niet *over haer gemoed kreeg* moeder iets ten mynen nadeele te zeggen. En dan, Piet was zoo doorslepen! Als hy by ons aen huis kwam om my af te halen, hield hy zich zoo ingetogen, toonde zich zoo inschikkelyk en braef, dat moeder meer dan eens zich verwonderde hoe de burenen den armen jongen belasterden. Hy konde, naer zy meende, geen kwaed hart hebben, en hoogstens een wildzang wezen. Ik alleen had haer op andere denkbeelden kunnen brengen, en dat ik

my daarmede niet haestte, valt ligt te bevroeden.

Hoe gemakkelĳk ik my door Van Deun liet bepraten, hoe eenige drogredenen toereikend waren, om my gerust te stellen omtrent de beteekenis van de meest strafbare feiten, moge blyken uit het volgende :

Er ligt, niet verre van Antwerpen, een gehucht, Dambrugge genaemd, alwaer zich een kapelletje bevindt, den om zyn geduld geroemden H. Job toegewyd. Jaerlyks, tydens de oktaef van dien sant, stroomen vele duizenden lieden uit de stad en de omliggende gemeenten aldaer te zamen. De oktaef, het kapelletje en de heilige zyn het voorwendsel, maer het ware doel der begankenĳs is, voor de meeste bezoekers, de kermis, die volle tien dagen duert en telkens op 10 mei begint om op 20 mei te eindigen, als, wel te verstaen, de herbergiers en overige neringdoende bewooners van het anders weinig bezochte plaetsken geen middel vinden, om er nog ettelyke dagen by te voegen.

Wat de kermis van S. Job van vele andere onderscheidt, is dat het gehucht, alwaer zy wordt gevierd, gedurende de tien a veertien dagen van het feest, in een uitgestrekt magazyn van wafels, broedertjes, peperkoek, moppen, suikergoed en andere lekkerny, van speelgoed en verdere kermisvoorwerpen is herschapen. De woningen verdwynen letterlyk achter alle soort van kramen, tenten, barakken en winkels met groote lynwaden zeilen overspannen, paerdjesmolens of *carroussels*, liedjeszangersschilderyen, tandentrekkersrytuigen, enz. Men ziet er talryke spelen en vertooningen. De koordedansers, de hansworsten, de aeszakspelers,

de geleerde apen en honden verdringen er de kinders zonder armen, de vrouwen zonder hoofd, de veulens met acht beenen, de kalveren met twee koppen, de meerminnen, de reuzen, de dwergen, de *albinos*, de levende geraemten, de monsters van allerlei vorm en kleur; de rarekykkasten, de herkullessen, de scholventsters, de kaertziensters, de lichtteekenaers aen vyftig centimen het portret, de tuischers of houders van verboden spelen, de orgeldraeijers, de bedelaers wedyveren er om elkaar klanten en begunstigers te betwisten. In al de bierhuizen wordt gedanst; aen al de kramen gesnoept; aen al de winkels gekocht; aen alle kanten gestoeid, gelachen, gezongen, geschreeuwd, gerookt, gedronken, getierd, gevloekt en gevochten. De bezoekers behooren uitsluitelyk tot de werkende klas en zyn soms vergezeld van geheele troepen kinders. Immers, dank aen het speelgoed en de lekkers, is St. Job vooral de kermis der knapen en meisjes beneden het twaelfde jaer. Die kleine burgers en burgeressen zyn er byzonder op gesteld, ten minste eens tydens de oktaef, Dambrugge of den Dam te bezoeken, omdat zy zeker zyn, de eenen met eene trom, eene fluit, eenen ratel, eene pop, kortom eenig speelding van geringe waerde, de anderen met een pak lekkerny, die niet veel kost, van daer te keeren. Het is voor een deel der bevolking van Antwerpen en naburige gemeenten een vaste stelregel geworden, dat hy geen goed huisvader wezen kan, die weigert zyn kroost naer de kermis van St. Job te brengen, hetzelfde aldaer eenig speelgoed of wat snoepery te koopen, mitsgaders zekere hoeveelheid broodjes met kaes,

schol of rookvleesch en bruin of wit bier te laten verorberen. Ook beyveren zich de lieden der lagere klassen om het meest dien pligt te vervullen, die hun tevens de gelegenheid of het voorwendsel verschafft voor eigene rekening den Dam een bezoek te brengen. Niets ontzien zy om dien na te komen, en menig arme werkman geeft in het gehucht zynen laetsten cent uit, zelfs dan wanneer hy de overtuiging heeft, dat des anderdaegs een uitstapje naer den Lombaerd of Berg van Barmhartigheid het gevolg van zyne kwistigheid zal wezen,

Ik laet u denken, hoe zeer ik en Piet, even als al andere knapen der school, op het wydvermaerde St. Jobsfeest verlekkerd waren en hoe wy te moede werden by het naderen van het tydstip, waerop het zoude beginnen. Lang te voren hadden wy er dagelyks van gesproken en op middelen gepeinsd, om den Dam met een bezoek te vereeren. Daer hy geene kans zag en misschien ook niet verlangde er met zyne ouders te komen, en myne moeder wel wat anders te doen had dan voor haar vermaek of het myne naer feesten of kermissen te loopen, besloten wy alleen te gaen. Piet beloofde zich van het reisje veel genot, en ik, die by myne weet nog nooit op den Dam had den voet gezet, niet min... De kermis was eindelyk daer, en wy togen er heen. Of wy pret hadden! Of wy gelukkig waren! Eenige dagen te voren hadden wy aen den Bassin druk koffyboonen *geraept*. Myn vriend gaf my te verstaen, dat hy weêr by zyn' oom was geweest. Aen centen mangelde het hem dus niet. Wy snoepten wat wy konden; bewonderden de hansworsten, de koordedansers, de rare-kykkasten, de speelgoedkramen, de schilderyen

der liedjeszangers naer hartelust; reden op de paerdes der *carroussels*; speelden op het draeibord en het *rafelbord* als ware Cresussen; kochten eenen blikken sabel, eene houten trompet en een paer fluitjes; leefden te St. Job op eenen grooten voet en hadden zooveel plezier, als twee bengels van ons slach het in onze omstandigheden konden wenschen. Eerst tegen den avond begonnen wy aen den aftogt te denken, en daer Piet nog een klein aental centen had, kreeg hy den inval die in een der kansspelen te wagen, welke, ondanks het strenge verbod der politie, in ruimen getalle voorhanden waren, tot groote schade en tot verderf der kleine jongens en zelfs der bejaerde menschen, die zich door de schoone beloften der tuischersbazen lieten verlokken.

Het spel, waerin myn makker goed vond zyn geluk te beproeven, met de hoop het dien dag verteerde geld terug te winnen, was een dobbelspel van de ergste soort. Het heette *zon, maen en anker*, wyl het gespeeld werd met teerlingen, waerop voorwerpen stonden afgebeeld, die de zon, de maen en een anker, zoowel als iets anders konden voorstellen. De kramer, dat is de houder van het tuischbord, had hoogstens vyf-en-twintig kansen van te winnen tegen eene. Piet verloor in eenen ommeziende centen, welke hy overhad. Hy was radeloos, wyl hy geen middel zag om eerstdaegs aen andere centen te geraken, en wilde zich, zelfs toen hy lang reeds alles kwyt was, niet van het speeltafeltje vewyderen, alsof hy in het verlies van diegenen, die voortgingen met tuischen, eene schadeloosstelling voor zyn eigen verlies hoopte te vinden. Ik zegde daereven, dat de politie

zeer streng was op de kansspelen. Dit wisten de kerels, die ze, ondanks de bestaende verordeningen, durfden houden, maer al te wel. Ook hadden zy geen oogenblik rust, maer lieten, onder het spelen, de oogen onophoudelyk regt en links gaen, ten einde de nadering van den eenen of anderen agent in tyds gewaer te worden. Piet wist het insgelyks en besloot dien schrik voor de overheid te benutigen. Hy nam my ter zyde :

« Let wel op, Dirk! » zegde hy. « Wy moeten eene grap hebben. »

« Eene grap? »

« Als gy my hoort roepen : *de politie!* dan schreeuwt gy mede wat gy schreeuwen kunt, hoort ge? Daerna maekt gy u seffens uit de voeten in de rigting van de stad. »

« Maer waerom! »

« Daerom. »

« Daerom! »

« Ja, daerom! snul, daer ge zyt! »

« Zal het dan zoo plezierig zyn? »

« Heel plezierig, heel grappig... Gy zult zien. »

Ik beloofde te schreeuwen en weg te loopen. Wy naderden op nieuws den meester van het tuischbord. Er stond veel geld op het spel en zelfs wit geld. Een twaelftal knapen en werklieden, voor het minst, omringden de tafel en speelden meê. Terwyl zy met hygenden adem en strakken blik al de bewegingen des tuischers volgden, hief Piet eensklaps aen :

« De politie!... Jongens, de politie! »

Ik schreeuwde mede uit al myne magt. Onze kreten bragten eene schielyke verwarring te wege. De kra-

mer, de spelers en zelfs de toekykers stoven uiteen, het tuischbord en de tafel werden omgeworpen, de teerlingen en het geld rolden in het zand. Ik zette het op een loopen, in de rigting my door Piet aangewezen, doch had nog tyd genoeg om te zien, hoe deze, vooraleer my te volgen, de centen en het zilvergeld opdraapte.

Twee minuten later was hy aen myne zyde en draefde met my stadwaerts voort. Eerst toen wy de Roodepoort achter den rug hadden, hielden wy stil en dorst myn gezel het wagen zyn geld te tellen. Er was vier frank en centen!

Ik deed Piet aenmerken, dat het gestolen geld was. Hy noemde my alweder snul en bewees my, dat het geld hem regtmatig toekwam, daer de tuischersbazen en al de kerels, die op den Dam kansspelen hielden, nog grootere dieven waren dan al de andere kramers, en dat hy met eenen hunner te berooven, eene loffelyke daed had verrigt. Zyne redenering scheen my zoo juist, zyne logiek zoo krachtig, zyne welsprekendheid was zoo buitengewoon, dat ik eindigde met het gebeurde als eene voortreffelyke grap te beschouwen en niet aerzelde myn deel van het opgeraapte geld — gevonden geld, noemde het Piet, — mede te versnoepen. Wy achtten het evenwel onraedzaam, tydens de St. Jobsoktaef, andermael naer den Dam te kuijeren, en verkozen de vier frank en centen aen de kraempjes in de stad te verteren.

V.

**VAN DEUN WORDT VAN DE SCHOOL GEJAEGD. — IK
VAT HET VOORNEMEN OP MY TE BETEREN.**

Waeraen het lot van eenen mensch hangt! Ware ik destyds met Piet van Deun blyven verkeerem, hadde niets den loop van onze gezamentlyke strooptogten aen den Bassin, van onze uitstapjes naer de lekkerkramen en naer de kermessen in de omstreken der stad gestuit, wie weet tot welke uitersten ik my hadde laten vervoeren, in welke gevangenis ik myn leven hadde geëindigd... En nogtans was het een klein, een onbeduidend, een nietig voorwerp, dat my uit de handen van Piet bevrydde, tot inkeer deed komen en afzien van alle verdere deelneming aen min of meer strafbare handelingen, aen ware diefstallen; dat, in een woord, my en gansch myne toekomst redde.

Dit voorwerp was eene spelde!

Piet was sedert eenigen tyd fel op den meester gebeten. Deze had hem zekeren dag een aental centen uit den zak gehaald, waarvan myn makker de bron niet duidelyk konde aenwyzen, en welke

de hoofdonderwyzer stellig loochende van den bewustens oom te komen, daer die heer hem, meester, onlangs had verzekerd *dien vlegel van zynen neef* — het waren 's mans eigen woorden, — nooit een' koperen duit te hebben geschonken, sedert den dag, waerop hy hem uit zyn huis had gejaegd... Piet zwoer zich te wreken.

Doch hoe? Dat bleef de vraag. Hy wilde tot geene der snakeryen de toevlugt nemen, tot hiertoe door hem uitgevoerd. Alle schenen zy hem te weinig doeltreffend, te flauw. Daerby zouden zy hem alligt hebben verraden. Iedereen wist, dat hy er de uitvinder van was, en al konde hy zyne onschuld bewyzen, dan nog zoude men hem het gepleegde hebben aangewreven. Hy peinsde lang; hy zocht met meer dan gewoone inspanning. Hy wilde iets grappigs en wreeds tevens, iets dat den magister lang zoude in het geheugen blyven, en dat men hem, Piet, niet meer dan elken andere konde aentygen.

Hy vond eindelyk iets, en dit iets was de spelde, waervan ik sprak, en die het werktuig werd van myne redding.

De meester was gewoon des morgens by 't openen der school, onmiddelyk na het gebed, de pennen te versnyden der leerlingen van de eerste of hoogste klas. — Men gelieve niet uit het oog te verliezen, dat het tydstip, waervan ik gewaag, lange, lange jaren achter ons ligt, dat de stalen pennen toen nog in verre niet waren uitgevonden, en dat zoowel het onderwys, als de stand en de handelwyze der schoolmeesters sinds merkelyke veranderingen hebben ondergaen. — By die bezigheid was hy op een' biezen stoel gezeten. Van die omstandigheid maekte

Piet gebruik. Hy zocht te huis eene stevige bakerspelde te krygen, van die waarmede men de buitenste luijers der busselkinderen vastspeet, en wist die vóór den aenvang der school, behendig en ongemerkt, naer hy meende, in de biezen mat van 's meesters stoel te moffelen, met de punt naer omhoog. Wat hy voorzien had, gebeurde. Nauwelyks had men het openingsgebed gezongen en waren al de *moniteurs* op hunne plaets, of de meester begaf zich naer de eerste klas, om pennen te vermaken. Piet volgde zynen gang met de grootste aendacht en nam met gespannen verwachting al zyne bewegingen waer. Zyn hart poppelde van booze vreugd, by het denkebeeld, dat hy zoude gewroken worden. En inderdaed, na uit de handen van eenige leerlingen de ganzenpennen te hebben aengenomen, welke zy hem toestaken, liet de schoolmonarch zich, zonder kwaed te vermoeden, op den stoel neder. Hy sprong op met eenen gil, die zyne drie honderd scholieren met ontzetting vervulde. Zyn wezen was zoo rood en zoo koddig vertrokken, dat ten minste honderd bengels in een luid gelach losborsten. Piet, de gewetenlooze Piet, was, hoef ik het te zeggen? by de lachers. Dit onbeschaemd geschater bragt den meester tot bezinning. Weldra drukte zyn wezen nog slechts toorn uit, regtmatigen toorn, en, wyl hy de eene hand aen het meestvleezige gedeelte van zyn lichaem bragt, bukte hy en zocht met de andere naer het voorwerp, dat hem zoo onverwacht had getroffen. Hy vond het, trok het uit de stoelmat, en het tusschen duim en wysvinger in de hoogte heffend, vroeg hy met zenuwachtig gebaer, vlammenenden blik en donderende stem aen de lieve jeugd,

door het achtbare stadsbestuer zynen zorgen en bekwaemheid toevertrouwd :

« Wie uwer, wie heeft zich vermeten... ? Wie heeft my dit gedaan ? »

Er heerschte een plegtig stilzwygen heel de school door; geen leerling durfde kijken of mikken. Men hadde eene muis hooren loopen.

« Nog eens, wie is de snoodaerd, wie de onverlaet, die zynen meester, zynen weldoener tot bloedens heeft durven verwonden , hem misschien eene schrikkelijke verminking berokkenen ? » herhaelde de schoolvoogd met kracht, nog toorniger de wenkbrauwen fronsend en wyl hy op nieuw de hand bragt aen het gekwetste lichaemsdeel.

Zelfde stilte. De kleinste leerlingen beefden; de groote hielden hunnen adem in; de *moniteurs* werden benauwd. Piet zelf dorst zich niet verroeren.

« Ha, gy wilt het my niet zeggen, gy slangenbroed ! » ging de vergramde man met nadruk voort en wyl hy nog dreigender de bakerspelde in de hoogte hief. « Gy laet laffelyk uwen goeden meester, uwen besten vriend... » — er kwamen tranen in zyne stem — « gy laet laffelyk dengenen verwonden, die zich afslaeft, om u tot nuttige leden der zamenleving te vormen, die zyne gezondheid opoffert, om u gelukkig te maken... Gy wilt hem den dader, den verrader , den aertsschelm niet doen kennen... Welnu... gy zult allen gestraft worden!.. Geheel de school zal *bakken*, indien de *moniteurs* — zyn blik rigtte zich met strengheid op de leerlingen-onderwyzers , — indien de *moniteurs* my straks den schurk niet weten aen te wyzen ! »

En statig verliet hy de zael, om in zyne wooning.

die aen het lokaal paelde, door het drinken van een glas water zyn gemoed te koelen. — Eerst na zyn vertrek, kwam er weêr leven onder de leerlingen en durfden dezen elkaêr hunne gewaerwordingen mededeelen. De honderd lachers van daereven, meest allen scholieren van de slechtste soort en verstokte *bakkers*, hadden by voortduring pret in de grap, gewis de kostelykste, waarvan de annalen van het gesticht gewaegden. Zonder eigentlyk den dader te kennen, konden zy niet nalaten hem te bewonderen, in den grond van hun hart te eerbiedigen, en hem een' moedigen kerel te noemen. Ook zouden zy hem niet verraden hebben, al hadden zy gekunnen. De twee honderd overigen, hetzy uit medelyden met den meester, hetzy uit vreeze voor zynen toorn of uit afkeer voor het *bakken*, waren boos op den roekeloozen grappenmaker, die hun allen straf had op den hals gehaald, en zouden niet beter gevraagd hebben dan hem aen de wraek des meesters en aen de kastyding over te leveren, welke hy voor zyn boevenstuk had verdiend.

Wat de *moniteurs* betreft, door den laetsten blik des onderwyzers als vernietigd, bleven zy eene poos beteuterd en ontzet; doch weldra herstelden zy en scholen zaêm, om te beraedslagen omtrent hetgene hun te doen stond. De gansche school zoude *bakken*! Dat was zeer wel; maer dan *bakten* zy mede! Wie anders dan zy zoude de jongens bewaken? De meester vast niet. Die ging in huis zoodra de klas uit was, zag naer de *bakkers* niet om en liet hen alleen tobben. By slot van rekening waren zy er mede aen, indien hy by zyn woord bleef. Zy kwa-

men dus overeen hun uiterste best te doen, om den knaep op te sporen, die de spelde in de stoelmat had gestoken.... Ras hadden zy de hand op den regten man gelegd. Een jongen, die, by toeval, in de klas was geraekt, vóór het uer waarop de lessen begonnen, had Piet aen den stoel bezig gezien en zelfs bemerkt, hoe hy onder de mat iets futselde. Meer was er niet noodig, om aen honderd leerlingen de overtuiging te geven, dat Van Deun de moedigste kerel was van geheel de school, en aen twee honderd dat de namen snoodaerd en aertsschelm op hem moesten worden toegepast, ja dat hy in staet was tot het begaen van de yselykste gruwelen.

Eene *deputatie moniteurs* ging den meester de ontdekkingaenkondigen. De verontwaerdigde hoofdonderwyzer verscheen. Hy schoot op Piet toe, vatte hem by de kraeg, sleurde hem uit zyne bank, trok hem eenige malen duchtig by de ooren, gaf hem een paer muilperen van wat ben-je-me, in het aenzien van allen, deed de deur openzetten en wierp hem met eenen schop de straet op, tot waarschuwing voor al de slechte, tot stichting van al de goede leerlingen. Nog in dit hachelyke oogenblik toonde Piet zich zyner waardig en wist zyne faem te regtvaardigen. In het deurgat keerde hy zich om, zette met beide handen den meester eenen neus, wyl hy hem luidop zatlap noemde, tot ongemeene blydschap van de honderd scholieren, wier gedrag te wenschen liet, tot ontsteltenis van de twee honderd brave. Toen de onverlaet weg was, hield de schoolvoogd eene lange rede, waeruit bleek, dat myn makker niet konde missen vroeg of laet op het schavot te komen en waerin hy — voorzeker op my en an-

dere vrienden van Piet doelende — den handlangeren van Van Deun een gelyk lot voorspelde.

Des namiddags uit de school huiswaerts keerende, vond ik Piet aen den hoek van onze straet, alwaer hy my stond af te wachten. Hy was nog terdege verstoord op den meester en schold hem uit voor dief, dronkaerd en andere leelyke dingen. Ik meen zelfs, dat hy een beetje vloekte op de *moniteurs* en op den leerling, die hem had verraden. Dien laetste wilde hy opzoeken, om hem bont en blauw te slaen. 't Was niet wyl hy aen de school hield; verre van daer. Hy was allang het gezanik moede, dat men daer *verkochte*, en zoo hy den verklikker wenschte af te rossen, dan was het voor zyne eigen voldoening en om eene les te geven aen alle tegenwoordige en toekomstige klappers en overdragers, aen al degenen, welke geneigd zouden wezen zich in het vervolg met hem en zyne zaken te bemoeijen. Op myne vraeg of hy te huis iets van het voorval ging zeggen, verklaerde hy, dat hy zoo *beest* niet was. Wat hadden zyn oude en zyne moêr daarmede te stellen? Hy was van zin eerst eenige dagen te wandelen, en daerna, als hy dat *beu* was, te zien of hy niet soldaet of matroos konde worden, twee beroepen, die zeer in zynen smaek vielen. Hy kende veel zeevolk en 't zoude hem weinig moeite kosten op een schip te komen. Ook wist hy van goed *paert*, dat men hem als pyper of trommelslager by het 15^e regiment niet zoude weigeren. Hy bejammerde het, dat ik nog te jong was om zyn voorbeeld te volgen, en sloeg my voor eenige dagen te *fatsen*, om hem op zyne wandelingen te vergezellen. Daer ik hiertoe weinig lust betoonde, werd hy nu ook boos op my.

riep, dat ik een laffaerd was, een *slingeraep*, en dat ik nimmer iets anders dan een snul zoude wezen. Hy liet my staen en liep al fluitende naer den kant der Schelde. Ik was er, geloof ik, niet kwaed om. Het voorval van des morgens had indruk op my gemaakt en wat de meester van het schavot had gezegd, waerop Piet en al die hem geleden, moesten komen, had my niet minder getroffen. Ik ysde by het denkbeeld, dat de vriendschap van den zoon der baker voor my noodlottig konde worden en wenschte my van die vriendschap ontslagen. De wyze, waerop Piet my had verlaten, deed my de hoop opvatten, dat myn verlangen ging vervuld worden, en ik betrad deze reis den drempel onzer woning, niet alleen veel vroeger in den namiddag dan ik sedert lang gewoon was, maer ook met het vaste voornemen voortaan wyzer te zyn, beter op te passen en my der liefde van myne moeder en der vriendschap van Siska Debast, Ida Vanhoof en andere bureu waardiger te toonen.

VI.

IK LEER VEEL BETER EN BEHAEL VERSCHEIDENE PRYZEN. — GESPREKKEN OVER DE GELEERDHEID.

Ik bleef aen dit goede voornemen getrouw. Den dag na het voorval, in het vorige hoofdstuk beschreven, begon ik hetzelfde ten uitvoer te stellen, en wachtte deze reis niet lang er voortreffelyke uitwerkselen van te bekomen. Ik hield op te *fatsen* en na schooltyd langs de straet te slieren, gedroeg my voorbeeldig in de klas en beproefde op nieuw door braefheid en oppassendheid de gunst des meesters en der *moniteurs* te winnen. Dat kostte my in den beginne veel, zeer veel moeite; doch het gelukte my op den duer, wyl ik myn uiterste best deed om iedereen, myne makkers zoowel als myne oversten, te behagen. Allengs werden myn yver en myn gedrag op prys gesteld en vingen meester en leerlingen aen myne poogingen regt te laten wedervaren. Tydens de eerste week na Piets vertrek, moest ik slechts éénmael *bakken* en werd maer twee keeren gestraft. De volgende week *bakte* ik in het geheel niet en kreeg herhaelde reizen bordjes, met het op-

schrift *eerteeken* om den hals. Den zaterdag bragt ik een goed aental *biljetten* naer huis, wat myne moeder zeer verblydde. Op die wyze voortgaende, werd ik na verloop van een paer maenden onder de beste leerlingen myner klas gerekend, en begon, dank aen de klankmethode, die wezenlyk als eene uitmuntende leerwyze mogt worden geprezen, stilaen te lezen. Tenzelfden tyde deed ik eenige vorderingen in het schryven. Ik kon reeds woorden van twee silben zetten, zonder dat men noodig had my de letters op te geven. Eer het schooljaer ten einde was en de groote *vacancie* voor de deur stond, was ik drie klassen opgeschoven. By de prysdeeling werd ik met verscheidene fraeije boeken begiftigd, waarvan een als prys van het goede gedrag gold, een ander als eerste prys in de leeskunde, een derde als tweede prys in het rekenen, en zoo voorts.

Myne moeder, die mede de plegtigheid had bygewoond, weende van blydschap, toen zy met my huiswaerts keerde. Wat haer het meest getroffen had, was dat een der boeken my door den heer burgemeester zelve, die de prysdeeling voorzat, werd overhandigd. Die eer scheen haer zoo groot, zoo buitengewoon, dat zy er niet konde van zwygen en het aen al de kennissen vertelde, welke wy ontmoetten. Ik had, uit aendoening waerschyndlyk, glad vergeten wat de eerste magistraet der gemeente my by de overreiking van den prys had gezegd; doch zulks hinderde moeder niet byzonder. Zy was overtuigd, dat zyne woorden uiterst vleijend moesten geklonken hebben. Eer wy te huis waren, was zy het met zich zelve, en, geloof ik, ook met my volkomen eens niet alleen omtrent den zin van de

toespraak des weledelen heeren, maer tevens omtrent de uitdrukkingen waervan deze zich had bediend.

De prysdeeling had des morgens plaets gegrepen, en gansch de namiddag werd door moeder besteed, om my by hare vrienden en vriendinnen rond te leiden, ten einde myne boeken te laten zien. Eerst kwam natuerlyk de beurt aen Siska Debast en Ida Van Hoof, die zich voor het minst zoo geestdriftig als wy zelven verheugden. Daerna gingen wy elders. Overal ontving ik gelukwenschen en centen by de vleet. De woorden des burgemeesters, telkens een weinig meer uitgebreid en opgesmukt, werden op velerlei wyze verklaerd. Men zag in dezelve — zooals moeder ze wedergaf — een duidelyk bewys van mynen ongemeenen aanleg, van myne reeds verbazende bekwaemheid, en het voortteeken van de schitterende loopbaen, welke zich voor my bereidde. Eenige kennissen meenden dat ik, zoo voortgaende, zoude eindigen met eene plaets op het stadhuis te bekomen; andere dat mettertyd het Staatsbestuer zich zoude gedwongen zien my een goed *baentje* aen de hand te doen. Later op den namiddag maekten sommigen uit de woorden van den burgemeester op, dat een dag zoude komen, waerop het ambt van kommissaris van politie of van waterschout my niet meer konde ontsnappen, en tegen den avond, toen wy onze laetste vrienden bezochten, scheen het dezen eene uitgemaekte zaak, dat ik groote kans had om zelve eenmael burgemeester te worden. Om der waarheid hulde te doen, moet ik aenstippen, dat niet allen het op dit punt eens waren, en dat ik volgens twee drie

kennissen het slechts tot de waerdigheid van schepen of wel van bureelknecht zoude gebragt hebben; doch zulks belette die kennissen niet van nu af in my eenen afgrond van geleerdheid te zien, die eenmael de stad en het gansche land door zyne bewonderenswaardige talenten tot sieraed zoude verstrekken, en van nu af een kleine Cicero mogt heeten, niet in de wieg gelegd om in de lagere standen der maetschappy voort te sukkelen, en vooral niet om een nederig werkmán te worden.

Moeder, hetzy ter harer eere gezegd, had verstand genoeg, om al het onverstandige dier dwaze redeneringen en uitzigten te beseffen. Zy was ter goeder trouw, als zy den stadvoogd woorden in den mond legde, welke deze zeer waarschyntlyk niet had gesproken; doch zy liet zich op die woorden niet zoo veel voorstaen als hare vrienden en bekenden. Des avonds bakte zy pannekoeken van de centen, welke my de ronde met myne boeken had opgebragt. Siska Debast en Ida Van Hoof woonden dit kleine feest by. Nadat wy ons aen de smakelyke *koekbakken* ter dege hadden te goed gedaen, kwam nogmaels het gesprek op de gebeurtenis van den dag:

« Maer, Joh, » zeide Siska « weet gy wel, dat uw Dirk mettertyd inderdaed een groote mynheer zoude kunnen worden?... My dunkt, ik zie hem al voorby myne deur komen, gekleed gelyk een kapitalist, des zomers met een' witten hoed en des winters met een *Allemaelviver* (1). »

(1) *Almaviva*. Een dergelyke mantel was destyds voor de lieden der werkende klas de hoogste uitdrukking van rykdom en defftigheid.

« Och, Siska! » antwoordde moeder. « Waer ge nu van spreek! Wy hebben nog tyd, om daeraen te denken. Dirk begint nauwelyks en is nog zoo verre van huis. »

« Nogtans... de woorden van den heer burgemeester... » merkte Ida Van Hoof aen.

« Welnu, de woorden van den heer burgemeester? » zeide weër moeder. « 't Is zeker, dat hy ze heeft gesproken, die brave heer... Niet waer, Dirk? »

« Ik geloof van ja, moeder » stamelde ik; want ik was in den grond niet geheel overtuigd, dat ze juist zoo hadden geklonken, als wy hadden geëindigd het te gelooven.

« Doch wat beduiden zy? » ging moeder voort. « Nietmetallen... »

« Hoe! Nietmetallen! » riepen Ida en Siska te gelyker tyd.

« Laet ons mekaër wel verstaen » hernam moeder, « Wanneer ik zeg *nietmetallen*, dan bedoel ik *niet veel* en vast niet, wat gy denkt. Ik heb daer straks, wyl ik myne koekspys besloeg, rypelyk over de zaak nagedacht, en een besluit genomen, dat ik u meteenen wil doen kennen.... Hy raedt Dirk aen braef te blyven, altoos op te passen, wyl dat het eenigste middel voor hem is, om goed door de wereld te komen en de school eer aen te doen, en daerin heeft de waardige heer gelyk... Hy wil daerom echter niet zeggen, dat myn jongen zich boven zyn' stand zal verheffen, en nog min, dat hy zal schepen of burgemeester worden. »

» Burgemeester is misschien wat veel gezegd; maer klerk, bediende op het stadhuis of *kontrenten-*

drager zoude hy, dunkt me, gemakkelyk kunnen worden. »

Die aanmerking was van Ida Van Hoof. Haer man zaliger was bevriend geweest met een' deurwaerder, by een der bureelen van 's ryks belastingen aange-steld, om dwangbevelen af te geven, een' zoogenaemden *contrainte-drager*, en het was haer diensvolgens te vergeven, indien zy eenen byzonderen eerbied voor dit slach van ambtenaren koesterde. — Siska Debast deelde mede in haer gevoelen omtrent myne schitterende toekomst.

« Hoort » zeide nog moeder « de burgemeester heeft aen vele kinderen, misschien wel aen vyftig, hunne pryzen overreikt. Aen allen heeft hy welligt hetzelfde gezegd, of iets dat er op trekt. Denkt gy nu, dat hy aen al die vyftig kleinen heeft willen diets maken, dat zy, kost wat kost, groote mynheeren moeten worden, dat zy te goed zyn om zich met den stand hunner ouders te bevredigen?... Ik ben van het tegendeel overtuigd. De goede man heeft enkel willen zeggen, dat zy met vlytig op te passen en wys te leeren knappe werklieden zullen worden, zoo ordentelyk hun brood zullen winnen, en zoo gelukkig zullen wezen, als dat voor menschen van onze soort mogelyk is. »

« De geleerdheid doet veel in de wereld ! » sprak Siska.

« Met de geleerdheid komt men overal teregt, » voegde Ida erby.

« Als men geleerd is heeft men altoos vyf voor » hernam Siska.

« Men wint geld als water, zonder zich te vermoeijen » bemerkte Ida.

- « Men wordt ryk zonder werken. »
- « En daerby door iedereen geëerbiedigd. »
- « Voor de geleerden is er geen krimp! »
- « De geleerden zyn de goden van de wereld ! »

Moeder schudde het hoofd :

« Ik zeg niet van neen » sprak zy « maer.... maer.... Hoort, ik ben voornemens morgen naer M. Van Zeveren » te gaen. Door zyne bemiddeling is Dirk op de school gekomen. Het is dus onze pligt hem de pryzen te toogen. Ik zal met hem over de geleerdheid spreken. »

Des anderdaegs gingen wy naer M. Van Zeveren. De klant van moeder was zeer in zynen schik met ons bezoek. Hy spoorde my aen tot volharding. Moeder sprak hem van myne toekomst en van al de schoone dingen, welke men my voorspelde.

« Geleerdheid ! geleerdheid ! » zegde M. Van Zeveren. » Dat is wel en goed ; doch lezen, schryven en rekenen er nog al by zyn geene geleerdheid, en men wordt geen geleerde in de gemeenteschool... Daervoor moet men eerst op het atheneum studeren en later op de hoogeschool of universiteit. Als men van deze terugkeert, is men gewoonlyk vyf à zes-en-twintig jaer. Dan heeft men den titel van doktor, advokaet of professor. Dat is iets, doch 't is niet al ; want dan verloop en er voor het minst nog vyf of zes jaer eer men klanten of eene plaets heeft, dat is eer men in staet is zyn brood te winnen, als 't meévalt wel te verstaen, en 't kan tegenvallen ook en dan is men er erg aen... Zoo heb ik eenen zoon... De jongen kost my reeds veel geld.... Hy heeft onlangs zyn laetste exaem afgelegd en is nu vyf-en-twintig jaer. Indien hy op zyn dertigste zich zelven weet te be-

helpen en myne beurs niet meer noodig heeft, dan zal ik zeer blyde wezen... *Nota bene*, dat hy wél zyn best heeft gedaen en my weinig reden tot klagen gegeven... Wat dunkt u van de geleerdheid?... Genomen, dat gy door veel voorspraek uw zoontje binnen eenige jaren op het atheneum en van daer op de hoogeschool kreget; genomen zelfs, dat goede menschen u bysprongen om u den jongen — als hy buitengewoon wel leert, — te helpen voeden en kleden, zoudt gy u dan veel te beloven hebben? Zoudt gy hem tot zyn dertigste jaer kunnen laten voort-sukkelen, zonder eenen cent van hem te krygen?... Er is niet aen te denken, gelyk gy ziet... »

« Maer.... hy moet daerom juist geen advokaet, doktor of professor worden » sprak moeder. « Hy zoude als klerk op een kantoor kunnen schryven... »

« Ha, klerk ! Daer hebben wy het ! » riep M. Van Zeveren, met eene soort van drift. « Zie, moedertje, dat woord klerk maakt my kwaed, telkens wanneer ik het door geringe menschen hoor uitspreken, wyl het de schuld is, dat in de wereld een ruim aental jongelieden tot luijaerds, lediggangers, dompelaers, kortom ellendige wezens vervallen, die misschien geroepen waren om nuttige leden der samenleving te worden. Om als klerk op een kantoor te schryven, hoeft er meesttyds slechts eene halve geleerdheid, dat is byna zooveel als heel geene geleerdheid. Van daer, dat schier iedere werkmanszoon, die te lui is om te arbeiden, gelyk zyn vader, of die zich, zonder bekwaemheid, boven zynen stand verheffen wil, tot dit vak — 't welk in den grond geen vak is, — de toevlugt neemt. Zoo

wordt men spoedig een mynheer, draegt schoone kleéren, leert naer de herberg en het koffyhuys gaen, bals en komedies bywoonen, des noods zich zyner ouders schamen en die goede, ongetletterde lieden over het hoofd zien... Van daer ook, dat de armste metserdiender, wiens kleine met goed gevolg het lezen, schryven en rekenen magtig wordt, onmiddelyk op het denkbeeld komt, dat zyn kind niet geboren is om te werken... Alsof een goede klerk — want die zyn er! — niet even als al andere arbeiders verplicht ware zich dagelyks af te sloven, om zyn bestaan te winnen!... Maer de goede klerken zyn weinig in getal en de goede plaetsen nog zeldzamer... Wat is het gevolg? Laet den gewoonen klerk, den halven geleerde, den luijaerd of den hoovaerdigen dwaes zyne plaets verliezen, zelfs zonder zyne schuld,... door 't sterven, door 't uitscheiden of 't bankroet gaen van zyn' patroon, en daer ligt hy op straet, en heeft geen brood meer, en wordt eerlang van eenen mynheer een bedelaer, zoo niet erger.... Als ik u raden mag, Joh, maek van uwen Dirk geen klerk. Laet hem leeren werken. Met een goed ambacht kan men altoos voort, kan men, als 't geluk medewil, zyne fortuin maken: men kan immers voor ~~et~~gen rekening arbeiden, stilaen beginnen en eindigen met groote zaken te doen.... En dan, al werkt men voor zyn eigen niet, goede ambachtslieden zyn er overal en altoos meer noodig; terwyl daerentegen de geleerden maer in zekeren getalle gevraegd worden, en de halve geleerden, 'k zoude haest zeggen, heel niet..... Gy begrypt dus, dat iedereen niet met de geleerdheid kan door de wereld komen, en dat

het voor kinderen uit den volksstand, in allen gevalle, beter is oordje zeker te spelen... »

« Ja, dat zegde myn Dirk zaliger ook » viel moeder hem in de rede.

« En hy had gelyk » besloot M. Van Zeveren. « Ook is het niet om minder werklieden in de wereld te hebben, dat men de kinderen doet schole gaen; maer wel om betere, bekwamer en gelukkiger arbeiders te vormen, die zich, na afgedane taek, met iets anders kunnen verlustigen dan drinken, vloeken en kaertspelen. Ik hoop, dat uw Dirk, als hy groot is, een van die bekwamer en gelukkiger werklieden zal wezen. Eens dat hy zyn dertiende of veertiende jaer zal bereikt hebben, zendt gy hem by een' goeden baes in de leer, en ik verzeker u, dat gy er u oneindig beter zult by bevinden dan by al het overige. »

Moeder bedankte M. Van Zeveren voor zynen goeden raed en beloofde dien te volgen. Het viel haer te gemakkelyker, daer zy van eerst af, namelyk van 't oogenblik, dat zy my naer de school bragt, er zoo had over gedacht, en slechts eene korte wyl zich door de overdreven lofspraken en de ydele vooruitzigten harer kennissen had laten in dwaling brengen.

VII.

VAN DEUN KOMT TERUG OP HET TOONEEL. — LOF VAN HET MATROOZENLEVEN.

Het was ruim drie jaren nadien. Ik had , sedert de eerste prysdeeling , er nog verscheidene bygewoond , en een groot getal schoone boeken als belooning gekregen , benevens vele aanmoedigende woorden en wyze vermaningen van wege den heer burgemeester en andere overheidspersoonen. Op de laetste prysuitreiking had zelfs de eerste magistraet my — uit welstaenswille en om te toonen hoe zeer hy den gemeenen man genegen was , — heuschelyk omhelsd , toen hy my een achtste boek overhandigde , wat niet weinig opziens baerde onder de leerlingen en hunne ouders , en Siska Debast en Ida Van Hoof , zoowel als onze overige vrienden , meer dan ooit deed zeggen , dat myn weg gemaekt , dat myn broodje gebakken was , en dat ik , eer twee , drie jaren waren verstreken , maer zoude te kiezen hebben tusschen de rykst bezoldigde ambten en eereposten.

Moeder had echter de verstandige woorden van

M. Van Zeveren te getrouw in haer geheugen bewaerd, om zich door deze en andere blyken van genegenheid te laten verblinden. Zy had die woorden, tydens de drie laatste jaren, dikwyls overwogen, er al meer en meer de juistheid van begrepen, en in de overtuiging van derzelver waarheid, de kracht geput, om aen de prikkelingen harer eerezucht en de raedgevingen harer kennissen te wederstaen. Haar besluit was dus gebleven, dat ik een handwerk zoude leeren, zoodra ik een jaer of wat de gewigtige functie van *opper-moniteur* zoude hebben waargenomen. Nu reeds vervulde ik die functie sedert zes maanden, zoodat ik, na de zes overige, de school zoude verlaten, om *op eenen winkel*, dat is by eenen meester-limmerman, smid of koperslager — de keus stond my vry, — in de leer te gaen. Wat niet weinig had bygedragen, om moeder in haar voornemen te versterken, was, dat de jongen van Jan Lamoen, de kantoorschryver, van wien zy vroeger weleens gewaegde, zyne plaets verloren hebbende, een zeer *slecht sujet* was geworden, en zyne ouders onzeggelyk veel hartzeer had berokkend. Na lang te hebben ledig geloopt, en vruchteloos eenen anderen post te hebben gezocht, was de voormalige klerk, gewoon grof geld te verteren en die zich dat niet meer konde afwennen, aen 't schuldenmaken gegaen, en had, toen zulks hem te moeijelyk wierd, dienst genomen onder ik weet niet welk paerdenvolk, tot groot verdriet van zyne familie.

Ik had in al dien tyd van Piet Van Deun gehoord noch gezien. Op school wist niemand waer hy sedert het gebeurde met de bakerspelde was gebleven, zyn oom bekreunde zich heel niet meer om hem en

in zyn huis scheen men zich niet veel harder over zyn lot te bekommeren. Wel had men er een flauw denkbeeld, als moest hy ergens op een schipwezen; want eens, vóór een goed jaer, was hy vergezeld van eenen matroos aen huis geweest en had met vader en moeder gesproken. Dezen bevonden zich echter op het oogenblik der wederverschyning van hun kind in eenen vergevorderden staet van dronkenschap en hadden derhalve van al wat Piet en zyn makker zegden, geen woord begrepen. Alleen meenden zy zich te herinneren, dat de jongen insgelyks een zeemanspak droeg, dat hy met hen eenen borrel had *gepakt*, en herhaelde malen eenen driemast had vermeld, waerop hy de betrekking van kajuitjongen vervulde.

Ik had de gewoonte aengenomen met moeder mede te gaen, wanneer zy des namiddags hare ronde begon, en haer een eind weegs te brengen. Telkens, wanneer zy eene herberg binnentrad, om hare garnalen te koop te bieden, bleef ik aen de deur hare terugkomst afwachten. Eens, terwyl ik voor eene der voornaemste *estaminets* aen de haven op schildwacht stond, naderde iemand my van achter, greep my in de armen, hield my stevig vast, zoo dat ik my niet konde omkeeren, bedekte my de oogen met beide handen en riep lachend:

« Raed, Dirk, raed! 'k Wed, dat ge my niet noemt! »

Ik meende iets in de stem te herkennen, dat my niet teenemael vreemd was, maer konde ze niet te huis brengen. De handen, welke my blindden, waren zwaer en vereelt en de persoon, die my vasthield, rook sterk naer pek en teer, wateenen zeeman verried. Na my eene poos in de onze-

kerheid te hebben gelaten , gaf hy my eindelijk myne vryheid weder. Ik wendde my schielyk , om en... wie stond voor my? Niemand anders dan Piet Van Deun. Ik noemde hem seffens by zynen naem , ofschoon hy vry wat veranderd was. Niet alleen was hy groot en sterk geworden, maer nog gaven hem zyne door de zon gebruinde wezenstrekken en het matroozenpak , dat hem zeer wel stond, een gansch ander voorkomen. Zyn schalke blik, zyne schelmsche zwarte oogen waren alleen dezelfde gebleven en deden hem my meteen herkennen.

« Wel, Piet! zyt gy het? » riep ik verwonderd, « Wie zou dat gedacht hebben!... En wat zyt gy veranderd... Heusch! Gy zyt schier onkennelyk geworden. »

« Niet waer, jongetje » klonk zyn antwoord « dat we er tegenwoordig beter uitzien? Ik zal u 't zelfde kompliment niet maken. De blok is nagenoeg even schrael gebleven en de takelaedje ziet er even pover uit. Het moet by uliê te huis nog altoos van *armoë sta by* wezen.... Wat ligt ge hier te koekeloeren? »

« Moeder is daer binnen » zegde ik op de herberg wyzend « en ik wacht tot zy terugkomt , om haer verder te vergezellen. »

« Zoo, zoo.... En 't oude liedje ook al: Moêken langs hier, moêken langs daer...! Ze moest u aen haer been binden, moêken.... Gaet gy nog altoos schole by meester *Stopnaeld*, en lust hy nog altoos jenever? »

Ik vergat vroeger te zeggen, dat de kwade jongens den meester, die, gelyk men weet, tamelyk lang en daerby zeer mager was, onder elkaêr den scheld-

naem *Stopnaeld* toevoegden. Dezelfde bengels, de ondeugendste knapen van de school, beweerden verder, dat hy byzonder op kortnat gesteld was, eene beschuldiging zoo dwaes als onregtvaardig, daer de goede man veeleer een toonbeeld van matigheid mogt heeten.

« Ik ga nog schole » antwoordde ik « en » liet ik er met eene zekere fierheid op volgen « ik ben thaus zeer gevorderd en wordt onder de beste leerlingen gerekend. De laetste mael heb ik acht eerste pryzen behaeld, en ben sedert zes maenden *opper-moniteur*. »

Ik beken regluit, dat ik my geveleid had door dit antwoord eenen geweldigen indruk op Piet te maken. Dan, hoe zeer zag ik my in myne verwachting bedrogen !

« Ha bah ! *Opper-moniteur* ! » schaterde hy het uit « *Opper-moniteur* ! Verschoon my: dat is geen klein bier, en ik begryp dat het u fier maekt, en uw moêken ook... Maer... wat brengt het op ? Hoeveel verdient gy in de maend met dat *opper-moniteurschap* ? »

Ik herinnerde aen Piet, dat de *moniteurs* maer betaeld werden... met *biljetten*. Hy schaterlachte voort :

« Ja, de *biljetten* ! Dat is nog wat fraeis ! » riep hy. « Daer komt ge ver mede ! Als ge er zoo duizend hebt en twaelf cents, dan krygt ge een' liter garsten of leuvensch... En zeggen, dat ik daer ook heb aen geloofd... niet lang, wel is waer; maer toch... Nu, ik heb er geen spyt van. Ik heb met meester Stopnaeld, zyne *moniteurs* en heel den boel kostelyke grappen gehad.... God in den hoogen

hemel, heb ik grappen met dat *gesnor* gehad ! Heugt het u nog, Dirk, hoe dikwyls ik de school heb in rep en roer gesteld ? »

« Of het my !... »

« Maer » sprak hy eensklaps van toon veranderende « gaen wy hier zoo droog blyven gapen ?... Dat kan niet zyn. Wy moeten eenen liter op ons wederzien ledigen. Myne keel wordt zoo heesch als eene versleten katrol... Ik snak naer eene sigaer, gelyk onze stuurman naer een glas grog, als hy een half uer aen 't roer staet. »

Ik sperde de oogen wyd open. Die woorden liter, sigaer en grog klonken my zoo vreemd in den mond van mynen voormaligen makker, dat ik eerst niet wel begreep hoe hy ze had kunnen uitspreken. By nadere overweging verstond ik dat de jonge kwant, die vóór twee, drie jaer nog zich met fruit, suikergoed en andere snoepery konde bevredigen, thans groot genoeg was, om des noods eene herberg te bezoeken.

« Komt gel ? » vroeg Piet my by den arm nemende.

Ik aarzelde. Ik was nog nooit op het denkbeeld gekomen, dat ik met iemand anders dan moeder of eene harer kennissen zoude kunnen bier gaen drinken, en het voorstel van Van Deun schrikte my eenigzins af.

« Zyt gy misschien bevreesd, dat ze ons drank zullen weigeren ? » zei Piet, myne aerzeling bemerkende. « Wees niet bang, jongentje ! Als ge splint hebt, — en hy klopte op zyne tesch, — « komt ge overal klaer, en... we hebben splint... *Marsch dus ! De regte voet vooruit, en... naer 't Schipperken !* »

« Maer... moeder... ! » stamelde ik nog.

« Moeder ! » lachte weêr Piet. » Moeder !... Gy zyt nog altyd dezelfde snul en zult nimmer iets anders worden... Als uwe moeder uit de herberg komt en u niet ziet, zal ze alleen haren weg vervoorderen, dat is al, en u dezen avond te huis vinden, als zy van hare ronde terugkeert... Of zyt gy benauwd, dat gy zult slagen krygen, wyl ge met eenen ouden kameraed een luttel zyt gaen wandelen ? In dat geval moet gy 't zeggen... Dan ga ik alleen...»

En het woord by de daed voegende, deed hy eenige stappen, alsof hy zich wilde verwyderen. Verkeerde schaemte aen den eenen kant en aen den anderen de begeerte, om verder iets van Van Deuns tegenwoordigen toestand te vernemen, deden my over de vrees myne moeder te mishagen heenstappen, en ik verklaerde my bereid hem naer 't *Schipperken* te volgen.

Wy zaten weldra aen eene tafel in de kroeg van dien naam, een klein, vuil bakje, alwaer niet dan gemeene matroozen en dan nog wel van de jongste soort verkeerden. Piet bestelde bier en sigaren. Ik dronk een paer glazen met hem en poogde zelfs, op zyn aendringen, eene sigaer aen te vuren. Het ging echter niet en na het vruchteloos twee, drie reizen te hebben beproefd, zag ik my, half misselyk geworden, verplicht myne sigaer onaengeroerd te laten liggen en my te bevredigen de dikke rookwolken te bewonderen, welke myn gezelschap naer den balk zond met eenen zwier, die van eene groote gewoonte getuigde.

Tusschen twee sigaren vertelde my Piet wat hem wedervoer, sedert dat hy de school had moeten verlaten. De kok van een' belgischen driemast had zich

zyner aangetrokken en hem als kajuitjongen doen aennemen. Na verscheidene reizen in die hoedanigheid te hebben gedaen, had hy thans voor de eerste maal als ligte matroos gemonsterd. Aen geld ontbrak het hem niet; want daer hy naer zyne ouders niet meer omzag en dezen, evenmin als zyn oom en zyn broër, naer hem vernamen, konde hy houden al wat hy won en verteren zoo ver zyne oordjes reikten. Hy sprak met zeer veel ophef van het varen en van het matroozenleven. Niets kon daer, volgens hem, by halen. Men werd gevoed als een prinsenkint, had altoos volop beschuit en vleesch, benevens eenen goeden borrel als men het verlangde. Daerby weinig te verrigten; somsgansche dagen niets te doen dan op het dek wandelen, in de zon luijeren of in zyne kooi slapen. Het werk zelf was een vermaak. En dan, de vreemde landen, welke men te zien kreeg, de schoone dingen, welke men daarvan wist te vertellen, het hooge loon, dat men trok en de profyten, die men somwylen opstreek! Als men aen wal ging, altoos de zakken vol geld om de vrienden te onthalen en zich zelve deugd te doen. Kortom er was geen beter, geen aengename beroep in de wereld en hy kon my niet genoeg aanraden hetzelfde boven al andere te verkiezen :

« Veronderstel » ging hy voort « een' jongen gelyk gy. Ge zyt schole geweest en hebt u jaren lang verveeld om een deel vodderyen en bogt te leeren, die tot niets dienen. Goed!... Ze doen u op eenen winkel. Dan zyt ge er al ruim zoo erg aen. Ge moet met de *pagadders* (1) van uwen baes spelen, bood-

(1) Kinderen.

schappen doen , door dik en dun draven , de bazin naer de oogen zien en de gasten ten dienste staen , en ge krygt tot belooning.... geknor, verwyten en scheldwoorden , kooven en stampen. Ge zegt : dat zal veranderen en neemt geduld. Wel !... Ge kunt op den duer uwen stiel 'en zyt gast. Wat dan ? Ge wint hoogstgenomen twee frankskens op eenen dag en daervoor moet ge vroeg en laet wroeten gelyk een muilezel. Van als de dag in de lucht komt zyt ge in 't lamoen tot 's avonds laet, werkt zonder opzien, en moogt er zelfs niet aen denken eenen slok jenever of eene pint bier te gaen koopen. Des noenens hebt ge nauwelyks den tyd om 't huis wat slechten *knauw* (1) te slikken, en roef ! terug op de galei. Als ge er uitscheidt, zyt ge moè en zoo af, dat ge seffens in uwen *nest* (2) kruipt. Is dat een leven, he ? Ik heet dat slaver-ny. En zoo gaet het jaer uit jaer in. Mogt ge nu uw daggeld houden, dat zou iets willen zeggen ; maer neen.... Ge moet het te huis afgeven en kunt niet eens genoeg overhouden , om des zondags ordentelyk op zwier te gaen ; want ge moet uw kostgeld betalen, of ge hebt uw' vaër, uw' moër of uw' jong' en uw wyf, die ook moeten eten. Dus ge houdt nauwelyks zooveel over, dat ge eene pyp of eene pruim tabak kunt koopen... Als ik zeg, ge zyt een stumper, een lastdier, een martelaer, en ge blyft het tot dat ze u op 't kerkhof in uwen put steken.... En dan ge weet niets, hebt niets gezien, kunt over

(1) Eten.

(2) Bed.

niets mede *sjouwelen* (1).... Neen, wy zeeliê, zyn andere snaken. Wy werken somtyds goed, ja; doch wy laten hel niet aen ons hart komen, want we hebben den onbezorgden kost, inwooning, en eens op zee, trekken wy ons hel noch duivel aen. Als we slecht weêr hebben, zetten wy er eenen stevigen borrel op, en alles is vergeten. Komen wy terug in de haven, of loopen we ergens binnen, we doen al wat wy willen, en hebben al watons hartlust, want wy zyn ryk, en als ons geld op is, schiet licht de eene of andere makker ons iets voor, en wy kunnen de schyven laten rollen zoo goed als de grootste mynheer. Daerby zyn wy overal gezocht: we zyn vrolyke jongens en kunnen over alles meêspreken... Ja, we hebben alles gezien, wat er te verdenken is... Daer hebt gy de Zwartten... Gy hebt er wellicht aen de dokken ontmoet, ik zeg niet; doch ik ben by hen te huis, in hun land geweest, heb met hunne familie gesproken, gelyk ik met u praet, met hunne ouders en broeders gegeten en gedronken, zie! gelyk ik hier dat glas drink... Ik ben zelfs eens met eenen zwarten en eene *zwartin* op schok (2) geweest.... wat zegt gy daarvan, jongsen?... Dat verwondert u, niet waer? En 't is niet al... Op onze laetste reis hebben wy het groot vermaerd zeeserpent *permentelyk* gezien, en bykans zes walvisschen gevangen; doch wy hebben ons bevredigd met een duizend haeijen met de hengelroede te visschen... Het was maer zus of zoo, of we bragten eene zeemeermin mede naer Antwerpen,

(1) Praten.

(2) Zwier.

om ze voor geld te laten zien ; doch de kapitein was er tegen, wyl hy vreesde, dat ze ons allemael zoude betooverd hebben door haren zang. Hoe vindt gy dat? »

Ik was een weinig door het bier bedwelmd en , by gevolg, vranker en openhartiger dan ik 't misschien nog ooit was geweest. Ik bekende Piet , dat al het schoone, welk hy my vertelde, niet eens noodig was om my van de voortreffelykheid van het zeemansleven te overtuigen , daer ik sedert lang eenen grooten trek voor dit leven gevoelde. Wat my tot hiertoe had belet het te huis te verklaren , was de zekerheid dat moeder er aen hield my een ander min gevaerlyk beroep te zien leeren. Zy was vooreerst bang voor de perykelen, waeraen een zeeman is blootgesteld. Ten tweede wenschte zy my zoo lang mogelyk by zich te houden. Ik zelf, die begreep dat moeder, niemand anders dan my in de wereld hebbende, moest verlangen nimmer van my gescheiden te worden , beminde haer te opregt , wenschte te zeer haer voldoening te geven , dan dat ik er zoude aen gedacht hebben, haer te wederstreven. Dat alleen hield my tegen ; want anders... ware ik voorzeker weldra naer zee geгаen.

Piet lachte my uit als gewoonlyk.... noemde myne bezwaren kinderachtig en heette my snul gelyk altoos. Hy herhaelde, dat moeder zoude wel doen my aen haer been te binden, daer ik toch nimmer voor iets goed zoude wezen. Ik liet my echter niet van myn stuk brengen en bleef vast by myn besluit moeder te gehoorzamen. Myn makker begreep, dat hy voor alsnog niets aen dit besluit konde veranderen.

« Hoor » sprak hy ten slotte, nadat wy het herbergje hadden verlaten en ik terug in de Schipstraet was, « hoor, Dirk ! Doe wat gy wilt ; doch onthou wat ik u ga zeggen : indien gy naer uwe moeder luistert en geen matroos wordt, dan zyt en blyft gy uw leven lang de grootste krabber onder de zon... Denk er over na, en als ge eenmael om eene plaets van kajuit-jongen verlegen zyt en de driemast *Karel-Hendrik* in de haven ligt, kom dan gerust aen boord, vraeg naer den ligten matroos Piet Van Deun, en ik zal u helpen. »

VIII.

IK KRYG RUZIE MET EENEN SCHOOLMAKKER. — ERNSTIGE GEVOLGEN WELKE DAERUIT VOORTSPRUITEN.

Ik zegde aen moeder myne wederontmoeting met den ouden medeleerling en hoe die my had gedwongen met hem naer het *Schipperken* te gaen. Zy zag daerin niet veel kwaed: ja, zy was gewoon in de herbergen, 'k zou bykans zeggen, te leven en moest dus dezelve in een gansch ander daglicht zien dan de meeste ouders. Zy konde zich overigens vergewissen, hoe ik, ondanks de aensporingen van Piet, my zorgvuldig had onthouden meer te drinken dan ik verdragen kon. Ik meende haer te mogen verzwigen wat Van Deun my betreffende de keus van een beroep had aengeraden. Het zoude haer wellicht verontrust hebben, en dat wilde ik voorkomen.

En nogtans, zal ik het bekennen? dacht ik nog zeer dikwyls aen de woorden van Piet en aen den lof, dien hy van het varen had gesproken. Het waren niet zoozeer de stoffelyke voordeelen en de vermakken, welke het vak van zeeman aanbod en waervan Piet my zulke verleidelyke beschryving had gedaen,

die my toelachten. Die voordeelen en vermaken konden een' jongen als Van Deun bekoren, die by al zyn doen en laten slechts zinnelyk genot voor oog en hield; voor my, ernstiger van karakter en denkwyze, waren zy enkel byzaken. Wat my het beroep van zeevaerder als het schoonste deed beschouwen, waerop iemand zich konde toelagen, was zekere natuerlyke trek naer het water, en dan waerschyntlyk ook myne weetgierigheid. Naermate myne vorderingen in de school meer be-
duidend waren geworden, had zich een razende leestlust in my ontwikkeld. Te huis zat ik immer met een boek in de hand, en in de klas zelfs benuttigde ik de korte stonden van rust, om myne geliefkoosde boeken te doorbladen. Die boeken waren in de eerste plaats reisbeschryvingen en avontuerlyke geschiedenissen van vermaerde zeevaarders. Mynheer Van Zeveren, die eene welvoorzienne bibliotheek bezat, had de goedheid gehad een deel van deze ter myner beschikking te stellen. Ze bevatte vele werken van dien aard en 't waren juist deze, welke ik by voorkeur medenam. In de vreemde lotgevallen, de gevaerlyke togten, de zonderlinge ontmoetingen, de belangwekkende ontdekkingen, welke zy verhaelden, lag voor my eene aantrekkelykheid opgesloten, die ik niet anders konde verklaren dan door eene ingeboren zucht, misschien van myn' vader overgeërfd. Wat my in dit gevoelen versterkte, was dat vooral de reisavonturen van zeevaarders myne belangstelling wekten. Zoo hield ik, by voorbeeld, oneindig meer van den beroemden Engelschman William Dampierre en zyne togten in de Zuidzee dan

van den niet min beroemden italiaenschen edelman Pietro Della Valle, die een groot deel van het Oosten te lande doorreisde. Robinson Crusoe of hoe de held van het werk van Foë moge heeten, boezemde my niet zeer veel achting in, wyl hy, myns oordeels, te weinig op zee zwalkte. Daerentegen was kapitein James Cook myn held. Ik was louter bewondering voor dien onvertsagden zeeman. De lezing zyner reizen wekte myne geestdrift in hooge mate en er waren stonden, waerin ik hem den wreeden doch glorieryken dood benydde, dien hy op een der Sandwicheilanden stierf, alwaer hy, gelyk den lezer niet onbekend is, in het begin van den jare 1779, trouwloos door de wilde inwoners werd omgebracht.

En al die onbekende streken, waarvan de boeken gewaegden, al de grootsche natuertaafereelen, welke zy ontvouwd, al de wonderen, die zy beschreven, al de zonderlinge volkerschappen, waeraen zy zoo vele welsprekende bladzyden wydden, konden zy, die de zee ploegden, met eigen oogen aenschouwen; de meeste van de byzonderheden door Dampierre, Cook, d'Urville en anderen aangestipt, konden zy door eigen ondervinding waarnemen. Er was, men zal het my toegeven, in het denkbeeld iets verlokken,ds, betooverends voor eenen knaep van mynen ouderdom, myne geaerdheid, die van kindsbeen in de nabyheid eener haven had geleefd en dag over dag van varen, visschen, schepen, scheepsbouw en scheepsvolk hooren spreken. Geen wonder dus, zoo de lofspraak van Piet voortaan onder het lezen my gedurig in de ooren klonk. Ze moest my te frisscher in het geheugen blyven, daer ik langs om meer

minder lust gevoelde , om een der ambachten te kiezen my door moeder aangeraden , en die , ten opzichte van de nuttigheid , de deftigheid en de aengenaemheid , my schenen de vergelyking geenszins te kunnen door slaen met het schoone , het voortreffelyke vak van varensgezel.

Ik weet eigentlyk niet tot welk besluit ik zoude gekomen noch hoe , met myne vooringenomenheid voor den zeemansstand , hetaenleeren van het smids- , het timmermans- of het koperslagersambacht my zoude gelukt zyn ; doch een allezins onbeduidend voorval sloeg op eenmael al de berekeningen en vooruitzichten van moeder den bodem in , en dwong my , in zekeren zin , het beroep te aenvaerden , waertoe ik my sedert lang met onweérstaenbaer geweld getrokken voelde.

De *Karel-Hendrik* , het schip van Piet , lag nog in den Bassin , doch zoude binnen weinige dagen uitvaren om naer Rio-Grande te stevenen. Ik wist dat van Van Deun zelven , die my te huis was komen vaerwel zeggen. Daer gebeurde het , dat ik op de school twist kreeg met eenen myner onderhoorigen , eenen simpelen *moniteur*. Die jongen , die ouder was dan ik en sedert lang naer het *opper-moniteurschap* hunkerde , had met leede oogen myne bevoordeering tot dien graed gezien , en liet geene gelegenheid voorby gaen , zonder my te na te spreken. Niet alleen zegde hy kwaed van my aen de overige *moniteurs* , maer verzuimde zelfs niets , om den meester tegen my in te nemen. Daeruit volgde , dat deze my wel eens vermaningen toestierde , welke hy my had kunnen sparen , dewyl ik ze geenszins verdiende. Die toestand begon my eindelyk te vervelen , en

juist den dag na het bezoek van Piet, wilde het toeval, dat het tusschen my en den bedoelden kwaedspreker tot eene opheldering kwam. Ik had namelyk eenen leerling gestraft, dien hy zich zeer genegen toonde, wyl deze hem nu en dan sigaretten meêbragt — de leerling was de zoon uit eenen kleinen tabakwinkel. — Niet zoodra had de knaep zyne straf onderstaen, of zyn begunstiger ging my by den meester van willekeur en onregtvaardigheid beschuldigen... Ik werd hard bekeven, ondanks myne poogingen om my van allen blaem te zuiveren. Verbitterd wachtte ik, na schooltyd, mynen aenklager af in eene eenzame straet, om hem rekening van zyn gedrag te vragen. Hy bejegende my met minachting en noemde my mouwstryker. Die benaming moest my te meer krenken, daer ze in geen een deele op my toepasselyk was en ik ze veeleer met regt mynen tegenstander hadde kunnen toewerpen. Ik deed het hem gevoelen. Hy werd boos en van *taktiek* veranderende, ving hy aen tegen myne moeder uit te varen. Hy smaelde op hare kostwinning, die slechts, zegde hy, aen de armste lieden paste. Ik werd bleek van woede. Een woord meerder en ik ging hem te lyve. Hy sprak dit woord, en noemde de vrouw, die zoo veel had voor my gedaen en het eten uit haren mond gespaerd, om my ordentelyk groot te brengen, een gemeen wyf, eene *slavets*. Hy had nauwelyks den tyd gehad die beleediging uit te brengen, of myne hand klonk op zyn aangezicht. Hiermede niet tevreden, vatte ik hem by de schouders, wierp hem op den grond, en deelde hem eene vracht slagen, stompen en schoppen mede, die hem deed huilen van pyn. Ik was zoo

razend kwaed, dat ik myzelven niet meer bezat, aen niets anders dan wreak konde denken en niet ophield hem af te rossen; dan toen ik moede wierd. Dan eerst begreep ik wat ik had gedaen, doch zonder er de geringste spyt van te hebben. De makkers, die ons omringden, deelden waerschyntlyk in het gevoelen, dat ik, hem zoo duchtig toetakelend, een eerbiedwaardig regt uitoefende, want geen hunner dorst er aen denken hem by te springen, noch hem uit myne handen te verlossen. Ik liet hem eindelyk gerust. Hy was deerlyk gehavend. Heel zyn wezen was paersch en hy bloedde uit neus en mond. Ik verwyderde my schielyk, toen een der jongens my waerschuwde, dat een agent van politie naderde.

Die worsteling had des middags plaets gegrepen. In den nanoen durfde ik niet naer de school gaen. Wel was ik overtuigd, dat ik niet kwalyk had gehandeld en dat de beleediger myner moeder de tuchtiging, hem door my toegediend, *niet had gestolen*; doch ik kende den meester: ik voorzag, dat hy zoude beginnen met my ongelyk te geven, my te straffen, wie weet, te mishandelen misschien — dat gebeurde in dien tyd! — behoudens later, als hy beter ingelicht zoude wezen of de zaak wel overwogen hebben, de geregtigheid van mynen toorn te erkennen. Ik meende derhalve, dat het geraedzamer was hem te laten uitrazen, vooraleer hem onder de oogen te komen. Aen moeder konde ik niets mededeelen. Ik had haer moeten bekennen wat de *moniteur* had gezegd, en ik droeg haer te veel achting, te veel eerbied toe, om datgene te herhalen, wat ik den kwaden jongen zoo duer had betaeld gezet.

Ik dwaelde gedurende schooltyd langs de straten. Tegen vier ure, bevond ik my in de omstreken van het lokaal, om van de huiswaerts keerende leerlingen te vernemen, hoe de meester de vechtparty had opgenomen. Zy maekten my wezenlyk bang. Niet alleen had de onderwyzer eenen hevigen uitval tegen my gedaen, maer tevens aangekondigd, dat de politie zich, naer allen schyn, met het gebeurde ging bemoeijen. Hy zelf was voornemens myne moeder te spreken en my in haer byzyn duchtig onder handen te nemen. Hoezeer myner onschuld bewust, durfde ik zyne komst noch die van de politie verbeiden. Ik besloot niet naer huis om te zien, en liever eenen dag of twee over de worsteling te laten heenvlieden, om dan kalm en openhartig de ware toedragt der zaak den meester en des noods den kommissaris bloot te leggen.

Waer zoude ik echter dien dag en den volgenden blyven? Ik had sedert des morgens niet meer gegeten, was hongerig en moest des nachts toch ergens slapen. Ik peinsde aen Siska Debast en Ida Van Hoof; doch die woonden te dicht by moeder en konden ligt haer myne komst verraden, alware het maer om hare onrust te stillen. M. Van Zeveren? Ik huiverde by de gedachte, dat ik hem zoude moeten bekennen, hoe een vlegel moeder *slavets* had durven heeten. Daer schoot my Piet te binnen.... Ik begaf my naer de dokken, ging aen boord van den *Karel Hendrik*, en vroeg naer den ligten matroos Van Deun. Hy was aen wal. Ik zoude hem vast in het *Schipperken* vinden, werd my verzekerd. Hy zat werkelyk in die kroeg. Ik legde hem myn geval uit, dat hem verrukte en geestdriftig deed jubelen.

Hy zette er eenen verschen borrel op. Ik geloof het wel: de *moniteur*, dien ik had afgerost, was dezelfde knaep, die, drie jaren te voren, Piet had verraden, die had uitgebragt hoe deze de bakerspelde in de mat van 's meesters stoel had gemoffeld, en die gevolgentlyk de oorzaak geweest was, dat myn makker *met klank* (1) werd van de school gejaegd.

« Bravo, jongen, bravo ! Ge staet my aen » juichte hy « en ik begin te gelooven dat gy niet altoos een snul zult blyven. Een *moniteur* afranselen !... 'k Zou meenen ! Dat is geen klein bier... En dan nog wel een slingeraep met wien ik den tyd niet gehad heb af te rekenen... Zie, Dirk, gy kunt niet gelooven, hoe zeer u dat in myne achting doet winnen.... Zoo nog eene klopparty of twee en, 'k mag wat zyn ! 'k *respekteer* u bykans zoo veel als onzen bootsman.... »

En hy vroeg eenen nieuwen borrel en bestelde tevens een' voor my. Ik weigerde er de lippen aen te zetten ; doch myn tegenstribbelen hielp niet, en ik moest het glazeken jenever uitdrinken. Daerna spraken wy over mynen toestand.

« Ik weet er iets op » zei Piet, na dat ik hem myne beweegredensom niet in de Schipstraet te verschynen had uiteengezet. « Gy gaet straks met my aen boord. Wy hebben de lading in ; maer kapitein en stuurman slapen nog aen wal, en onze mannen volgen zoo veel mogelyk het voorbeeld der overheid. Ik heb den kajuitjongen in myne mouw ; hy doet al wat ik wil, en zal ons niet verraden. In het ruim is plaets

(1) Plegtig.

genoeg , om u des noods acht dagen te verbergen. Heb ik u eens daer in veiligheid gebragt, dan kuijer ik de stad in , om naer de gevolgen van uwe heldhaftigheid te vernemen, en kom u dezen avond alles hairklein vertellen. »

De drank maekte my ook deze reize stout en ik aerzelde niet aen Piet te bekennen, dat ik danigen honger had. Hy liet eten komen en ik *haelde myn aes op* (1) aen de boterhammen en de kaes van het *Schipperken*. Daerna gingen wy aen boord. Een paer mannen, die op het dek zaten te rooken, gaven weinig acht op ons, en wy slopen ongemerkt in het ruim. Met behulp van den kajuitjongen sleepte Piet er eene soort van matras, plaetste die tusschen twee groote kisten en verliet my, na my den raed te hebben gegeven, eenige uren te rusten. Ik had dien raed niet eens noodig. De jenever was my naer 't hoofd geslagen, en ik lag nauwelyks op het bed of viel in eenen diepen slaep.

Ik ontwaekte slechts des anderdaegs. Weldra kwam Piet my vervoegen. Hy zegde my , dat myne zaek zeer erge gevolgen konde hebben. De afgeranselde *moniteur* lag ziek te bed , en de geneesheeren hadden de vreeze uitgedrukt, dat hy misschien beide oogen zoude verliezen. De kommissaris van policie was reeds herhaelde malen by my aen huis geweest , en, my niet vindende, had hy aen zyne agenten last gegeven my op te zoeken. Hy wilde my naer de gevangenis doen voeren en verder het geregt overleveren. Moeder zelve was blyde, dat ik niet te huis

(1) Ik deed my te goed.

kwam. Zy had het Piet gezegd en hem geraten my eenige dagen op het schip te houden.

Ik geloofde goedsheugig al wat Van Deun my vertelde, wenschte my geluk met zyne vriendschap en hield my schuil in het ruim. De kajuitjongen bragt my eten en Piet kwam alle twee, drie uren naer my omzien. By een zyner bezoeken, meldde hy my, dat de politie, de betrekkingen vernomen hebbende, welke ik met hem had, daereven was aen boord geweest, om *huiszoeking* te doen. Zy had slechts van haer voornemen afgezien, op de verzekering der manschap, dat sedert twee dagen niemand vreemds den voet had op het dek gezet. Wat den mishandelden *moniteur* betrof, het scheen meer en meer zeker, dat hy beide zyne oogen zoude verliezen; ja, welligt zoude men hem eenen arm of een been moeten afzetten. Het gebeurde wekte de grootste opschudding in de stad, al de gendarmen waren gelast mede naer my te zoeken en moeder verzocht meer dan ooit den zoon der baker my toch niet van het schip te laten gaen.

Het was heel niet vrolyk in het ruim en de weinige stonden, welke Piet my in het vooronder durfde laten doorbrengen, waren niet toereikend, om my het gemis aen licht en lucht te vergoeden. Ik troostte my met de hoop ten koste van eene kortstondige verveling aen het dreigende gevaer te ontsnappen. Den derden dag van myn verblyf op het vaertuig, kwam Piet my des morgens aenkondigen, dat het geregt, de vruchteloze opsporingen moede, besloten had in persoon aen boord te komen, vergezeld van een groot getal agenten, gendarmen en soldaten van het garnizoen, om eene laatste pooging

tot inhechtenisneming van dengenen te beproeven, dien het dacht als eene soort van moordenaar te moeten beschouwen. Hy bad my dringend toch stil in mynen hoek te blyven, my niet te stooren aan het gerucht, dat ik boven my, op het dek, zoude kunnen vernemen, en te denken, dat het eene laatste beproeving was, na welke ik zeer waerschyntlyk in het geheim naer myne moeder zoude kunnen terugkeeren.

Een uer later vernam ik inderdaed een groot gerucht en gesjouw op het dek. Ik hoorde talryke persoonen gaen en komen, roepen en schreeuwen. My dacht zelfs, dat het geloop en rumoer by poozen den *Karel Hendrik* in beweging bragten. Ik hield my zoo stil als Piet het konde wenschen, als het in mynen toestand mogelyk was; want de vrees voor de geregtsdienaren deed my klappertanden en beven aen al myne ledematen. Eindelyk was het leven boven myn hoofd gedeeltelyk voorby en hoorde ik nog enkel het gedruisch van het water tegen het vaertuig. Ik maekte er uit op, dat myne vervolgers waren vertrokken en dat er een stormig weder heerschte, hetwelk de schepen tot in den Bassin bewoog en het water tegen deze deed aenklotsen. Piet, dien ik ondervroeg, haestte zich my in dit gevoelen te versterken. Hy voegde er by, dat ik voortaan konde gerust wezen. Ik had met de politie, den tribunael en den opperste van de gendarmen niets meer te stellen en zoude den anderen dag my vry en vrank op het dek mogen vertoonen. Ik verheugde my in dit vooruitzicht, want dagelyks werd het my enger in het ruim en dagelyks ook werd in my het verlangen levendiger

myne goede moeder weêr te zien, te omhelzen en haer den uitgestanen angst door verdubbelde teederheid te vergelden. Getroost legde ik my dus nogmaels te rust en sliep beter dan het sedert myne komst op den *Karel Hendrik* was het geval geweest. Myne droomen zelve waren deze reis aengenamer. In de plaetse van jongens met blauwe oogen en bebloede koppen, van policiemannen en regters, zag ik moeder, Siska Debast, Ida Van Hoof en andere kennissen, die my vriendelyk toelachten. Zelfs de meester verscheen my met een minzaam gelaet en M. Van Zeveren, die zich onmiddelyk na hen aan my vertoonde, verklaarde, de hand op het geweten, dat ik, wel verre van een boosdoener te wezen, integendeel als een brave zoon had gehandeld...

Toen ik ontwaakte, meende ik voort te droomen. Piet stond nevens myne legerstede en blikte my vriendelyk aen. De kleine lantaern, welke hy had medegebragt, verlichtte zyn wezen. Hy lachte en zyne schelmsche zwarte oogen schitterden vreugdevol. By eene meer aendachtige beschouwing, bemerkte ik dat zyn blik niet alleen blydschap en vriendelykheid, maer tevens spot verried en gansch zyn aengezigt eene uitdrukking had, die ik geneigd was zegepralend te noemen. Denzelfden spottlach, dezelfde zegepralende uitdrukking geloofde ik in den toon zyner stem waer te nemen, toen hy my toesprak en uitnoodigde op het dek te komen. Ik werd bang te moede, ja zoo akelig, dat ik niet genoeg tegenwoordigheid van geest behield, om hem eene enkele vraeg toe te stieren... Ik volgde hem werktuigelyk naer het vooronder en van daer naer het dek. Onderweg nam myne ontroernis toe en

overmeesterde my meer en meer. Ik was ten prooi aen eene zenuwachtigheid, eene gejaegdheid, die my al zwymelend den trap deed beklimmen, welke my naer boven moest leiden... Eerst toen ik den voet op de laatste trede stelde, en de frissche lucht om myne slapen voelde spelen, kreeg ik de verklaring van de zonderlinge gewaerwording, die zoo onverwacht en met zulk onweërstaenbaer geweld my had aengegrepen... Als van de hand des Heeren geraekt, blikte ik verwilderd rond... Ik meende door het schip in den afgrond te zinken!.. Myne knieën knikten, ik was verplicht my aen de verschansing vast te klemmen, om niet ineen te zakken en... borst in luide snikken los...

« Moeder! Lieve, lieve moeder! » gilde ik het uit...
Ik geloof het wel...

Boven my had ik eenen onbewolkten, door de helderste zon verlichten hemel, rondom my de wyde, onmetelyke vlakte des Oceaens... Ik zag niets dan lucht en water!.. Ik bevond my in volle zee !

IX.

TERUGKOMST TE ANTWERPEN. — BLYDSCHAP VAN JOH
REDIG. — PIET GAET ZYNE GANGEN.

Het grootsche schouwspel, welk ik voor my had, zoude my voorzeker in elke andere omstandigheid de vrees en de verveling der laetste dagen hebben doen vergeten. In dit oogenblik liet het my geheel onverschillig en konde het slechts myne droefheid vergrooten, daer het my deed beseffen hoe ik voor langen, zeer langen tyd misschien van myne moeder was gescheiden en in de onmogelykheid gesteld de onrust te stillen, die myn afzyn haer zoude veroorzaken. Immers, ik begreep, hoe heel het gedrag van Piet niets anders dan eene komedie was geweest, en kende hem genoeg, om te duchten, dat hy sedert myne komst op het schip geen het minste woord met de arme vrouw had gewisseld en zoo integendeel haer laten gelooven, dat ik vrywillig haer had verlaten. Dit denkbeeld viel my zoo hard, en de overtuiging, dat zy my voor den ondankbaersten, den wreedsten der zonen hield, vervulde my met zoo diepen weemoed, dat myne radeloos-

heid al grooter en grooter wierd, ik luider en luider schreide, en letterlyk in tranen dreigde weg te smilten.

« Welnu, jongentje! hoe hebben we ons? Hoe vindt gy de grap? Kostelyk, he? En wat zal moëken daarvan zeggen? Ha! ha! ha! Dat heet iemand beetnemen, niet waer? Daeraen had gy u niet verwacht! »

Het was Piet, die op zulke wyze zyne voldoening lucht gaf. Zyne woorden waren niet geschikt, om my troost in te fluisteren. Ik huilde voort. Op het gerucht kwamen eenige matroozen toegesnel, verlieten de stuurman en de kapitein hunne kajuit. Zy keken verwonderd op en vroegen aen Piet, die zich ziek stond te lachen, wat dat alles moest beteekenen.

« Neem geen acht, kapitein » antwoordde Van Deun. « 't Is een nieuwe kameraed, een vriend van my, die doodgaerne een zeeman zoude worden, maer zich niet kan onthouden te huiten, als hy aen zyne moeders schappraei denkt. »

Die verklaring was er geene. Piet gevoelde 't, en aen den blik des kapiteins bemerkende, hoe deze weinig met zyne spottelny was gediend, ging hy voort op meer ernstigen toon:

« Verschooning, kapitein; doch daer ik u vóór eenige dagen hoorde zeggen, dat wy nog eenen kajuitjongen behoefden, kwam ik op het denkbeeld eenen myner schoolmakers te pressen, die veel smaek en aenleg voor ons vak toont. Alleen moest daerby een weinig list gebruikt worden; want de knaep wilde niet van zyne moeder scheiden en zoude om harent wille zynen roep onderdrukt en een ambacht geleerd hebben, liever dan haer te mishan-

gen. Ik heb gedacht wel te doen met tot eene grap myne toevlugt te nemen, om u den verlangden kajuitjongen te bezorgen.»

En meteen vertelde hy de historie van de vechtparty, van mynen schrik voor den meester en de politie, van de middelen door hem in het werk gesteld, om dien schrik te vergrooten en my aen boord te houden, en van myne bevreesding by myne terugkomst op het dek.

De kapitein had werkelyk eenen tweeden kajuitjongen noodig en was niet kwaed dien te hebben gekregen. Zulks belette hem niet Piet scherp over den hekel te halen, om de wyze, waerop hy my had bedrogen. Hy nam my mede naer zyne kajuit, alwaer hy en de stuurman lang met my spraken en my uitvroegen omtrent al wat my en moeder aenging. Myne antwoorden schenen hun te bevallen. Zy poogden my te troosten en te bemoedigen en verklaarden, dat zy my volgaerne als kajuitjongen zouden aennemen, doch my niet wilden dwingen. Ten slotte rieden zy my de zaak rypelyk te overwegen. Eerstdaegs zouden wy voorzeker een schip ontmoeten voor Antwerpen bestemd. Indien ik het verlangde, konde ik op hetzelfde overgaen en naer moeder terugkeeren. Zoo ik, integendeel, wat zy hoopten, voornemens was by hen te blyven, zouden zy den bevelhebber van dit schip verzoeken myne moeder te onderrigten van al wat met my was voorgevallen.

Ik keerde getroost terug op het dek, alwaer ik niet lang wachtte kennis te maken met de manschap. Eerde dag ten eindeliep, was ik met al de matroozen bevriend. Des anderdaegs verzocht ik van zelf, om

tydelyk de functie van kajuitjongen te mogen vervullen. Het werd my, gelyk men wel denken kan, gereedelyk toegestaan, en toen wy, zes dagen later, eene brik praaiden, die verklaarde naer Antwerpen te gaen, was ik het nieuwe leven reeds zoo goed gewoon en had daerin zoo veel smaek gevonden, dat ik weigerde den *Karel Hendrik* te verlaten. Alleen was ik er op gesteld, dat myne moeder tyding van my en myn wedervaren zoude bekomen. Onze kapitein schreef eenen zeer lieven brief, waerin hy de omstandigheden verhaelde, die my by hem hadden aen boord gebragt, moeder trachtte gerust te stellen en haer beloofde voor my te zorgen als voor zyn kind. Ik voegde er een briefje by van myne hand, vol troostende woorden, beloften van goed gedrag en blyde voorspellingen. De brik nam beide brieven mede en vervoorderde haren weg.

Wy waren nog te Rio Grande — onze bestemming — niet aengekomen, als ik reeds al kende wat myne nieuwe betrekking vereischte. Een half jaer later, toen wy te Antwerpen terugkeerden, was ik een volmaakte kleine zeeman, van wien zyne oversten, zyne makkers en zelfs Piet Van Deun niets dan alles goeds konden zeggen. Een bewys, dat ik voor het beroep van varensgezel en voor geen ander werd in de wieg gelegd, vond men hierin, dat ik sedert ons vertrek uit de Scheldestad niet eens van de zeeziekte had geweten.

Zal ik de blydschap, de vreugdetranen, de omhelzingen van myne goede moeder afmalen, by myne te huiskomst van die eerste reize? Ik durf niet. De moeders, die hare zonen, na eene min of meer lange afwezigheid, in hare armen zagen wederkeeren,

behoeven myne beschryving niet, en aen de overige lezers en lezeressen, vrees ik geene getrouwe afschildering van die vreugde, van die omhelzingen, van die tranen te kunnen geven. Men stelle zich in de plaets van de brave vrouw, herinnere zich hare verlatenheid op de wereld, en pooge zich een denkbeeld te vormen van het zalige gevoel, dat haer moest overstroomen, toen zy my, na vele maenden afwezigheid, na my meer dan veertien dagen gemist, verongelukt gedacht te hebben, gezond, welvarend en in een vry goeden doen wederzag. Wat my betreft, ik herhale het, ik wanhoop van dat alles een tamelyk juist tafereel op te hangen.

En Siska Debast, en Ida Van Hoof, en M. Van Zeveren, en de meester en al onze overige vrienden en kennissen, of zy vreemd opkeken, of zy in moeders blydschap deelden ! De acht eerste dagen na myne aenkomst, hadde ik wel acht feestdagen mogen noemen. Alle nanoenen gingen wy in een ander huis koffy drinken, om my te laten zien ; alle avonden kwam de een of ander by ons in de Schipstraet, om my te hooren vertellen van de reis en van hetgene myne aenneming als kajuitjongen had voorgegaen. Men konde zich niet genoeg verwonderen over de zonderbare wegen der Voorzienigheid, die my, ondanks mynen wensch om moeder by 't verkiezen eener loopbaen te gehoorzamen, ondanks my zelven, om zoo te zeggen, had gedwongen het vak uit te oefenen, dat eens hetgene myns vaders was en waervoor ik my van eerst af had geroepen gevoeld.

Toen wy den meester en M. Van Zeveren bezoch-

ten, porden zy allebei my aen, my niet te vergenoe-gen met de *praktyk* of *handeling* van myn beroep. Zy rieden my ten sterkste my tevens uit de volle borst op de *theorie* toe te leggen, dat is de grondre-gels der zeevaertkunde en al de andere wetenschap-pen, welke er toe hooren, aen te leeren. « Het was » zegden zy « het eenigst middel om er te komen, om het eenmael tot den graed van eersten stuurman en van kapitein te brengen. » Ik beloofde hunnen raed niet uit het oog te verliezen, en inderdaed, ik ver-loor dien niet uit het oog, gelyk men weldra zal zien. Dan , vooraleer hunnen voortreffelyken wenk te volgen, moest er, eilaes! nog al eenige tyd verloop-en, aengezien het slechts verscheidene jaren na-dien was, dat ik my myne belofte aen die twee regt-schappen mannen herinnerde.

Ik wil uitleggen, hoe het kwam, dat ik gedurende eenen geruimen tyd weinig dacht aen lezen of lee-ren. Het maendgeld my door mynen kapitein toege-kend, gaf ik, tot den laetsten cent, te huis af. Dat het moeder wel te stade kwam, hoeft geen betoog, en dat ik, vrywillig my beroovende van alle middel tot verstrooiing of uitspatting, my in den besten toestand plaetste om te leeren, evenmin. Doch, ik had zonder Piet gerekend. Van Deun, ik heb het vroeger reeds gezegd, gaf in zyn huis nietmetal af, om de eenvoudige reden, dat hy, sedert zyne komst op den *Karel-Hendrik*, zoo min naer zyne ouders, als naer zyn broêr, zynen oom en verdere familie meer had omgezien. Telkens als hy van eene reis terugkeerde, leefde hy dientengevolge gedu-rende eenige weken als een vorst, verteerde geld als kende hy het einde van zyn fortuin niet, onttrok

zich aan geen vermaak hoe kostbaar ook, rookte den ganschen dag sigaren en dat vry dure, onthielde zyne kennissen, liep met deze kroeg uit kroeg in van den morgen tot den avond, en niet zelden van den avond tot den morgen, en bezocht de danszalen, ja zelfs nu en dan de slechte huizen aan den Waterkant. Dat leventje duurde zoo lang als het kon en eindigde slechts met de verdwyning van het laatste vyffrankstuk uit de beurs van mynen maker. Hy beweerde, dat het den echten zeeman volkomen paste en dat al de mannen, die het anders overlegden, kneukels en slechte matroozen waren. Onder voorwendsel, dat het voor myn goed was, vatte hy het voornemen op my zoowel in dit zyn gevoelen als in zyne levenswyze aan land te doen deelen.

Toen ik van myne eerste reis terugkwam, was ik ruim veertien en Piet omtrent zeventien jaar; doch beiden waren wy onder den invloed van de meer zuidelyke luchtstreek, de vermoeijenissen van het zeeleven en den ruwen arbeid aan boord, zoo groot en krachtig geworden, dat men ligt ons eenige jaren ouder zoude geloofd hebben. Ik had my met Piet weder verzoend korts na myne aanstelling als kajuitjongen. Wat zoude ik anders gedaen hebben? Hy zegde uit belangstelling voor my komedie te hebben gespeeld en my op den *Karel-Hendrik* te hebben gehouden. Daerby betoonde hy my nog veel vriendschap, leerde my een aantal dingen, die my onontbeerlyk waren, kortom beyverde zich om van my, gelyk hy zegde, een model van eenen scheepsjongen te maken. Lang eer wy te Rio Grande waren, had ik weêr glad alles vergeten, tot de

dwaze streken toe, welke ik hem vroeger op de school had helpen begaen, herinnerde my niet eens de verderfelyke lessen, welke hy my aen den bassin en elders had gegeven en was hem op nieuws een zeer verkleefde vriend geworden. Op de terugreis vermeerderde nog de wederzydsche toegene- genheid.

De eerste acht dagen van myn verblyf te Antwerpen, kreeg ik hem niet te zien. Hy durfde aen huis niet komen, wyl hy de verwyten van moeder vreesde. De volgende week kwam hy ettelyke malen. Moeder ontving hem tamelyk koel by zyn eerste bezoek; doch by het tweede was zy reeds vriendelyker. Ja, wat gebeurd was, was gebeurd, men konde daerop niet terugkeeren; en, ten andere, ik scheen tevreden en trok een net loon. By dit tweede bezoek vroeg Piet my om met hem te gaen wandelen. Ik stemde toe. Ik ware liever te huis gebleven, om aen het lezen te gaen; doch ik wilde hem die kleine voldoening niet weigeren. Wy wandelden, rookten en dronken een glas bier. Ik kwam op een ordentelyk uer naer huis. Het was de schuld van Piet niet, en ik had my verplicht gezien hem in vollen ernst te verklaren, dat ik niet meer met hem zoude wandelen, indien hy my hierin mynen zin niet liet doen.

Vooraleer eene nieuwe reis te ondernemen, gingen wy nog eenige malen te zamen uit. Allengs gewende ik my aen het rooken en aen het drin- ken. Ik konde er op den duer bykans zoo goed tegen als Piet. Allengs ook begon ik er meer smaek in te vinden. Eindelyk werd de kroeg my eene dagelyksche behoefte en het leeren bleef in het

dak steken. Nogtans moet ik aenstippen, dat het voor alsnog by wandelen, drinken en rooken bleef. Wat Piet ook verzon, om my verder buiten schreef te brengen, om my formeel op den zwier te helpen en aen zwelgpartyen met andere zee-lieden deel te doen nemen, ik hield my onwrikbaer aen myn besluit nimmer zekere palen te buiten te gaen. Het hinderde hem geweldig, hy kwam er openhartig voor uit; want hy « hield meer van my, » voegde hy er by, « dan van al zyne overige vrienden. » Mits ik echter hardnekkig weigerde na tien uer des avonds uit te blyven en hem zyn geld te helpen verteren, was hy wel verplicht van den nood eene deugd te maken en andere makkers te kiezen, om met hen tot laet in den nacht kitten en kroegen te bezoeken.

Ik deed eene tweede en eene derde reis als kajuit-jongen, en telkens by myne terugkomst dacht ik op nieuw aen leeren en studeren, zonder nogtans den moed te hebben er een begin mede te maken. Voor myne vierde monsterde ik als ligte matroos. Ik was toen zeventien jaer. Voor denzelfden togt had Piet als volle of zware matroos gemonsterd. Ter dier gelegenheid schoot hem te binnen, dat hy zyne oudjes in jaren niet had gezien en dat hy er niets aen waegde eens te gaen hooren, of zy nog leefden. Hy begaf zich naer de Klaverstraet. Zoo kwam hy te wete, dat zyn vader reeds zes en zyne moeder vier maenden dood waren. Beiden waren in het gasthuis gestorven, « na te huis » zegde eene buervrouw, « vele slechte dagen en ellende te hebben beleefd. »

« Hebt ge ooit zoo'n grap gezien ! » riep Piet,

toen hy die dubbelde treurige mare vernam. « Voor eens dat ik kom, moeten zy juist dood zyn ! Ze hebben het met opzet gedaen, om my eene pert te bakken, dat is zeker ! »

Hy bekrachtigde dit gezegde met eenen vloek of twee, stak eene nieuwe sigaer op, verliet al fluitende het huis, waer zyne ouders gewoond hadden, en ging er eenen borrel op zeltten in *het Schipperken*. Hy had juist daegs te voren met eenige makkers afgesproken, in die kroeg te komen, om van daer met de koets een uitstapje te doen naer de danszalen van Borgerhout. Ik had geweigerd aen de party deel te nemen, want denzelfden avond hadden wy te huis een klein feestje. Daer ik voor de eerste mael myn monstergeld als ligte matroos had ontvangen, konde het er af, en onthaelden wy eenige vrienden op boterhammen met gerookte tong, garnalen en steurkrabben, alsmede op eenen stoop goed garstenbier. Al te zamen verteerden wy vast niet het vierde van hetgene Piet dien dag in bovengemelde dansherbergen verkwistte. Het is waer, wy verlieten elkaër verheugd en tevreden, en stonden des anderdaegs gezond en vrolyk op, terwyl daerentegen myn makker tot afscheid met zyne gezellen eens deftig had gebokst, en den anderen morgend tegen den noen ontwaekte met hoofdpyn en een *humeur van alle duivels*, gelyk hy het noemde.

X.

EEN GEVOLG VAN HET SPRIETLOOPEN. — RIK SAEYENS.

Tien maenden nadien bevond ik my nogmaels te Antwerpen. Ik bleef er slechts eene week of vier, en dat ik min dan ooit tyd of lust had om aen de vervulling der belofte te denken, welke ik den meester en M. Van Zeveren gedaen had, zal uit het volgende blyken.

Piet had my zoo verre gekregen, dat ik meer en meer smaek begon te vinden in de uitspattingen van allen aerd, welke hy zich sedert lang veroorloofde. De eerste mael, dat hy er in gelukte my den nacht buiten myn moeders wooning te doen doorbrengen, was ter gelegenheid van eene zegeprael, die hy op sommige matroozen der haven behaalde, ziehier in welke omstandigheden :

Er was feest in de stad, ik herinner my niet ter oorzaak van welke voorname gebeurtenis. Ik meen, dat het de verjaring gold van den koning. Althans er hadden publieke vermakelykheden plaets, geheel de bevolking was te been, overal wapperden vlaggen en wimpels van de openbare gebouwen en van

de schepen in de haven aanwezig. Op de Meir werd groote wapenschouw gehouden der troepen van het garnizoen.

In den namiddag lokte het *sprietloopen* eene ontzaggelyke menigte toeschouwers naer de dokken. Ik zal my onthouden eene uitvoerige beschryving te geven van dit destyds geliefkoosde volksvermaek. Gelyk ieder weet, bestaet hetzelve hierin, dat een aental zeelieden en jongens van den Waterkant om prys op een' spriet loopen, met zeep bestreken en van een der schepen in den Bassin uitstekend, aen welks eind drie of meer vaentjes zyn bevestigd. Hy die 't eerst de vaentjes bereikt en een van deze kan afrekken, behaelt den eersten prys; de overige vaentjes geven slechts regt tot den tweeden en den derden. Het is een vry moeiljelyk en gevaerlyk spel, want hy die onder het loopen het evenwigt verliest of op de zeep uitschuijft, valt natuérlyk van eene aenzienlyke hoogte in het water, en heeft daerby de kans zich aen den spriet zelven erg te stooten, te bezeeren en zelfs te kwetsen.

Piet had aen dit loopen willen deel nemen en zich onder de mededingers doen opschryven. Toen de beurt aen hem kwam, was nog geen enkel vaentje afgerukt. Al de matroozen en andere lieden, die zich op den spriet hadden gewaegd in eenzooligt mogelyk kostuum, hadden nauwelyks eenige stappen op de glibberige stang kunnen doen, en waren onder het luide gelach der duizenden omstanders in het water gestort, na eenige stonden met de potsierlykste grimassen en de zonderlingste lichaemskronkelingen gepoogd te hebben zich regt te houden. Men begon te wanhopen, dat de pryzen dien dag zouden wor-

den behaeld, want de lyst der kampers was byna uitgeput. De verschyning van Piet deed echter de kans keeren. Hy had enkel den voet op den spriet te zetten, om de toekykers te doen begrypen, dat hy voorzeker een der vaentjes zoude bemagtigen. En inderdaed, met vasten tred stapte hy op de gevaervolle zeepbaen voort en kwam aen de vaentjes. Hy rukte er een af, en zwaeide het zegepralend in de hoogte. De omstanders juichten : zy hadden eindelijk eenen kerel gevonden, die, gelyk zy zegden, meer konde dan *brood eten*. Zy meenden, dat Piet, met die eerste zegeprael tevreden, zoude in het water springen en naer het schip terugzwemmen, gelyk zyne voorgangers; doch niet te doen. Met het vaentje in de hand wendde hy zich om, groette de toeschouwers met veel zwier en liet toen eerst zich in het water vallen. Het gejuich verdubbelde en de *hoeraks* hadden nog niet uitgeklonken, toen reeds de verwinnaer terug aen boord van het feestelyk gevlagde vaertuig klauterde.

Dat gaf eene vreugde van belang onder de mannen van den *Karel-Hendrik* ! Het spreekt van zelf, dat de meeste hunner zich in de nabyheid bevonden. Zy wilden dat Piet, na zynen prys, drie zilveren uerwerken, uit de handen van den agent van den Waterschout te hebben ontvangen, hen zoude vervoegen; doch hy weigerde.... Hy had zyn plan en wilde ook naer de andere vaentjes dingen. Hy riep my aen boord, gaf my de gewonnen uerwerken in bewaring en wachtte op nieuw zyne beurt af. Toen ze daer was, had nog geen der overige sprietloopers eenen tweeden prys gewonnen. 't Is waer ook, vele der mededingers hadden reeds van de onderneming

afgezien en zich verwyderd. Even als de eerste mael betrad Piet den spriet met vasten voet, ging ylings zyn doel te gemoet, trok het tweede vaentje af en wierp zich zegepralend in den Bassin. Zelfde gejuich als vroeger. Men begon Piet als een wonder te beschouwen. Nog meer bewonderde men hem, toen hy een half uer later ook het derde vaentje afrukte. Deze reis liet hy zich niet in het water glyden. Hy keerde nogmaels zich om, nam langs den spriet zelven den terugweg aen en kwam zonder hinder terug op het schip. Een donder van toejuichingen beloonde zyn stout bestaan. De geestdrift was zeer groot. De *hoerahs* weërgalmden nog krachtiger dan te voren, en de oudste zeeluiden moesten belyden, dat zy, zoolang het *sprietloopen* in zwang was, nog de weërgade niet hadden gezien van dien *drommelschen kerel* van den *Karel-Hendrik*.

Piet bezat dus zes uerwerken, want vóór het tweede vaentje werden er twee toegekend en voor het derde maer één. Wat zoude hy echter met al die *horlogies* aenvangen? Hy konde onmogelyk alle zes in den zak dragen, en moest dus zien er zich op de eene of andere wyze van te ontmaken. Hy vond er spoedig kooplië voor en zette ze om tegen eenige vyffrankstukken. Een behield hy, zoo wel om de aerdigheid, — hy had nog nooit er aen gedacht, dat hy een uerwerk in eigendom konde bezitten, — als om een aendenken te bewaren van dien heugelyken dag en van den triomf, door eenen der mannen van ons schip op al de overige antwerpsche zeelieden behaeld.

Piet stelde aen de vrienden voor met het geld op zwier te gaen, een voorstel, dat natuerlyk met alge-

meene stemmen werd aengenomen. Konde ik hetzelfde afwyzen? Onmogelyk. Men zoude my voor brekespel gescholden hebben, en met eenig regt. Ik ging dus mede. Wy zwierden, dronken, rookten, aten, zongen, vloekten en krakeelden tot laet in den avond. Om middernacht wilde ik naer huis gaen. Ofschoon reeds meer dan half dronken, begreep ik, dat myne moeder zeer ongerust over myn uitblyven zoude wezen, en dat het myn pligt was haer niet langer in angst te laten verkeeren. Ik beproefde te ontsnappen. Te vergeefs. Piet verloor my niet uit het oog, verraedde de makkers myn voornemen en riep hunne hulp in, om my te beletten het ten uitvoer te brengen, en naer *moelken* te snellen. Hunne spotternyen deden my weldra van gedachte veranderen. Wy zwierden voort. Wat ik verder nog beging, waer ik de rest van den nacht verbleef, durf ik niet zeggen. Ik bevredig my met aen te stippen, dat ik des anderdaegs vry laet in den morgen huiswaerts keerde, vol berouw en wroegingen om de begane buitensporigheden, het hoofd nog duizelig van den genoten drank, my zelven de hardste verwyten toestierende en met het vaste besluit my nimmermeer aen dergelyke buitensporigheden plichtig te maken.

Eilaes! Hoe weinig kende ik de gevolgen van eenen eersten stap, hoe weinig was ik bestand tegen de aanvechtingen van het geproefde kwaed! Na korte dagen had ik myn besluit, myne wroegingen, de vermaningen myner moeder vergeten, om slechts de aanlokkelykheden van dit kwaed te onthouden. Nog dezelfde week bragt ik andermael eenen nacht door buitens huis, en eer wy terug

naer zee gingen, was ik reeds zoo verre gevorderd, dat Piet zich uiterst tevreden verklaarde van myn gedrag. Ik moet er byvoegen, dat moeder te minder reden had om dit gedrag te pryzen, daer ik herhaelde malen haer geld had afgeperst en zelfs een deel van myn monstergeld verbrast en verzwelgd. Dit kwam daerby, dat Van Deun deze reis zoo prinselyk had geleefd, dat ondanks het byvalletje van het *sprietloopen* en den korten duer van ons verblyf te Antwerpen, zyn geld lang was opgeteerd, voor dat de *Karel-Hendrik* de haven verliet.

Myn vriend was zeer fier op zyne leefwyze aen land en op de uitspattingen en verkwistingen, waeraen hy gewoon was zich over te geven. Als wy op zee eenige vrye stonden hadden, vermaekte hy gaerne de makkers met het relaes der grappen en geestigheden, door hem in kroegen en elders *uitgez*et. Onder die grappen waren er, die my maer half bevielen, en andere, waarvan de herinnering my het schaemrood op het aengezigt riep. Zulks had onze bootsman bemerkt, die soms, met anderen, toehoorder van die weinig stichtelyke geschiedenissen, meende zich de moeite te kunnen sparen ze toe te juichen of door een goedkeurend gelach aen te moedigen. Die zeebonk heette Rik Saeyens. Hy was een reeds bejaerd man, ernstig en stil van aerd, ofschoon niet stug of stroef, maer integendeel vol toegevendheid voor de jongere maets en veel minder ruw en grof dan men het van eenen zeeman van zyne soort zoude verwacht hebben. Hy was sinds kort weduwnaer gebleven met verscheidene kinderen. Zyn gezin woonde niet verre van de Veemarkt en leefde

zoowel van zyn maendloon als van eenen kleinen groenselhandel. Telkens als wy te Antwerpen terugkwamen, maekte hy zich een feest van 't wederzien der zynen, werd reeds levendiger en vrolyker van in het Kanael, bragt in zyn huis schier al den tyd door, waerover hy konde beschikken, ging weinig uit, was nooit in de herberg te zien en gedroeg zich voorbeeldig onder alle opzigten.

Eens dat Piet weër een aental kwasteryen in het vooronder had verteld, en de overigen braef doen lachen, nam Rik Saeijens my ter zyde :

« Dirk, » sprak hy « ik heb eene te goede gedachte van u, om te gelooven, dat gy dat alles fraei en loffelyk vindt... Nogtans gael gy veel om met Van Deun, en neemt wel eens deel aen zyne dolle streken... Zeg my van waer die tegenstrydigheid in uwe handelingen? »

Ik werd rood en stamelde iets dat zoo veel moest beteekenen als : « Men heeft maer een jong leven... Men moet zich vermaken als men jong is... » en « Men mag aen land zich wel een weinig te goed doen, na den langen afslopenden arbeid op zee... »

Rik schudde het hoofd. Hy hernam :

« Jong leven!... Vermaken!... Zich te goed doen!... Komaen, spreek regtuit! Geloofst gy ernstig, dat een zeeman tydens zyn jong leven niet anders te verrigten hebbe, als hy aen land is, dan gansche dagen kroegen en kitten afloopen? En kunt gy my zeggen dat de buitensporigheden, waervan Piet zooveel ophef maekt, werkelyk den naem van vermaken verdienen? »

Die vraeg bragt my in verlegenheid. De waarheid

was, dat ik enkel, eerst uit zwakheid en later uit gewoonte, met Piet en de anderen had medegedaen. Meer dan eens, daags na eene kwastparty, had ik my zelve bekend, *dat het sop de kool niet waerd was*, en dat de geneugten, welke ik den vorigen avond of nacht had gesmaekt, noch aen de waerde van het geld, noch aen het smartelyke der wroegingen geëvenredigd waren, welke zy my hadden gekost. Ik wilde er echter niet in eens voor uitkomen :

« Maer men moet toch iets doen aen land » merkte ik aen ; « en hoe kan een zeeman zich al anders verlustigen dan met..... »

« Dan met gebras en slechtigheid, wilt gy zeggen ? Zie, jongen , het doet me pyn u zoo te hooren spreken. Ik ben maer bootsman en zal nimmer iets anders worden.... Ik heb het geluk niet gehad te kunnen leeren, gelyk gy.... Doch ofschoon ik nooit heb school gegaen en bygevolg in geene boeken zitten snuffelen, weet ik, by ondervinding, dat de beste vermaken altoos de onschuldigste zyn en die, welke het minst kosten. »

« Als ik uwen ouderdom heb, zal ik waerschynlyk ook in dien zin spreken.... »

« De ouderdom komt hier niet te pas, Dirk ! Zie onze maets. Er zyn onder hen oude pekbroecken, al veel meer op luidruchtigheid en verkwistery ver-zot dan de jongste matroozen. Het geldt hier enkel redenering en den moed by zyn besluit te blyven, eens dat men een genomen heeft. »

Ik verstond hem niet volkomen, en bezag hem met vragenden blik. Hy ging voort :

» Op myn twintigste jaer, was ik ruim zoo'n groote wildvang, ruim zoo'n groote *puist* als gy...

Niet dat het in mynen aerd lag... Och God, neen ! Maer... de ledige tyd, het geld, de kameraden, en wat dies meer... Toen leerde ik myne vrouw zaliger kennen. Zy was een bestig vrouwmensch, eene naeister van beroep, die met hare ouders, arme doch eerlyke lieden, in het huisje aen de Vee-markt woonde, dat ik nu nog in huer heb. Zy deed my zekeren dag de vraeg, welke ik u daereven toestierde, en ik werd gedwongen te bekennen, dat de zoogezegde vermaken, welke men in de herbergen, danszalen en slechte huizen gaet zoeken, dikwyls zeer weinig vermakelyk zyn, en geheel ophouden het te wezen, als men zich de moeite geeft ze op den keper te beschouwen, ze te vergelyken by de ware genoegens des levens... Zoo kwam ik op het denkbeeld van gedrag te veranderen. Ik bleef aen myn voornemen getrouw... Het kostte my moeite, vooral in den eersten tyd; want de vrienden lieten my geene rust, beproefden dagelyks nieuwe aanvallen op myne standvastigheid, en spotteden met wat zy myne malligheid en myne kniezery noemden.... Allengs echter begrepen zy, dat er toch geene zalf aen my te stryken was, en dat zy te vergeefs my langer kwelden. Zy lieten my mynen gang gaen, gelyk ik hen den hunnen. Wy zaeiden allen, zooals wy hadden gemaaid. Toen ik een jaer of vyf nadien met myn meisje in den echt trad, wist ik byna niet meer, dat er bras- en kwastpartyen in de wereld waren, en zocht myn vermaek in dingen, die ik vroeger niet kende, of die ik, indien ik ze hadde gekend, voorzeker met minachting zoude hebben bejegend. Was ik er min gelukkig om? Verre van daer.... De makkers zelve moesten het bekennen,

ten minste zy, die my nog iets bekennen konden... Immers, de eenen waren ten gevolge van hunne ongeregelde levenswys eenen vroegen dood gestorven; anderen waren ellendige dronkaerds geworden, welke geen deftig kapitein op zyn schip wilde, en weder anderen hadden een nog slechter einde gehad... Om hunne zwelgeryen te bekostigen, hadden zy niet geaerzeld... te stelen en zaten te St. Beernaerts of te Vilvoorde om hun misdryf te boeten... »

« Gy vergeet, bootsman, dat ik noch vrouw, noch meisje heb, en... »

« En hebt gy uwe moeder niet, uwe goede moeder...? Ik weet wat gy zeggen wilt... Als men tot zekere jaren komt, is eene moeder niet alles in de wereld... Het is waer; maer daerom hebt gy ook veel vooruit tegen ongeletterde sukkels, tegen *bottekoppen*, gelyk wy... Gy kunt lezen, gy kunt leeren... Dat is veel, oneindig veel, geloof my... Zie onzen stuurman, Daen Van den Hoek... De jongen heeft niemand in de wereld: hy is een vondeling. Daerby heeft hy sedert kort zwaer verdriet gehad, heeft nog verdriet, dat verzeker ik u. Ik zal u den eenen of anderen dag zyne historie vertellen: zy is alles behalve plezierig... Welnu, acht hy het noodig te drinken, te *wallebakken*, zyne oordjes te vermorsen, zyn gemoed te bederven en zyne gezondheid te ondermynen, onder voorwendsel zyn leed zoeken te vergeten? Geenszins. Hy leest en leert, wat hy kan, en is by zyne boeken, kaarten en werktuigen, zoodra hy eene minuut tyd overheeft.... Dat geeft hem meer troost, meer voldoening dan de braspartyen van al onze mannen te zamen.... Het geeft hem tevens de ge-

gronde hoop eenmael een der knapste zeelieden van de antwerpsche haven te worden, eerlang het bevel te krygen over een flink schip en plaats te nemen in den rei der befaemdste kapiteins van de belgische koopvaerdy. »

De noodzakelykheden der dienst onderbraken ons gesprek. Nogtans bleef het voor my niet zonder vrucht. Ik peinsde nu en dan na over hetgene de bootsman my had gezegd, en konde niet nalaten te erkennen, dat de verstandige zeerob niet geheel en al ongelyk had. Ik dacht ook aen moeder en aen het ongenoegen, welk myn gedrag in den laetsten tyd haer had veroorzaekt... En toch had ik voor alsnog den moed niet een besluit te nemen... Dat moest later komen, gelyk de goedgunstige lezer zal zien in het vervolg van myne geschiedenis, indien hy, wel te verstaen, het geduld heeft, het alledaegsche van myne lotgevallen verschoonende, die geschiedenis welwillend voort te lezen.

XI.

HISTORIE VAN DAEN VAN DEN HOEK EN VAN EENE WINKELDOCHTER.

Getrouw aen zyne belofte, vertelde Rik Saeyens my korts nadien de historie van onzen stuurman. Zyn verhael luidde ongeveer in dezer voege :

Daen werd, toen hy nog in de luijers was, op een kouden winteravond gevonden, aen den hoek van de Kloosterstraet en het Kasteelplein. Deze omstandigheid deed aen het halfbevrozen wicht, in het Vondelingenhuis, alwaer de persoon, die't had opgeraept, het heen bragt, den naem Van den Hoek geven. — In een dorp der omstreken, by eene boerin uitbesteed, die het grootbrengen van ouderlooze kinderen tot eene winstgevende *spekulatie* had weten te verheffen, had hy aldaer zooveel uit te staen, dat hy op zyn achtste jaer wegliep, gedeeltelyk om aen den hongerdood en gedeeltelyk om aen de al te ruwe mishandelingen te ontsnappen van den waardigen echtgenoot zyner bezoldigde pleegmoeder.

Zonder te weten hoe, bereikte de jeugdige vlug-

teling de stad. Hy was zoo vermoeid en had zoo'n honger, hy voelde zich zoo verlaten, zoo alleen in de wereld, dat hy zich op den drempel eener groote wooning nederzette, om op zyn gemak uit te weenen. Daer vond hem eene arme vrouw, die met visch leurde, eene zoogenaemde *vischkladde*. Zy sprak hem aen, vroeg hem uit en wist spoedig, *waer het varken vast zat*, gelyk zy zich in hare schilderachtige tael uitdrukte. Zy haestte zich het geval aen eenige nieuwsgierigen uit te leggen, welke de ontmoeting had bygelokt. De meeste gingen schouderophalend henen; weinige gaven een' cent of twee. De deftige mevrouw die het groote huis bewoonde, alwaer de kleine op den drempel zat te schreijen, gaf een' stuiver. De vischleurster deed het jongentje opstaen, nam het by de hand en bragt het ten harent. Zy liet het zyn' honger verzadigen en vroeg verder of het by haer wilde blyven. Het stemde gereedelyk toe. Dientengevolge werden des anderdaegs door een' buerman der vrouw, een *specie* van kwaden advokaet, de noodige stappen gedaen by het armbestuer en op het stadhuis, en weldra stond Daentje Van den Hoek, in de registers van den burgerlyken stand van Antwerpen, als de aengenomen zoon van Nel De Groof, opgeteekend.

Nel was vroeger getrouwd geweest en had vier kinders gehad. Alle vier waren sedert verscheidene jaren haren man naer het kerkhof gevolgd. Het laatste kind dat zy verloor, was een jongentje van acht à negen jaren. Zy had het meer dan de andere betreurd, wyl het al was wat haer van gelukkiger dagen overbleef, en misschien ook wyl ze er, meer dan met de overige, had mede gesukkeld: de kleine,

die na zeven maenden was ter wereld gekomen, had nooit een regt gezond uer gehad... Door het aannemen van Daentje wilde de vischvrouw in zekeren zin dit laetste en smartelykste verlies herstellen. Zy won niet grof en groot met leuren en had wel niet te veel voor zich zelve; doch zy behoorde tot dat slach van menschen, die overtuigd zyn, dat, als er voor één' te schaften is, er noodzakelyk genoeg voor twee moet wezen.

Terwyl zyne nieuwe moeder visch uitventte, ging de kleine Daen naer de school. Hy leerde goed. Toen hy twaelf jaer oud was, kwam hy op een schip en leerde voort. Later volgde hy eenige maenden de lessen der navigatieschool. Zoo werd hy, vóór dat hy den ouderdom van vyf-en-twintig jaer had bereikt, bekwaem om op den *Karel-Hendrik* de plaets van stuurman te bekleeden. Eer hy echter zoo verre was, had hy Nel De Groof al lang verloren. Dat hy tot aen haren dood voor haer een ware, een dankbare zoon bleef, konden al degenen getuigen, die de vischvrouw hadden gekend, moesten al degenen belijden, die gezien hadden hoe liefderyk hy tot het einde toe met haer had gehandeld.

Nu bevond Daen Van den Hoek zich nogmaels alleen op de wereld. Het viel hem ditmael te harder, daer hy, zoolang zyne aengenomen moeder leefde, er niet aen gedacht had, nieuwe kennissen of vrienden te maken. — Omtrent een jaer na Nels dood verliefde hy op eene juffer, die, naby de Groenplaets, in een magazyn van ellegoederen als winkeldochter diende. Ziehier hoe dat was toegegaen :

Daen was toen al een' geruimen tyd bootsman aen boord van eene brik. Sober en spaerzaam van

levenswys, had hy sedert den dood der vischvrouw eenen kleinen schat vergaërd, dien hy alle jaren zag vergrooten. Men geloove niet, dat hy gierig was of zich zelve te kort deed. In geenen deele. Hy ging beter gekleed, was ruimer van lynwaed, baeijen goed en al den verderen opschik eens zeevaerders voorzien, dan elk andere bootsman, en nam, als hy te Antwerpen was, zynen intrek in een voornaem en zeer befaemd logies. Daerby gaf hy geld uit aen boeken. Edoch hy was een vyand van alle verkwisting, veroorloofde zich geene uitspattingen en schuwde de zwierpartyen. Zoo kon hy des noods deftig voor den burger komen, als hy wilde, zich op eene hoogstvoordeelige wyze voordoen, — want hy was een fraeije jongen op den koop toe, — en ten allen tyde eene welgevulde beurs toonen. Als hy des zondags, net opgekleed, door de stad ging wandelen, zoude niemand dan een zeer fyn opmerker misschien, in hem een varensgezel hebben herkend. Zonder de gouden ringetjes, welke Nel De Groof op zyn tiende jaer deed in zyne ooren steken, en die Daen als eene gedachtenis van de voortreffelyke vrouw in eere hield en bleef dragen, zoude men veeleer in hem een' rentenierszoon, een' echten mynheer gezien hebben.

Eens tydens zyn verblyf te Antwerpen, trad Daen het magazyn aen de Groenplaets binnen, waarvan ik zoo even gewaegde. Hy had *foulards* noodig en wilde er een half dozyn uitkiezen. Onder de juffers, gelast de klanten te bedienen, was er eene die hem al seffens in het oog viel. Hy wendde zich tot haer. Het was een prachtig meisje, ryzig en slank, met schoone bruine krullen en loddelyke

oogen. Haer wezen was niet zeer regelmatig en toch kon men het niet anders dan lief noemen, want de aenminnigheid lachte u toe uit al hare trekken. Zy maekte een' geweldigen indruk op Daens gemoed. Hy gebruikte om zyne foulards te kiezen ruim het dubbeld van den tyd, dien hy noodig had, en poogde onder allerlei voorwendsels met de juffer aen den praet te komen. Zulks gelukte hem tamelyk wel, en daer hy een heusch en welbespraekt jongman was, daer hy er tenzelfden tyde zeer beschaeft uitzag voor een' zeeman, aarzelde de juffer niet hem te woord te staen. Eer de foulards gekozen en de koop gesloten waren, koutten zy te zamen net alsof hy eene goede kennis van haer geweest ware.

Daen Van den Hoek keerde nog verscheidene malen naer het magazyn van ellegoederen terug, kwanswys om foulards te koopen, maer in den grond alleen om met de fraeije winkeldochter te spreken. Hy wist zyne zaekjes snel vooruit te zetten. Had hy op korten tyd het hart van het meisje gewonnen? Hy moest het veronderstellen, want eer veertien dagen verstreken waren, had hy, wel is waer, anderhalf dozyn foulards in zyn bezit; doch hy had tevens van de juffer de belofte gekregen, dat zy, den eersten vryen dag, welke haer te beurt viel, met hem zoude gaen wandelen.

Die dag kwam en de wandeling greep plaets. Daen legde zyne tegenwoordige omstandigheden bloot en deed zyne verwachtingen voor de toekomst kennen. Het konde niet missen of hy zoude eerlang stuurman zyn, en hy hoopte het verder tot den graed van kapitein te brengen. Het scheen de juffer niet kwalijk te bevallen. Zy zelve was, zoo vertelde zy, de

dochter van ouders, die, eens welstellend, door onverdiende rampen allengs in armoede verzonken waren. Hare familie bewoonde het brabandsche steedje Thienen. Door de voorspraak van eene dame, die de ouders in een' goeden doen had gekend, was zy in het magazyn geplaetst geworden. Hier wachtte zy op eene gunstige gelegenheid, om zelve een' kleinen winkel van ellegoederen op te zetten, die mettertyd uitbreiding konde krygen. Dat viel mede. Daen sprak van zyn' kleinen schat. Die zoude stilaen toereikend worden, om eene dergelyke zaak te beginnen. Eens deze in gang, zoude men aen trouwen denken en gerust het kapiteinschap afwachten. De juffer vond het plan uitmuntend en beiden keerden van de wandeling terug uiterst tevreden van elkaër.

Vooraleer op nieuw naer zee te gaen, sprak de bootsman nog verscheidene malen met zyn meisje en verliet haer telkens hartstogtelyker verliefd. Zy, van haren kant, scheen hem insgelyks meer en meer genegen te worden. Daegs vóór het vertrek van Daen werd een hartroerend afscheid genomen. Men zwoer malkander eeuwige trouw en bezegelde dien eed met kussen en getraen.

By zyne terugkomst vond de pleegzoon van wylen Nel De Groof zyne liefste in denzelfden winkel niet meer. Zy woonde thans in een' grooteren en schooneeren, wat hem denken deed, dat zy zoo wel als hy — hy was middelerwyl stuurman geworden, — bevordering had gekregen. Wat hem in dit denkbeeld versterkte, was, dat zy ook veel zwieriger dan vroeger gekleed ging. Vooral des zondags, als zy met hem wandelde, was haer tooi ryk en smaekvol. Het

streefde zeer de eigenliefde van Daen. Iets wat niet naliet hem eveneens te vleijen , was dat de juffer sedert zyn vertrek magtig veel kennissen scheen te hebben gekregen , byzonder onder de jonge heeren van den gegoeden stand. Zy verklaarde die vele kennissen door deze omstandigheid , dat in haer nieuw magazyn ook handschoenen, halsboordjes en dassen werden verkocht , zoodat vele modehielden er zich van die *toilet*-voorwerpen kwamen voorzien. Zy rekende veel op die heeren voor den bloei der onderneming, welke zy eerlang hoopte te beginnen.

De nieuwe stuurman monsterde voor eene nieuwe reis, zoo smoorlyk verliefd als ergens een stuurman het worden kan. By 't afscheidnemen overhandigde hy zyn meisje het geheele bedrag van zynen spaarpot, tusschen de twee a drie duizend frank. Hy gaf haer de vryheid daerover te beschikken naer goeddunken. Zy toonde zich hem nog meer genegen dan te voren, bedankte hem voor het vertrouwen, dathy in haer stelde, en beloofde zich van dit vertrouwen waardig te toonen... Toen Daen negen maenden nadien terugkeerde , was de kleine winkel opgezet. Zyne liefste ontving hem met open armen. Zy was nog ryker gekleed dan te voren, had nog meer kennissen en roemde zeer den gang der zaken, die, alles liet het voorspellen, allervoorspoedigst zouden worden. De stuurman stelde haer de zeven achtsten van het geld ter hand , welk hy had ontvangen en drukte het gevoelen uit , dat het nu haest tyd zoude wezen aen de echtvereeniging te denken. Zy bad hem nog een luttel te wachten. Zy wilde eerst het huishouden behoorlyk inrigten. Als hy ditmael uit zee wederkeerde, zoude hy alles kant en klaer vinden, zoodat

men seffens zoude kunnen trouwen. Nog zoude de kleine zaak, dank aen het laetste geld van Daen, de noodige uitbreiding bekomen hebben. Hy zoude das een' geruimen tyd in Antwerpen mogen blyven, zonder zich om het verlies van maend- en monstergeld te bekreunen.

Het viel Daen hard in dit nieuwe uitstel toe te stemmen. Met elken dag heviger verliefd, had hy zich geveleid met de hoop niet meer ongetrouwd uit Antwerpen te zullen vertrekken. Daerby voelde hy elken dag meer behoefte aen een eigen huis en haerd. Men moet, zoo als hy, zonder ouders, zonder familie zyn, om al het smartelyke te beseffen van den toestand eens zeemans, die, by zyne terugkomst in de haven, niets dan wild-vreemde menschen te gemoet ziet, welke alleen hem zoeken uit eigen belang en wier beleefdheid en vriendschapsbewyzen slechts de zucht tot winst ten grondslag hebben. In dien toestand verkeerde Daen sedert den dood van Nel De Groof, en daarom was de genegenheid van zyn meisje hem te duerbaerder; daarom had hy haer te inniger lief; daarom eindelyk verlangde hy te vuriger de voltrekking van de sedert lang ontworpen echtvereeniging.

Er was, buiten deze, nog eene gewigtige reden, welke hem aenspoorde, om spoed achter de bruiloft te zetten. Het getal der kennissen zyner aenstaende was in den laetsten tyd op eene verbazende en byna onrustbarende wyze aengegroeid. Zy verkocht insgelyks dassen, boordjes en handschoenen, en had in die artikelen geweldig te doen. De winkel was schier nooit ledig, en in der eeuwigheid stonden een of meer jonge heeren aen de toonbank, of liever

aen het *comptoir*, zooals de juffer het noemde, die tamelyk rap fransch *parleerde*, wier magazyn op franschen leest was geschoeid, en wier zaken *marcheerden* geheel à l'*instar de Paris*. Dat alles wilde Daen maer half bevallen. Hy had liever den winkel op eenen meer zedigen voet ingerigt gezien. Men hadde minder gewonnen, doch ook minder verteerd; men ware langzamer gegaen, doch welligt zekerder. En dan... dat gedurig gaen en komen van modejonkers, dat gescherps en gemal, dat fluisteren, grimlachen, liefoogen en lifaffen met zyn meisje, moest den stuurman niet veel meerder aenstaen. Het was enkel beleefdheid, hy wist het wel; maer toch... Hy was te zeer overtuigd van hare trouw, om haer te beschuldigen... Hoe zoude zy hem niet bemind hebben; hem niet trouw gebleven zyn? Hy beminde haer immers zoo opregt, zoo vurig... Hy aenbad haer zoo eerbiedig en had de plaetsen willen kussen, welke hare voeten op den grond aenraekten... Kortom hy leefde voor haer alleen, en dus... aen hare gevoelens konde hy niet twyfen. Een luttel behaegzucht had hy haer misschien wel mogen te last leggen...; doch zy was ook zoo allerliefst in haer magazyn: zy deed alles met zoo veel zwier; zy schitterde zoo smaekvol met hare kostelyke zyden kleeding, hare gouden oorbellen, halsketting en armringen, dat men zich zelfs geneigd gevoelde haer een *beetje* dier vrouwenziekte te vergeven. Diensvolgens... 't Is gelyk, by dat al hadde Daen Van den Hoek het liever anders gehad en daer hy 't niet anders konde hebben, stemde hy in het uitstellen der trouw slechts toe, met een' tegenzin, niet moeijelyk om verklaren.

Het was omtrent dien tyd, dat Daen als stuurman op den *Karel-Hendrik* kwam, in de plaets van een' zeer bekwamen zeeman, die lang reeds deze betrekking vervulde, toen ik als kajuitjongen werd aenveerd, maer dien onze kapitein zich genoodzaekt zag te laten gaen, wyl hy zich al te zeer aen den drank overgaf. Ons schip moest ditmael naer Buenos-Ayres stevenen. Al het geld, dat hy had kunnen uitsparen, al wat hy ontving vooraleer wy de reis aenvingen, droeg Daen naer zyne bruid, welke hy weemoediger dan ooit ging vaerwel kussen. Zy scheen veel minder van deze scheiding te maken, en lachte Daen uit, omdat hy weende. De stuurman zegde tot zyn eigen, dat het was om hem moed te geven, en vertrok half getroost door het vooruitzigt, dat, vóór een jaer was verloopen, die schoone rykgekleede juffer, de eigenares van een welbeklant winkeltje, de zyne zoude wezen, en dat hy met haer al de genoegens van den huiselyken haerd en van den gelukkigsten echt zoude smaken.

De *Karel-Hendrik* had een' zeer voorspoedigen togt. Hy was nauwelyks van Buenos-Ayres terug en lag nog op stroom, als reeds Daen Van den Hoek naer zyn liefste snelde. Gelyk een pyl uit een' boog schoot hy door de straten, en stond in een' ommezien vóór de wooning van het zoetekind... Hemel! wat moest dat beduiden?... De winkel was gesloten, de vensterluiken waren dicht en heel het huis had het voorkomen van onbewoond te wezen... De stuurman werd er koud van... Hy bezag eene poos de deuren, vensters, gansch den gevel, met eene bevreemding, die in elk ander geval koddig hadde mogen heeten, die in zyne omstandigheden hart-

prangend moest genoemd worden... Op de deur was een plakbrief aengeslagen. Daen naderde schoorvoetend en vol akelige voorgevoelens. Uit den plakbrief bleek... dat de eigenaresse van den winkel sedert veertien dagen had *gefaeld*. De stuurman wreef zyne oogen, las nog eens, meende dat hy droomde en had een' ruimen tyd noodig, om te begrypen dat werkelyk zyne aenstaende bankroet had gemaakt. Hoe zulks mogelyk was, konde hy natuerlyk niet bevroeden. Hy ondervroeg de buren naer haer tegenwoordig verblyf, naer de oorzoek der ramp, die haer had getroffen, en werd als razend, toen hy alles vernam. Men bedenke : de juffer, die hy zoo afgodisch liefhad en vereerde, die hy gansch zyn leven op de kniën hadde willen dienen, die hy als de deugd zelve, als eene heilige eerbiedigde, die voor hem eene familie moest worden, en de plaets bekleeden van de ouders, de broeders en zusters, van de nabestaenden, welke hy duizendmael te vergeefs zich had gewenscht,.. die juffer had hem schandelyk bedrogen..! De bruid, aen wie hy het lang gespaerde geld had toevertrouwd, was eene gemeene bedriegster, eene aftroggelaerster, eene ligte kooi, die, na eenigen tyd met hare schoonheid handel te hebben gedreven, geëindigd had met op te steken in gezelschap van een' afgedankten officier... Zy had zorg gehad eerst al hare waren en meubels aen den man te helpen, en had letterlyk alleen de naekte muren aen hare talryke schuldeischers gelaten!...

Daen Van den Hoek trok zich het voorval, dat zoo ruw een einde stelde aen zyne droomen van gelukzaligheid, ernstig, te ernstig zelfs aen. Hy werd

gevaerlyk ziek en verkeerde gedurende eenige dagen in groot gevaer. Hy ontsnapte echter den knokkelman, dank aen zyn krachtig gestel, en genas nog tydig genoeg om op nieuw met den *Karel-Hendrik* naer zee te gaen. Op 't oogenblik, dat Rik Saeyens my zyne historie vertelde, waren ongeveer twee jaren over de verdwyning der juffer heengevloten; maer nog was het den stuurman niet gelukt de onwaardige geheel te vergeten. Zyn' eenigen troost vond hy in zyne boeken. Hy studeerde onophoudelyk; want hy wilde, gelyk Rik zegde, om zich op het lot te wreken, toonen hoe hy een beter lot verdiende.

XII.

**IK BEPROEF IETS, DAT STELLIG DOOR PIET WORDT AFGE-
KEURD. — EEN ONTWERP VAN GEDWONGEN LEENING.**

Rik Saeyens sprak met den stuurman van my en myne toekomst. Hy wist hem belang in myne moeder te doen stellen, en poogde hem vriendschap voor my te doen opvatten. Dat gelukte. Daen Van den Hoek werd my genegen. Hy leende my boeken, gaf my goeden raad en spoorde my aen, om den verloren tyd in te winnen. Ik besloot zynen raad te volgen.

Ik begon te lezen en te studeren. Eerst deed ik het met weinig lust; doch allengs werd het beter. Was er iets, dat ik niet wel verstond, of verlangde ik een opheldering van het gelezene, dan begaf ik my tot den stuurman, die met groot genoegen my de gevraagde uitlegging gaf. Hy ging verder en gelastte zich myne lezingen en studiën te regelen en te bestieren, om ze best tot myn nut en voordeel te doen strekken. Op die wyze konde het niet missen, of myne vorderingen moesten eerlang wezenlyk beduidend worden.

Dan, myn yver was van korten duer. Die vriendschap van den stuurman en van Rik Saeijens, dat leeren vooral stond Piet weinig aen. Eerst begon hy met my te spotten en met mynen leeslust, dien hy beneden de waerdigheid eens echten zeemans verklaerde. Daerna beschuldigde hy my de makkers te laten loopen, om de vriend van de oversten te worden. Weldra nam hy de geringste gelegenheid te baet, om my op die twee punten en nog andere *door te zagen*. De meest onwetende der overige matroozen voegden zich by hem en maekten het my zuer, waer zy konden. Dat verveelde my en benam my den moed. Om aen de scherpe spotternyen en bittere aanmerkingen te ontsnappen van menschen, die in den waen verkeerden, dat de zeeman genoeg kennissen bezit, wanneer hy behendig en rap al het scheepswerk kan verrigten, hetwelk kapitein en stuurman bevelen, achtte ik het geraedzaam hun myne boeken en lezingen te verbergen. Dat kon ik niet altoos; de spotternyen en hekelingen duerden voort, en myn yver verflauwde meer en meer. Het kwam zoo verre, dat ik my myne weetgierigheid schaemde, als iets berispelyks en eindigde met de studie zoo niet geheel op te geven, dan toch met eene lauwheid voort te zetten, die den stuurman en den bootzman reden gaven te denken, dat het my nooit ernstig geweest was met myne goede voornemens.

Zoo gebeurde het, dat ik op 't einde der reis niet veel geleerder was dan by ons vertrek. Toen begonnen op nieuws de wandelingen met Piet; het liederlyke leven, de kwasteryen, de braspartyen van allen aard, en de kwellingen myner moeder namen over-

hand toe. Ik was zelden in de Schipstraet te vinden en volgde Piet als zyne schaduwe, overal waer het hem liefde my te leiden, op al die plaetsen, waer hy goetdond zyn zuergewonnen loon in gemeenheid en slechtigheid te verslempen.

De *Karel-Hendrik* moest ditmael in het drooge dok gehaald, gekalfat en op nieuw gekoperd worden, zoodat wy veel langer dan gewoonlyk te Antwerpen bleven. Onze kapitein vreesde, dat wy niet vóór het einde der derde maend zouden klaer wezen. Omtrent het midden der tweede, had Piet zyn laetste vyffrankstuk verteerd en konde ik te huis geen een meer bekomen. Dat viel ons hard. Piet schafte raed. Wy haestten ons al naer den lombard te dragen, wat wy liggend en roerend hadden, ten minste al wat wy konden missen. Dit redmiddel was spoedig uitgeput. Dan aen het leenen van de makkers en vrienden. Daer kwam nog spoediger een eind aen. Vóór dat nog ons schip het drooge dok konde verlaten, bevonden Van Deun en ik ons in den hachelyksten der toestanden en meer dan ooit buiten staet ons aen onze geliefkoosde uitspattingen over te geven.

Ik stelde er my in; maer voor Piet was die toestand onverdragelyk. Dit verschil van zienwys laet zich ligt verklaren. Voor hem was het zwieren en brassen eene noodzakelykheid geworden; voor my gelukkig nog niet. In zyn logement had hy rust noch duer; ik integendeel gaf er weinig om te huis te blyven. Waerom ik dan op *schok* ging? Ik zoude, om de waerheid te zeggen, het niet wel kunnen uitleggen. Ik geloof, dat ik het, toen zelfs, niet uit goesting deed, maer wel om mynen makker te be-

lieven. Myn grootste gebrek was eene zwakheid van karakter, die aen het misdadige grensde. Met één woord, *met een' natten vinger*, was ik te verleiden, en moeder verweet my te regt, dat eene enkele aanmaning van Piet toereikend was, om my, ondanks my zelven, de grootste zottigheden te doen begaen. Zoo was ik stil en zedig, gedroeg my opperbest, als de vrienden my aen myne eigen ingevingen overlieten; doch ik was niet bestand tegen de geringste hunner aanvechtingen en liet my tot buitensporigheden verlokken, wanneer het eenen hunner en voornamelyk Piet in het hoofd schoot my op sleeptouw te nemen.

Van Deun zag in een' dag drie vier niet naer my om. Zulks maekte, dat ik den vyfden dag reeds een geheel ander mensch was geworden. Ik had den tyd gehad met my zelven te redeneren en myn geweten te onderzoeken. Berouw en wroegingen waren nogmaels het gevolg van dit onderzoek. Ik stuerde my de strengste verwyten toe en batreurde de onderbreking myner studiën uit vreeze voor de spotternen van een aental weetnieten. Ik vroeg my ernstig af, wat van my konde geworden, indien ik de ingeslagen baen bleef bewandelen. Het antwoord konde niet twyfelachtig wezen. Ik dacht aen de zamenspraek, welke ik onlangs op het dek van onzen driemast met Rik Saeyens had gehad; aen de raedgevingen van den stuurman; aen het verdriet, dat moeder aen my beleefde; en aen de gelukkige dagen, welke ik met haer had gesleten tydens de drie laetste jaren van myn scholegaen. Ik herinnerde my tevens, hoe Piet eene eerste mael reeds,

toen wy nog kinderen waren, my op den boord eens afgronds had gebragt, en moest belyden, dat hy voor my een verderfelyk gezelschap, een kwade geest was, in wiens omgang verreweg de meeste dulle streken door my uitgevoerd, hunnen oorsprong hadden. Ik was op het punt tot een krachtvol besluit te komen, en nogmaels het vaste voornemen op te vatten my te beteren, toen Van Deun zich aen de deur vertoonde van het benedenkamertje, alwaer ik zat te mymeren en dat aen moeder en my tot keuken, eetkamer en spreekzalet tevens diende.

« Dirk! Dirk! » riep hy met gesmoorde stem, wyl hy halfschuw het hoofd binnenstak en behoedzaam rondblikte: « Dirk! Is de moeder uit?... Des te beter: ik heb u iets te zeggen. »

Ik begreep, dat de verleider nogmaels my in verzoeking wilde brengen en antwoordde verdrietig, dat moeder afwezig, dat zy naer de markt was.

« Gy zegt my dat daer zoo treurig, en ge ziet er zoo vrolyk uit als een lykbidder, die gaerne klandizie zou winnen... Ge moogt de ooren zoo niet laten hangen, vriend: dat is ongezond, en helpt tot niets... Dus, de moeder is uit... Dat valt meê: we kunnen op ons gemak *sjouwelen*... »

En hy ging de straetdeur sluiten, welke hy by zyne intrede half open had gelaten, gelyk ze gewoonlyk stond. Daerna nam hy eenen stoel en:

« Dirk » begon hy » het leven dat we tegenwoordig lyden, is niet uit te staen, ik beken het met u... We hebben nog voor 't minst drie weken hier te blyven en bezitten geenen penning. Borgen gaet niet: we staen al op twintig plaetsen in 't kryd. Leenen, daer is niet aen te peinzen: de meeste

makkers zyn zoo kael als wy... Nogtans is alles nog niet verloren. Laet zien : kunt ge niet ergens nog iets opscharrelen, dat we naer *Jan Oom* (1) kunnen dragen? »

En hy liet vorschend den blik gaen in al de hoeken van onze schamele wooning.

« Wat wilt gy, dat ik nog opscharrele? » vroeg ik schokschouderend. » Myn beste pak is heen, zoowel als 't uwe, en van het overige zoude bitter weinig komen, indien men er al in toestemde het te beleenen, en indien wy, wel te verstaen, het konden missen... »

« Gy hebt gelyk ; doch... ziet gy, Dirk? er zyn altoos dingen, welke men missen kan..., voorwerpen van overtollige pracht, die men des noods kan te gelde maken, zonder zyn zelve te kort te doen... »

En hy ging voort met het vertrek te overschouwen en te doorsnuffelen. — Ik antwoordde niet.

« Zeg eens, wat is dat? » riep hy eensklaps regtstaende en naer een' hoek der kamer stappend.

In dien hoek hing moeders zwart lakenen mantel met zilveren sloten, het pronkstuk der arme vrouwe des winters en zelfs een groot deel van den zomer. De sloten waren een geschenk van vader zaliger, en moeder had meer dan eens honger geleden, om ze te kunnen behouden. Den mantel zelve had ik haer gekocht in den tyd, dat ik nog dergelyke giften koope kon, dat is my wel gedroeg.

Piet nam het gewaad van den kapstok :

« Zoo we dat verzelt' en? » sprak hy. « 't Is een

() De lombard.

onnut meubel in dit saizoen, en tegen dat ze het noodig heeft, kan het gelost worden. »

Ik was verontwaardigd !... Aen iets dergelyks had ik nog nooit durven denken. Moeder geld afstraven scheen my niet zeer loffelyk, doch ook niet zeer strafbaer : ik bragt immers ook geld in huis. Myn eigen boeltje verzetten, was vergeeflyk : 't hoorde my toe. Maer... moeders *spullekens* aenslaen, verpanden!.. Haer, al ware het slechts tydelyk, van een kleedingstuk berooven, dat haer zoo duerbaer was!.. Ik rilde by de gedachte alleen.

« Geene spotterny van dien aerd ! » riep ik, op myne beurt regtstaende, hem den mantel uit de handen rukkende en dien terug aen den kapstok hangende. « 't Is ruim wel met de dwaesheden, welke gy my ten mynen nadeele hielpt begaen, al is 't dat ik myne moeder nog die beleediging niet aendoe ! »

Hy bekeek my verwonderd. Hy konde waerschyntlyk uit myne teérgevoeligheid op dit punt niet wys worden. Ziende dat het my ernst was :

« Kom, kom ! » lachte hy « Word maer niet boos. Het was zoo erg niet gemeend. Ik zegde het voor de leus, meer niet.... »

Er viel my een pak van het hart. Ik betuigde hem myne tevredenheid, dat hy slechts voor de leus gesproken had van moeders mantel naer den berg te dragen.

« Altemaal wel, » hernam hy weder « maer, de drommel hale me ! op dien ellendigen voet kunnen wy niet voortleven. Ik ben, 'tis schande, dat ik 't zeggen moet ! bykans de kleur van een *karrewiel* (1) vergelen en heb den ganschen dag eenen dorst,

(1) Vyffrankstuk

om de zee uit te drinken.... Het is alsof er de duivel mede speelde!... Als het drie volle weken moet duren, droog ik uit als een stokvisch.... »

« Wat wilt gy? We hebben, gelyk men zegt, ons wittebrood voorgegeten, en thans slaet er niets anders op dan ons met roggebrood te vergenoegen. »

« Ta! ta! ta! roggebrood!... Dat is goed voor de liefhebbers.... Ik lust het niet... Komaen, Dirk, we moeten zien aen geld te komen. »

« En hoe? »

« Hoe?... Ik weet het niet; doch wy moeten een middel zoeken om munt te slaen. »

« Ik zie er geen. »

Wy waren op nieuws gaen zitten. Piet ging voort:

« Indien we toch nog maer eens poogden wat te leenen, ergens iets los te krygen. »

« En by wien? Wy hebben reeds al de vrienden aengesproken, en, gelyk gy zeer wel zegt, de meeste hunner zitten tegenwoordig ook op droog zaed.... Ware het niet beter geduld te nemen? »

« Geduld nemen! Het is gemakkelyk om zeggen; maer.... Verbeeld u, dat ik sedert vier volle dagen in geene herberg meer ben geweest.... In 't *Schipperken* zullen ze vast denken, dat ik uitlandig ben, of dood... In myn logement schenken ze geen en sterken drank.... Als ik zeg, ik ben radeloos... »

Ik zweeg. Hy mymerde eene poos:

« Luister: » sprak hy, eensklaps ontwakende, « ik heb misschien een middel... Doch ge moet niet opschieten, gelyk daereven, zult-de?... Want gy hebt gy soms zoo'n rare gedachten.... Er is eenvoudig kwestie van eene leening, maer eene *gedwongen* leening. »

« Eene leening !... Ik ben nieuwsgierig.... »

« Gy weet, dat Toon Sjongers, onze maet, in myn logement woont. Hy is zonder eenen cent, gelyk wy ; maer hy bezit een gouden horlogie, de schelm !... 't Is herkomstig van zynen peter, die 't hem op den dag van zyne eerste kommunie heeft geschonken, en hy durft het niet weg doen... Ik heb lust het voor eenige dagen zoek te maken. »

Ik werd op nieuws zeer ernstig. Ik vreesde, dat er een ander boevenstreek op til was.

« Ziehier hoe, » ging Piet voort, zonder veel op my te letten. « Toon slaapt op de kamer nevens de myne. Des avonds hangt hy het uerwerk aen eenen nagel in zyn bed. Hy slaapt heel vast en ronkt, dat het huis er van dreunt. Zoo ik dezen nacht eens stillekens op zyne kamer sloop en voor de aerdigheid de horlogie van den nagel hing.. ? Vindt gy niet, dat het eene kostelyke grap zoude wezen ? »

Het woordje *grap* bragt my te binnen, hoe Piet met hetzelfde al de kleine deugnieteryen en dieveryen plagt te bestempelen, waeraen wy ons vroeger, toen we nog als knapen ter schole gingen, pligtig maakten. Ik wilde hem echter tot het einde toe uithooren, en bevredigde my voor alsnog hem te vragen :

« En dan ? »

« En dan... » vervolgde hy eenigzins verlegen « dan verberg ik het juweel tot des anderdaegs, draeg het naer een berghuis, en stel hem het briefje ter hand, na hem eerst eenige uren in angst te hebben laten verkeeren... Het geld houd ik natuerlyk voor my en geef het hem terug, wanneer wy gemonsterd hebben... Wat zegt gy van myn plan ? Overheerlyk, niet waar ? »

Ik stond regt.

« Het is enkel een diefstal, dien gy voor hebt » antwoordde ik koel en zoo beraden, dat Piet er van ontstelde.

« Een diefstal! *Allo* dan! »

« Noch min noch meer, en al uwe uitleggingen kunnen uwe grap niets van die beteekenis ontnemen... Ook raed ik u het by het plan te laten berusten; want, zoo waer ik leef! moest ik hooren, dat gy het hadt volvoerd, ik ware in staet zelf Toon te verwittigen wie hem van zyn eigendom heeft beroofd, vóór dat hy nog den tyd gehad hebbe zich te verontrusten. »

« Gy! » riep Van Deun opspringend.

« Ik! »

Hy wierp my eenen zonderlingen blik toe.

« Wy zullen er niet meer van spreken » zegde hy.

« Dat zal het beste zyn! »

Een oogenblik later wenschte hy my droogweg den goeden dag en vertrok.

Even als vroeger de historie met de bakerspelde, was het ditmael de geschiedenis van het ontwerp van gedwongen leening wat my uit de handen van Piet redde. Het onderhoud had op my een weldadig en blyvend uitwerksel. Voortaan was myn besluit onherroepelyk. Ik zwoer me zelve van den omgang met Van Deun voor altoos af te zien, en nimmer aan de verleiding meer gehoor te geven. Ik volhardde gelukkig in dit besluit, waarvan de getrouwe naleving, ik gevoelde het, alleen my konde beletten, op eene beweenlyke wyze, wie weet! in de gevangenis of op het schavot, te eindigen. 't Is waer, Piet maekte my de volharding ligt. Hy kwam gedurende

de drie weken , die nog tot aen den dag van ons vertrek verliepen , my geen en enkelen keer meer opzoeken. Hoe hy het overlegde , of hy eene andere gedwongen leening beging, is my onbekend. Alleen vernam ik, dat hy tot den avond voor onze afreize had gezwierd en geld verteerd, net alsof hy niet by my over het ondragelyke zyns toestands ware komen klagen. Nogtans had Toon Sjongers het gouden uerwerk van zynen peter geen oogenblik vermist. Ik benydde Van Deun het zwieren en geld verspillen te minder, daer ik gemelde drie weken had besteed, om weér de boeken van den stuurman onder handen te nemen , met eenen lust en eenen yver, die niet meer moesten verminderen.

XIII.

IK LEER HET GEZIN VAN RIK KENNEN. — JOHKEN
SAEYENS.

Ik was twintig jaer geworden sedert de laetste Baefmis, voer nog altoos op den *Karel-Hendrik* en had de twee vorige reizen voor zwaren matroos gemonsterd. Met de studie ging het voortreffelyk : ik hoopte weldra myn exaem als stuerman af te leggen. Daen Van den Hoek, Rik Saeyens en onze kapitein waren uiterst van my tevreden. Moeder konde myn gedrag niet genoeg roemen en was gelukkiger dan zy gehoopt had het te kunnen worden. Siska Debast en Ida Van Hoof prezen my by al hare kennissen, als het model der zoons en der zeelieden; M. Van Zeveren en de meester der gemeenteschool voorspelden my eene eervolle loopbaen, en wedyverden om my tot moed en aenhoudendheid aen te sporen.

Piet Van Deun en zyn aenhang toonden alleen zich misnoegd van den levensregel, dien ik sedert twee jaren had aengenomen. Myn tehuisblyven noemden zy kuiezery, myn leeren malligheid en myn goed gedrag huichelary. Ik stoorde my niet

aen hunne afkeuring en ging myns weegs. Ik stoorde er my te minder aen, daer de goedkeuring en de genegenheid der oversten my ruimschoots schadeloos stelden voor de zydelingsche aenvallen en de boosaerdige toespelingen van sommige maets, en daer de vreeze voor straf toereikend was, om dezen te beletten my ruw te bejegen.

Zoolang ik met Piet verkeerde, had Rik Saeyens my wel van zyn gezin gesproken, doch altoos vermeden my ten zynent te ontvangen. Ik had my wel eens verwonderd over die handelwyze, welke my onverklaerbaer scheen, en waervan ik eerst later de reden leerde beseffen. Thans, daer ik van den omgang met Van Deun geheel had afgezien en de Dirk van vroeger niet meer was, noodigde hy my, tydens ons verblyf te Antwerpen, nu en dan ten zynent, hetzy om eenen druppel, hetzy om eene tas koffy te drinken. Ik nam met vreugd de uitnoodiging aen en maekte kennis met zyne familie, die uit drie jongens bestond van tien tot zestien jaren, en een meisje van dicht by de achttien. De jongens waren stille, regtgeaerde knapen: de twee oudste leerden een ambacht; de jongste was nog op school. Alle drie waren zy vlytig en oppassend, als de vader, en kwamen daerby wel overeen. Wat de dochter betreft, ik moet den lezer de toelating vragen, haren persoon, haer karakter en hare doenwys eenigzins breedvoeriger te beschryven.

Zy heette Joh, gelyk myne moeder, doch werd door den vader, de broeders, de buren en al wie haer kende, gewoonlyk *Johken* genoemd, wyl zy zoo lief, braef, zedig, zachttaerdig, innemend en gedienstig was, dat men, met haer sprekend, zich, als

het ware, in de onmogelykheid bevond , het eenvoudige en eenigzins stuersche *Joh* te bezigen. Zonder voor eene schoonheid van den hoogsten rang te kunnen doorgaen , behaegde zy by den eersten blik, dien men op haer vriendelyk wezen wierp. Hare oogen waren niet van het helderste blauw, en werden zelfs door velen gezegd grys te wezen ; doch uit dezelve straelde zoo veel gewetensreinheid , goedhartigheid en gevoel , dat men er in kykende, hunne kleur vergat, om slechts de zuiverheid en grootheid der ziel te bewonderen, welke uit dezelve sprak. Het voorhoofd was breed en verheven , de neus en de overige trekken fyn ; — de gelaetskleur een luttel bleekjes, verraedde niets ziekelyks. Om haren kleinen mond speelde soms een verrukkelyke grimlach, en als onder het spreken de tamelyk dikke doch welgevormde lippen zich bewogen, lieten zy eene dubbelde ry hagelblanke landjes zien , waervoor men zoude geknield hebben. Verder was zy klein van postuer, teer van bouw en kleedde zich met eene eenvoudigheid en eene zindelykheid , die van goeden smaek en gezond verstand geluigden. Het was niet aen haer dat men eenen opschik boven haren staet konde te last leggen : nette mutsjes zonder lint, een zwartmerinossen rok, een lillakleurig katoenen jak, een schoon gestreken grauwllynwaden voorschoot, witgeschuerde of zwartgeschilderde holleblokjes , vormden haer alledaegsch gewaad. Des zondags droeg zy een kleed van wollen, en op groote feestdagen van zyden stof, eene zedige doch smaekvolle kap van bobin met kanten reepjes en een takje bloemen versierd, een' lintstrik om den hals, en verder fyne witte koussen en lage maro-

kynen schoenen met zwarte linten, op de wryf gekruist. Als zy met de broërs ter kerke of met vader wandelen ging, stak zy kleine gouden klokjes in hare ooren en hing eene dikzyden *salie* om.

Ik meen vroeger te hebben gezegd, dat het gezin van Rik eenen kleinen handel dreef in groensel. Het was natuerlyk Johken, welke het beheer had over den winkel en het kraempje. Des winters drie en des zomers zesmael ter week ging zy des morgens vroeg naer de markt met eenen der broërs, kocht hare waer in van de boeren of hoveniers, die het eerst waren aangekomen, keerde naer huis en ventte het gekochte aen de persoonen uit, die haer met hunne klandisie vereerden. Het overige van den dag werd gewyd aen het huishouden en de verpleging der broeders en des vaders, wanneer die aen land was. Des avonds nacide of breide het meisje, terwyl een der jongens luidop voorlas uit *het Oude en Nieuwe Testament*, *Vader Cats* of eenig ander schoon vlaemsch boek.

Op die wyze leefde de familie gelukkig en tevreden. Het afwezen van den bootsman bragt geene andere verandering te weeg, dan dat men dagelyks het tydstip zyner terugkomst berekende, en deze met een ongeduld te gemoet zag, hetwelk toenam naermate dit tydstip naderde. Of het lieve meisje, veelyds, om zoo te zeggen, aen haer zelve overgelaten, niet te lyden had van de vervolgingen der lichtzinnige *jongheden*, der *stierefluiters* van de wyk? In geen en deele. Hare zedigheid alleen was haer reeds een wapen. En dan, de burenen, die getuigen waren van de braefheid der kinderen, en die allen Johken achtten en beminden om hare zorg

voor den vader en de broërs, om hare naerstigheid, hulpvaardigheid en talryke andere hoedanigheden, zouden niet geaerzeld hebben des noods als beschermers op te treden, en elken aanval, elke deugdbelaging met kracht te keer te gaen. Zulks wisten de *haentjes* van de omliggende straten waerschyntlyk ook en daerom waegden zy het niet de rust van het zoete kind te verstooren. Wat die van andere wyken betreft, zy kenden haer niet; immers als zy des ochtends ter markte ging of van daer terugkeerde, waren er nog geene haentjes op de straet, en bals of andere feestjes kende zy slechts by name, al ontbrak het haer niet aen uitnoodigingen van wege ordentelyke jongelië, die niet beter vroegen dan in eer en deugd met haer te verkeerren. Zy was maer een eukele mael, moëgepraemd, met eene buervrouw naer de *Variétés* geweest, en wat zy daer had gezien, had haer den lust benomen er weër te keeren.

De eerste mael, dat ik Johken ontmoette, was op eenen morgen, vier dagen na onze terugkomst in de haven. Rik Saeyens had my ten zynent verzocht, om eenen kleinen kotter te bewonderen, welken zyn oudste zoon, zyn Neel, die het timmeren leerde en te huis gaerne knutselde, sedert kort had vervaerdigd. Toen ik den groenselwinkel binnentrad, was het meisje juist bezig met een bennetje andyvie te gerieven. Ik liet haer gerust haren klant bedienen en dan :

« Is dat hier by Rik Saeyens, dochttertje ? » vroeg ik beleefd.

« Ja, vriend, » zegde zy » dat is hier by Rik. Zoudt gy hem moeten hebben ? »

« Ik zoude hem gaerne eenen goeden dag zeggen, alsook... »

« Kan ik de boodschap niet doen ? Hy is daer-even uitgegaen. »

« 't Is der moeite niet waard. Als de bootsman uit is, zal ik later wel eens aenkomen... Hy had my verzocht om den kotter van zynen Neel te zien; maer... daer hy niet hier is... »

« Wacht eens... Dan zyt gy misschien de zoon van Joh Redig uit de Schipstract, die met garnael leurt ? »

Ik beaemde.

« Kom binnen » ging zy voort » kom binnen. Vader zal meteenen hier zyn. Hy is niet verre... Tistje ! » riep zy naer binnen.

Er sprong een knaep te voorschyn van negen a tien jaren.

« Ga spoedig naer den barbier nevens de kerk » wendde zy zich tot het jongskén » en zeg aen vader, dat Dirk op hem wacht. »

De kleine verdween gezwind.

« Vader is zyn hair gaen laten snyden » hernam het meisje. « Hy verwachtte u waerschyndyk zoo vroeg niet... Maer blyf in den winkel niet staen. Kom binnen. Hy zal op 't oogenblik hier wezen. »

Ik trad binnen en bevond my in de keuken achter het winkeltje. Het zag er in beide plaetsen even zindelyk en netjes uit, en alles was met zooveel orde geschikt, dat ik, te huis aen reinheid en regelmatigheid gewoon, — moeder verdiende den naem van eene goede huishoudster, — dat ik zelf er over versted stond. De houten tafel en stoelen waren wit als kryd, de versch gepotloode kachel blonk als

een spiegel, het weinige koperen en tinnen keukengerief was blank geschuurd, er kleefde geen stofje op de taskens en koppekens, die op de schappraai stonden te pronken, en de lysten en glazen der prentjes, waarmede de wanden prykten, waren vlekkeloos. In de voorplaets stonden de bennetjes en mandjes op planken, de groote korven op den grond met zoo veel smaek gerangschikt, als de tonnetjes, de doosjes, de flesschen, de kisten en balen in den deftigsten komenyswinkel.

Johken bood my eenen stoel aen en noodigde my uit neêr te zitten. Ik liet my gezeggen, en :

« Ge kent me gelyk ? » vroeg ik.

« Zoude ik niet ? » zegde zy. « Vader heeft ons zoo dikwyls van u gesproken, en van uwe moeder, en van al 't verdriet dat zy gehad heeft om..... om den vroegen dood uws vaders. »

Ik ontstelde een beetje. De herinnering aen vaders dood was voor iets in die ontstellenis, doch nog meer de overtuiging, dat Johken, beleefdheidshalve, de ware oorzaak van het verdriet myner moeder had verzwegen. Zy gevoelde waarschyglyk wat in my omging, want zy bloosde lichtjes, stamelde en poogde het gesprek op het schoon weder en den duren tyd te brengen.

« Is die kleine uw jongste broêr ? » vroeg ik om een einde te stellen aen ons beider verlegenheid.

« Gelyk gy zegt » antwoordde zy, snel van dit afleidingsmiddel gebruik makende. « Hy is thans in *vacancie* en dat valt vader byzonder meê. Nu kan hy zich met Tistje wat bezig houden. 't Is zoo'n goed kind, maer dwaes.... daer hebt gy geen denkbeeld van.... Ook moeten wy hem wel in het oog houden ;

want er zyn gastjes op die gemeenteschool, die niet veel deugen, en de makkers, ziet gy wel, Dirk? , de makkers, die zyn niet zelden het bederf van vele kinderen en.... zelfs groote menschen. »

Ik werd zoo rood als een haen. Ik had nauwelyks vyf minuten met dat lieve kind gesproken en, wilens of onwillens, had zy twee malen reeds my dingen gezegd, die my in myne eigen oogen vernederden. Wat daerby my het wonderlykste scheen, was, dat juist de dingen, welke zy my zegde, my honderden malen door anderen op eene onvergeelykelyk ruwere wyze waren gezegd geworden, zonder eenen merkelyken indruk op my te maken. Waerby kwam nu, dat eene eenvoudige toespeling op myn verleden, welligt toevallig den mond van dit aenminnige wezen ontsnapt, my zoo geweldig trof? Ik poogde het my te verklaren, doch kon er niet wel *myn stuk uit maken*.

Begreep Johken ook deze reis, welk uitwerksel hare woorden op my hadden gedaen, ziedaer wat ik niet zoude kunnen verzekeren. In allen gevalle was hare verwarring van korten duer, zoowel als de myne. Rik Saeyens trad met Tistje aen de hand binnen en verwelkomde my met de grootste hartelykheid :

« Zie, daer hebt gy eer van, Dirk! » riep hy, my de hand schuddende. « Ik dacht niet u zoo spoedig hier te zien. Wel had ik u gevraegd van daeg te komen; doch ik zegde my, dat gy nog geen tyd zoudt gevonden hebben, dat gy eerst de oude kennissen en vrienden moest opzoeken. Ik ben ook jong geweest : ik weet hoe dat gaet.... »

Zonderling, ditmael ontstelde ik niet, werd niet rood, toonde my niet het minst verlegen.

« Och, Rik ! » sprak ik grimlachend « de kennissen en vrienden liggen my niet zeer na meer aen het hart... Die tyd is gelukkig voorby.... »

En ik wierp eenen zydelingschen blik naer Johkens kant, om te zien of ze my had verstaen; doch had zy de keuken verlaten en was in den winkel reeds weder klanten aen 't bedienen.

« Zeg eens, Dirk, » zei Rik, « ge gaet een borreltje drinken, he?... Een kleintje? Ik heb er van daag nog geen gehad, en ik mag er alle morgenden twee nemen en des avonds een derde... Het is myne dochter, die het zoo regelt, en ik laet haer betyen. Ze is zoo'n brave meid, en verstandig, Dirk, zoo verstandig als lief.... Gy hebt ze nu gezien... Hoe vindt gy ze...? Een beeld, niet waer?... Ik geloof het wel: ze lykt hare moeder, myne Beth zaliger, als de eene waterdruppel den anderen. »

De bootsman was op het punt weemoedig te worden en ik wist niet wel, hoe hem te antwoorden, zonder zyne droefheid te vergrooten. Gelukkig trad Johken terug in de keuken. Hy herstelde spoedig en :

« Johken, krygen wy niet een slokje *Boonekamp* met wat by? » vroeg hy.

« 't Staet al gereed, vader » was het antwoord.

Zy opende de schappraei en toonde ons een fleschken met het welbekende opschrift : *Gerenommeid maegbitter van Boonekamp*, twee roomertjes en een stuk peperkoek op een klein houten schenkblad. Een oogenblik later stond het alles voor ons op de tafel.

Wy dronken een borreltje, spraken over de laatste reis van den *Karel-Hendrik*, de maets, den kapitein, den stuurman, myne studiën, myne moeder en andere belangwekkende onderwerpen. De kotter van Rik zynen Neel werd voor den dag gehaald, nauwkeurig nagezien en door my zeer geroemd, gelyk hy 't verdiende. Hierop volgde een tweede bittertje, en dan myn afscheid van den bootsman, dien ik moest beloven eerlang op nieuws te komen zien. Hy, van zynen kant, versprak my eerstdaegs by ons aen huis te komen, om kennis met moeder te maken.

Toen ik door den winkel ging, om te vertrekken, stond Johken weêr te gerieven. Ik groette haer nogmaels beleefdelyk. Zy beantwoordde den groet met een van hare minzaamste lachjes en zei « dat ik nu den weg kende en maer dikwyls moest komen. »

« Ik geef maer twee borreltjes, » voegde zy er schalk by « doch 't zyn goede en ge blyft er gezond by. Zie vader eens: hy wordt zoo dik en vet, dat ik binnen kort alwêer zynen pyakker zal moeten uitleggen. »

Rik, die my tot in den winkel gevolgd was, om my uit te laten, lachte hartelyk en zei « dat zy eene feeks was, maer toch gelyk had. » Ik verliet den bootsman en zyne dochter, herhalende, dat ik spoedig zoude wederkomen.

En het was my ernst by die belofte. Wat ik in de nederige wooning van Rik Saeyens had gehoord en gezien, beviel my zoowel, dat ik my grootelyks verheugde met die brave lieden te kunnen verkeeren en my meer dan ooit geluk wenschte met

eene verandering van gedrag, welke my in staet stelde genoegens als de gesmaekte naer waerde te schatten... Ik vertelde moeder van myn bezoek en zy uitte den wensch betrekkingen met die menschen aen te knopen. Die wensch werd vervuld. Rik kwam by ons, moeder ging ten zynent, en eer wy op nieuws monsterden, was de vriendschap tusschen haer en Johken groot. Ik, van mynen kant, hield van het meisje als van eene zuster, eerbiedigde den bootsman als een' vader, en beschouwde zyne zoons als myne jongere broeders. Den laetsten zondag, welken wy te Antwerpen doorbragten, ging ik met het gezin Saeyens naer buiten wandelen. Aen de Borgerhoutsche poort ontmoetten wy Piet Van Deun, die met een aental dronken zeelieden, al zingende en tierende de stad binnenkwam. Hy riep en wenkte my. Ik deed alsof ik niets hoorde noch zag. Ik was reeds zoo verre gevorderd, dat ik my myne vroegere zwiermakkers schaemde.

XIV.

SAMENSPRAEK IN DE MARS VAN DEN GROOTEN MAST. — EEN RAED VAN PIET VAN DEUN.

Hoe langer ik met Rik Saeyens en de zynen verkeerde, hoe meer ik den vader en de kinderen leerde hoogschatten, en in den omgang met hen de kracht putten, om aan de bekoringen van het kwaed, de poogingen tot verleiding, nu en dan door myne voormalige vrienden beproefd, te wederstaen ; hoe meer ik my in mynegoede voornemens versterkt gevoelde, en volhardde in de levenswys, die my met my zelven en met al wie myn geluk wenschte, had verzoend.

Van hunnen kant kregen Saeyens, zyne dochter en de jongens langs hoe meer op met my en myne moeder. Waren ik en de bootsman afwezig, dan ging de laetste, minstens twee malen per week, Johken een bezoek brengen, om over ons en al wat ons aenbelangde te spreken. Het meisje kwam insgelyks soms eens aanloopen, hetzy om moeders raed in te winnen , betreffende het een en ander van het huishouden of de groenselkraem, hetzy aengaende de verzorging en besturing der knapen. Bevonden

wy ons te Antwerpen, dan vereenigden zich de beide gezinnen, zoo dikwerf als het zyn konde, in de Schipstraet of in het huisje aen de Veemarkt. By schoon weder ging ik des zondags namiddags immer met onze vrienden wandelen, terwyl moeder met haren garnael op weg was; want het gebeurde niet alle zondagen, dat wy er in gelukten heur hare ronde te doen verwaerloozen. In de week wandelden ik en de bootsman alleen, of namen den kleinen Tist mede. Soms haelden wy den stuurman af; doch zelden stemde die er in toe ons te vergezellen. De historie met de winkeljuffer zat hem nog gedurig in het hoofd. Hy konde de ellendige vrouw, die hem zoo goddeloos had om den tuin geleid, maer niet vergeten en vond nergens troosl dan in zyne boeken. Ik was niet kwaed de myne soms eenige uren te vergeten. De wandelingen met Rik waren overigens voor my niet zonder nut. Ofschoon ongeletterd, wist de bootsman my een aental dingen te verklaren, welke de boeken niet of slechts ten halve leerden, en voor alles wat de praktyk van ons beroep aenging, was hy een voortreffelyk raedsman.

Naermate ik Johkens braefheid, zorgvuldigheid en andere deugden leerde waerden, groeiden ook de achting en genegenheid aen, welke ik van lieverlede voor haer had beginnen te koesteren. Zy ook scheen allengskens meer belang in my en myne vorderingen te stellen. Als zy met myne moeder alleen was, hoorde zy deze behendig uit omtrent de verandering in myne gedragswyze en den voortgang myner studiën. In sommige gevallen behandelde zy my met hetzelfde gezag als haren vader en hare broeders. Zy bekeef my al zoo hard als Rik

zelven, wanneer ik mede het gevoelen durfde uiten, dat een borrellje min of meer eenen zeeman niet kan schaden; zy beknorde my zoowel als hem, wanneer wy des avonds wat laet huiswaerts keerden of ons door wandelen te sterk vermoeiden. Was myn das te los rond mynen hals geslingerd of hingen my de kleederen wat haveloos om het lyf, dan verliet zy weleens haren winkel, om my in de keuken tot meerder zorg aen te manen en zelve mynen halsdoek beter vast te sjoeren. Ik moet, in het voorbygaen, doen aanmerken, dat zy in de buert den naem had de sierlykste strikken en knopen aen dassen te maken, welke men konde uitpeinzen. M. Stockmans, een ongehuwd bedaegd rentenier, een ex-modeheld, die nevens hare deur woonde, en onder hare warmste bewonderaers werd geteld, vond er geene zwarigheid in te bekennen, dat hare kunde in dit vak verre degene overtrof, welke hy vóór vele jaren in hetzelfde had bezeten en waerop hy thans nog zich niet weinig liet voorstaen. Die ryke alleenlooper, twintig a dertig jaer vroeger een der eerste *fiskens* (1) van Antwerpen, had nogtans een fransch boekskén, waerin het middel werd aen de hand gegeven, om eene das op honderd vyftig verschillende wyzen vast te maken, en dat hy zyne vorige bekwaamheid niet geheel had vergeten, bleek uit de sierlyke *rozetten*, waermede thans nog zyn witte halsdoek — hy droeg nooit andere — was opgeluisterd. Zedig en bescheiden, onder dit gelyk onder al andere opzigten, dacht Johken er niet aen

(1) Waerschyntlyk het fransche woord *fil*. Het klinkt in den mond des volks als *pronker*.

zich fier te toonen op dit haer talent, en bevredigde zich het te gebruiken om den vader, de broërs en my, veelal ondanks ons zelve, dienst te bewyzen.

Edoch, zoo ik al het engelachtige meisje innig liefhad en stilaen iets meer dan eene zuster in haer begon te zien, zoo hare genegenheid voor my elken dag scheen aen te groeijen, het was er verre van af, dat wy klaer wisten te onderscheiden wat in elkaërs en wat in ons eigen hart omging, dat wy ons rekening konden geven van het gevoel, welk aenving ons hart te bemagtigen. Aen vryen dachten wy geen van beiden, en dat wy eens konden een paer worden, op dien inval waren wij nog in geen en deele gekomen. Wat my in het byzonder betreft, het was aen Piet Van Deun voorbehouden my omtrent den aerd van myne genegenheid voor des bootsmans dochter in te lichten.

Ik heb gezegd, hoe ik hem eens met eene gansche bende dronken zeelieden, aen de Borgerhoutsche poort, zingend en tierend had ontmoet, toen ik, eenen zondag, met het gezin Saeyens op den wandel was. Sindsdien had hy my nog meermalen met Rik en zyne dochter gezien, en zulks was, schynt het, toereikend geweest om hem zekere gedachten te doen opvatten en zynen spotlust te wekken. Aen zyne laffe scherts gewoon, bleef ik lang zonder eigentlyk juist te begrypen, waer hy heen wilde. Doch eens — 't staet my nog zeer wel voor: wy waren met den *Karel-Hendrik* op de hoogte van het eiland Madera en het was overheerlyk weder, — eens dan sprak hy my over Joliken met meerder ernst. Wy bevonden ons allebei in de mars van den grooten mast, alwaer wy ik weet niet juist welken arbeid —

'k meen dat wy stengewant moesten aenzetten, — te verrigten hadden.

« Zeg eens, Dirk! » begon hy « heeft dat nu lang genoeg geduerd, en wanneer gaet er een einde aen komen? »

Ik keek verwonderd op: 'k verstond, zoo waer ik leef! geene zier van 't gene hy bedoelde.

« Een einde?... Aen wat? » vroeg ik.

« Wel aen dat gevry... Me dunkt, dat het zoo al wel is en dat gy zoudt kunnen aen trouwen denken: dat lange *stouwen* (1) vind ik belachelyk. »

Ik viel als uit de lucht:

« Gevry!... Trouwen!... » riep ik. « Wie denkt daeraen? »

Hy lachte, dat de kapitein, die op het dek zyne pyp rookte, het hoorde en naer omhoog blikte.

« O gy *slepis* (2)! » ging Piet voort. « Alsof men niet zage wat er geklonken is... Gy nypt gy gaerne de katjes in het donker; maer dat is gelyk... Wy hebben oogen, ziet gy? en weten wat er omgaet. »

En hy begon een deuntje te fluiten, wat, gelyk de lezer heeft kunnen bemerken, veelal zyne gewoonte was, wanneer hy iets geestigs of treffends meende gezegd te hebben.

Ik liet hem fluiten en peinsde over het gezegde na. Ik mag wat zyn, indien ik verstond wat hy eigentlyk zocht te weten. Myn stilzwygen verveelde hem waerschyndlyk, want:

« En wat zegt de vaër?... Dat moet hem aenstaen... Zoude 't niet?... » vroeg hy zyn deuntje eindigende. Ik wierd lastig.

(1) Vryen.

(2) Geslepen kerel.

« Maer wie vaër, wie?... in 's hemels naem! » riep ik.

Hy blikte my eene poos aen, schoot op nieuws in eenen lach en wilde zyn gefluit hernemen.

« Met wie vry ik? Met wie moet ik trouwen? » vervolgde ik. « Het zal my aengenaem zyn het te vernemen; want ik zweer u, dat gy my raedsels spreekt! »

Hy bekeek my nogmaels en op eene wyze, die duidelyk toonde, hoe hy geloofde, dat ik bezig was met hem op *stoopkens te trekken* (1). Daarna:

« Dirk, » zegde hy « we zyn vrienden geweest en we zyn het nog.... Ook hebt gy ongelyk met my den *platte in de klucht* te spelen (2). 't Is moeiljelyk eenen ouden aep leelyke bakhuizen te leeren trekken, en we kennen de knepen.... In den beginne was ik, knak op u, daer gy de makkers zoo teenemael hadt verlaten, ik beken het regtuit. Maer dat is overgegaen, van het oogenblik, dat ik ben gewaer geworden, hoe het ding in den haek zat; sedert ik heb gezien.... »

« Wat hebt gy gezien?.... »

« Uwe vryaedje met Johken Saeyens.... Zoodra ik heb begrepen, dat gy verkeerdet, heb ik tot my zelve gezegd, dat uwe handelwys zeer natuerlyk was, en myne kwaedheid is overgegaen... Doch, onder ons, het duert lang, te lang... Drie volle jaren vryen!.. Ik laet me kielhalen, indien ik vroeger zoo iets mogelyk dacht voor eenen matroos... Ik

(1) *Op stoopkens, op flesschen trekken*: voor den gek houden.

(2) My te bedriegen.

herhael het u, 't wordt belachelyk... Ge zyt geen mensch meer..... Wel, als ge haer danig gaerne ziet, maek er dan kort spel mede en trouw.... Zy is een lief molleken, een lekker beetje, dat staet vast; maer gy zult haer zoo wel moede worden als eene andere... En dan, ten minste, zal er hoop zyn, dat gy eenmael tot de vrienden terugkeeret.... »

Hy had nog lang op dien toon kunnen voortgaen, zonder gevaer te loopen door my te worden onderbroken. De naem van Riks dochter had my alles verklaerd, en ik verstond thans volkomen, wat hy wilde zeggen... Daer het echter de eerste mael was, dat men my op dit onderwerp bragt en ik aen de mogelykheid eener vryaedje en echtvereeniging met het schoone kind dacht, dat ik tot hiertoe slechts als eene zuster had beschouwd, konde het niet missen of dit denkbeeld moest in my eene groote verwarring doen ontstaen en my stof leveren tot ernstige overwegingen... Ook luisterde ik naer Van Deuns verdere woorden niet... In diep gepeins verzonken, poogde ik eenen blik te werpen in die verborgen schuilhoeken myns harten, welke tot hiertoe voormy als vreemde, onbezochte streken waren geweest... Die blik, hoe kortstondig, was genoeg om my de overtuiging te geven, niet, dat Piet gelyk had, wanneer hy van myne vryaedje sprak, — de lezer weet het beter; — doch dat ik werkelyk iets anders dan broederlyke vriendschap voor Johken koesterde, en dat myne liefde — myne genegenheid was niets anders, al dorst ik het kind zyn' waren naem niet geven, — dat myne liefde, zeg ik, allengskens een hevige hartstogt was geworden... Wat het trouwen aengaet, daeromtrent

was ik het met my zelven niet eens... Ik had niets dan myn maendgeld, en dat was zeker niet toereikend, om eene vrouw te onderhouden, ten minste op den voet, waerop ik Johken wenschte te zien... En dan... zoude zy eenen gemeenen matroos willen huwen?.. Daer was zy immers te goed en te schoon voor... Nog iets : ik had myne moeder, die ik niet konde noch wilde verlaten ; zy had haren vader en de broërs, welke zy moest verzorgen... Neen, trouwen, dat ging niet... Althans niet voor het oogenblik... Zelfs viel my toen niet in, dat de beide gezinnen hadden kunnen zamen woonen, en ik vestigde al myne hoop op de toekomst... Ik dacht eerlang myn exaem als stuurman af te leggen en eene plaats als bootsman of onderstuurman te bekomen.... Dan eerst... nu ja, dan misschien was er middel... en eerder niet... By het slot myner overwegingen, sprak ik half tot my zelven, half tot Piet :

« Trouwen !.. dat gaet niet... Het is te kostbaer! »

« Ho, ho ! » riep Piet my als een zeldzaam dier bewonderend « Ho, ho ! Zyn wy zoo verre, ja?... Welnu, de duivel moge me rekken ! ik meende het niet... Ik hield u voor te grooten sn.... sukkel... Ik zie, dat ik my heb bedrogen... Des te beter, jandorie! des te beter!.. Ja, ja, *stille waterkens, diepe gronden*, zeide myne moër altoos, als zy op haren *positieve* was, en zy sloeg den bal niet mis... Ik, die my inbeeldde, dat gy vast besloten hadt u in het gild van de gelapte broeken te wagen... Gy wilt niet!... Verschooning : dat is geen klein bier... »

En daer hy bemerkte, dat ik hem op myne beurt met bevreemding aenstaerde :

« Ja, jongen, dat is zoo, » ging hy voort « ik heb

u miskend. Ik weet, by ondervinding, dat gy soms rare invallen hebt, en daerom geloofde ik... Nu, ik had het mis en gy verdient myne achting... By dat al zeg ik nog, dat het te lang duert, dat het bespottelyk wordt, dat het uwe faem als zeeman benadeelt en... dat gy er kort spel moet mede maken... »

« Hoe, kort spel ? »

« By ja!.. Laet zien... Zy kan u wel lyden... Dat spreekt van zelf: zy is gelyk alle meiskens, en ge zyt een flinke jongen... Daerby, ge komt er veel in huis, zyt al eens alleen met haer, en zoo voorts... lyk meester Stopnaeld zegde... Dus, 't is uw eigen schuld, indien gy nog niet... indien zy... Dat is klaer... »

Ik vond het alles behalve klaer en verzocht Piet ronduit te spreken.

« Och! ik weet wat gy vreest; » klonk zyn antwoord « de gevolgen!... Welnu, ja, de gevolgen... En dan?... Gy ziet een meisje gaerne; zy is u geneegen... Een tyd nadien gaet uwe liefde over... Wat kunt gy daeraen doen?... Veronderstel, ge laet haer zitten... en zelfs, het ergst genomen, er blyft een kleine jongen of een klein meiske achter... Daer kan de wet nog niets aen doen, en de waterschout zelf heeft er niet eens zynen neus tusschen te steken... Ja, als gy haer geld had afgeleend, of, by misvatting, een paer gouden bellen of een' ring van haer had medegenomen, om *op de lappen* te gaen... dan... Maer zonder dat... *nikska!* »

En hy bragt de zaëmgeknepen duim en wysvinger aen de tanden en deed de gebaerde, waarvan men gewoonlyk dien barbaerschen uitroep vergezelt.

« Wel, God in den hoogen hemel! » vervolgde

hy « als men daervoor iemand in het kot konde steken, zat ik allang te Vilvoorde. Daer is Trezeken uit de *Kroon*, een aerdig jong : gy moet ze u herinneren... Zy heeft een kleintje van my, dat my niet kan loochenen : het schynt als uit myn gezigt gesneden.... *Mieken* Van der Ton, uit de Klappeistraet, eene lieve meid.... Wy hebben drie maenden zamen verkeerdt. Ik had veel *respekt* voor haer, wat my niet heeft belet haer in gezegende omstandigheden te laten zitten.... Om kort te gaen, *Lies* Van den Heuvel en *Kaetje Vermeulen*.... Welnu, wat heeft my dat gedaen ? Niets. Geen mensch spreekt er my over aen, en ik ben nog altoos *Piet Van Deun*, lyk voor en na.... Ik heb er by gewonnen, zeg ik.... De meiskens, over 't algemeen, zien me liever.... Myne *reputatie* is gemaekt.... God ! Heb ik eene *reputatie* ! »

Ik had hem verstaen :

« Gy wilt zeggen, dat ik *Johken Saeyens* zou moeten verleiden ? »

« Ha ja, *verleiden* ! Nog een schoon woord.... Als of wy de *verleiders* waren en niet integendeel de *verleiden* !... Want, komaen : is het onze schuld, als wy de lieve kinderen schoon vinden.... en zyn zy het niet veeleer, die ons het hoofd op hol brengen ?.... »

Myn bloed kookte. Dat hy my in staet geloofde, zyn voorbeeld te volgen, verbitterde my ; doch meer nog, dat hy my bekwaem dacht *Johken* in het verderf te storten.

« *Piet* ! » riep ik. « Gy zyt een !... Ik zal u niet zeggen wat gy zyt.... Alleen verzoek ik u my nimmer van iets dergelyks te spreken !.... »

Hy haelde de schouders op.

« Gelyk gy verkiest » sprak hy. « Het zal my niet beletten staende te houden, dat gy u belachelyk maekt en dat gy u door heel de antwerpsche vloot met vingers zult doen nawyzen , indien er niet spoedig een einde kome aen uwe vryery.... »

Ons werk was gedaen. Hy liet my alleen en daelde al fluitende naer beneden. Ik bleef nog eene poos in de mars zitten mymeren, tot eindelyk de stem van Saeyens my insgelyks op het dek riep, om tot ander scheepswerk over te gaen. Ik achtte het onnoodig hem iets van de zamenspraek met Piet en van dezès raed te zeggen. Waertoe zoude het gediend hebben? Van Deun zoude door de berispingen van den bootzman niet wyzer noch braver geworden zyn, en ik dacht niet eens aen de mogelykheid zynen snooden raed te volgen.

XV.

IK WIL EEN EERLYK MAN BLYVEN, DOCH ZOUDE GAERNE
IETS WETEN.

Ik dacht er niet aan den snooden raed van Piet te volgen en toch konde ik, zoo lang de reis duerde, dien raed niet uit myn hoofd krygen. De blik, dien ik, ten gevolge van de zamenspraek in de mars, in myn binnenste had geworpen, de overwegingen, welke die blik my deed maken, bewezen my zonneklaer, hoe myn ondeugende makker den nagel op den kop sloeg, als hy verzekerde, dat ik waerlyk verliefd was op de dochter van Saeyens. Thans verstond ik wat, sedert geruimen tyd, in my omging, legde my een aental byzonderheden uit, die myn verkeer met het gezin des bootsmans hadden gekenmerkt, en besepte, wat my, niet de eerste mael natuerlyk, maer sindsdien naer het huisje aan de Veemarkt had gelokt. Het was minder de vriendschap voor Rik en het verlangen in zyn onderhoud nuttige wenken ter vergemakkelyking myner studiën te putten, dan wel de wensch Johken te ontmoeten, met haar te kouten, in haer byzyn ge-

noegens te smaken , waeraen myn hart meer en meer behoefte gevoelde , en welke ik , vóór het gesprek met Van Deun, had weten te ontleden noch by hunnen regten naem te noemen.

Doch die andere bewering van Piet, dat zy noodzakelyk myne liefde met wederliefde beantwoordde, zoude die gegrond wezen? Ik onderzocht het verleden; ik riep my alles terug voor den geest, wat tusschen haer en my was voorgevallen, sedert den dag, waerop ik hare wooning voor de eerste mael betrad, en bleef my zelven het antwoord schuldig op de vraag: ben ik haer iets meerders dan elk ander? Zeker, zy ontving my altoos zeer beleefd en vriendelyk; maer dat lag in haren aerd, in geheel hare manier van zyn: immers zy toonde zich even voorkomend jegens de minste harer klanten. Zy sprak vry gemeenzaem met my, en veroorloofde zich my te beknorren, als zy niet tevreden was van my, net als zy met den vader en de broeders deed...; maer de gewoonte met elkaër dikwyls te praten, hare vriendschap voor myne moeder, en hare belangstelling in al wat onze welvaart betrof, regtvaardigden ten volle die handelwyze. Zy scheen my met genoegten ten harent te zien verkeerren; doch zy konde zeer wel alleen in my den makker des bootsmans achten, die zich beyverde dezen en zyne zonen aengenaem te wezen. Hoe ik erover nadacht, ik kon in het gedrag van Johken geene sporen van de wedermin ontdekken, waarmede zy, volgens Piet, my vereerde. Ik kwam eindelyk tot het besluit, dat zy voor my welligt iets teerders dan voor eene andere kennis gevoelde, maer toch datgene niet, wat men liefde noemt. In dat geval, zoude zy voor verschei-

den andere buerjongens liefde hebben moeten koesteren ; want er waren er, met wie zy, toen zy klein was, dikwyls had gespeeld, en jegens welke zy zich byna even gemeenzaem gedroeg, als jegens my. De bejaerde alleenlooper, M. Stockmans, van wien ik hiervoren gewaegde, stond mede zeer in hare *gratie*, wyl hy al zyn best deed om de familie Saeyens, in zyne hoedanigheid van naesten buerman, de behulpzame hand te bieden , waer hy konde, en Johken zoovele klanten voor de groenselkraem te bezorgen, als mogelyk was.

De slotsom myner redeneringen en overwegingen was dus, dat ik het meisje beminde met al den gloed eener eerste liefde, zonder dat iets my reden gaf te verkopen, dat die liefde werd beantwoord. Zoude ik poogen haer hart te winnen? Zoude ik haer myne min openbaren, onmiddelyk na onze terugkomst te Antwerpen, of zoude ik wachten tot zich eene gunstige verandering in mynen toestand had voorgedaen? Op 't oogenblik, dat wy ter reede onzer geboortestad ten anker kwamen, had ik voor dit vraagpunt nóg geene voldoende oplossing gevonden. Toen ik aen wal stapte, om my naer huis en van daer naer Riks gezin te begeven, was ik even besluiteloos. In allen gevalle nam ik my voor, Johken voortaan zorgvuldig gade te slaen, ten einde hare ware gevoelens ten mynen opzichte te ontcyferen. Ik zal niet zweren, dat niet ergens in een verborgen hoekje myns harten een straelken hoop bleef glimmen, dat ik my niet vleide spoedig iets by haer te ontdekken, dat ten mynen voordeele pleitte, dat aen wederliefde leek.

Eilaes! hoezeer ik er my op toelagde de dochter van Saeyens te behagen, om van harentwege eenig doorslaend bewys van genegenheid uit te lokken, dat my zoude toelaten myn gedrag daarnaer te regelen, het was al om niet: ik konde in hare houding tegenover my niets bespeuren, toereikend om myne hoop voedsel te geven. Zy ontving my immer even gul en hartelyk, toonde zich blyde my welvarend te zien, bleef even gemeenzaem, en beknorde my even vriendelyk, als de gelegenheid zich daertoe aanbod; maer dat was al, en ik oordeelde het geraedzaam myne eigene gewaerwordingen zoo niet geheel dan toch gedeeltelyk te blyven verbergen. Wie weet? Er zoude welligt een tyd komen, dat ik my vry en vrank konde verklaren... Ik had myne moeder myn geheim moeten bekennen en haren raed inroepen. Dit ware voorzeker het beste geweest... Verkeerde schaemte hield my tegen. Wat zoude zy my kunnen raden? Myn hart te openen? En dan? Wat zoude het helpen, indien Johken my niet beminde? En verondersteld zy beminde my... Ik had haer immers geen stand aen te bieden... Ik zoude my dus toch hebben moeten bevredigen met haer, gelyk thans, dagelyks te zien.... Nu daertoe was geene verkeerung noodig. Ik had den vryer kunnen spelen, het is waer; doch de wyze waerop Piet van het vryen had gesproken, schrikte my af. Het was my alsof men, zonder regtstreeksche huwelyksvoorstellen, niet om een meisje vryen kon, dan met slechte oogmerken, dan met het boosaerdige doel haer te verschalken, om den tuin te leiden, schandelyk te benadeelen... Zulk een doel konde nimmer het

myne worden ; ik achtte het onwaardig van een' eerlyk' man, en ik wilde een eerlyk man zyn en blyven.

Dus ik zweeg, en besloot te zwygen tot ik het regt zoude hebben te spreken, dat is eene plaats, waervan de opbrengst toereikend zoude wezen, om moeder, Johken en my behoorlyk te laten leven, alsmede de kleine familie, die misschien al spoedig ons gezin zoude komen vergrooten en den groenselhandel belemmeren. Het spreekt van zelf, dat nu van Rik en zyne zoons, in myne vooruitzigten, ook rekening werd gehouden. Die zouden by ons of wy zouden by hen woonen, zoo dat wy al te zamen een enkel gezin zouden vormen. Het tydstip, waerop ik die plaats zoude bekomen, konde niet te verre verwyderd wezen, en elke dag bragt er my nader by. Drie weken na onze aenkomst, bood ik my aen by het jury, gelast de bekwaamheid der jonge zeevaarders te onderzoeken en de brevetten toe te kennen. Ik legde myn exaem als stuurman af op eene voldoende wyze... Toen ik het goede nieuws aen Saeyens bragt, scheen Johken zoo blyde en wenschte my *proficiat* met zooveel hartelykheid, dat ik op het punt stond myn besluit te vergeten en verder te gaen dan ik tot hiertoe gedaen had. Eene aenmerking van haren vader sloot my den mond :

« Wat jammer, Dirk , » zegde hy « dat juist op dit oogenblik al de plaatsen volzet zyn op de antwerpsche vloot, en dat de *Karel-Hendrik* binnen zes dagen moet uitloopen ! Gy hadt anders ligt als onderstuurman op ergens eenen bodem kunnen komen. Nu staet er niet anders op dan eene volgende gelegenheid af te wachten. »

Ik was gedwongen te bekennen, dat hy gelyk had, en zweeg. Mismoedig, ondanks den verkregen uitslag, ging ik moeder de toekenning van het brevet aenkondigen. Wat my het meest hinderde, was, dat er alweder een zekere tyd moest verloopē, voor dat ik my in de mogelykheid zoude bevinden de ware gevoelens van Johken te vernemen. Hadde ik slechts een middel geweten om die gevoelens te onderscheppen, ik hadde met vreugd my al het overige, ja de grootste opofferingen getroost. Ongelukkig, dit middel kende ik niet.

In den nanoen van denzelfden dag, ontmoette ik Piet aen de Werf. Hy had van den afloop van myn exaem gehoord. Dezelve scheen hem vry onverschillig te laten.

« Gy zyt er vet mede, met uw brevet ! » sprak hy. « Daer hebt gy nu jaren geknoeid, geblokt, uwe ziel afgebeeld, terwyl anderen zich vermaekten, en u in stomme boeken zot gelezen, terwyl ik en de vrienden genot van ons jong leven hadden, en wat hebt ge er aen ?... Gy moet als gemeen matroos met den *Karel-Hendrik* weg, even als wy.... Neen, leve de vreugd ! Ik leer liever niet.... Ik zal er daerom ook wēl komen.... Zyt gy by kas ? »

Naer loffelyke gewoonte was de vriend zonder eenen cent, ofschoon we slechts drie weken te Antwerpen waren, en teerde reeds eenige dagen op kosten van de makkers, welke zyne goede of hunne kwade star hem tegemoet voerde. Ik verstond hoe het met hem geschapen was en wat hy zeggen wilde:

« Ik ben wēl niet ryk » antwoordde ik, in mynen zak tastend ; « doch als ik u met vyf frank kan gerieven.... »

En ik bood hem het zilverstuk, dat hy aennam, zonder het noodig te oordeelen my te bedanken. Alleen meende hy my te moeten uitleggen, hoe het kwam, dat hy ditmael zyn geld nog wat vroeger *kuisch* had opgemaakt dan anders. Hy en eenige mannen van boord hadden gedurende volle acht dagen met hunne lieven in de koets gereden en ten slotte eene dansherberg in rep en roer gesteld, door aen al derzelver bezoekers drank en eten *gratis* te doen afleveren.

« Piet, Piet ! » zegde ik, « gy zult dan nimmer beteren ? »

« En waerom zoude ik beteren ? » vroeg hy. « Ben ik niet goed zoo als ik ben ? Word ik niet door al de makkers, wel te verstaen, door de makkers die weten te leven, bemind en *gerespekteerd* ? Ik verteer myn geld rap, dat is waer ; doch ik heb er plezier van. *Eens weelde is altyd geene armoë*, ziedaer myne leus, en we lyden wy op zee al armoë genoeg, om ons aen land een beetje weelde te veroorloven. »

« Maer dat kan niet blyven duren ! »

« Niet blyven duren ! Waerom niet ? Ik leef zoo al jaren, gy weet het, en bevind er my wel by... Ik begryp niet om welke reden ik zoude gaen veranderen... Daervoor zoude ik een dommerik, een *snul* moeten wezen, en die ben ik, God zy geloofd ! niet. »

Onnoodig er by te voegen, dat hy het woord *snul* met eenen zekeren nadruk uitsprak, die klaer te verstaen gaf, dat hy my eene *snuif* wilde geven. De tyd was echter voorby, waerin hy met die enkele uitdrukking my dwaesheden konde doen begaen, en ik gebaerde deze reis, alsof ik niet eens zyne

bedoeling had gevat. Dat maekte hem boos. Hy veranderde van toon :

« *A propos* van duren » sprak hy spottend , « hoe ver staet gy met de kleine van Saeyens ? Is de zaak nu klaer ? »

Die vraag was my aengenaem en onaengenaem tevens. Het ergerde my hem op dit kapittel te zien terugkomen, hem van Johken op eene oneerbiedige wyze te hooren spreken. Van den anderen kant verheugde het my met iemand , al was het dan ook met Piet , over een onderwerp te kunnen handelen, dat my zoo zeer aenbelangde en waervan ik aen niemand ter wereld een woord durfde reppen. Om die tegenstrydige gewaerwordingen te begrypen, moet men zich in mynen toestand verplaetsen , en niet uit het oog verliezen, dat ik zelfs aen myne moeder nog geen woord van myneliefde had durven zeggen. Piet sprak van die liefde... slecht, wel is waer ; doch... hy sprak er van. Ziedaer waerom zyne vraag my lastig en tevens blyde moest maken. Het was omtrent met my gesteld, als met iemand, die voorslaegs weet , dat hy by zekere menschen niet dan kwade tydingen kan vernemen, en die nogtans *betooverd* is, om zich in het gezelschap van die menschen te begeven , al ware het maer om zeker van zyn ongeluk te zyn.

Het gesprek duerde voort. Na weinige stondén, had hy geraden, dat ik nog nooit Johken iets had beleden, wat aen eene liefdeverklaring konde doen denken.

« O gy sukkel ! Gy wonder der wonderen ! » riep hy hoonlachend. « En gy hebt gy uw brevet ! Ik

maek die heeren van het jury myn *kompliment*....
Het zyn jannen ! »

Ik stond verbluft.

« Laet my u als eene rariteit beschouwen ! » vervolgd hy. « Uws gelyke is er onder al de antwerp-sche varensgezellen, wat zeg ik ! uw weërgâ is er onder de zon niet.... Ge moest tydens de jaermarkt op het Burgtplein in eene tent gaen staen en u voor geld laet zien... Er zoude stellig veel volk naer u komen kyken ; want de *vent* met zyn lyf van *gome-lastiek* kan geene hand water by u halen ! »

En hy lachte voort, dat hy zynen buik moest vasthouden en dat de voorbygangers ons met bevreemding aenstaerden.

Ik was geheel uit myn lood. De uitroepen van Piet, welke ik den tyd niet had te beredeneren, deden my het denkbeeld opvatten, dat ik wezenlyk een *bloed* was, en my op eene onvergeeflyk onnoozele wyze had gedragen. Myne houding legde hem waerschyndlyk uit, wat ik over my zelven dacht ; want na nog eene wyl luidkeels te hebben gelachen, ja geproest, werd hy eensklaps ernstig, zweeg eene korte poos, en sprak :

« Kom, ik wil u helpen ; anders blyft gy suffen tot den dag van het laetste oordeel, en zien wy er nimmer een eind aen... Wilt gy weten hoe zy over u denkt ? »

« Het is de vurigste myner wenschen ! » riep ik.

« Welnu, kom my straks, tusschen licht en donker, in het *Schipperken* vinden, en uw wensch zal vervuld worden. Ik zal u by een vrouwmensch brengen, die u op een prik zal doen kennen, wat gy te hopen of te vreezen hebt. »

« Een vrouwmensch ! »

« Ja, *teppen* ! (1) een vrouwmensch, die gelyk gy is, en heur *pareil* niet heeft.... maer in een' anderen aerd. Zyt gy tevreden? Zeg nu nog, dat ik uw vriend niet ben... »

Ik betuigde Piet myn' innigsten dank.

« Van uwen dank spreken wy later » zegde hy.
« Voor den *moment* moet ik u verwittigen, dat het u zal tien frank kosten... »

« Al ware het er honderd ! »

« Zoo !... »

Dit *zoo* beteekende eenvoudig: *Hadde ik dat geweten* ! In de gemoedsgesteltenis, waerin ik verkeerde, was het my onmogelyk er den waren zin van te ontdekken. Zonder er byzonder acht op te geven, nam ik afscheid van den makker, na hem op nieuws beloofd te hebben my op het gestelde uer in het *Schipperken* te beviinden.

(1) Sukkel.

XVI.

**MIE GELAS EN HARE HANDLANGERS. — HET VOLLE SPEL
EN WAT IK ER DOOR VERNAM. — IK WORD BOOTSMAN.**

In eene der armste en gemeenste achterbuerten van het Schipperskwartier, op den Guldenberg, woonde destyds een wyf, onder de matroozen, de soldaten, de publieke vrouwen en sommige dienstmeiden zonder plaets zeer bekend. Haer naem was Mie Gelas; haer beroep het kaartenkyken.

Mie Gelas dreef haer handwerk op nog al breede schael en won veel geld. Hare kunde in het vak van de beruchte mejuffer Lenormant — van welke ik vroeger wel eens heb gelezen — overtrof, zegden men, die van alle verleden, tegenwoordige en toekomstende kaertziensters en kaartenleggers. Ook was hare faem allerwege verspreid en werd zy door lieden van alle standen geraedpleegd. Het gebeurde niet zelden, dat des avonds een rytuig aen den hoek van hare akelige straet stand hield en dat uit hetzelfde personen stapten, die zeker niet konden gezegd worden tot de geringe klasse te behooren en echter met geen ander doel daer gekomen waren,

dan om den weg naer hare wooning in te slaen. Deze omstandigheid alleen bewyst hoe het wyf op een vry goeden voet zoude hebben kunnen leven van de opbrengst harer verklaringen en voorzeggingen, indien niet eene buitensporige liefde tot de jeneverflesch voor haer even als voor anderen de waerheid van het spreekwoord: *zoo gewonnen, zoo geronnen*, hadde bevestigd.

Ik wil in weinige woorden uitleggen, waeraen het slimme schepsel den byval te danken had, welken zy by een gedeelte der antwerpsche volksklasse en zelfs by sommige ryke lieden had gevonden.

In eene andere achterbuert van dezelfde wyk woonde Lo Kreps, een wyf, dat haer brood verdiende met brieven te schryven voor diegenen van gemelde matroozen, soldaten, meiden en publieke vrouwen, die niet geletterd waren. Die Lo of Beel — want men noemde haer onverschillig met eene dier twee verkortingen van den naem Isabella, — die Lo dan, mede eene warme vereester van de edele stookkunst en eene yverige verbruikster van kortnat, was met Mie Gelas bevriend, ik meen zelfs vermaegschapt. De beide jeneverzusters bezochten mekaër dagelyks en hadden de loffelyke gewoonte, als er *zaed in het bakje* was, dat is, als zy geld hadden, zich te zamen zoo styf te drinken, dat zy niet meer zagen, dat het haer onmogelyk werd haren weg op straet te vinden, en dat de bezoeker onvermydelyk tot des anderdaegs by de bezochte moest blyven *logeren*.

Het dient nauwelyks te worden vermeld, dat Lo, onder het brievenschryven, noodzakelyk een aental geheimen moest vernemen. Van deze geheimen,

welke zy niet naliet hare vriendin de kaertzienster mede te deelen, maekte Mie Gelas gebruik, om de dompelaers, die haer kwamen raedplegen, zand in de oogen te strooijen. Immers, Lo stelde haer in staet de klanten, zooniet de toekomst te voorspellen, dan toch omtrent het verleden en het tegenwoordige dikwyls de waerheid te zeggen. Op die wyze had de faem van de kaertzienster zich gevestigd en zelfs, gelyk wy hierboven zagen, onder lieden van den gegoeden stand uitgebreid. Het verdient de opmerking, dat sommige menschen, welke men door hunne opvoeding boven alle bygeloof verheven waent, in zekere omstandigheden ruim zoo bygeloovig zyn als de meest onwetende leden der zamenleving. Zien wy niet op zekere tydstippen personen van hoogen rang, die schier aen niets meer gelooven, de toevlugt nemen tot waerzeggers, wonderdoks en andere aftroggelaers, net als de eenvoudigste stervelingen, en zyn niet zy, die by tyd en gelegenheid er geen bezwaer in vinden het bestaan der Godheid te loochenen, soms de eerste om alle slach van spookeryen, duivelaryen, tafelfrofecyen en geestenklopperyen voor klinkende munt aen te nemen?

De vriendschap — ik wil het zoo noemen — van Mie Gelas en Lo Kreps had voor haer nog eenen anderen grondslag dan het maegschap en het jeneverdrinken: zy bevoordeeligden elkaër, waer zy konden. Had een klant van de eerste, ten gevolge van eene voorspelling, eenen brief te doen schryven, dan zond zy hem naer Lo; en, zag deze uit het haer toevertrouwde, dat de *schryver* of de *schryfster* gaerne iets zoude hebben vernomen, dan liet zy

nooit na Mie aen te bevelen. *Als de eene hand de andere wascht, worden ze beide schoon*, dachten de wyven en beyverden zich, ieder van haren kant, het voorschrift dier spreuk getrouw na te leven. Dat hare handen of iets anders van hare akelige persoonen daerby schoon wierd, zal ik my wel wachten te verzekeren. Dat zy echter op die wyze, zich het middel verschaffen om vele sukkels het geld uit den zak te kloppen, kan aen geen twyfel onderhevig wezen.

Maer dat was niet al — ten minste voor de kaertenkykster — en Mie Gelas, had nog andere pylen op haren koker. Zy deed in het klein, wat sommige *spekulanten* in het groot doen, en verleende *premiën* en kommissieloon aen degenen, welke haer begunstigten. Om haer bedryf winstgevend te maken en klanten naer den Guldenberg te lokken, zocht zy handlangers onder de varensgezellen en krygslieden. Die helpers schonk zy een deel van het geld, dat zy haer hielpen aftroggelen. Zulks had ten gevolge, dat dezen haer niet alleen klanten aenbragten, maer tevens zorgden, dat de klanten hunnen weetlust duer betaelden. Zy koos natuerlyk hare vrienden onder de meest ondeugende kerels, als zynde de geschiktste werktuigen, die haer, by het plegen harer afzettingen, het best en met de meeste vrucht behulpzaam konden wezen.

Piet Van Deun, die door de samenwerking van zyn natuerlyken aanleg en van zyne liederlyke levenswys, allengs een der ergste gasten, der meest bedorven snaken was geworden van het eerzaam korps der antwerpsche zeevaarders, was sedert kort het getal dier handlangers komen vergrooten. Een

makker, even bedorven als hy, had hem met de kaertzienster in betrekking gebragt. Zoolang zyn geld duerde, had Piet niet ernstig aen het wyf gedacht; maer zoodra zyne centen verbrast waren, was hy op den zoek gegaen naer jongens, die hun lot verlangden te kennen. Het toeval hem op mynen weg geplaetst hebbende, had hy het grappig gevonden op my zyn eerste meesterstuk te beproeven, en men heeft gezien met hoe weinig moeite het hem gelukt was my tot het raedplegen van Mie Gelas over te halen. — Het spreekt van zelf, dat ik al deze byzonderheden betreffende Mie Gelas en hare vriendin alsmede betreffende haren omgang met Piet, eerst lang daarna leerde kennen en voor het oogenblik, overvaren en argeloos als ik was, hals over kop in den strik buitelde, my door mynen zoogezegden vriend gespannen.

Myn ongeduld was zoo groot, dat ik lang vóór het bepaelde uer het kroegsken aen den Bassin binnentrad. Piet was er nog niet. Ik vroeg een glas bier en poogde de gazet te doorloopen. Ik zag my spoedig verplicht het blad onaengeroerd te laten. Ik verstond niet wat ik las en de letters dansten voor myn gezigt. Het valt ligt te beseffen. Ik had aen boord wel eens van waerzeggerij en kaartenleggerij hooren vertellen, doch nooit eenen sterveling geraedpleegd, die er zich mede bezig hield. Of ik er aen geloofde? Neen en ja. Ik had veel gelezen, was reeds ten deele beschaefd en moest dus begrypen, dat bedrog en oogenverblinding by de meeste wichelaryen en profecyen de hoofdrol spelen. Dan, ik was verliefd en verlangde grootelyks het geheim van Johken te kennen..... In andere woorden ik bevond my na-

genoeg in de geestesstemming van bovengemelde lieden uit den gegoeden stand, die, alhoewel door hunne opvoeding boven alle bygeloof verheven, in sommige gevallen even bygeloovig worden als de minstbeschaefde hunner natuergenooten. Voeg hierby, dat ik, de eerste mael eene kaertzienster te rade gaende, eene tooveres, een wyf zoude bezoeken, van welke Piet met uitbundigen lof had gesproken, die hy beweerde haers gelyke niet te hebben, van wie hy my had gezegd, dat zy op een sikkepitje na alles zoude ophelderen, wat ik vurig wenschte te weten. Wat was natuerlyker dan dat ik, op het punt den ongewoonen stap te wagen, my gejaegd, ontroerd, ja ontsteld gevoelde?

Piet kwam my eindelyk vervoegen en wy begaven ons naer den Guldenberg. Onder weg deelde hy my een aental belangwekkende byzonderheden mede aengaende de groote bekwaemheden van Mie Gelas, en wel geschikt om myn vertrouwen in hare voorstellingen te versterken. Het waren: erfenissen, waeraen niemand dacht en die kennissen van hem waren te beurt gevallen, nadat zy, lang te voren, het had aangekondigd; huwelyksplannen, die, overeenkomstig met hare voorzeggingen, aen derzelver ontwerpers waren gelukt, trots de grootste hinderpalen en zwarigheden; zeereizen, welke slecht waren afgeloopen tot groote verbazing van de matroozen, die haer omtrent dezelve hadden geraedpleegd en die, vertrouwende op hare uitspraek, hadden geweigerd daervoor te monsteren; eindelyk ondernemingen van allen aerd, die, net als zy het had voorspeld, geheel of gedeeltelyk waren mislukt. Hy aerzelde niet my de personen te noemen, die by

deze en gene gelegenheid verplicht waren geweest hulde te brengen aan hare ervarenheid en bekwaamheid. Daer ik de betrekking niet vermoedde, waerin hy tot haer stond, noch de echtheid betwyfelde van zyne mededeelingen, moet het niemand bevreemden, wanneer ik zeg, dat ik de wooning der zonderlinge vrouw binnentrad met een soort van heiligen schroom en in eene stemming, die my bereid maekte, om de grofste leugens als de onfeilbaerste waerheden aan te nemen, en my al op de mouw te laten speten, wat aan Mie Gelas en haren aenhang zoude believen.

Piet stelde my aan de kaertzienster voor als eenen zyner vrienden, wien zy de volledigste bewyzen van hare kunde moest geven. Wy vonden haer in een vuil, armoedig benedenvertrek, met eene manke tafel, drie dito stoelen en eene schappraei gestoffeerd, waervan men de kleur niet meer kon onderscheiden. De wanden en de zoldering waren misschien oorspronkelyk wit gekalkt of geel gekerd geweest, doch zagen er thans zwart en berookt uit als ik van geheel myn leven geene wanden had ontmoet. Het geheel ademde een' sterken jeneverreuk. Het wyf, dat er morsig en akelig uitzag als hare woonstede en haer huisraad, en wier verdwaesde blik en schorre, krassende stem eene halve dronkenschap verraadden, vroeg hoeveel ik voornemens was te besteden. Zy had voorzeggingen aan verschillende pryzen, te beginnen van twee frank en minder. Voor zulk eene kleinigheid konde men echter niet veel weten. De klanten, die vyf frank wilden betalen, vernamen iets meerders. Voor tien frank deed zy een goed deel van de

waerheid kennen; doch het was slechts voor twintig frank, dat zy er in toestemde haer talent in heel zynen luister ten toon te spreiden. De deftige lieden, die haer met bezoeken vereerden, gaven allen dien pryzen zelfs meer, naer gelang der omstandigheden... Piet deed haer verstaen, dat ik tien frank zoude betalen, doch met het beding alles te weten en op den voet als de klanten van twintig frank te worden behandeld.

« Tien frank ! » knorde Mie Gelas « Tien frank maer ! Daer kan ik alles niet voor zeggen. »

« Wy weten het moeder Gelas, » zeide Piet, « doch neem wel acht, dat ik het ben, die u den maet aenbreng, en dat gy hem niet als den eerste den beste moogt beschouwen. Wat drommel ! Gy moet al iets voor my doen... Ik heb u dikwyls genoeg het volle spel betaeld. »

Het volle spel was dat van twintig frank. Piet loog *alsof het gedrukt stond*, wanneer hy te verstaen gaf, dat ook hy dikwerf die som had betaeld, daer hy, gelyk ik later te weten kwam, er nooit aengedacht had Mie of eenige andere kaartenlegster te raedplegen. Wat hy daervan zegde, moest enkel dienen, om my nog meer op te winden. Moeder Gelas begreep het trots hare dronkenschap, en wierp Piet eenen goedkeurenden blik toe, die hem hare hooge tevredenheid betuigde. Na nog eenig geknor en gestribbel voor de vorm, meer niet, liet zy zich bepraten. Ik legde myne tien frank voor haer neder, — want er moest vooraf betaeld worden : het was zoo de gewoonte, had Piet gezegd. Zy haestte zich de penningen op te stryken. Daerna ging zy waggelende naer de reeds vermelde schap-

praei en haelde daeruit twee morsige, sterk be-
duimelde boeken kaerten te voorschyn. Zy legde
die op de tafel, ging zitten en noodde ons uit ins-
gelyks plaets te nemen. Het spel begon :

« Jongman ! » sprak het wyf met dezelfde heesche
jeneverstem, nadat zy de kaerten had onderschud
en my eenige malen doen afnemen « Jongman ! wy
gaen met het verleden beginnen ; daarna zullen wy
over het tegenwoordige handelen, om ten slotte met
de toekomst te eindigen. »

Zy sloeg de kaerten om , spreidde ze uiteen ,
schikte ze in verschillende pakjes te zamen, deed
alsof zy derzelver volgorde aendachtig studeerde
en hernam, bedenkelyk het hoofd schuddende :

« Ik zie in uw verleden goed en kwaed, geluk en
ongeluk, zonnige dagen en stormig weder. Harten-
boer, hier, zyt gy. Ruitenboer duidt iemand aen,
die veel van u hield, en om wiens verlies gy bittere
tranen hebt gestort of hadt moeten storten, gelyk
klaverentien het my aentoont. Ruitenvrouw was u
insgelyks zeer genegen ; doch zy behandelde u te
streng. Klaverenheer en ruitenheer, vrienden van
ruitenvrouw, wilden mede u aen den band leggen.
Gelukkig stelde schoppenboer zich tusschen u en
hen. Hy meende het wel met u, vervrolykte uw
leven. Aen hem hadt gy schoppenaes, uwe tegen-
woordige betrekking, te danken.... Uit dit alles
blykt my, dat uw vader jong is gestorven, dat
uwe moeder, eene kruisbrave vrouw, maer die het
poeder niet heeft uitgevonden, u al te lang als een
klein kind beschouwde, en dat zy in dit denkbeeld
door twee bejaerde knorpotten werd versterkt. Een

jongeling van uwen ouderdom onttrok u aen hunnen invloed en bragt u voort in de wereld. »

Ik stond geweldig te zien. Dat alles was vry duidelyk en stemde volkomen overeen met myne vroegere omstandigheden. Ik herkende meteen in klaveren heer, ruitenheer en schoppenboer, M. Van Zeveren, den meester en Piet Van Deun. Ruitenvrouw moest myne moeder en ruitenboer myn vader zaliger wezen.

Na nogmaels de kaarten te hebben onderschud en my doen afnemen, schikte weér Mie Gelas dezelve in hoopjes, beschouwde ze met aendacht en vervolgde :

« Komen wy tot het tegenwoordige. Hier zyt gy, hartenboer. Schoppenaes duidt aen, dat gy nog altoos in hetzelfde vak arbeidt, dat is op zee vaert. Ruitenvrouw wil u voortdurend aen haer been binden; maer hartenvrouw betwist haer uwe liefde.... Jongman, gy ziet een meiske gaerne, de dochter van hartenboer, eenen vriend van u of liever eenen persoon, die zegt uw vriend te zyn, maer dien ik u zoude raden niet te zeer te betrouwen. Weér klaverenheer en ruitenheer... slechte raedslieden. Schoppenboer werkt hen tegen, de brave borst.... Hartentien: gy hebt bevordering gekregen en wint ordentelyk uw bestaan. »

Ik begreep oogenblikkelyk, dat klaverenheer en ruitenheer deze reis den stuurman en M. Van Zeveren aenduiden. Den meester had ik in den laetsten tyd wat verwaarloosd; ik was hem in den loop der twee vorige jaren niet eens gaen zien, iets wat ik my zelven reeds meermalen had verweten.

« Let op nu, » zegde Mie Gelas « wy gaen van de toekomst spreken. »

Terwyl zy de kaarten onderschudde, stiet Van Deun my aen en bezag my, alsof hy wilde vragen : « Wat denkt gy er van? » — Zal ik het bekennen? De verklaringen van het wyf hadden my ten uiterste verbaesd. Zy stemden zoo nauwkeurig overeen met mynen vroegeren en met mynen huidigen toestand, dat ik, men kon niet beter, voorbereid was, om aen hare voorspellingen omtrent myne toekomst ten volle geloof te hechten. Nogtans was er iets, dat my onbevredigd liet :

« Zy zegt my niet, of Johken my bemint » fluisterde ik Piet toe.

« Wacht ! » antwoordde hy, terwijl hy my met den elleboog een' duchtigen stoot in de ribben gaf, « nu zal naer allen schyn de kat op de koorde gaen komen. »

« Zeeman ! » kraste weêr de schorre stem der kaertzienster « hartenvrouw, het meisken, dat gy bemint en dat een aerdig poezeken is, heeft veel voor u over, indien ik hartenaes moet gelooven. Alleenlyk is zy voor den *moment* niet gansch tevreden van uw gedrag ten haren opzigte. Zy vindt u te koud, te beschroomd, en weent heimelyk tranen over uwe onverklaerbare blooheid. Uw geluk is in uwe handen, indien gy durft spreken en uw hart openen ; doch schoppentien, tusschen u en haer geplaetst, zegt, dat gy niet moogt aen trouwen denken, indien gy niet wilt in de *labberente* (1) komen, arm worden, kwellingen en verdriet vinden... Luis-

(1) *Verlegenheid* : het fransche *labyrinthe*.

ter liever naer schoppenboer: hy raedt voortdurend u ten beste... Volgt gy zynen raed, drukt zyne voetstappen, gy zult plezier hebben van uw meiskens en een vermakelyk leven leiden... Gy zult zelfs veel geld winnen; want hartentien, hartennegen en hartenacht zyn gunstig en duiden aen dat gy onder een gelukkig gestarnte zyt geboren.... Zy beteekenen zoo vele aanzienlyke sommen, die u zullen ten deele vallen.... 't Is gedaen ! »

Mie Gelas raapte hare smerige kaerten byeen, waggelde weêr naer de schappraei, legde ze daerin neder, haelde eene dikbuikige flesch te voorschyn, en schonk zich een boordevol glas jenever, *klare van de druif*, dat zy schier in eenen teug ledigde.

Half bedwelmd verliet ik het morsige vertrek. Piet bleef eenige minuten achter, doch kwam my op de straet vervoegen.

« Welnu, is het wyf by de hand of niet ? » vroeg hy.

« Zy heeft my zonderlinge dingen gezegd, » antwoordde ik.

« Niet waer ?... Dingen, waerover gy wel zult doen ernstig na te peinzen. Thans ga ik u verlaten; men verwacht my terug in het *Schipperken*. Ik vraag u niet my te vergezellen, want ik denk, dat gy liever op uw gemak hare woorden zult overwegen. »

« Inderdaed ! »

Wy waren aen den hoek van eene der naburige straten gekomen. Piet verwyderde zich in de rigting van de dokken. Wat my betreft, diep mymerend begaf ik my huiswaerts, legde my vroeg te bed en kon van den ganschen nacht geen oog toedoen.

Des anderdaegs nog liep ik peinzend den ganschen dag. Moeder wist niet wat zy aen my had, vroeg my of ik ziek was en waerom ik sufte. Ik durfde haer niets van myn bezoek op den Guldenberg en veel min van den raed zeggen my door de kaartenlegster gegeven. Die raed stemde op eene zoo wonderbare wyze overeen met de denkbeelden, door Piet geuit tydens onze zamenspraak in de mars, dat ik er geen' kop konde aen krygen. Was ik inderdaed een sukkel? Had ik het werkelyk slecht voor? En sprak Piet alleen verstandig, als hy my beduidde, dat ik Johken moest verleiden? Ik zoude het hebben moeten denken aen de woorden van Mie Gelas. Dan, myn eerlyk gemoed wedsprak dit gevoelen. Maer hoe konden de kaarten en Piet hetzelfde zeggen? Dat was, myns inziens, onbegrypelyk, want ik geloofde vast aen de kunde van het wyf, die zoo juist myn verleden en myn heden had geraden. In myne eenvoudigheid kwam ik niet eens op de gedachte, dat Piet, vóór het bezoek, de oude kol konde gezien hebben, haer gesproken en de woorden in den mond gelegd, die my bykans als toovery hadden in 't oor geklonken.

Zoude ik den gegeven raed volgen? Zoude ik aen verleiden en niet aen trouwen denken? Er greep op nieuws een hevige kamp in myn binnenste plaets. Die kamp duerde lang en daegs vóór het uitzeilen van den *Karel-Hendrik*, was ik het nog met my zelve niet eens. Het waren de onschuld van Johken, haer reine levenswandel, hare braefheid en vriendelykheid, die my tegenhielden. Ik beminde haer langs om meer en de verzekering van Mie Gelas, dat zy voor my gevoelde wat ik voor haer, had nog

myne liefde vergroot. Van daer dat ik somwylen, na lange overwegingen, het besluit nam, het meisje stoutweg aen te spreken. Die stoutmoedigheid duerde echter niet, en nauwelyks was ik het groenselwinkeltje binnengetreden, of de heldere blik, de onschuldige lach en de hartelyke tael van Johken hadden my ontwapend, en ik stond weêr besluiteloos voor haer, zonder verder aen de uitvoering van myne verleidingsplannen te denken.

Zoo bereikte ik den dag der afreize. Toen gebeurde er iets, dat my dwong die plannen voor altoos op te geven. Rik Saeyens, die, even als ik, den laetsten nacht van ons verblyf te Antwerpen ten zynent had doorgebracht, wilde zich des morgends al vroeg aen boord begeven. Nauwelyks op het dek van den *Karel-Hendrik* aengekomen, werd hy, door de onvoorzigtigheid van eenen der maets gelast het anker op te winden, omgeworpen en brak zyn been op twee verschillende plaetsen. Men voerde hem naer huis. Ik ging mede. De geneesheer begon met te verklaren, dat hy voortaan onbekwaem voor de zeedienst zoude wezen, zelfs indien hy goed genaze, iets wat te bezien bleef. Johken en hare broeders waren het hart in, en niet minder myne moeder, die by 't ontvangen der tyding van het ongelukkige voorval, seffens was komen toegesneld. Wie zoude by zulke deernis nog aen verleidingsplannen hebben durven denken?

Toen ik terug aen boord kwam, deed de kapitein my in zyne kajuit roepen. Hy stelde my voor de plaets van bootsman te vervullen tot Rik zoude genezen zyn, en, ging deze niet meer naer zee, voor

zoolang het my beviel. Ik aenvaerdde dankbaer het voorstel van mynen overste, het nogtans betreurende, dat ik myne benoeming aen het ongeval van een' zoo voortreffelyken makker en vriend moest te danken hebben.

XVII.

PIET TREKT ZYNE HAND VAN MY AF. — HY WIL MY EENE
KOOL STOVEN , DOCH VALT ZELF IN DEN PUT , DIEN HY
VOOR MY HAD GEGRAVEN.

Gedurende het eerste gedeelte onzer reis had ik de handen vol werks. Er bleef my letterlyk geen oogenblik, om aen iets anders dan de dienst te peinzen. Ik wilde myne nieuwe functiën in geweten vervullen, al wat het bootmanschap betrof, in den grond kennen, my het vertrouwen des kapiteins waerdig toonen, en dat nam al mynen tyd. Toen wy te Valparaiso, onze bestemming, waren aengekomen, had ik het, by het ontschepen der lading, insgelyks zeer druk, en later by 't innemen der nieuwe en de toebereidselen voor de terugreis, niet minder. Het was slechts nadat wy wederom hadden zee gekozen, dat ik begon adem te halen en andermael my met myne liefde, met Johken en de toekomst bezig te houden.

Het duerde niet lang, of myn besluit was genomen, onherroepelyk genomen. Ik wilde trouwen. Ik had eene plaets. Ik konde ze, wel is waer, verliezen :

Saeyens — ik wenschte hetzelfde — zoude misschien, ondanks de bewering des geneesheers, teenemaal genezen ; maer dat gaf niet : ik zoude wel eene andere vinden. En dan, hierin was ik het eens met Piet, er moest een einde komen aan mynen toestand tegenover de dochter van Rik. Aengezien ik er niet meer aan dacht haer te verleiden, my schaemde er ooit te hebben durven aan denken, bleef er niets over dan een huwelyk aan te gaen. Myn voornemen dus was, onmiddelyk na onze tehuiskomst, myne liefde te verklaren, het jawoord te vragen, en, bekwaam ik het, waeraen bykans niet viel te twyfelen , my seffens in den echt te begeven. Ik en myne vrouw, Saeyens en zyne zoons, wy zouden te zamen in het huisje aan de Veemarkt, en moeder met ons, woonen. Konde Rik niet meer naer zee gaen, hy zoude ligt een pensioentje hebben. De jongens werden groot en zouden eerlang alle drie hunnen kost waerd zyn. In allen gevalle zouden wy ons best doen om aan onze kantjes te komen, en moest moeder nog eenigen tyd met garnaal leuren, moest Johken verder zich met den groenselhandel generen, dat was ook al zoo erg niet.

Weinige dagen nadat ik het moedige voornemen had opgevat, klampte Van Deun my aan boord. Tydens de heenreis, had hy verscheidene malen te vergeefs beproefd my op het kapittel der vryaedje te brengen. Zorgvuldig had ik elk gesprek van dien aard met hem vermeden. Ik had daertoe de drukte myner bezigheden voorgewend. De ware reden was, dat ik zoowel zyne spotternyen als zyne raedgevingen vreesde. De eerste, ik wist het, zoude hy my niet sparen, en de laetste wilde ik in geenen

deele volgen. Ditmael was het my onmogelyk den aenval te ontwyken.

« Welnu, » begon hy « hoe zit het? Hoe ver staen wy? Is het schaep in huis, *bootsman*?... Want gy zyt thans myn overste... Men heeft wel gelyk te zeggen, dat een geluk nooit alleen komt. »

Ik begreep wat hy bedoelde. Daer ik hem niet in het geloof wilde laten, als hadde ik het deugdzame Johken werkelyk doen vallen, zoo antwoordde ik :

« Bootsman ben ik, dat is zeker ; doch wat betreft het andere geluk, waarvan gy spreekt, daeraen valt niet te denken. Ik heb my, God dank ! niets te verwyten. Ik zoude het ten andere niet over myn gemoed kunnen krygen een braef kind in het verderf te storten. »

« Verderf ! verderf !... Ik zie niet wat dat stad-huiswoord hier te stellen hebbe. Er zyn met duizenden brave kinderen, die er niet van sterven, al vryen zy nu en dan een beetje voor de grap... Dus, ondanks de voorspelling van Mie Gelas, hebt gy het verstand niet gehad.... ? »

« Hoor, Piet, dat is altemael gekkerny. Mie Gelas heeft van myn verleden de waarheid gesproken, ik moet het bekennen ; doch wat hare voorspelling betreft, daarvan komt niets. Ik wil een eerlyk jongman blyven en daerom.... »

« Ik hoor u afkomen : gy wilt zeggen, dat ik geen eerlyk jongman ben, wyl ik eenige lieven heb gehad, nademael ik een half dozyn *mollekens*, gelyk gy het noemt, heb *verleid* !.... »

« Ik wil nietmetal zeggen. Iedereen handelt daerin, zoo als 't hem goeddunkt of lyk zyn geweten het dult. De gevolgen zyn voor zyne eigen reke-

ning: elk voor het zyne en God voor ons al.... Wat my aengaet.... »

Hy haelde de schouders op :

« Wat u aengaet, » sprak hy « gy zult uw leven lang een s... Gy zult altoos dezelfde blyven. Er is geene zalf aen u te stryken. Ook zal ik my verder wel wachten u met raedgevingen lastig te vallen. Gy kunt zien hoe gy uw karken kruut : ik trek myne hand van u af, en zal my voortaan de moeite sparen u te beletten een *eerlyk* jongman te blyven. »

« Gy zult my verpligten. »

Dit antwoord maekte hem kwaed. Hy wierp my eenen schuinschen blik :

« Er schiet u niet anders over dan werkelyk met het *groenselmisje* te trouwen, » zegde hy.

En de toon, waerop hy het woord *groenselmisje* uitsprak, gaf duidelyk te verstaen, hoe hy meende my te vernederen met Johken aldus te betitelen. Het klonk in zynen mond met evenveel minachting als de scheldnaem *voorkludde*, waermede men de groenvrouwen of *voorverkoopsters* weleens bestempelt, en dien hy waarschyglyk haer niet dorst toevoegen. Ik werd op myne beurt lastig :

« Een groenselmisje, dat zich voorbeeldig gedraegt, » riep ik « is beter dan menige ryke koopmansdochter en verre boven de beknibbelingen verheven van sommige zeelieden myner kennis ! »

Hy voelde den steek en werd woedend.

« Ik bid u my te verschoonen, bootsman, » sprak hy hoonlachende en met geveinsde ootmoedigheid « indien ik oneerbiedig het voorwerp van uwe verzuchtingen met den naem van haer beroep heb durven noemen. Ik zal my in het vervolg beter in acht

nemen en van de toekomende myns oversten altyd met myne muts in myne hand gewagen. Eene juffer, die selder, slâ en aardappels verkoopt, is geen klein bier en inderdaed wel waardig, dat men haer als eene voorname *mamzel* behandle ! »

« Een arm maer deugdzaam meiske, dat vader en broeders voorthelpt op eene ordentelyke wys, verdient de achting van alle regtschappen lieden en hoeft zich aen de *kleineering* niet te stooren van kerels, die niet weten wat deugd of braefheid beteekent ! »

Hy begreep, dat ik niet beler vroeg dan hem eens duchtig af te schrobben, zweeg, keerde my den rug en ging, naer ouder gewoonte, fluitende henen...

« Wat hadt gy dezen morgen met Van Deun af te haspelen ? » vroeg later op den dag onze stuurman, daer wy zamen over de verschansing eene sigaar lagen te rooken. « Gy schagent driftig te wezen en Piet den kop te wasschen. »

Ik legde hem de zaak uit, zegde hem myn voorneemen en verzweg myn bezoek by de kaertzienster niet. Hy prees myne handelwys, roemde zeer Johken en de haren, en spoorde my aen tot volharding in myn besluit :

« Gy zult aen haer eene voortreffelyke vrouw hebben » zegde hy. « Hadde ik het geluk gehad haer te ontmoeten, vóór dat eene trouwlooze bedriegster » — hy zuchtte diep — « my in het net kreges, ik zoude niet geaerzeld hebben ernstig om haer te vryen. Ik had my gehaest haer hart en hand te bieden, en het my tot eene eer gerekend hare toestemming te krygen. »

Hy sprak verder van Piet, die, volgens hem, een

zeer gemeene kerel was, in staet tot alle slechtigheid en dien ik wel zoude doen te mistrouwen.

« Uwe historie met Mie Gelas schynt my niet klaer » vervolgde hy. « Ik heb van het wyf gehoord en van de wyze, waerop zy het overlegt, om het verleden te kennen der sukkels, die haer raedplegen. Ik zoude my bedriegen, indien gy aen boord de eenigste waert, dien zy heeft beet genomen. Ik ga trachten verder het ding te onderscheppen. »

Wy scheidden. Des anderdaegs reeds berigtte my Daen, hoe hy zyn onderzoek had begonnen. Hy hoopte eerlang achter al de streken te komen, door Piet aen verschillende makkers gespeeld.

Er verliepen eenige weken, gedurende welke ik verder niets hoorde van de poogingen door den stuurman in het werk gesteld, om Van Deun te ontmaskeren. Op zekeren dag eindelyk kwam hy my vinden en kondigde my aen, dat het hem gelukt was de noodige inlichtingen byeen te krygen. Tevens had hy iets vernomen van grooter gewigt, waerover hy verlangde met my in het breede te spreken. Wy traden in zyne kajuit, om meer op ons gemak te keuvelen.

« Ziehier » sprak hy, toen wy by malkaër gezeten waren: « Piet heeft buiten u nog een half dozyn onzer mannen op dezelfde manier geld uit den zak geklopt. Bertje Swinnen, Jef Klinkers, Tist Vervecken en twee, drie anderen zyn insgelyks by Mie Gelas geweest en hebben hunne schoone centen in het hol op den Guldenberg gelaten. Bertje was by drank, toen hy zyn lot deed zeggen, en heeft het wyf twintig frank moeten geven, om haer, even

als gy, byzonderheden te hooren herhalen, welke hy vroeger zelf aen Piet had verteld. »

« Zoodat gy denkt?... »

« Dat Piet het met haer eens is, dat hy haer als handlanger ten dienste staet?... Ik ben er van overtuigd. »

En meteen legde hy my de betrekkingen van Van Deun met de vriendin van Lo Kreps uit, gelyk ik ze vroeger den lezer heb uiteengedaen. Hy wist my te zeggen hoeveel Piet ontving voor het aenbrengen van elken kameraed, dien hy hielp pluimen. — Een der maets, die sedert lange eenen pik had op Van Deun, had hem alles hairklein verteld.

Ik was verontwaerdigd. Ik voelde my vernederd, omdat ik de eenvoudige hulpmiddelen niet had vermoed, waarvan Mie Gelas zich had bediend, om mynen vroegeren levensloop met zekerheid te raden, en konde het haer noch Piet vergeven, dat zy my beiden zoo schandelyk hadden by den neus gehad. Thans ook begreep ik, dat de gewaende voorspelling niets anders ten doel had, dan my den val van Johken te doen bewerken.

« Maer dat is deugniety! Dat zyn duivelsstroken! » riep ik.

« Afzettery, dievery is het! » hernam Daen Van den Hoek. « Ook moeten wy er perk en pael aen stellen. »

« En hoe? »

« Laet my begaen; bemoei u met niets: het zoude den schyn hebben, als of gy het verlies van uwe oordjes op Piet wildet wreken, en dat hoeft niet. Laet my begaen, zeg ik. Ik heb het met my zelven overlegd en weet wat my te doen staet.... Want

hetgeen ik u tot hiertoe gezegd heb, is alles niet. De aftroggelaryen door de kaertzienster en Van Deun gepleegd, zyn niet het eenigste, waerover ik u wilde spreken. Ik ben achter iets veel ergers gekomen. »

« Achter iets ergers ! »

« Oordeel zelf : er wordt aen boord een ontwerp tegen u gesmeed. »

« Tegen my ! »

« Er is eene soort van zamenzwering op til. Men wil den kapitein dwingen u te verwyderen, u af te danken. »

« Het lag my op de leden ! »

Om dien uitroep te verklaren, dien ik een weinig op myne stappen terug te keeren. Sedert myn laatste onderhoud met Piet, had ik eene groote verandering bespeurd in de stemming van de meeste onzer matroozen ten mynen opzichte. Tot den dag van dit gesprek hadden allen zich zeer tevreden getoond van my en myne gedragswyze. Geen wonder: niet alleen had ik myn best gedaen, om myne betrekking gewetensvol waer te nemen; ik had levens het my ten pligte gerekend de maets met toegevendheid en vriendschap te behandelen. In stede van hen ruw te bejegenen en het minste vergryp met strengheid te straffen, sprak ik hen immer beleefdelyk toe en zag ligte verzuimen en andere kleinigheden door de vingers, waer de dienst er niet door leed. Ja, ik begreep, dat de oudsten van de manschap, die my kajuitjongen hadden gekend, niet byzonder met myne bevordering konden ophebben. Daerom poogde ik hen met die bevordering te verzoenen. Wel kende ik myne

eigen waerde en wist, dat ik, zoo rap en handig in de praktyk als een hunner, veel ryker was aen theoretische kennissen; maer om het even. Ik was lang hun onderhoorige en later huns gelyke geweest, en ik zegde my, dat het voor hen niet aengenaem moest wezen bevelen te ontvangen van iemand, die tien, twintig en meerjaren jonger was dan zy, van iemand wien zy hadden leeren een touw splitsen, dien zy als eenen dreumes hadden zien aen boord komen.

In den beginne, dat is tydens de heenreis en by den aanvang der terugvaert, had ik alle redenen gehad, om my met die verstandige en voorzigtige houding geluk te wenschen. Ik had over niemand te klagen en niemand kloeg over my. Myne bevelen werden, zonder morren, ja met yver, 'k zoude haest zeggen liefde uitgevoerd, en ik werd door allen geacht en bemind. Dat ik my niet fier hield, niet *van mynen neus maekte*, gelyk het den jongen oversten dikwyls gebeurt, en eer een makker dan een bootzman was voor myne ondergeschikten, heeft reeds kunnen blyken uit de tael van Piet zelve, die my slechts al spottende *overste* noemde en voor het overige met my praette, net alsof hy myns gelyke geweest ware.

Dan, ik herhael het, die goede stemming was niet blyven duren. Te rekenen van den dag, waerop ik Piet zyne zaligheid zegde, had zy van lieverlede voor eene min gunstige plaets gemaakt. Ondanks al myne poogingen waren de maets geheel anders voor my geworden. Zy schenen in myn byzyn niet meer te durven klappen of lachen. Korte, drooge antwoorden of een somber stilzwygen en

eene verstoorde miene waren alles wat my van hunnentwege te wachten stond. Met grievende smart nam ik waer, hoe men my dagelyks meer mistrouwde. Weldra schenen de norsche blikken, die myne komst op het dek begroetten, de schielyke stilte, waerin by myne nadering de luidruchtigste groepen vervielen, het gesmoorde hoonlachen, waarmede men my gadesloeg, als ik alleen op het achterschip wandelde, niet toereikend om het misnoegen uit te drukken. Myne bevelen, hoe zacht ook uitgedeed, werden beknibbeld, vonden tegenspraek, wekten gemor, soms vergezeld van gebaren, die niets goeds voerspelden. Eenmael meende ik duideelyk vloeken en verwenschingen achter my te hebben hooren uitbraken, en, by 't schielyke ommekeeren, gebalde vuisten naer my te hebben zien opsteken.

Hoe ik de vroegere genegenheid myner makkers had verloren, hoe hunne vriendschap in haet was verkeerd, was my een raedsel. Ik toch koesterde nog immer voor hen dezelfde gevoelens, behandelde hen met dezelfde toegevendheid, sprak hen met dezelfde vriendelykheid toe. Als ik my afvroeg, wat ik hun konde in den weg gelegd hebben, bleef ik my het antwoord schuldig, en ontdekte in myn hart geen spoor van kwaedwilligheid of afkeer. Aen my zelven had ik dus hunne verandering niet te wyten. Waeraen dan? Een oogenblik dacht ik aen Piet. Ik verwierp spoedig dit vermoeden. Ik kende hem voor eenen lossen, liederlyken kwant, eenen snaek zonder eergevoel of kieschheid; doch konde niet aennemen, dat hy boosaerdig, en alleen om het genoegen twist

te stoken, tweedragt te stichten, de mannen tegen my zocht op te ruijen.

Ik had my tot den kapitein kunnen wenden en hem verzoeken door zyne tusschenkomst een einde aan eenen staet van zaken te stellen, die de scheeps-
tucht ernstig bedreigde. De vrees hem te vervelen, hield my tegen. Ten andere, wat konde ik de maets te laste leggen? Dat zy my niet genegen waren? Maer daertoe waren zy eigentlyk niet verplicht. Dat zy my vyandelyk bejegenden? Daervan had ik geene bewyzen, althans geene duidelyke genoeg, om onzen oude er mede lastig te vallen. Daerby, zal ik het zeggen? had ik eenen bekel aan zyne inmenging in eene zaak, die eerst en vooral my aenging. Dat hy my slechts op de proef genomen had, was zeer natuerlyk. Het was te bezien, of hy my myne betrekking zoude laten, als hy vernam, hoe het tusschen my en de manschap geschapen stond. Zoo oordeelde ik het onraedzaam hem met de kleinigheden, welke my hinderden, het hoofd te breken. Ik oordeelde het te onraedzamer, daer ik my vleidde met de hoop de ongunstige stemming onzer manschap vroeg of laet te zien verdwynen, en door verdubbelde beleefdheid en vriendelykheid de maets tot inkeer te brengen. Die hoop maekte my echter niet blind. Ik was op myne hoede en stelde my den toestand niet schooner voor dan hy werkelijk was. Van daer dat ik, toen Daen my berigtte, hoe er eene soort van zamenzweering tegen my werd gesmeed, hoe men den kapitein wilde dwingen my te verwyderen, hem, zonder verdere opheldering af te wachten, antwoordde met den uitroep: « Het lag op myne leden! »

Ik had dien uitroep op eenen vry treurigen toon gedaen. Dat laet zich beseffen..... Zoo weinig hadden dus myne poogingen van den laetsten tyd geholpen ! Al myne inschikkelykheid , al myn toegeven waren om niet geweest !... Het smartte my geweldig. Ik wil my niet beter maken dan ik ben , en deug misschien niet meer dan een ander ; maer dat moet ik zeggen : wetens en willens heb ik nooit iemand verongelykt, heb ik nooit iemand het minste kwaed berokkend. Daeruit volgt nu, dat ik, van mynen kant, ook uiterst gevoelig ben aan het onregt, dat men my aendoet. Ik kan niet velen, dat anderen ontevreden zyn van my en het denkbeeld alleen, dat de lieden het regt meenen te hebben over my te klagen, maekt my ongelukkig. Gy zult dat eene zwakheid noemen : ik hoorde zelfs weleens met bewondering spreken van menschen, die vastheid van karakter — zoo heette men het ! — genoeg hadden , om jaren lang personen te halen, die hun niets misdeden, maer die meer geluk in hunnen handel hadden, of meer byval in hunne kunst vonden... Ik kan het niet *gebeteren* en herhael het : ik wil my niet schooner afschilderen dan ik werkelyk ben , maer het misnoegen der andere menschen bedroeft my. Ik benyde hun, die kunnen haten, hunne vastheid van karakter niet, en geloof zelfs, dat ik met hen niet zoude willen ruilen.

Dus ik deed mynen uitroep op vry treurigen toon. Daen begreep wat in my omging :

« Hewel ! hewel ! » hervatte hy. « Er zyn daer geene beenen aen gebroken : 't gevaer is niet groot. De kapitein is van zoo'n klein gerucht niet vervaerd... Hy heeft een' kop !... Ik ken hem ; hy houdt thans

veel van u ; doch zoo men hem dwingen wil u door te zenden, gaet hy nog oneindig meer van u houden. »

« Wat zal het baten ? De maets zullen er van doortrekken ! »

» Dat zy !... Wy zullen er andere nemen. De *Karel Hendrik* is een goed schip, waarvan de overheid by 't antwerpsch zeevolk in geen' kwaden geur staet... Voor éénen matroos, die ons verlaet, bieden zich drie nieuwe aen : wy hebben maer te kiezen... Doch het zal zoo verre niet komen : gy zult blyven en de mannen ook. »

« En als zy my nu het leven zuer maken, my op allerhande wyze kwellen, moet ik immers zelf myn afscheid nemen ? Aen land zoude ik tien straten verre loopen, om een' kerel te ontwyken, die my misziet, hoe wilt gy dat ik het hier volhoude, alwaer ik iederen stond op eenen vyand kan stooten ? »

« Ta ! ta ! ta !... Wie is uw vyand ?... Wie spreekt u van vyanden ? »

« Maer onze mannen... ? »

« Onze mannen zyn ezels, die zich door Piet Van Deun laten opwinden, meer niet. Hy is kwaed op u, dewyl gy niet met hem wilt omgaen, en nydig daer hy gewaer wordt, dat gy met uwe manier van leven verder komt dan hy. Daerom spreekt hy u te na, fluistert hun wantrouwen in, zegt, dat gy een vleijer, een mouwvager des kapiteins zyt, en geeft hun slechten raed : het heeft niet aen hem gelegen, indien zy niet reeds hebben geëischt, dat men u ergens aen land zette.... Nu, dat alles is niets en kan ligt verholpen worden. Men dient hun enkel de oogen

te openen, hen te doen zien welk gastje hun raedsman is, en hoe hy zich niet schaemt zyne eigen makkers door eene oude tooverheks te laten bedriegen, om hun geld af te troggelen. »

» Wie zal hun de oogen openen?... Ik zeker niet : ik zou den moed niet hebben. Als de lieden met geen weldoen tevreden zyn, laet ik ze liever los, en kruip in myne schelp, gelyk eene slek in haer huisje. »

« Wie?... En ik dan? Of ben ik niet meer in de wereld misschien? »

« Hoe!.... Gy zoudt...? »

« Wel zeker. Waerom ben ik dan uw vriend? Nog eens : laet my begaen , zeg ik ! »

Ik liet hem begaen. Eene week nadien konde ik reeds de uitwerksels van zyne bemoeijingen waarnemen. De houding onzer matroozen werd allengs min vyandig, en weldra waren zy voor my even vriendelyk gestemd als vroeger. Tenzelfden tyde werd eene verwydering tusschen hen en Piet merkbaer. Zy trokken hem in het geheel niet meer aen en als hy met eenen hunner eenig werk te verrigten had , konde hy schier geen woord uit dezès mond krygen. Of het hem verveelde !

« Wat zegt gy er van ? » vroeg my de stuurman veertien dagen later — wy waren in het Kanael en liepen met eene styve koelte regt op den mond der Schelde. « Wat zegt gy er van ? »

Ik dankte hem hartelyk en drukte myne verwondering uit, dat hy de maets in zoo korten tyd als een' handschoen had omgekeerd.

« Dat moet u niet verwonderen, hoegenaemd niet » zeide hy.

« Maer toch.... »

« Niets eenvoudigers.... Ziehier : Ik heb uwe historie met Mie Gelas den eene voor den andere na in 't oor gefluisterd, en er bygevoegd, dat Piet alleen daerom zoo fel op u gebeten is, wyl gy den goddeloozen wenk u door het wyf, op zyn verzoek, gegeven, niet hebt willen volgen. *Nota benè*, dat ik my juist tot diegenen had gewend, die op dezelfde wyze werden gefopt. Myne woorden hebben hen doen nadenken. Dan heb ik ze by mekaër gebragt en den eene den andere zyn wedervaren laten vertellen. Dat heeft voortreffelyk gewerkt. Op een, twee, drie, hebben zy begrepen, dat gy, verre van tot de bedriegers en verdrukkers te behooren, gelyk Van Deun het hun had wysgemaakt, integendeel met hen verdrukt en bedrogen waert. Van dat oogenblik was uwe zaak gewonnen en heeft het my weinig moeite meer gekost, om de oude vriendschap in hen herop te wekken. »

« En Piet? »

« Die is razend. Hy weet niet uit welken hoek de storm waeit, die hem bedreigt en belet voort te stevenen. Hy laveert en giert wat hy kan, maekt wat ergangen en zeilt by den wind van 's morgens tot 's avonds; doch vruchteloos : het lukt hem niet ons de loef af te steken. Ik heb de makkers te wel hunne les gespeeld. »

« Hunne les?.... »

« Ik heb hun verboden Van Deun eenige opheldering te geven en zich met hem in den minsten handel in te laten, daer ik my voorbehield allen te wreken. »

« En hoe? »

« Met Piet in den put te doen vallen, welken hy

voor u bereid had.... Van daeg nog spreek ik den kapitein. Nu is het tyd. »

Daen sprak met onzen bevelvoerder. Onmiddelyk daarna werd Piet in de kajuit ontboden. Hy had met den baes een tamelyk lang onderhoud, ten gevolge van hetwelk hy, rood als een kalkoen, met rollende oogen, zaémgeknepen vuisten en vermaledydingen in den mond terug op het dek verscheen. Hadde hy gedurfd, hy ware my of den stuurman te lyve gegaen; doch hy waegde het niet, daer hy wel wist, dat al de anderen met ons heulden en dat hy alleen stond.

Ik vernam, dat de kapitein hem eene duchtige oorsleuring had gegeven, en, na de harde vermaning, hem aengekondigd, dat hy niet langer op den *Karel-Hendrik* mogt blyven.

Wy kwamen te Antwerpen. Nauwelyks waren wy de haven binnen, of Piet pakte zyn boeltje en verliet het schip, zonder iemand vaerwel te zeggen. Korts nadien werden een aental voorwerpen aen boord vermist. Zelfs waren er kleedingstukken uit de kisten van sommige maets verdwenen. Het algemeen gevoelen was, dat niemand anders dan Van Deun het goed konde hebben zoek gemaekt. Wat ons nog meer in dit gevoelen versterkte, was dat hy zich wel wachtte nog in het bereik van een' onzer te komen? Hy liet zelfs wat hy van zyn maendgeld te trekken had in plan, en gaf zich niet eens de moeite af te monsteren. Het is waer, dat hy daerby niet veel verloor: hy had den kapitein, my en de makkers te Valparaiso zooveel geld afgeleend onder allerlei voorwendfels, hy stond in zyn logement te Antwerpen zoo schrikkelyk in het kryd, dat zyne *gagie* niet toereikte, om iedereen te voldoen.

XVIII.

MOEDER HEEFT GEERFD. — ZY VERTELT OP VROLYKEN
TOON IETS, DAT MY ZEER BEDROEFT.

In de Schipstraet vond ik eene groote verandering: onze woonst was schier niet meer kennelyk. De plaets, die ons tot keuken, eetkamer, enz. diende, was netjes geschilderd of liever gekalkt, en dat het door een' *man van de kunst* moest gedaen zyn, bleek uit de regtlynigheid van den zwarten boord, die van onder was aengebragt, niet minder dan uit de afwezigheid van *mannekens* of scheeve strepen, gelyk moeder er maekte, als zy zelve wille. In de schouw brandde eene splenternieuwe *leuvensche* stoof, met koperen bollekens en handvatsels opgeluisterd, en tusschen de vensters hing een spiegel voorover op twee *rozetten*, boven een mahonihoutgeverwd kasken met twee deurkens en eene schuif. Onze kleine manke tafel was door eene breede stevige met wasdoeken blad vervangen en een half dozyn mechel-sche stoelen stonden in goede orde tegen den muer gerangschikt. Op het kasken blonk my een zwart koffyservies tegen en in het rek een aental blikken

potten en pannen, koperen ketels en tinnen telloren, waeraen ik geene kennis had. Wy hadden zelfs gordyntjes met koperen gaerdekens aen de vensters, een hanghorlogie met slag en wekker, en, in lysten met vergulde bieskens, hardgekleurde printjes, verbeeldende de geschiedenis van den *Verloren Zoon*. Het was alles zoo fraei, dat ik er by het binnenkomen van verschoot en in den eerste meende verkeerd te zyn geloopt. Alleen het gezigt van moeder, die my met uitgebreide armen en vochtige blikken te gemoet snelde, en met eene zee hartelyke woorden welkom heette, konde my overtuigen, dat ik niet mis was en my werkelyk ten onzent bevond.

Ook het uiterlyke der brave vrouw had eene merkelyke verwandeling ondergaen. In stede van hare vroegere zuivere, doch schamele huiskleeding, droeg zy een byna deftig kostuum : blauwbaeijen rok, purperkleurig jak, ruitjeswollen omslagdoek, katoenetten voorschoot, en, op haer hoofd, haren droom, eene trekmut met eenen reep van echte kant en eenen krans kapruinspellekens. De holleblokken, welke zy anders gewoonlyk te huis aenhad, waren voor *zelveinden* pantoffels verwisseld. Op haren boezem hing aen eene fyne gouden ketting eene groote vierkante medalie van hetzelfde metael, en in hare ooren bengelden gouden bellen met looverkens, van die welke men *platte bellen* noemt, en die niet weinig bybragten om haer het voorkomen te geven van eene welstellende burgersvrouw.

Ik stond te kyken, men kan niet meer. Het denkbeeld, dat ik de zoon van die statig gekleede bazinne zoude wezen, wilde my moeijelyk in

het hoofd, en ik konde uit al dien onverwachten rykdom niet wys worden. Moeder, die myne verbazing met eenen zoeten glimlach had gade geslagen, haestte zich my de noodige opheldering te geven. Weldra was ik op de hoogte : zy had geërfd. Een neef, van wien zy in vele jaren niet had gehoord, was, tydens myn afwezen, te Brussel overleden, een niet onaerdig fortuintje nalatende. Van dit fortuintje, staeksgewyze tusschen zyne nabestaenden verdeeld, had moeder het grootste paert, wel tien duizend frank, bekomen. Op 't aenraden van M. Van Zeveren had zy die voor haer verbaazende som door een' knappen notaris op eene voordeelige en zekere wyze laten beleggen, en er slechts zoo veel afgenomen, als zy noodig oordeelde om onzen huisraad en hare kleederkast in orde te stellen, daer zy er byzonder aenhiel my by myne terugkomst door het tentoonspreiden van eene ongemeene pracht, eene in de Schipstraet ongekende weelde, vreugdig te verrassen.

Ik wenschte moeder geluk met den onverhoopten voorspoed. Zy wenschte my van 's gelyke. Het was niet voor haer alleen, dat zy met het erfdeel blyde was, maer nog meer voor my. Wy waren, meende zy, voor altoos geborgen. Zy moest niet langer uit leuren gaen. Het uitgezette erfdeel gaf een inkomen van ruim vier honderd frank en daarmede konden wy ten allen tyde voort. Gevoegd by myn maendgeld, stelde dit inkomen ons in staet op eenen onbekrompen voet te leven, en werd ik het varen moede of verloor ik myne plaets, wy zouden toch geen en honger lyden. Kortom wy hadden voor de toekomst niet meer te vreezen, zelfs al moest ons —

wat God verhoedde ! — een ongeluk treffen, gelyk dat van dien bestigen Rik Saeyens....

Ik vroeg naer Rik en de zynen.

« By hen ook is veel veranderd » zei moeder.

« Het is eene heele historie ; ik moet u dat vertellen : vooreerst , Rik zal niet meer naer zee gaen , de sukkel.... »

« Niet ? »

« De armeman ! Hy heeft wat afgezien !... Verbeeld u, dat de doktor begonnen heeft met zyn been verkeerd te spalcken. Hy is het maer gewaer geworden, als de bootsman reeds half genezen was. Men heeft zyn been op nieuws moeten breken en ineenzetten. Het was eene *deer* ! Als ik zeg, hy heeft wat uitgestaen !... En konde hy nu nog werken ; maer hy kan met moeite gaen ! »

« En Johken ? »

« Als ge dat bedenkt : een manskerel in zyne fleur !... Want hy is nog in zyne fleur, Rik, zoo fluksch en struisch. Daer zit hy nu te huis, kan niet eens tot aen de Werf gaen en moet zich bevredigen met wat over en weér te *sjaffelen*. Het is hard voor iemand, die gewoon was den ganschen dag te been te zyn, te sjouwen.... »

« Nu ja,... en Johken ? »

« Ik heb voor de menschengedaen wat ik kon, dat is niet veel, gelyk gy wel denken kunt. Ja, ik had toen nog niet geërfd en moest met myne garnael op weg.. Toch heb ik my van mynen pligt gekweten, hun bygestaen naer myn krank vermogen, en voor de kinderen mede gezorgd. Waervoor zyn wy anders in de wereld dan om malkaër te helpen, niet waer, jongen ? »

« Maer Johken , moeder? »

« Johken!... Dat schaep heeft haer deel van het verdriet gehad , ik hoef het u niet te zeggen. Haer hushouden , haer winkeltje en daerby vader te bed.... 't Was niet om vol te houden... En dan de onrust voor de toekomst...; want gy weet alles niet. Uw reeder... Dat is me een lekkertje , uw reeder!... Gy hebt misschien gedacht , dat hy Saeyens ingeval van nood een pensioentje zoude gemaekt hebben!... Gy waert niet alleen , jongen : iedereen dacht het , zoowel als ik , als Johken , als Rik zelf... Maer gy zyt er wel mede ! Heeft die deun , die schrok , die oordjendood me niet geweigerd iets voor den bootzman te doen?... Ja , dat heeft hy , onder voorwendsel , dat het ongeluk Rik was overkomen , vóór en aleer de *Karel-Hendrik* zyne reis had begonnen!.. Ook als ik u eenen raed mag geven , Dirk..., gy vaert niet langer voor hem dan tot gy eene andere plaets kunt krygen. Zoo met eenen mensch handelen , die hem vele jaren trouw had gediend!... Het roept om wreake en heel het Schipperskwartier spreekt er schande van. Ik weet niet wat de Saeyensen zouden hebben aengevangen , hadde niet M. Stockmans.... Gy weet wel , Dirk, M. Stockmans, hun naeste buerman , die daer dat boekskén heeft , om strikken aen krawatten te maken.... »

« Ik weet.... M. Stockmans?... »

« Toen hy zag , dat er zooveel ellende in het huis van Rik was en dat Johken daer geweldig verdriet in maekte , en bleek wierd , en dreigde ziek te vallen , bragt het hem op het denkbeeld.... O 't was braef van hem , ik zal het altyd zeggen , zeer braef ; want zonder hem..... »

Hier werd ons gesprek, tot myne groote spyt, onderbroken. Ida Van Hoof en Siska Debast traden binnen. Ik moest haer te woord staen, hare verwelkoming, hare gelukwensen, hare vragen naer myne gezondheid en naer de voorvallen der reis aenhooren en beantwoorden, gelyk het paste, en de beleefdheid het eischte. Moeder had haer op een partytje verzocht. Zy wist van den dag te voren, dat ik zoude aenkomen en wilde mynen terugkeer luisterryk vieren. Ik bemerkte inderdaed, dat zy toebereidselen voor een feestje had gemaakt. Dit feestje had zy vroeger, ter gelegenheid van haer erfdeel, meenen te geven, doch ter myner eere uitgesteld. Weldra kwamen nog andere vrienden aen, namelyk Jan Smolders, de smid van nevens de deur, met zyne vrouw, en Koben Delaet, een oud makker van vader, die met hem op het Staketsel had gearbeid. Het gevolg was, dat ik geen oogenblik meer vond, om het onderhoud met moeder te hervatten, en den ganschen avond over dingen moest praten, die voor my veel min belangwekkend waren dan al wat Johken en Rik Saeyens aenging.

Ons feestje was overigens zeer vrolyk. Moeder had geene kosten gespaerd en zich harer hoedanigheid van erfgename waerdig willen toonen. Zy onthaelde ons op gerookten zalm, steurkrabben en eene lekkere brabantse schol. Tot nageregt hadden wy kluppelkoek van Moerinckx, op de Meir, vlakens en pepernoten. Daertusschen werd een glas lekker kriebier gedronken uit den *Rozennobel*, eene herberg onder Onze Lieve Vrouwentoren, de geheele stad door voor dien kostelyken drank vermaerd. Ook

kende de vreugde en luidruchtigheid der genoodigden geene palen. Er werd gegeten, gedronken, gekout en geschertst, dat het een plezier was, gelachen en gezongen, dat het tot het ander eind der Schipstraet wederklonk. Jan Smolders, die deel maakte van de vlaemsche komedie uit het Klein Wafelhuis, zei een zeer schoon vers op, waarvan wy niet de helft verstonden, en dat ons niettemin allen deed huilen, zoo aendoenlyk was zyn toon; Koben Delaet, een grappenmaker van de eerste soort, deed de koddigste dingen uiteen, en zong liedjes van Peer de Kruk, een' bekenden straetzanger van dien tyd; Ida Van Hoof vertelde van baren man zaliger en van zynen vriend den *contrainte*-drager, en Siska Debast haelde met een bevende stemmeken het liedeken uit van *Dans, dans, Kwezelken!* dat zy in hare jeugd haer lyfstuk plagt te noemen. Later op den avond werd er *Schoentje-lap* gespeeld, en vooraleer te scheiden dansten wy: *Er ging een paterken langs den kant.*

Zal ik het zeggen? Hoe zeer ik poogde in de algemeene vreugde te deelen en het feest aen den gang te houden, ik genoot weinig vermaak. Het was met my veel geweld aen te doen, dat ik er in gelukte vergenoegd te *schynen*. De reden daarvan was, dat ik onophoudelyk dacht aen het onderbreken van myn gesprek met moeder en aen de laatste woorden, welke ik uit haren mond had vernomen. Waerom Rik Saeyens ons feestje niet bywoonde, wist ik thans: hy konde niet uitgaen. Maer, waerom was Johken niet daer? Dat verstond ik niet. En verder... wat moest dat beduiden met dien M. Stockmans? Wat had die bejaerde alleenlooper voor de

familie Saeyens gedaen? Waerin had hy zoo braef gehandeld, gelyk moeder beweerde? Ik hield niet op het my af te vragen en daerover in myn eigen te mymeren, zelfs terwyl ik met de anderen koutte en myn uiterste best deed, om mede te lachen en aen de algemeene vreugd deel te nemen. Zonder te weten waerom, maekte het my ongerust. Ik had moeder zoo kunnen op zyde roepen en haer verzoeken my uit den dut te helpen; doch ik durfde niet, evenmin als ik luidop, voor heel het gezelschap, naer de Saeyensen durfde vernemen. Ik vreesde, dat allen zouden geraden hebben wat ik voor Johken gevoelde, en dit denkbeeld schrikte my af; want ik wilde aen niemand iets laten vermoeden, vóór dat ik zeker van myn stuk zoude wezen, dat is vóór dat het meisje my zoude hebben gezegd, hoe zy over my en myne aenvraag dacht, vóór dat zy my het ja-woord zoude gegeven hebben.

Onze gasten vertrokken eindelyk, en ik bevond my met moeder op nieuws alleen. Thaus eerst had ik den moed het gesprek op hetzelfde onderwerp terug te brengen. Ik bad haer voort te gaen en de mededeeling te voleinden, welke zy my aen het doen was, juist toen de vrienden waren aengekomen. In andere woorden, ik verlangde te weten wat eigentlyk M. Stockmans voor Rik en zyn gezin gedaen had.

Moeder was zeer opgeruimd. Zy kon niet tegen den drank en het kriekbier was haer naer het hoofd geloopt. Zy praette en lachte gedurig voort, en hield niet op te betuigen, dat zy danig, maer danig plezier had gehad. Toen ik haer van myn verlangen

sprak het einde van hare uitlegging en van M. Stockmans' tusschenkomst te hooren, schaterde zy het uit :

« Heb ik 't u niet gezegd ? » riep zy « Heb ik niet ? Ha ! ha ! ha ! Wel dat is grappig. Het was het voor-naemste : ik had er moeten mede beginnen... En ik heb er niet van gerept !... Ha ! ha ! ha ! Wel al myne dagen ! Wat toch een mensch is !... Maer heusch , Dirk , heb ik u niets gezegd ? »

« Niets, moeder ! »

« Ha ! ha ! ha !... Kom, jongen, het kan niet zyn ! Gy zult het vergeten hebben. »

« Ik verzeker u.... »

« Als gy 't my verzekert, dan moet het zoo wezen, ofschoon ik het anders moeiljelyk kan gelooven.... Verneem dan.... Het is toch zonderling, dat ik het heb kunnen zwygen ; want, ik herhael het, 't was het eerste wat ik zeggen wilde : ja, 't was het gewigtigste voor Rik en Johken, en voor de jongens ook... M. Stockmans is ryk en.... »

« Welnu, M. Stockmans ? Wat deed hy ? Wat heeft hy gedaen ? » smeekte ik ongeduldig.

« Wat hy gedaen heeft ? Wat hy deed ? Iets zeer loffelyks, gy moogt my gelooven. Luister : gy weet, dat de Saeyensen er deerlyk tusschen zaten, wegens het weigeren van Riks pensioen door uwen reeder. Of heb ik u dat ook al niet gezegd misschien ? »

« 't Doet !... Ga voort, als ik u bidden mag. »

« Ik ga voort.... Toen M. Stockmans het hoorde, was hy ruim zoo kwaed als de bootsman, als Johken, als ik, als iedereen. Hy ook noemde 't snoode ondankbaerheid, ongehoorde vrekkingheid, en.... »

« En...? »

« En... Waer was ik ook weër ? »

« Hy noemde het snoode ondankbaerheid, ongehoorde vrekkingheid... »

« Juist, zoo noemde hy het. Daarmede waren echter onze vrienden niet geholpen. Bedenk eens, Dirk : zy zouden het maendgeld van den bootzman missen, niets hebben om te bestaen dan het groenkraempje en de geringe verdienste der twee oudste jongens... Het was te veel om te sterven en te weinig om te leven ! Wy waren allen ter neër geslagen en M. Stockmans ook. Toen... »

« Toen ? »

« Toen kwam zekeren dag de buerman by Rik aen huis. Ik zal 't nooit vergeten ; ik was daer. Wy zaten allen in de keuken by Rik ; want men had zyn bed beneden gehaeld, om hem beter kunnen oppassen. Wy hadden over de toekomst geklapt, die wy ons enkel zwart konden voorstellen. Daegs te voren had de geneesheer aengekondigd, dat Saeyens nooit meer zoude naer zee gaen, en zich mogt blyde achten, indien men niet verplicht was zyn been af te zetten. Rik lag te krochen van de pyn ; Johken zat met haren voorschoot voor de oogen ; de jongens snikten luid, en ik weende meê. Daer trad M. Stockmans binnen. Ik zie hem nog : hy was op zyn zondagsch, met eene dubbele *rozet* aen zynen witten halsdoek. Hy naderde de bedstede en vroeg hoe het ging. De bootzman konde niet antwoorden, Johken en de broêrs al evenmin. Ik herhaelde wat de dokter had gezegd. Hy verzocht het meisken om een gesprek onder vier oogen en voerde haer in den winkel. Hy sprak met haer. Het duerde vry lang.

Vooraleer te vertrekken, stak hy nog eventjes het hoofd binnen en riep Saeyens toe, dat hy den moed niet moest opgeven: het zoude altemael beter gaen dan hy het dacht.... Johken liet hem uit en keerde tot ons terug. Zy meldde ons, dat M. Stockmans, de ryke M. Stockmans, haer had voorgeslagen... »

« Wat? In 's hemels naem! Wat?... » riep ik belangstigd.... Ik had als een voorgevoel, dat een harde slag my bedreigde.

« ... met hem in het huwelyk te treden » eindigde moeder, zonder myne ontroernis te bemerken.

Ik vertrouwde myne ooren niet. Wel had ik gevreesd iets onaengenaems te hooren; doch aen zulk verpletterend nieuws had ik my niet verwacht.

« Onmogelyk!.. Dat kan niet zyn!.. » stotterde ik. Moeder schudde het hoofd :

« Niet waer » ging zy voort « dat het u ongelooflyk schynt?... Hy zoo oud en zoo ryk; zy zoo jong en zoo arm!.. Ik zegde net als gy, toen zy 't ons meldde. Het was nogtaus de zuivere waerheid. Om de familie te redden, zonder haer te vernederen, had hy gemeend zyn fortuin met zynen persoon, gelyk hy 't noemde, aen hare voeten te moeten leggen. »

Ik poogde my goed te houden. Ik zocht my zelven diets te maken, dat alle hoop nog niet verloren was, dat de dochter van Saeyens welligt het aanzoek van M. Stockmans had van de hand gewezen.

« En Johken?... Wat zegde zy?... Hoe nam zy dit voorstel? » vroeg ik met koortsige spanning, met eene drift, die moeder voorzeker zoude getroffen hebben, indien zy in eene kalmere gemoedsstemming geweest ware, maer die zy, in hare opgewondenheid, niet eens bespeurde.

« Hoe zoude zy 't genomen hebben ? » hervatte zy. « Zy voelde er zich door gevleid, prees de edelmoedigheid van den buerman, roemde zyne voortreffelyke inzigten.... »

« Maer.... stemde zy toe ? »

« Moet gy dat vragen ? M. Stockmans beloofde niet alleen voor Saeyens, maer ook voor de jongens te zorgen. De eerste zoude hem een vader, of liever een broeder — M. Stockmans is ruim zoo oud als Rik — de tweeden hem als kinderen wezen. Daerby zoude Johken al hebben wat haer hart lustte, als eene prinses gekleed gaen, over zyn geld beschikken naer goeddunken en het hooge woord in het huishouden voeren. Hoe hadde zy aen dat alles kunnen weêrstaen ? »

Ik kon niet meer spreken : myn gemoed was te vol. Eensklaps uit den hemel myner schoonste vooruitzigten in de hel eener allerpynykste wezentlykheid neêrgeploft worden ! Het ging myne krachten te boven, maekte my onbekwaem om langer eene koelbloedigheid te veinzen, welke de uitdrukking van myn gelaet en de toon myner stem vast zouden hebben gelogenstraft. Er welden tranen in myne oogen ; ik voelde snikken in myne borst. Moeder werd er iets van gewaer, want zy bekeek my met bevreemding.

« Wat hebt gy ? » vroeg zy deelnemend.

Ik deed eene heldhaftige pooging, om myne tranen en snikken te onderdrukken.

« Niets.... niets hoegenaemd » stamelde ik.

« 't Is zonderling ! » sprak zy hoofdschuddend.

Ik beet op myne lippen , kneep myne vuisten zamen en beproefde eenen grimlach.

« Wat is zonderling ? » vroeg ik met gesmoorde stem.

« Uw grimlachen.... Men zoude zweren, dat gy meer lust hebt om te huilen. »

« Ik ! » riep ik, myne poogingen verdubbeldende, wat alleen tot uitslag had eene soort van gryns op myn wezen te brengen. « Hoe kunt gy dat denken ? Waerom zoude ik lust hebben om te huilen ?... »

Zy schudde nogmaels het hoofd :

« Ik weet het niet ; doch... zyt gy misschien niet wel ? » vroeg zy.

Ik greep het redmiddel aen, dat hare vrage my bood.

« Inderdaed, » antwoordde ik. « Ik voelde my daer-even een weinig onpasselyk: het zal van vermoeienis wezen. 't Is nu over. Ga voort, als 't u belieft... Gy zegdet dan.... ? »

« Ik zegde, dat Johken niet konde weigeren : het voorstel was te schoon. »

Ik wilde alles weten, den bitteren kelk tot den bodem ledigen. Ik wilde my vergewissen, dat het meisje nooit iets anders dan zusterlyke vriendschap voor my had gekoesterd. Het scheen my een treurige troost te hooren, dat ik aen myn dralen het mislukken myner plannen van echtelyk geluk niet te wyten had.

« En... zy haestte zich den koop toe te slaen ? » vroeg ik verder.

« Wat dat betreft, neen. Zy zegde ons hoe zy tyd tot denken had verlangd. Het liet zich verstaen : het huwelyk is altoos eene ernstige zaek, die men niet te ligtzinnig mag aenvatten. Onthoud zulks wel, Dirk, tegen dat gy eenmael trouwlustig wordt. Hier

was die zaek nog ernstiger, daer M. Stockmans byna driemael den ouderdom van Johken had en gemakelyk haer grootvader hadde kunnen wezen. Ik vond het dus zeer natuerlyk, dat zy wenschte zich te bepeinzen. Wat ik echter niet natuerlyk vond, was dat zy daertoe zooveel tyd noodig had. Het duerde eene volle maend eer zy tot een besluit kwam. Alle dagen vroeg M. Stockmans wat zy had beslist, en alle dagen stelde zy hem uit. Het deed my het denkbeeld opvatten, dat er iets achter zat, dat zy ons iets verborg, kortom dat zy voor ergens een' buerjongen meer overhad, dan zy bekende... »

« Hoe!... Gy dacht? »

« Ik dacht... en ik had gelyk. Haer hart was niet vry. »

« Haer hart niet vry! »

« Ik wachtte niet lang te weten, dat ik my niet bedrogen had. Na veel talmen en uitstellen, kwam zy mynen raed inroepen.... Ik hield haer het wenschelyke eener spoedige beslissing voor oogen en sprak van de voordeelen, welke een huwelyk met den buerman haer en de haren moest verzekeren. Zy kende die voordeelen en schatte ze naer waerde; doch... zy begon te weenen en eindigde met my te doen verstaen, dat zy M. Stockmans wel hare hand, maer niet haer hart konde schenken, omdat...., dewyl....., nademael zy vreesde eenen jongman gaerne te zien. Ik verschrok... Ik verzocht haer my dien jongman te noemen. Zy weigerde. Hy zelf, zegde zy, wist niet, vermoedde niet wat in haer omging, beminde haer nietgelyk zy hem, en dus was het beter, dat zy zynen naem verzwieeg... Die omstandigheid was een kolfken naer myne hand. Ik betoogde haer

al het onzinnige eener dergelyke liefde, die haer tot niets goeds konde brengen en integendeel veel leeds berokkenen. Ik preëkte lang en breed op dien tekst, en 't gelukte my haer te overtuigen... Ten slotte vroeg zy my of ik zeker was, dat ook *gy* haer huwelyk met genoegen zoudet gezien hebben, en ik aarzelde niet het te bevestigen. Dat voltooide myne zegepraël: ja, zy houdt veel van u, en aenziet u in zekeren zin als een' broeder. Zy verklaarde zich bereid met M. Stockmans te trouwen. Denzelfden avond herhaelde zy die verklaring aen den buerman en veertien dagen later was zy de bruid.... »

Thans kon ik het niet langer volhouden. Het woord *bruid* ging my als een mes door den boezem. De tranen, welke ik zoo lang had onderdrukt, biggelden welhaest over myne wangen.

« Moeder! moeder!... wat hebt gy gedaen? » riep ik op hartbrekenden toón.

Zy bezag my verbaesd:

« Wat ik gedaen heb?... Mynen pligt, zoude ik denken.... Het huwelyk heeft Saeyens en de zynen gered. Zy woonen werkelyk by Stockmans in huis, hebben het wel, komen goed overeen, zyn zeer tevreden en... »

« Gy hebt my ongelukkig gemaekt!... »

« Ongelukkig!... Ik u! »

« De jongman, dien Johken beminde.... »

« Welnu...? »

« Die jongman... was ik! »

« Gy, Dirk!... »

« Ik kan er niet aen twyfelen!... Daerom kwam zy uwen raed inroepen; daerom vroeg zy wat ik van haer huwelyk zoude denken!... »

« Maer gy bemindet haer niet!... »

« Ik beminde haer, bemin haer nog meer dan
myn leven!... »

« Groote God!... »

« Ook zal ik het besterven!... »

En ik liet my op eenen stoel vallen, bedekte myn
aengezigt met beide handen en liet myne tranen
vryen loop.

XIX.

ONMATIGE DROEFHEID EN ONMAGTIGE TROOST. — EENE ONTMOETING EN HARE GEVOLGEN.

Moeder was geheel uit de lyken geslagen. Zy wist niet waer zy 't had, en bezag my met stieren, wezenloozen blik. Eindelyk kwam zy tot bezinning : van hare opgeruimdheid, hare opgewektheid van daer-even was geen spoor meer over, en zy gedroeg zich op eene wyze, welke ik nu nog geneigd ben bewonderenswaardig te noemen, telkens als ik er aen denk. In hare plaets zoude waerschyntlyk eene andere gezucht, gesteend, geklaegd, gejammerd hebben ; zy niet. Met eene fyngemoedigheid, waervoor alleen vrouwen vatbaer zyn, doch welke men zelden by die der werkende klas aantreft, vermeed zy my, in de eerste stonden van overstelpende droefheid, aen te spreken. Niet alleen spaerde zy my elke verdere vraag, maer veroorloofde zich niet eens my met troostwoorden lastig te vallen. Zy liet my op myn gemak uitweenen, zonder my te stooren, zonder eenige pooging tot onderbreking van de uitingen myner droefenis aen te wenden, en bevredigde zich

stilzwygend hare tranen met de myne te vermengen. Slechts nadat myn overkropt gemoed zich eenen geruimen tyd in smartelyk genok had lucht gegeven, en de tranenvloed my allengs tot kalmte had teruggebragt, waegde zy het my het woord toe te stieren.

Zy begon met my te ondervragen. Het was haer onbegrypelyk, hoe ik niet eerder had gesproken en nog meer, hoe ik myne ware gevoelens voor haer had kunnen verbergen. Ik gaf haer de oplossing van hetgene zy een raedsel noemde. Ik legde haer uit, hoe ik Juhken allengs had lief gekregen, zonder het te vermoeden en zonder het my te bekennen, en hoe Piet Van Deun my de oogen had moeten openen omtrent een gevoel, dat ik eenvoudig broederlyke genegenheid waende. Ik verzweg haer de snoode raedgevingen van mynen ouden makker niet. Ik beleed openhartig, dat die raedgevingen my hadden doen aarzelen en dat het eerst na myn bezoek by de kaertzienster, ja op de heenreis naer Valparaiso geweest was, dat ik besloten had my als een eerlyk man te gedragen, my aen de spotternyen van Piet en andere slechterikken niet te stooren, en ordentelyk om Juhken te vryen. Ik voegde er by, dat ik de schipbreuk myner huwelyksplannen, de verydeling myner schoone droomen van echtelyk geluk aenzag als de welverdiende straf der aerzeling, waeraen ik my, dank Van Deuns ondeugende influisteringen, had pligtig gemaekt.

By die laetste bekentenis vloten myne tranen op nieuws. Moeder wachtte zich wel my gelyk te geven, dat is mede in myne teleurstelling de straf myner aerzeling te zien, en hare beschuldigingen by degene

te voegen, welke ik my toestierde. Zy zocht integendeel my te overtuigen, dat ik nooit aen het naleven van Piet zynen raad had gedacht, dat myne aarzeling slechts het gevolg van myne blootheid geweest was, en dat zy, zy alleen de schuld was van myne misrekeningen. Zy toch, meende zy, had eerder moeten zien, hoe 't met my en Johken geschapen stond. Zy was zooveel ouder dan wy, had ondervinding van de wereld, en tot pligt ons in te lichten, te geleiden, over ons te waken. Maer neen, zy had dien pligt verzuimd; zy had niet gezien, niet gewaakt, en van daer al het kwaed. Ook deed zy zich de bitterste verwyten. Hadde ik haer moeten gelooven, dan ware het mislukken van myne dierbaerste verwachtingen aen niemand dan haer te wyten geweest. Doch zy hoopte, zy vertrouwde, dat ik het haer zoude vergeven. Ik wist immers, dat zy 't niet met opzet had gedaen: daervoor beminde zy my te teeder, hield zy te veel van Johken. En ook, wat was er aen te doen? Niets: gedane zaken hadden geen keer. Daerom was het best er zich in te stellen, van den nood eene deugd te maken. Dat was moeijelyk, het ware dwaes geweest het te ontveinzen; onmogelyk was het niet. En, wie weet?.. 't Was misschien voor ons aller goed. Er gebeurde immers niets zonder de toelating van Dengenen hierboven, en indien hy toegelaten had, dat Johken, in myn afwezen, met M. Stockmans huwde, dan was het waerschynlyk, wyl hy in zyne alwetendheid voorzag, dat het voor my en voor haer, voor Johken zelve, Rik en en zyne zoons beter zoude wezen. Zy preëkte my dus gelatenheid aen, ried my myne liefde te bekampen en het gebeurde uit myn hoofd te zetten. Vooral

drukte zy my op het hart noch Johken, noch iemand van de haren myn verdriet te laten merken, om tot geene uitleggingen te worden gedwongen, en hun in allen gevalle de ware oorzaak van dit verdriet te verzwijgen. Gelyk nu de zaken stonden, konde eene ontsluiting van myn geheim niet dan kwaed stichten en my nog meer hartzeer berokkenen.

Het laatste beloofde ik haer stellig; het eerste wilde ik beproeven. Dat hare troostreden my werkelijk troostten, dat zy een einde maakten aen myne droefheid, myne spyt verminderden en my met myn lot verzoenden, zal ik niet zeggen. Ik moet integendeel bekennen, dat het lang duerde vooraleer ik my aen het denkbeeld gewende, dat Johken voor altoos, altoos voor my verloren was. Nachten als degene, die op de mededeeling van moeder volgde, en gedurende welken ik geen oog toedeed, maer by afwisselende poozen zuchtte en weende, had ik nog dikwyls zelfs weken na myne tehuiskomst. Ja 't gebeurde niet zelden, dat ik midden op den dag, als ik met moeder alleen was, in sombere gepeinzen verviel, waeruit de liefderyke bemoeijingen der brave vrouw my bezwaerlyk konden opwekken. Andere malen borst ik, ten slotte van myne treurige overwegingen, eensklaps in overvloedige tranen los, welke al hare troostwoorden niet in het eerste half uer konden droogen. Nogtans kwam er stilaen beternis in mynen toestand. Allengs gewende ik my aen de gedachte, dat Johken de echtgenoot van een ander was, en eindigde met haer vrouw Stockmans te kunnen hooren noemen, zonder messteken in myn binnenste te voelen. Wat my op den duer in staet stelde my als een man te gedragen, als ik

aen haer peinsde, was dat al wat ik van de familie Saeyens vernam, my overtuigde, dat zy inderdaed zeer gelukkig leefde. Over dit geluk konde ik door myzelven niet oordeelen : ik waegde het niet onze vrienden te bezoeken, daer ik gevoelde, dat het my onmogelyk zoude geweest zyn in hunne tegenwoordigheid de onverschilligheid te veinzen, welke moeder my had aangepredikt. Van haer kwam ik weinig of niets te weten : zy durfde nauwelyks den naem der Saeyensen in myn byzyn uitspreken. Zy konde echter niet beletten, dat burens en kennissen van dit geluk repten. Het was wezentlyk gelyk M. Stockmans had beloofd: Johken was meester in huis, en deed iedereen, haren echtgenoot den eerste van allen, op hare wenken derven. Zy had daerby al wat haer hart lustte en meer schoone kleederen, juweelen en andere kostbaerheden dan zy verlangde. Het gebeurde ook, dat de jongens van Rik ten onzent kwamen. Zy spraken den uitbundigsten lof van hunnen bejaerden schoonbroeder, die zich beyverde hun een tweede vader te wezen: Tistje liet hy op het Atheneum studeren, en hy sprak reeds van de twee anderen in eene zaak te zetten. Rik kwam niet: de man konde nog zyne woon niet verlaten. Hy kloeg geweldig, dat ik hem niet eens bezocht, en wist niet waeraen die schynbare onverschilligheid van mynentwege toe te schrijven. Op myne bede beloofde moeder met hem te spreken en hem zachtjes te doen verstaen, dat ik redenen, zeer ernstige redenen had om hem, ondanks myn verlangen hem te zien, niet in zyn huis, of liever in het huis zyner dochter te gaen vinden. Iets moesten wy toch zeggen, om myn wegblyven te

verklaren, en het was misschien beter ook hem niet geheel onkundig te laten. Wat Johken betreft, zy schuwde onze woon, gelyk ik de hare, en zoude ze nog meer geschuwd hebben, hadde zy vermoed, in welke geestesgesteltenis ik de tyding van haer huwelyk had vernomen.

Zoodat ik van lieverlede my met myn lot verzoende en de overtuiging kreeg, dat moeder gelyk had, wanneer zy beweerde, dat de Hemel het alles ten beste had geschikt. Zeker was het, dat ik onmogelyk zooveel voor het geluk van onze vrienden hadde kunnen doen, als M. Stockmans deed. Allengs ook begon ik meer moed te krygen en van tyd tot tyd de behoefte aen eenige afleiding te gevoelen, wat moeder gaerne zag en als een goed voorteecken beschouwde. Ik deed wandelingen aen de kaeijen en de dokken en waegde het al eens naer buiten te loopen. Ik bevond my wel by die uitstapjes. De drokte aen de haven en de kalmte in het veld gaven myne gepeinzen eene andere rigting, verzetteden my. Zy deden my de hoop opvatten, dat de zwaarmoedigheid, waeraen ik ten prooi was, niet ongeneesbaer zoude blyven, maer eindigen met plaets te maken, indien al niet voor de opgeruimdheid en levenslustigheid van weleer, dan toch voor eene stemming, die het smaken van elk genoeg niet buiten myn bereik stelde.

Daen Van den Hoek vergezelde my dikwyls op myne wandelingen. Ik had niet noodig gehad hem iets te zeggen. Hy kende myne liefde, en wat hy onmiddelyk na onze tehuiskomst, van de familie Saeyens had gehoord, had hem, die mede wist wat eene ongelukkige liefde beduidde, doen beseffen

hoezeer ik leed. Hy was spoedig naer ons gekomen. Ofschoon hy geen woord van de Saeyensen sprak, konde ik op zyn wezen zien, dat hy van alles onder- rigt was. Hy ried my tot de boeken myne toevlugt te nemen. Hy had, gelyk men weet, dit middel beproefd en zeer probaet bevonden. Daerby werd het tyd, dat ik my tot myn exaem voor het kapi- teinschap bereidde. Ik antwoordde, dat het my voor alsnog onmogelyk was aen de studie te denken. Zonder zynen raed af te wachten, had ik gepoogd troost in myne boeken te zoeken; doch myne poo- gingen hadden tot niets gediend. Ik had schoon myn best te doen en myne aendacht op het behandelde punt te vestigen; ik verstond geene letter van al wat ik las, en dacht aen andere dingen dan die, welke de schryver my voorhield. Uren lang konde ik met het boek in de hand voor my heen staren, zonder my met hetzelfde bezig te houden. Andere malen, als ik my wilde geweld aendoen, begonnen de regels en letters voor myne oogen te dansen, maekten my duizelig en veroorzaekten my eene hoofdpyn, welke my dwong de lezing te staken en het boek weg te leggen. Hoorende, dat het niet ging, had Daen van wandelen gesproken. Ik had dien raed gevolgd, en wandelde dikwyls met hem, gelyk ik zeg; want hy was een van die menschen, die zich niet bevredigen met raed te geven, en hunnen pligt maer half vervuld achten, als zy den zieke de mede- cyn niet helpen innemen, welke zy heilzaam voor hem gelooven.

Op eenen zondag namiddag kwam Daen my af- halen, om een toertje naer buiten te doen. Ik had niet veel lust om te wandelen. Ik voelde my ont-

stemd, zelfs gedrukt. Het was alsof ik voorzag, dat een nieuwe slag my bedreigde. Om moeder te believen, liet ik my gezeggen, en ging meê. Ik was sedert verscheidene dagen niet uit geweest en zy schreef het daeraen toe, dat ik my weder aen diezelfde naergeestigheid overgaf, die sedert kort geheel van my geweken scheen.

Wy trokken de Berchemsche poort uit. Het was een hemelsch weder : geen wolksken aen den diepblauwen hemel en slechts zooveel wind als noodig, om de lucht liefelyk te koelen, het loof der linden zachtjes te schommelen, en de toppen der populieren statig te bewegen. De wandelaers waren vry talryk op de overschaduwde voetpaden nevens den steenweg, en in de Warande (1) kriede het van vryende paerkens, die al koutende, lachende en stoeijende de dreven en lanen doorkruisten, zoo met zichzelf ingenomen en zoo gelukkig, dat zy op al, wat zich rond hen bewoog, geen de minste acht sloegen, en in het denkbeeld verkeerden, dat zy alleen in de wereld waren.

Daen, die bemerkte welken indruk het gezigt van die paerkens op my maekte, haestte zich my de Warande te doen verlaten. Wy volgden de baen, die naer Wilryk voert, en waren weldra in de nabyheid van de *Dikke Meê*.

Ik weet niet of gy met de omstreken van Antwerpen bekend zyt, waerde lezer of beminnelyke lezeres? Zyt gy 't, dan zoude ik my de moeite kunnen sparen u uit te leggen, wat eigentlyk die zon-

(1) Een zeogenaemde *kweekhof* digt by de stad.

derlinge naem *Dikke Meê* zeggen wil. 't Is echter ook mogelyk, dat gy in den buiten der Scheldestad niet wel te huis zyt, en in dat geval wordt het voor my eene gewetenszaak u met korte woorden een gesticht af te schilderen, dat in mynen tyd — ik meen *mynen jongen tyd* — eene glansryke rol speelde in de verlustigingen der antwerpsche burgery, en, naer men my verzekert, nog niet teenemael heeft opgehouden te spelen.

De *Dikke Meê* dan is of liever was — ik ken ze slechts in het verleden, — eene boerenherberg van de deftigste soort, alwaer enkel stedelingen verkeerden. Het is waer, zy verkeerden er in zoo grooten getalle, vooral op zon- en heiligidagen, dat het gemis aen landelyke bezoekers haer niet het minste hinderde. Dien toeloop had zy in de eerste plaets te danken aen hare voortreffelyke ligging vlak nevens de groote baen, aen eenen driesprong, digt by een der fraeiste luthoven van de streek. Voor de herberg zat men aen tafelkens onder sierlyke acacias, en over de deur, aen den anderen kant der baen, onder prachtige beukenboomen, die eenen heerlyken lommer gaven. Achter het huis strekte zich een aerdig tuintje uit, netjes beplant en in loovekens afgedeeld, waerin men zoo gerust als te huis zyn glazeken garstenbier, zyn kannen leuvensch of zyne flesch diestersch konde drinken, zonder aen de overige bezoekers eene soort van spektakel te bieden, dat is zonder den nieuwsgierigen blikken der onbescheiden drinkers blootgesteld te wezen.

De tweede oorzaak van het drukke bezoek by *Dikke Meê* was het *buffet*, of wil men, de *toog*. Hoe eenvoudig en dorpsch de herberg er anders uitzage,

dit buffet was altoos rykelyk voorzien. Men konde er allerhande spyzen bekomen, van den zedigen boterham met hollandsche of met platte kaes, het klassieke broodje met rookvleesch, tot krentenbrood, beefsteken, kiekens toe en rystpap *inklues*. Het eten en drinken werd zonder vele komplimenten opgediend: de knechts en meiden waren dorpelingen in dorpsgewaad en niet in heeren en juffers verkleed, gelyk die der steedsche *etablissements*; het zilverwerk — het *ruolz* of *christophe* was nog niet uitgevonden — schitterde door zyne afwezigheid; maer 't was alles zindelyk en lekker, van goede hoedanigheid en uiterst goedkoop. Ook het bier was er niet slecht, en wilde men er eene flesch wyn drinken, men kreeg geen afkooksel van kampechiehout, onder den naem van St. Julien, in de maeg, maer goed en deugdelyk druivensap, dat men, tot overmaat van aanbevelenswaardigheid, eenen billyken prys betaelde.

Als ik zeg, 't was een voorbeeldig gesticht, dat zyne faem ten volle regtvaardigde. Ook kwamen er alleen deftige menschen: winkeliers in een' goeden doen, makelaers en kleine kooplieden met vrouw en kinderen, vryende burgerszonen met hunne liefste; kantoorklerken, die het niet te veel in hunnen *bol* hadden, en niet uitsluitelyk voor hunnen nieuwen frak, hunne modische broek of hunne effektmakende *gilet* uit wandelen gingen; werkgasten eindelijk, die des zondags werkbazen leken, en door hunne leefwyze inderdaed iets meer waren dan gewoone arbeiders.

Indien gy my nu verder vroegt, hoe de herberg

aen haren zonderlingen naem geraekt is, zoude ik u demoedig belyden, dat ik het niet weet. De meester zelf, dien ik er wel eens over raedpleegde, meende dat de oorsprong van het gesticht zich in den nacht der tyden verliest, en dat die naem gevolgentlyk niet veel duidelyker dan die van de meeste steden kan zyn. Volgens hem moet er, wie weet over hoevele eeuwen, in het bierhuis eene dienstmaegd gewoond hebben, die men om hare ongemeene zwaerlyvigheid *de Dikke Meid* zoude genoemd hebben. « *Van Meid tot Meed en Meê*, zegde de meester, is maer een stap, en de geleerden, die zich met het afleiden van woorden bezig houden, doen er soms die veel grooter zyn. » Daer het in myn plan niet ligt de gegrondheid van 's mans bewering te onderzoeken, — iets waertoe ik noch den lust noch de bekwaamheid heb, — bevredig ik my met zyne uitlegging hier in te lasschen, en keer tot myne geschiedenis terug.

Daen sloeg voor eenen bylegger te maken en by *Dikke Meê* in te loopen. Hy kende de herberg van ouds: hy was er met zyn voormalig lief, de winkeldochter, eenige reizen geweest en hield het er voor, dat de drokte en vreugd, welke er immer heerschten, my zouden goed doen. Ik stemde toe. Weldra traden wy het gesticht binnen. Er was voor de deur onder de acacias en de beukenboomen geene ledige tafel meer, en dus moesten wy in den tuin een looveken opzoeken. Gelukkig vonden wy spoedig een, namen plaets en bestelden eten en bier. Na onze portiekens gestoofden paling te hebben genuttigd met eenen eetlust, dien de wandeling had gescherpt, staken wy eene sigaer op en bleven onder

het rooken en drinken nog eene poos zitten keuvelen. Wy spraken niet al te luid, want in het priëeltje nevens het onze was insgelyks volk, en men konde in het eene al hooren wat in het andere werd gezegd.

Onze bureu verlieten hunne loove en deze werd door een ander gezelschap ingenomen. Hetzelve bestond uit verscheidene personen, en, ik begreep niet hoe het kwam, maer het docht my, dat zy ons niet vreemd waren: ik meende hunne stem te herkennen. Ik konde echter niets zien, want de haeg tusschen de beide priëeltjes was zeer dicht en dik begroeid. Myne nieuwsgierigheid werd nog grooter, toen ik na eenigen tyd door iemand van het gezelschap mynen naem tamelyk luid hoorde uitspreken. Het was eene kinderstem, die my noemde. Er antwoordde haer eene mansstem, die my alweder niet vreemd scheen, doch welke ik evenmin konde te huis brengen. Ik gaf Daen eenen wenk om zyne aendacht op onze bureu te vestigen. Hy was juist bezig my eenen streek van Piet Van Deun te vertellen, dien ik nog niet kende, en had op het gesprek nevens ons niet gelet. Nu eerst zweeg hy, om mede te luisteren. Ik had niet verstaen, wat men van my zegde; dat ik niettemin verlangde te weten, wie het noodig achtte zich met my te bemoeijen, van my by *Dikke Meel* te spreken, was, denk ik, nog al natuerlyk.

Wy luisterden dan. Daer nam op nieuws de mansstem, die ik reeds gehoord had, het woord:

« Kind lief, wat zit gy daer weêr stil en ingetogen » zei ze. « Gy spreekt niet. Zyt gy niet wel? Is er iets, dat u hindert? Waerom zyt gy zoo afgetrokken? Men zoude zeggen, dat gy bedroefd zyt. »

Het antwoord, dat op die toespraek volgde, werd door eene vrouwenstem gegeven. Wat zy zegde, verstond ik niet. Ik hoorde klanken, maer die klanken deden my zoozeer ontstellen, dat ik haest myne bezinning verloor, dat ik meende in den grond te zinken.

Die stem — zy drong my tot het diepst der ziel, — die stem, ik konde er niet aen twyfelen, was geene andere dan die van Johken Saeyens, van vrouwe Stockmans !

Ik sprong regt en greep Daen by den arm. Hy verschrikte.

« Wat hebt gy ? Wat krygt gy ? » sprak hy half luid, om de aendacht der gezelschappen rondom ons niet te wekken.

« Ik heb... Ik kryg... Johken zit dáér ! » riep ik op doffen toon, en wees op het priëeltje nevens ons.

Daen verschikte nog meer. Hy lei zyne hand op mynen mond :

« In 's hemels naem ! Dirk, bedaer ! » fluisterde hy met nadruk. « Bedaer, als ik u bidden mag ! Wy zullen stil zien henen te gaen. »

« Ja , laet ons henen gaen ! » stamelde ik. « Ik ben onpasselyk : het hoofd draeit my.... Laet ons gaen, kom ! »

« Geduld !... Men mag ons niet bemerken. »

Ik voelde , dat hy gelyk had. Het was echter moeiljelyk onbemerkt henen tegeraken. Wy moesten voorby het priëeltje, waerin Johken met haren man zat , om de deur der herberg te bereiken. En nogtans was het hoog tyd, dat wy gingen. Ik was zoo gejaegd, dat ik niet meer konde nederzitten. De grond brandde onder myne voeten, en ik hield niet

op onrustige blikken naer den kant van het andere priëeltje te werpen, als vreesde ik nogmaels de stem te hooren, waarvan alleen de klank zulken ontzettenden indruk op my te wege bragt.

Terwyl wy besluiteloos bleven, en luisterden, en niet wisten hoe't aen boord te leggen, om ongemerkt weg te komen, verscheen eensklaps iemand, een jongetje van tien a twelf jaren, voor den ingang van onze loove. Het was Tistje Saeyens, de jongste knaep van Rik. Hy herkende ons, kwam vrolyk huppelende naer my toe, kuste my — de kleine zag my zeergaerne, — en begon op de anderen te roepen :

« Neel! Krist! Johken!... Hier is Dirk!... Hier is hy! »

Neel en Krist, de twee andere zonen van Saeyens, snelden toe. Zy betuigden hunne blydschap ons te zien, drukten ons de hand en bestormden my met vragen.

Wy begrepen, dat wy onmogelyk konden nalaten Johken en haren man eenen goeden dag te zeggen. Daen nam een kort besluit. Hy vatte my by den arm, trok my mede, — ik geloof, dat ik zonder hem niet hadde kunnen gaen, — en leidde my naer het andere priëeltje. Werktuigelyk liet ik hem betyen, en sleepte my tol by de echtgenooten Stockmans.... Ik had als lood in myne beenen en groote moeite om den eenen voet voor den anderen te zetten.

Daer zat zy!... Zy was bleek en ontdaen, doch schooner en roerender dan ooit. My dacht, dat zy nog meer bestaen was dan ik, want zy werd rood als bloed, toen ze my te zien kreeg, en onmiddelyk daerop wit als een doek. Zy konde my nauwelyks het woord toestieren met eene stem, die van ontroer-

nis trilde, en beefde als een blad, ondanks het geweld, dat zy zienlyk zich aendeed, om te bedaren. Stockmans scheen van dat alles niets te bespeuren. Hy sprak my vriendelyk toe, vroeg naer myn bevinden en kloeg, dat ik hen niet eens bezocht. Ik stotterde iets, dat een antwoord moest heeten, maer waervan ik zelf geene silbe begreep. Daen schoot my ter hulp. Hy voerde het woord voor my met eene spraekzaamheid en eene radheid, die my zouden bevreesd hebben, indien ik bewustzyn genoeg gehad hadde, om verstandig te oordeelen: ja, hy was anders niet veel van zeggen. Nadat hy met Stockmans lang genoeg gesproken had, om aen de eischen der beleefdheid te voldoen, spoedde hy zich voor ons beiden afscheid te nemen, en trok, of liever sleurde my met zich voort. Stockmans en de jongens riepen ons toe: *tot wederziens!*... Johken riep niets. Zy waegde het zelfs niet de oogen op te slaen, toen wy het priëeltje verlieten. Ik zag hoe zy poogde met haren zakdoek de zilte tranen te verbergen, welke hare bleeke wangen bevochtigden....

Daen had veel last om my te huis te krygen. Onderweg was hy verscheidene malen verplicht my op den kant der baen in het gras te doen nederzitten en uitrusten. Gelukkig was het legen den avond en werden de wandelaers allengs zeldzamer. Zoo konden wy de stad bereiken zonder merkelyk opzien te baren. Ik was als een onnoozel mensch en liet hem met my begaen, gelyk hy wilde. Ik herinner my niet van *Dikke Meé* tot aen de Schipstraet een enkel woord te hebben gezegd. Daen integendeel klapte veel; doch ik luisterde niet. Uit zyn toon alleen

maekte ik op, dat hy zyn best deed om my te troosten en te bemoedigen.

Wy geraekten eindelyk te huis. Destuerman legde aen moeder uit, wat ons was wedervaren. Zy zuchtte, bad hem haer te helpen my naer boven dragen. Men bragt my te bed. Myn voorhoofd gloeide, myne handen brandden en myne oogen flikkerden met ongewoonen glans. Ik had eenen verschrikkelyken dorst en vroeg gedurig om drinken. Daen liep den doktor halen. Deze was spoedig daer. Hy verklaerde, dat ik de koorts had als een paerd, doch konde niet voorzeggen, wat er zoude van worden. Hy schreef een *recept* en beloofde des anderdaegs 's morgens terug te keeren. Ik hoorde Daen aen moeder zeggen, dat hy eventjes naer zyn logies ging, om de lieden te verwittigen, en seffens met het fleschken van den apotheker zoude weérkomen, om met haer by myn bed te waken. Wat hy verder zegde, wat later gebeurde, kan ik niet verhalen. Lang vooraleer myn vriend terug was, had ik teenemael het bewustzyn verloren.

XX.

ZIEKTE EN GENEZING. — MOEDIG BESLUIT.

Toen ik tot bezinning kwam, zat Daen by myn bed in een boek te lezen. Aen myn hoofdeinde stond een tafeltje, waerop eenige apothekers-fleschens en pottetekens.

« Ben ik ziek geweest ? » vroeg ik.

Daen zag op, blikte my vriendelyk in de oogen, greep myne hand, voelde aen myne slapen, en snelde naer de deur.

« Moeder ! moeder ! » riep hy, « Dirk spreekt ! Dirk is genezen !... »

Ik hoorde beneden een luid *Goddank* ! wederklinken, daarna gestommel op den trap. Moeder trad binnen. Zy viel my om den hals, weende vreugdetranen en herhaelde haer *Goddank* ! met eene innigheid, die bewees, dat zy den goeden God wezenlyk dankbaer was.

Ik vernieuwde myne vraeg en kreeg tot antwoord, dat sedert de wandeling naer *Dikke Meë* drie weken verlopen waren. Ik was erg ziek geweest. Ik had de slymkoorts gehad en herhaelde malen

had de doktor van myn leven gewanhoopt. Daen was schier niet van myne zyde geweken, had vele nachten by my gewaekt, kortom meer voor my gedaen dan een broeder, naer moeders zeggen; want hy haelde de schouders op by hare geestdriftige lofspraken, bewerende, dat het der pyn niet waerd was, en dat hy niet anders gehandeld had dan gelyk ik en elk regtschappen vriend des noods zouden gehandeld hebben.

De doktor verscheen. 't Was dezelfde, dien Daen op den avond onzer noodlottige wandeling had gehaald. Hy wenschte my *proficiat*, kondigde aen, dat er niets meer te vreezen was en dat ik weldra geheel zoude hersteld wezen, indien ik voorzigtig bleef in eten en drinken en zynen raed volgde. Ik beloofde hem te gehoorzamen.

En werkelyk binnen weinige dagen was ik tameelyk wel hersteld, en konde niet alleen het bed, maer zelfs myne kamer verlaten. Eene week nadien begon ik myne vroegere gezonde kleur terug te krygen, en kleine wandelingen langs de Werf te doen. By mynen eersten uitgang hoorde ik, dat myne verplichtingen aen Daen nog grooter waren dan ik dacht. De *Karel-Hendrik* was tydens myne ziekte voor eene nieuwe reis vertrokken, en de stuurman had geweigerd te monstereen, alleen om by my te blyven. Dat roerde my uitermate. Ik berispte er hem over, en poogde te betoogen, hoe hy ongelyk had gehad zyne betrekking voor my op te offeren. Hy stoorde zich weinig aen myne berisping.

« Zoudt gy minder voor my gedaen hebben ? » vroeg hy.

« Ik geloof het niet... Nogtans... uwe plaets...? »

« Bah ! Er zyn meer schepen in de wereld. Ik hield aen den *Karel-Hendrik*, dat is zeker ; doch ik hield ruim zooveel aen u, en zoude het my nimmer vergeven hebben u te verlaten , terwyl gy tusschen leven en dood waert. Daerby moet ik u bekennen, dat het gedrag van den reeder opzigtens Rik Saeyens my fel tegen de borst stoot. »

« Maer zult gy seffens een ander schip vinden ? »

« Maek u daeromtrent niet ongerust. Binnen eenige dagen , als gy wat sterker zyt, zullen wy er zamen op uitgaen. Er zal zich wel iets voordoen. Wanneer men, gelyk wy, zyne zaek kent, is men nooit om eene betrekking verlegen. Gy zult zien. »

Veertien dagen later was ik gezond. Wy gingen er op uit, doch vonden niets. De reden daarvan was, dat wy beiden op denzelfden bodem zochten te komen, Daen als stuurman, dat spreekt van zelf, en ik als bootsman, gelyk ik reeds had gevaren. Wel zocht ik mynen vriend te bewegen , om alleen te vertrekken : er waren verscheidene schepen aen 't uitklaren, waarvan de kapiteins hem met vreugd zouden aengenomen hebben ; maer hy wilde er niet van hooren, daer zy my enkel als matroos konden aenwerven. Ik zoude daer gemakkelyk hebben in toegestemd en sloeg het Daen voor. Hy weigerde nogmaels. Wy moesten allebei in onze vorige betrekking ergens aen boord komen, of wy bleven aen wal. Dat was zyn laetste woord.

En nogtans had hy groote reden om zich uit Antwerpen weg te wenschen.... De winkeldochter, om wie hy zwaer verdriet had uitgestaen , die hy moeiljelyk had kunnen vergeten , als hy ze niet meer zag , was sedert kort te Antwerpen terug.

Zy moest in zyne buert woonen, want zy liep hem gedurig onder de voeten. Zy zag er arm en niet gelukkig uit, en het deed hem zeer. Zy had hem nog niet durven aanspreken; doch hy voorzag, dat zy het op den duertoch zoude durven, en vreesde niet bestand te wezen tegen haer berouw en hare smeekingen. Liet zy hem al gerust, dan was het hoogst waerschyntlyk, dat zy eerlang eenen nieuwen vryer zoude hebben — schoon en liefstallig was zy nog altoos, ondanks hare povere kleeding, — en wie weet welke dwaesheid hy uit jaloerschheid zoude kunnen begaen. Hy ware in staet geweest zich harer op nieuws aen te trekken, om haer te beletten met anderen te verkeerren, en daer had hy eenen waren schroom voor.

Ik, verlangde niet minder Antwerpen vaerwel te zeggen. Ofschoon ik Johken niet meer ontmoette, dacht ik nog immer aen haer. En hoe zoude ik aen haer niet gedacht hebben? Geen dag ging voorby, zonder dat ik van haer hoorde spreken. Moeder en Daen verstoutten zich niet de minste toespeling op haren persoon te maken; maer de anderen..., onze vrienden en kennissen.... Die wisten niets van myn geheim, van myne liefde, en zwegen niet. De jongens van Saeyens waren ook dikwyls by ons aen huis. Tydens myne ziekte hadden zy geen en enkelen dag nagelaten, naer my te komen vragen, en Rik — moeder had nog de gelegenheid niet gehad hem in te lichten, — Rik ging voort met klagen en jammeren, dat ik niet naer hem omzag. In hunne onnoozelheid kloegen de jongens meê en vertelden van Stockmans en zyne vrouw dingen, welke my pyn deden. Om van dat alles af te zyn, om minder aen

Johken te denken, wenschte ik ten spoedigste te ver-
trekken. Moeder zelve wenschte het evenzeer. Zy
begreep, dat er voor my geene volkomen genezing
mogelyk was, indien ik vrouw Stockmans niet had
vergeten, en was het eens met my, om die vergetel-
heid alleen van de afwezigheid te verhoplen. Wel
bloedde haer hart by het denkbeeld van eene nieuwe
scheiding, nadat zy my bykans voor altyd had ver-
loren; doch zy zegde, dat men van twee kwaden
het beste moet kiezen. Nu, eene reis van een jaer of
wat scheen haer een oneindig geringer kwaed dan
de onophoudelyke angst, waerin zy om my ver-
keerde, dan de toenemende vrees my weder ziek
te zien vallen.

Er verliepen nog een paar weken. Na deze kwam
Daen eens des noenens ten onzent en stelde my
voor hem buiten de Slykpoort te vergezellen. Op
de zaet van M. Erkens moest een driemaster
afloopen, voor rekening van een vreemd huis ge-
bouwd, en waervan men wonderen vertelde:
't was, heette het, het fraeiste schip, dat nog te
Antwerpen had op stapel gestaen. Ik stemde ge-
reedelyk toe. Het te water laten van een vaertuig
was en is nog voor my een der prachtigste schouw-
spelen, welke een zeeman kan bywoonen. Ten an-
dere zouden wy welligt op de zaet personen ont-
moeten, die ons de openstaende betrekkingen der
schepen, in de haven aanwezig, konden aendui-
den, en zulk eene gelegenheid mogt niet verzuimd
worden.

Wy kwamen op de werf van den heer Erkens
aen. Zy was met ontelbare vlaggen en wimpels ver-
sierd: zelfs de herbergen in den omtrek vlagden om

het meest. Eene ontzaggelyke volksmenigte woonde de plegtigheid by: binnen en buiten het beluik kriede het van toeschouwers. De stadsoverheden, de voornaemste kooplieden en reeders met hunne dames, en vele andere aanzienlyke burgers hadden, benevens een groot getal scheepskapiteins, onder eene fraeije tent plaets genomen. Wat den held van het feest, den driemaster, betreft, hy was letterlyk met bonte lappen, met doeken van allerlei kleur overdekt, met loof en bloemkransen beladen, kortom getooid als het een schip betaemt, dat zyne intrede in de wereld, of liever in het water gaet doen, en op zyn dek waren matroozen van alle natiën en burgers van alle standen verzameld, die uit liefhebbery met de *Clotilde* — zoo heette de driemaster — in de Schelde wilden loopen.

By onze aankomst op de zaet, was men juist bezig met de laetste toebereidselen voor de gewigtige ver- rigting te maken. Een talryke troep muzikanten hadden voor de tent post gevat en speelden vader- landsche en andere deuntjes. Zweeg de muziek, dan donderde het geschut met eene kracht, die van de geestdrift der werklieden van M. Erkens getuigde. Na een uer wachtens, verscheen eindelyk die scheepsbouwer aen den boeg van het schip. Er volgde onmiddelyk eene diepe stilte: iedereen begreep, dat het plegtige oogenblik naderde. Inder- daed, op bevel van M. Erkens werden de palen weggeslagen en sprongen de laetste schoren. Thans trad eene jonge juffer vooruit, het dochterken van eenen der wethouders, hoorde ik rond my zeggen. De meester van de timmerwerf nam haer hoffelyk by de hand en bragt haer by den kabel, welke de

Clotilde nog alleen vasthield. Hy reikte haer een netbewerkt zilveren byltje, waarmede het lieve kind eenen slag op den kabel gaf. Met eene grootere en stevige byl hakte hy daarna dezen geheel door. Aenstonds kwam het schip in beweging, begon op den kielbalk te schuiven met dat eigenaerdig geluid, dataen geen ander geluid lykt, en als de uitdrukking is van de vreugde, waarmede het vaertuig den vloed tegensnelt, welks golfkens het sedert lang tegen zynen achterstevan voelde spoelen. Eerst was de beweging langzaam; daarna werd zy allengs rasscher, naermate de *Clotilde* de rivier naderde, en eindelyk schoot het vaertuig als een pyl in de Schelde, die hare wateren scheen te openen, om het prachtige gevaert in haren schoot op te nemen. Nieuwe deuntjes, nieuwe losbrandingen van het geschut, luidruchtige zegekreten en hoerachs, door de zee-lieden en liefhebbers op het dek en op de zaet aengeheven, hartelyke gelukwenschen, door de overheden, kooplieden en reeders den bouwer toegestierd, vergezelden het vertrek der *Clotilde*, die weldra te midden van den vloed dreef met de majesteit en de ongedwongenheid eens zegepralers.

Statig rigtte zich de nieuwe bodem naar de dokken, alwaer hy moest opgetakeld worden, vooraleer zyne reizen op den Oceaan te ondernemen. Intuschen werd in de tent den voornamen persoonen, die het feest met hunne tegenwoordigheid opluisterden, de eerewyn aangeboden. De werklieden en matroozen bevredigden zich met het *eerebier*, en dronken er niet minder vrolyk om op den voorspoed en het lange leven van de *Clotilde* en den heer

Erkens, wiens werf zy, niemand twyfelde eraen, tot roem en aanbeveling zoude verstrekken.

Wy, ik en Daen, meenden met de menigte ons stadwaerts te begeven, toen wy door een heerschap werden aengesproken, dat, naer de wyze te oordeelen waerop hy onze tael radbraekte, een vreemde-
deling en wel een Franschman leek te wezen. Hy was vergezeld van M. Degerickx, een' scheepsmakelaer, die ons beiden kende. Van dezen hoorden wy, dat het heerschap de kapitein was van het schip, dat wy hadden zien afloopen, en dat, gelyk men ons nu berigtte, voor rekening van een huis van Duinkerke was gebouwd. Die kapitein verlangde eene bemanning van antwerpsche matroozen aen te werven. Er was gebrek aen zeelieden in de fransche havens en vooral te Duinkerke. Reeds had hy een aental knappe jongens byeen, doch geene officieren. Hy noodigde ons in detent en deed ons een glas wyn met hem drinken. Hy scheen een gul, vriendelyk kerel en beviel ons wel. M. Degerickx konde geen lof genoeg van hem spreken. Volgens hem was M. Laforêt de braefheid in persoon. Ten slotte werd ons voorgeslagen als eerste en tweede stuurman op de *Clotilde* te komen. Ik wil belyden, dat het voorstel my in den beginne niet zeer toelachte. Ik had nooit met fransche zeelieden gevaren; maer de wyze, waerop over het algemeen van hen werd gesproken, en waerop ik hen wel eens in onze haven aen boord had bezig gezien, hadden my van hunne bekwaemheid en tucht geen hoogen dunk doen opvatten. Daen ook moest er zoo over denken, want hy haestte zich niet den koop toe te slaen en vroeg tyd, om het ding rypelyk te overwegen. Myn ant-

woord luidde in denzelfden zin. De Franschman vond het zeer natuerlyk, dat wy ons eerst wilden bepeizen, en in vriendschap scheidden wy van hem, met de belofte des anderdaegs ons besluit te kennen te geven.

Er liet zich veel voor en tegen eene verbindtenis met M. Laforêt inbrengen. Wy zouden voor eene lange reis, de reis naer Sydney, monsteren. Dat was niets. Integendeel, wy vroegen niet beter dan een jaer of wat weg te blyven. Doch zulken gewigtigen togt, met iemand te ondernemen, dien wy niet kenden ! Hy konde een beslagen zeeman wezen, maer een sukkel ook, en dat zoude erg zyn. Wat ons nog minder aenstond, was, dat er welligt eene maend of twee zoude verloopen eer de *Clotilde* geheel opgetakeld was. Zoo lang werkeloos te Antwerpen blyven ! Wy zagen er tegen op. 't Is waer, hy beloofde een zeer hoog loon, en wy voelden ons geveleid, dat hy danig op ons gesteld was ; doch... by dat al konden wy het niet eens worden.

Des anderdaegs, toen wy ons naer het bureel van M. Degerickx begaven, waren wy nog even besluiteeloos. Moeder had veel op de reis naer Sydney aen te merken. Het stond haer niet aen, dat wy te Duinkerke moesten uitklaren. Zy zoude weinig of niet van ons hooren ; daer integendeel, indien wy op een antwerpsch vaertuig kwamen, byna iedereen haer dagelyks nieuws van ons bevinden konde geven. De antwerpsche gazetten hebben, gelyk men weet, de loffelyke gewoonte in elk nummer berigten mede te deelen aengaende de schepen der haven, zoodat iemand, die er belang in stelt, dezer reizen gemakelyk van het begin tot het einde volgen kan, ja

schier altoos met zekerheid zeggen op welke hoogte zy stevenen of welke haven zy zyn binnengeloopen.

De fransche kapitein was nog niet daer, als wy het bureel binnentraden. Wy verborgen den scheepsmakelaer onze bedenkingen niet. Hy poogde ze te wederleggen. Kapitein Laforêt was, volgens hem, een zeer knap zeeman, ryk aen ondervinding en die reeds in alle zeeën had gekruist. Wy zouden met hem wel overeenkomen en 't goed by hem hebben. Wat de twee maenden betrof, die voor de optakeling noodig waren, daer wist hy iets op. De kapitein van eene kleine brik, welke eerstdaags naer Liverpool zoude gaen, had hem verzocht naer een paer bekwame jongens voor dat reisje uit te zien. De eene zoude als stuerman, de andere als matroos varen. Wat belette ons dat kansken waer te nemen, in afwachting, dat de *Clotilde* klaer was? Wy bekenden, dat niets ons zulks belette. Na kort beraed besloten wy het te wagen en verklaerden ons bereid eene verbindtenis zoowel voor dit laatste schip als voor de brik aen te gaen.

Kapitein Laforêt verscheen eindelyk. Ofschoon Franschman van geboorte, — hy was van Lorient, — sprak hy vlaemsch genoeg om zich te doen verstaen, want hy woonde sedert vele jaren te Duinkerke, en de matroozen dier fransche stad zoowel als het grootste deel der burgery beschouwen onze moedertaal nog immer als de hunne. Spoedig waren wy 't nu met hem eens, en beloofden binnen twee maenden te Duinkerke te zyn, waerheen de *Clotilde*, na de optakeling, seffens zoude vertrekken. Wy bespraken ook, dat de kapitein onze reis derwaerts zoude bekostigen, iets waerin hy gereedelyk toe-

stemde. By de eerste woorden, welke wy er van repten, haelde hy eene welgevulde beurs te voorschyn en betaelde ons die reis op voorhand.

Drie dagen later voeren wy met de kleine brik *Vrouw Martha* naer Liverpool. In anderhalve maend waren wy te Antwerpen weder en besloten over land naer Duinkerke te gaen. Wy hadden ons op den duer verzoend met het denkbeeld onder eenen Franschman te varen. De manschap toch bestond voornamelyk uit Vlamingen, en mogt er al iets aen de kennis van den kapitein haperen, Daen en ik, wy kenden ons beroep, en zouden, dachten wy, er ons wel uittrekken. Moeder schikte er zich in, gelyk zy kon. Zy bad my dringend dikwyls te schryven en daer ik het haer ernstig versprak, was zy eindelyk mede getroost.

Vóór het vertrek, kwam Rik Saeyens my bezoeken: 't was zyn eerste uitgang, zyn *kerkgang*, gelyk hy het noemde. Hy kloeg niet, dat ik niet eens by hem was aen huis geweest, wat my deed veronderstellen, dat moeder hem werkelyk had laten hooren, waerom ik de wooning van M. Stockmans schuwde. Den dag van onze afreise was hy wederom daer. Met tranen in de oogen zegde hy ons vaerwel. Hy vertelde ons iets, dat ons trof, zonder ons te bevreemden. Piet Van Deun zat al eene maend vast voor diefstal, in een magazyn aen de dokken gepleegd. Geen ander schip kunnende vinden en te lui zynde om aen de kaei of elders te werken, had hy eenigen tyd van zyne gewoone bedriegeryen geleefd, en toen deze niet meer opbragten, zyne vingers te lang laten hangen. Men had hem op heeter daed betrapt en in het gevangenhuis van St. Beernaerts gestoken.

XXI.

REIS NAER SYDNEY. — DE DOOP DER LINIE.

Van de heenreis naer Sydney heb ik niet veel te zeggen, daer zy weinige of liever geene merkwaardige byzonderheden opleverde. De *Clotilde* was inderdaed een uitmuntend schip, sierlyk en toch stevig gebouwd. Zy mogt een echte snelzeiler heeten en luisterde naer het roer zoo juist als men het van het beste vaertuig kan verwachten. Wat de manschap aengaet, zy bestond, buiten kapitein Laforêt, Daen Van den Hoek, my, den bootsman en den timmerman, uit zestien koppen en eenen kajuitjongen. Tien van de matroozen waren Vlamingen, voor het meereندهel Antwerpenaers; de overige Franschmans uit verschillende havens. Ik mag niet vergeten hier by te voegen, dat wy twee passagiers aen boord hadden, insgelyks Franschmans, van Ryssel, als ik 't wel heb. Het waren twee goedaerdige menschen, oom en neef, met bekrompen denkbeelden, die niets aen de scheepvaart verstonden en wien alles aen boord even vreemd en belangwekkend moest voorkomen. Zy begaven zich naer Australië, om for-

tuin te zoeken. Onze lading bevatte wyn, brandewyn en manufakturen. Te Sydney zouden wy ze tegen eene party koper, wol en andere waren veruilen, en verder op de terugreis Manilla aendoen, om suiker in te nemen, en daarmede de overige ruimte aen te vullen.

Onze togt begon onder de gunstigste voorteeke-
nen. De twintig eerste dagen hadden wy eenen onbewolken hemel en eenen gewenschten wind, wat ons eene voorspoedige reize voorspelde. Op 15 december de haven van Duinkerke uitgelopen, hadden wy op 5 january de Kanarische Eilanden in 't zigt. Toen kregen wy eenen stevigen noordwestenwind, die ons tot aen de Linie bybleef. Onder de Linie echter werd het eensklaps stil, en zagen wy ons verplicht ettelyke dagen in die streek te vertoeven, zonder merkelyk onzen weg te vervoorderen.

Wat Daen en ik gevreesd hadden, wat ons had doen aarzelen om de verbindtenis met den kapitein aen te gaen, bleek spoedig waarheid te wezen. Monsieur Laforêt, wiens braefheid en inschikkelykheid ik niet genoeg roemen kan, was alles behalve een bekwaem zeevaerder. Klaps had hy genoeg: hy konde over de dienst, den scheepsbouw, het zeewezen in het algemeen praten tegen den beste, en als men hem hoorde, moest men bekennen, dat het hem niet moeijelyk konde geweest zyn den antwerpsehen scheepsmakelaer eenen grooten dunk van zyne begaefdheden en van zyne ondervinding te doen opvatten. Doch als het er op aenkwam bewyzen van kennis en bevarenheid te geven, was hy ver te zoeken. Eveneens was het met de fransche matroozen gesteld, welke hy had aangeworven. Geen wonder:

by de heerschende schaerscheit aen fransche zee-
lieden, had hy zich verplicht gezien al te nemen wat
zich aanbod, dat is kerels, die van zeelieden slechts
den naem en het kostuum droegen. Ook waren het
me de mannen ! Zy babbelden en zwetsten, dat het
een lust was om hooren, en voor het opsnyden van
allerhande pekbreek-snakeryen, vooronder-praet-
jes, fantastische zeeavonturen en historietjes van
meerminnen, nikkers en andere waterspooken,
hadden zy hunner gelyken niet. Daen plagt te
zeggen, dat zy konden liegen alsof het gedrukt
stond, liegen, dat zy 't zelve geloofden. Geheel
anders was het, wanneer het werken gold. Dan
waren zy verre achteruit en verrigften nauwelyks
met hen drieën den arbeid van eenen onzer vlaem-
sche jongens. Er bevonden zich onder hen twee
Gaskonjers, dievoor Paryzenaers doorgingen, wyl zy
lang in de fransche hoofdstad hadden rondgezwalkt.
Het waren rare snaken, die alleen meer *blagueer-*
den dan de overigen te zamen, allerlei beroepen
hadden uitgeoefend, vooraleer naer zee te gaen, een
aental nuttelooze dingen in den grond, doch niets van
de dienst kenden. Zy toonden zich ware duizend-
kunstenaers in al wat wy niet noodig hadden, en
volleerde meesters in het spelen van pertten aen
iedereen, maer aen boord zetteden zy nog veel min-
der uit dan hunne landgenooten. Weetnieten in den
vollen zin des woords, verdienden zy nogtans hunne
faem van bestige kwanten, goedwillig, volyverig,
vermakelyk, men kan niet meer. Onze Vlamingen
beweerden altoos, dat zy met hen beiden niet in
staet waren ordentelyk een touw te splitsen, en hiel-
den niettemin van hen als van beslagen matroozen.

Men zal ligt begrypen, dat onze Franschmans en kapitein Laforêt, in de eerste plaets, regte jannen waren voor het uiterlyke vertoon van het zeeleven en magtig veel ophadden met hetgene zy noemden de *mise en scène* van de scheepvaart. Zulks bleek insgelyks met een, terwyl we onder de Linie aen 't kruisen waren : de doop der Linie zoude kost wat kost gevierd worden. Ofschoon sedert lang door het fransche Staetsbestuer verboden, ter oorzake van het misbruik, dat er weleens van gemaakt werd, en van de wanordelyke tooneelen, waertoe zy niet zelden aanleiding gaf, vond die bespottelyke plegtigheid in onzen gezagvoerder eenen bereidwilligen oogluiker. Hy had, wel is waer, om de verantwoordelykheid van het spel van zich te weren, de voorzorg zich tydens hetzelfde niet op het dek te vertoonen en in zyne kajuit te blyven; doch was evenwel van alles onderrigt, gelyk wy van eenen der Paryzenaers vernamen, wien Daen, en ik, en zelfs de bootsman, mede een Vlaming, de komedie wilden verbieden, maer die ons den mond stopte met de bemerking, dat hy van den kapitein *carte blanche*, dat is eene vormelyke toelating had gekregen, op voorwaerde, dat de overige matroozen er niets zouden van weten.

Aengezien er niet anders opzat, lieten wy dus den Paryzenaer vry spel, begaven ons naer het achterdek en bevredigden ons met aldaer als lyde-lyke toeschouwers post te vatten, ten einde door ons byzyn al te grove uitspattingen en mishandelingen te voorkomen. Weldra werd de manschap rond den grooten mast verzameld. De Paryzenaers deelden de rollen uit. Onze passagiers, wien, gelyk

wy genoeg konden voorzien, de grap in het byzonder gold, bevonden zich ook op het dek. Zy hadden veel van den doop der Linie hooren spreken en waren niet weinig fier in persoon eene plegtigheid te kunnen bywoonen, waervan hunne landslieden sedert acht dagen den mond vol hadden, wonderen vertelden, en welke die landslieden zich beyverden hun onder de verleidelykste kleuren af te malen.

Toen iedereen op zynen post was, ving de vertoonning aan. De *Clotilde* werd aen stuerboord gepraeid. Een viertal mannen, wien die last was opgedragen, begaven zich naer den kant, van waer de stemme klonk, die onstoeiep. Weldra verscheen god Neptunus in een allerbelachelykst feestgewaad, met eenen langen vlassen baerd en dito pruik, waervan de strengen op zynen rug en langs weërszyden over zyne schouders nederdaelden. Hy was vergezeld van zyne egade, eenen boomsterken matroos, in een misselyk vrouwenkostuëm gehuld, die eene groote pop, het kleintje van Neptunus verbeeldende, op den arm droeg. Hun gevolg bestond uit eenen duivel met zwartgemaekte wezenstrekken, roode hoornen en eenen langen staert, en uit eenen barbier met eene ontzaggelyke zeepdoos onder den eenen en een reusachtig schaermes onder den anderen arm. Neptunus, of *Vader de Linie* — zoo werd hy door de fransche matroozen geheeten — deed eerst met zynen stoet de ronde van het voordek, elkeen statiggroetende en byzonder de twee passagiers, die hunne oogen uit hun hoofd zagen, bykans het ding ernstig opnamen, althans zeer gevleid waren over de

attentie, waarmede de potsierlyke god der zee hen vereerde.

Na zyne ronde plaetste deze zich met Madam Neptunus onder den grooten mast. Daerop begon hy, met eene holle stem, welke ons seffens eenen van de Paryzenaers verried, eene der dolzinnigste aanspraken, welke men zich kan verbeelden. Er kwam in van de Schepping der Wereld, van den Zondvloed en van Napoleon; van de groote fransche natie en van den trouwloozen Engelschman; van het eiland St. Helena en van de paryzische voorstad *St. Antoine*; van den zeeslag van Navarin — toen onlangs geslagen — en van tabak van de *régie*. Na verder lang en breed over zyne uitgestrekte staten, zyne magt en zyne geleerdheid te hebben uitgeweid, en over de voortreffelyke hoedanigheden van zyne gemalin vrouw Proserpina, de dochter van den hertog der hel en des vagevuers, de nicht van den dondergod Mercurius, na dat alles met een aental kwinkslagen te hebben doorspekt, die zelfs Daen en my tot lachen dwongen, door de fransche matroozen met geestdrift toegejuicht en door onze Vlamingen niet verstaen maer toch zeer geestig gevonden werden, besloot hy met de manschap een aental vragen betreffende de *Clotilde*, haren oorsprong, hare lading, hare herkomst en hare bestemming toe te stieren. Die vragen werden door den anderen Paryzenaer op even dollen toon beantwoord. Ten slotte vroeg Neptunus, of er ook stervelingen aan boord waren, die voor de eerste mael door zyn gebied trokken, dat is de Linie overvoeren. Men noemde hem de beide passagiers en hy drukte in vlejende bewoordingen de hoop uit, dat die twee

respektabele ex-bewooners van de vermaerde, de wereldberoemde stad Ryssel niet zouden in gebreke blyven hem en zyne beminnyke echtgenoot, de dochter van den veelvermogenden hertog Cerberus, en de nicht van den donderprins Mercurius, den verschuldigten eerbied te bewyzen, *alias* hun den gebruikelyken tol, *une tournée de quelque chose* (1), te betalen.

Daerop moest heel het ding uitdraeijen, want daarop alleen was het eigentlyk aangelegd. Hadden nu de oom en de neef het verstand gehad zulks te begrypen, en de gevraagde *tournée de quelque chose* goedwillig te verleen, het alles ware geëindigd met eenige pudsen water door Neptunus en zyne bevallige wederhelft in hoogsteigen persoon over de manschap uitgestort. Denkelyk begrepen zy zulks niet. Tot hiertoe hadden zy zich kostelyk vermaekt: het kostuem en de houding der verschillende vertooners, de kwinkslagen der Paryzenaers hadden hen tranen doen lachen. Het eischen van tol beviel hun minder. Eerst hielden zy zich alsof zy van geheel de uitnoodiging geene letter verstonden, en nadat men het hun duidelyker had verklaerd, weigerden zy vlakaf aen het verzoek te voldoen. Daer wachtte hen Vader de Linie. Hy deed een teeken en in eenen oogwenk werden de Rysselaren vastgegrepen en voor hem gebragt. Er werd eene groote kuip bygesleept, waarop planken lagen. Men verzocht of liever dwong hen op dien zonderlingen zetel plaets te nemen. Zy gehoorzaamden. Wel vonden zy de grap

(1) Eene uitdeeling van borrels of wyn.

minder geestig sedert men hun van betalen had gesproken, doch nog altoos wekte zy hun belang... Toen echter de duivel van Neptunus voortrad en, op bevel van den god der wateren, hen begon in te zeepen, zoodat zy weldra van het hoofd tot de voeten met zeepsop en schuim waren overdekt; toen de barbier zich gereed maekte om hun met het reusachtige houten schaermes kwanswysden baerd af te doen, werd het spel hun al te erg, scheen het gansche ding hun niet plezierig meer. Zy beproefden het van de kuip of liever van de pynbank los te komen... Te vergeefs! De trawanten van Neptunus, ik bedoel den duivel en den barbier, waren stevige knapen, met knuisten van *wat ben je me*: zy hielden hen op de planken als vastgespykerd. De arme drommels konden lid noch vinger roeren, en vingen aen groen telachen, terwyl zy voortgingen hopelooze poogingen aen te wenden, om zich van de noodlottige kuip te verwyderen.

Vader de Linie stuerde hun nogmaels het woord toe, om hen tot het betalen van den hem verschuldigden tol aen te manen. Daer zyne woorden geenen beteren uitslag bekwamen als de eerste mael, stak hy de twee voorste vingers in den mond, en liet een schel gefluit hooren. Daer gingen de poppen voor goed aen het dansen! De duivel en de barbier trokken eensklaps de planken, die de kuip bedekten, onder de patiënten weg, en dezen vielen achterover in het met water gevulde vat, onder de luidruchtige toejuichingen en hoerachs der matroozen. De toestand der sukkels werd akelig; de groote kuip stond ten boorde vol. Het was grappig om zien, hoe de twee zich repten. Met wan-

hopige inspanning klampten zy zich aen den rand vast en zochten ten minste het hoofd boven te houden. Dat gelukte hun, doch hielp niet veel. Van het dek, van de verschansing, uit de masten werd het water hun met volle emmers en pudsen over het hoofd gestort; uit alle hoeken en kanten sprongen hun dikke waterstralen tegen. Het duerde zoolang, ondanks hun tegenspartelen, hunne gramschap, hunne kreten en hunne dreigende vuisten naer Neptunus en de zynen opgestoken, datzy moede geworsteld en heesch op kapitein Laforêt geschreeuwd, zich bereid verklaerden de verlangde fooi te geven. Als by tooverslag werden toen het water smyten en spuiten gestaekt, de doopelingen uit het bad verlost, door Neptunus, vrouw Proserpina, den duivel, den barbier en al de overigen voor brave borsten erkend, met loftuitingen overladen, afgedroogd en met de koorts op het lyf te kooi gebragt.

Een uer later waren de laetste sporen des doops van het dek verdwenen. De mannen kregen elk eene halve flesch wyn van de doopelingen en eene andere halve van den kapitein. Het feest eindigde met een bal, waerby onze Paryzenaers op beurt liedjes zongen, om het orkest te vervangen. De passagiers waren reeds in zoo verre van den door-gestanen schrik hersteld, dat zy de dansparty met hunne tegenwoordigheid vereerden. Hunne weder-verschyning op het dek werd met luide hoerachs begroet en ten slotte werden zy in triomf het schip rondgedragen.

Weinige dagen nadien kregen wy op nieuws eenen gunstigen wind en zelteden onzen koers voort. Weldra bevonden wy ons op de hoogte van

de Kaep de Goede Hoop. Het was op 4 february, dat wy de eerste gespikkelde meeuwen zagen, die gewoonlyk de nabyheid der Kaep verkondigen. Des anderdaegs liepen wy de Kaepstad voorby. Het woei zoo styf uit het westen, dat wy ons met eenen gebolden fok moesten behelpen. Daer wy rykelyk van levensmiddelen en drinkbaer water voorzien waren en geene zieken aen boord hadden, oordeelden wy 't volstrekt onnoodig die haven aen te doen, en stevenden dapper oostwaerts. Den 12 maert bereikten wy de hoogte van Melbourne en wierpen zes dagen later het anker op de fraeije reede van Sydney. Wy waren dus nauwelyks drie maenden onderweg geweest, wat voorzeker eene zeer voorspoedige reis mogt heeten.

XXII.

TERUGREIS. — SCHIPBREUK.

Onze wyn, brandewyn en manufakturen waren spoedig gelost en gedeeltelyk door wol, koper en huiden vervangen. Geene zes weken waren sedert onze aankomst te Sydney verlopen, als wy op nieuws uitklaerden en onder zeil gingen.

Onze bemanning had eene kleine verandering ondergaen. Van de fransche matroozen waren twee weggelopen. Wy vermoedden, dat zy zich by de passagiers hadden gevoegd, die naer Australië fortune waren komen zoeken, en met dezen hun geluk wilden beproeven. In hunne plaets werden door kapitein Laforêt twee zwarten aengenomen, de eene Tadda genaemd en geboortig van Madagascar, de andere Felippo Maïna geheeten en afkomstig van Manilla, de haven zelve, alwaer wy, men zal het zich herinneren, suiker moesten gaen halen om onze lading voor de terugreis te volledigen.

Den 2^{en} mei dus gingen wy op nieuws onder zeil en vingden den terugtogt aan. Dezelve was in den beginne niet min gelukkig. Wy stuerden thans eenen

geheel anderen koers. In plaets van de zuidkust te volgen, moesten wy langs de oostkust van Nieuw-Holland omzeilen, en tusschen de talryke eilandengroepen doorvaren, die zich van die kust tot verre in den Stillen Oceaen uitstrekken naer den kant van Amerika. Op 29 mei hadden wy reeds vele van die groepen achter den rug en stевenden in de rigting der Karolina-eilanden. Toen kregen wy ongemeen slecht weder, dat verscheidene weken aenhiel. Herhaelde malen werden wy buiten koers geslagen en moesten lang martelen en met tegenwinden worstelen, vooraleer op de regte baen terug te komen. Zulks gelukte ons toch op den duer, en in de laetste dagen van juny bevonden wy ons nogmaels in de rigting der Karolinen, welke wy voorby wilden, om, tusschen de Pelew-eilanden door, Manilla te bereiken. Ik zal er byvoegen, dat gedurende al dien tyd de *Clotilde* — hetzy ter eere van den antwerpschen reeder gezegd, — zich voortreffelyk had gehouden, dat is oneindig beter dan kapitein Laforêt en de fransche matroozen, die door hunne onbekwaemheid en zorgeloosheid Daens en myne ongunstige vooruitzigten ten volle hadden geregtvaardigd. Toen wy op 26 juny des avonds peilden, was aen ons schip nog geen spoor van lek te ontwaren, wat in omstandigheden als de onze, en na ruim drie weken kwaed weder, byna een wonder mogt heeten.

Den 27^{en} juny, des morgens om 7 ure, zeilden wy op 6°27' noorderbreedte en 152°36' oosterlengte uitgaende van het kompas. Ik stond aen het roer en Daen op het dek, niet verre van my, met de mannen, die van dienst waren. De overige matroozen zaten in het vooronder aen het ontbyt; de kapitein

lag nog te kooi, of dronk brandewyn en rookte, iets wat hem beter afging dan het bestuur van zyn schip. Het weder was tamelyk goed: er blies eene flinke koelte uit het Zuidoosten, die ons met eene snelheid van acht knopen in het uer deed voortzeilen. Om 8 1/2 ure wakkerde de wind op. Daen riep een deel van het volk boven en beval de bramzeilen in te nemen. Op eens, terwyl de matroozen bezig waren met dit bevel uit te voeren, en zonder dat iets hoegenaemd eenig naderend gevaer had verkondigd, liet zich een akelig gekraek hooren, dat ons allen met schroom vervulde....Tevens gevoelden wy eenen geweldigen schok. Ik buitelde hals over kop en sloeg zoolang als ik was aen de andere zyde van het stuerrad neder. Ik raakte echter spoedig weêr te been en blikte verschrikt naer den stuurman. Hem en de mannen, die met hem werkten, was het niet beter vergaen: zy ook waren allen omgetuimeld. Zelfs was een, die in het want zat, naer beneden gevallen en had zich zwaer aen het hoofd gekwetst.

In een' oogwenk stormden nu ook de matroozen, die nog in het vooronder waren, op het dek. De kapitein verscheen half gekleed, bleek en ontdaen aen den trap van de kajuit en vroeg wat er gaende was. 't Schynt, dat hy met al wat in zyne kamer niet nagelvast was, door den schok was 't onderst boven gesmeten. Daen antwoordde, dat het schip op eene ondiepte moest hebben gestooten, van welke onze kaarten geene melding maakten. Men raedpleegde de kaarten en nam de hoogte... Het zeggen van den stuurman werd juist bevonden. — Daer het schip geen oogenblik had opgehouden vlot te blyven en

naer het roer te luisteren, stelden wy allengs ons weêr gerust en dankten God, er met den schrik te zyn afgekomen.

Het peillood werd uitgeworpen, doch konde geen' grond bereiken, wat ons wel bevreemdde, maer tevens onze vrees nog meer verminderde. Thans bleef nog over ook het ruim te peilen. Hier was de uitslag min verblydend: wy hadden ongeveer 8 duim water. Seffens werd de timmerman met een paer van de maets naer beneden gezonden. Zy keerden terug met het berigt, dat zy nergens een lek hadden ontdekt. Dewyl de wind voortging met opwakkeren, deed de stuerman nog den grooten kluiver bergen en twee reven aen de marszeilen slaen. De zee ving aen zeer hol te loopen, het schip te stampen; om 9 ure stond er 14 duim water in het ruim. Daen beval twee pompen te garnieren, en nademael de wind langs om heviger blies, werd ook het voormarszeil ingenomen.

Ondanks het pompen klom het water in het ruim. Om 10 ure hadden wy reeds 2 voet. Voeg hierby, dat elken stond de zee onstuimiger, de wind heviger en het stampen van het schip gevoeliger werden. Er sloeg eene ontzaggelyke baer op het dek. Zy verbryzelde de groote sloep aen bakboord, slingerde de watervaten weg, die op het dek lagen, en nam den kajuitjongen en twee onzer makkers, de twee Parryzenaers, mede. Het was onmogelyk een' hunner te redden. En de storm woedde voort! Om 11 ure sprongen de raken van de ra's. De pompen werkten met denzelfden yver, doch konden het indringend water niet beneden 2 voet krygen. Vruchteloos werd nogmaels de timmerman met eenige van de beste

hands naer beneden gezonden ; zy moesten onver-
rigger zake terugkeeren : van lek was geen spoor te
ontwaren , ten zy dat men het water allengs meer
zag binnendringen en dat men met de grootste
krachtinspanning er nauwelyks in gelukte het op
dezelfde onrustbarende hoogte te houden.

Des middags was het weder afgrysselyk. De zee
stond zoo hol , dat ik my niet herinnerde ze ooit zoo
te hebben gezien. De *Clotilde* stampte vervaerlyk en
was hy poozen geheel met water overdekt. De wind
sprong gedurig van het Oosten naer het Noorden en
van het Noorden naer het Oosten om ; de masten
kraekten en bogen als riet. Toch hielden zy zich goed
en verloor de manschap den moed niet. Dank het
voorbeeld van Daen, deed ieder zynen pligt, behalve
den kapitein. Die gedroeg zich erbarmelyk. Hy
smeekte den stuurman voort te gaen in zyne plaets
bevelen uit te deelen. Zoodra hy op het dek ver-
schenen was , had Daen hem het kommando
willen overgeven ; hy had echter geweigerd het
te nemen. Thans nog spoorde myn vriend hem
aen de handen uit de mouwen te steken ; maer,
als ik zeg, hy wilde er niet van hooren en ver-
langde, dat Daen hem bleve vervangen. Deze zag er
tegen op. Hy wist hoe zware verantwoordelykheid
op hem zoude rusten, indien hy andermael aen den
wensch van den kapitein toegaf. Nogtans, ziende,
dat M. Laforêt niet in staet was iets voor het behoud
van de *Clotilde*, hare lading en de menschenlevens,
die haer waren toevertrouwd, uit te rigten, hoo-
rende hoe allen, de Franschmans niet uitgezonderd,
hem smeekten, en geene redding mogelyk achtten

dan door hem alleen, stemde hy eindelyk toe. Ik bleef standvastig aen het roer.

Onze toestand werd akelig. Het tempeest hield niet alleen aen, maer scheen zelfs nog immer in woede toe te nemen. De eene helft van de manschap stond aen de pompen; de andere werkte onverpoosd om Daens bevelen uit te voeren. Toen het water in het ruim tot eene hoogte van 3 voet was gestegen, poogde men een deel van de lading over boord te werpen. Nauwelyks had men het beproefd, of eene tweede berghooge baer brak op het schip en rukte onze kleine boot weg. Vier stukpoorten werden verbryzeld en nog twee man in zee geslingerd, van welke het evenwel eenen gelukte terug op het dek te klauteren, by middel van een touw, dat men hem konde toesmyten. Onmogelyk het schip verder te ontlasten.

Wy hadden dus reeds drie matroozen verloren. Verscheidene andere waren, min of meer zwaer gewond, buiten dienst geraekt; de overige, moè en mat, hygden naer hunnen adem en dreigden van uitputting te bezwyken. Om allen moed en nieuwe kracht te geven, beval Daen eene uitdeeling van mondkost. Elke man kreeg brood en ingemaekt vleesch, zooveel hy lustte, benevens een glas brandewyn. Daerna tyde men terug aen den arbeid. Met de pompen werd by voortdurend dapper gewerkt; doch het geweld der zee was onbeschryfelyk. Ik bewonderde mynen vriend. Kalm en gelaten, met eenen weemoedigen grimlach op het aengezigt, deelde hy zyne bevelen uit, had voor elk een troostend of aanmoedigend woord, zelfs voor den kapitein, die niet meer wist waer hem het hoofd

stond, zich aan wanhoop overgaf en in staet zoude geweest zyn den moed der manschap geheel neder te slaen, indien de stuurman er niet geweest ware, om door zyn voorbeeld en zyne hartelyke toespraak dien moed levendig te houden.

Zoo duerde het tot den avond, zoo duerde het gansch eenen langen nacht voort ! Men werkte onverpoosd, zooveel de uitgeputte krachten der manschap het toelieten ; men hield niet op elkander aen te sporen, aen te moedigen, ofschoon allen den dood in het hart droegen. Vruchteloos, eilaes ! De morgen brak aen en met hem kregen wy meer en meer het besef van onze onmagt. De eerste stralen van het daglicht toonden hoe nietig onze poogingen geweest waren : wel verre van iets te winnen op het indringende water, hadden wy integendeel veel verloren. Om 6 ure hadden wy 5 voet in het ruim. De *Clotilde* slingerde, dat geen onzer zonder steun konde regt blijven, en luisterde naer het roer niet meer !

Die bestadiging benam ons den moed, die ons restte, en bragt onze hoop den laetsten slag toe. Boven menschelyke poogingen waren sedert den vorigen dag aangewend en hadden geen' den minsten uitslag opgeleverd. Integendeel, zy hadden onzen toestand verergerd, aengezien zy, zonder het vaertuig te ontlasten, de manschap letterlyk hadden uitgeput. Ook begon de radeloosheid uit aller blikken te spreken : zelfs de onvertsaegdsten hadden geene woorden meer. Kapitein Laforêt zat te kryten als een kind en roofde door zyne houding ons het weinigje krachtdadigheid, dat ons meer dan ooit onontbeerlyk was.

Men konde het zich niet ontveinzen : de *Clotilde*

was reddeloos verloren. Er bleef ons alleen over het schip te verlaten en ons best te doen om ergens aen land te komen. De oversten en de manschap werden geraedpleegd. Allen verklaerden eenstemmig, dat er niets anders te doen stond. Hoe zoude men echter het land bereiken? De sloep en de kleine boot waren door den storm vernield; wy hadden nog enkel eene boot van middelbare grootte, die ter nauwernood acht of tien man konde bevatten. En wy waren met ons achttienen! Er werd besloten in allerhaest een vlot te bouwen. Ik zeg in allerhaest, want naer de wyze te oordeelen, waerop het water in het ruim wies, zoude de *Clotilde* weldra zinken en ons met zich in den afgrond voeren, indien het ons niet gelukte haer ten spoedigste te verlaten.

Men bouwde een vlot. Eene onderra van de groote steng, eene marsra, eene gaffel en eenige lyzeelspijeren werden hiertoe gebezigd. Terwyl een deel van de manschap met dien arbeid bezig was, ging de rest met pompen voort, om het schip boven water te houden, tot hy zoude voltooid wezen. Tegen den middag was het vlot klaer. Het was tyd: reeds dreigde het voorste van de *Clotilde* onder te duiken. Het vlot werd te water gelaten, nadat men er eenige ledige vaten had aen bevestigd. Men zette ook de boot uit en maekte er het vlot aen vast, opdat zy het zoude kunnen op sleeptouw nemen. Daerna sjoerde men met eene greling het alles aen den driemaster. Een man werd by die greling geplaatst met bevel ze te kappen, indien eenige bedenkelijke beweging van het schip zulks noodzakelyk maekte.

Men begon nu met de gewonde matroozen en de-

genen, die het meest verzwakt waren, op het vlot af te laten. De kapitein wilde er al seffens plaets op nemen; maer Daen deed hem begrypen, hoe het zyn plicht was ten minste zoolang aen boord te blyven, tot dat die ongelukkigste helft van de manschap was geborgen. Daer de boot het vlot moest boegseren, werden in deze de kloekste mannen geplaetst. Daen zoude er het bevel over voeren en den bootsman by zich hebben, terwyl ik, de kapitein en de timmerman op het vlot zouden blyven. Wy namen zooveel voorraad als wy konden, dat is eenige zakken beschuit, een paer vaetjes vleesch, eene pyp brandewyn en twee vaetjes drinkwater. Van dit laetste zouden wy liever meer genomen hebben, doch konden niet. Men zal zich herinneren, dat een aental vaten, die op het dek lagen, met de groote sloep waren over boord gespoeld, en van degene, die in het ruim waren, had het indringend water ons belet meer dan twee boven te krygen.

Om 1 uer was alles gereed. Zoodra het vlot en de boot te water waren, had men het pompen gestaekt. Het hielp toch niet meer: de voorsteven stond reeds onder en de pompers hadden haest om van het schip af te komen. Daen bleef de laetste aen boord. De fokkemast was verdwenen, vooraleer hy wilde op het vlot springen. Hy vatte eene byl en hieuw het touw door dat ons aen het vaertuig bevestigde. Het was nogmaels tyd... Byna op denzelfden stond sprong de hut op het dek met eenen slag, die veel aen een kanonschot geleeke. Twee minuten later zonk de *Clotilde* met een ontzettend gedruis in den gapenden schoot der zee. Wy bevonden ons juist onder den achtersteven, en het scheelde weinig of het vlot werd

in de dwarreling medegesleept. Dank aen de kracht-inspanning der roeijers in de boot, gelukte het ons dit nieuwe gevaer te ontwyken. Op den angstkreet, welken de verdwyning van het fraeije schip aen aller borst ontlokte, volgde onmiddelyk een vurig dankgebed aen Hem, die zich gewaerdigd had ons op eene schier wonderdadige wyze te sparen.

XXIII.

VERSCHRIKKELYKE NOOD. — AKELIG BESLUIT.

Het was alsof het offer van ons schip de woede van het tempeest tot bedaren bragt: de wind viel. Nog altoos liep de zee geweldig hol, doch wy mogten de hoop koesteren ze allengs rustiger te zien worden. De mannen in de boot roeiden dapper toe en wy op het vlot hielpen uit alle magt. Riemen hadden wy genoeg: zelfs had Daen de voorzorg gehad twee kleine zeilen en een paer sparren van boord mede te geven. Ik had een kompas by my en de stuurman een ander, benevens eene kaert en een' sekstant. De kapitein had de papieren van het schip, dank aen de voorzorg van mynen maet, die hem, om zoo te spreken, gedwongen had er zich mede te belasten.

Wy waren dus tydelyk gered, doch onze toestand was niet minder hachelyk. Wy zwalkten verre van elke bewoonde kust, en de eilanden, alwaer wy na eenen min of meer langen en bangen togt konden aenlanden, waren van de minst bekende des aerdbodems, met bevolkingen, die te regt of ten onregte

als de wildste en wreedste te boek stonden van geheel die wereldstreek. Daarby hadden wy weinige of geene wapens: een paer pistolen en een luttel kruid, eenige sabels en bajonnetten. Dat was al. Nogtans werd besloten op de Pelews aen te houden. Komt tyd, komt raed, dachten wy, en konden wy ergens voet aen land zetten, dan zouden wy zien wat verder te doen stond.

Wy rigtten dus onzen koers naer het noordwesten, alwaer wy die eilanden meenden aen te treffen. Eene ligte bries uit het Zuiden, die de hevige windrukken uit het Oosten en het Noorden vervangen had, en onze zeilen genoegzaam vulde, kwam ons hierby wel te stade: zy spaerde ons het langere roeijen, dat ons allen, na de doorgestane vermoeijensissen, spoedig onmogelyk was geworden. De zee was nu tamelyk kalm, en vorderden wy al niet zoo snel, als wy 't zouden gewenscht hebben, wy naderden het doel onzer reize, en die gedachte was geschikt, om ons geduld te doen nemen.

De zes eerste dagen ging alles goed. Wy hadden vele ongemakken te verduren, doch schikten er ons in. Des nachts was het bitter koud; by dage zeer heet. Wy troostten ons met het denkbeeld, dat het niet te lange zoude duren. Na die zes dagen werd het weder nogmaels ongestuimig. De zee vertoonde op nieuws reusachtige baren; de wind blies wederom hevig uit het Oosten. By middel van onze zeilen snelden wy voort; maer het verblyf op het vlot werd onverdragelyk. Zware stortzeeën rolden over ons heen en dreigden telkens ons te verzwelgen. Wat wy, en vooral onze zieke makkers, hadden uit te staen, laet zich eerder beseffen dan beschryven.

Tegen den avond van den zevenden dag, was van de drie gewonde matroozen, die zich op het vlot bevonden, toen wy de *Clotilde* verlieten, maer één meer in het leven. Wat de gezonde betreft, het viel my moeiljyk orde onder hen te houden, daer de kapitein niet in staet was een krachtig woord tot hen te spreken. Zy spotteden met alle regeltucht, weigerden my te gehoorzamen, ja zwoeren my den dood, indien ik hun de levensmiddelen, waarmede wy uiterst spaerzaam moesten omgaen, niet afstond. Ik bleef niettemin onwrikbaar. Met eenen sabel gewapend, plaetste ik my in de nabyheid van den mast, waertegen die levensmiddelen waren neêrgelegd, gereed den eerste, die zich verstoutte er eene hand naer uit te steken, het hoofd te klieven. Myne ferme houding maakte indruk op de wederspannigen. Ongelukkig viel de donker in..... Wat in den loop van den volgenden nacht plaets greep, kan ik slechts vermoeden. Vermoeid had ik my tegen den mast en dus in het bereik van het proviand neêrgevlyd. Ik was even ingesluimerd, toen ik door woest getier werd gewekt. Ik hoorde eene worsteling, vermengd met yselyke vloeken en wanhoopskreten, daarna herhaelde plonsen in het water. Eindelyk hoorde ik niets meer... dan het gebrui van de golven en het gesteun van den kapitein nevens my... Des morgens waren wy nog enkel met ons drieën op het vlot, ik, de kapitein en de gewonde matroos. Van al de andere was geen spoor meer te zien. Ook het brandewynvat was verdwenen.... Waerschyndlyk waren de muiters er in geslaegd mynen kortstondigen sluimer te benuttigen, om zich van hetzelfde meester te maken en te drinken. Waren zy in

de worsteling, die op de dronkenschap volgde, van het vlot gesukkeld, of uit wanhoop, in zee gesprongen, ziedaer wat ik niet zoude kunnen zeggen. By nadere beschouwing bleek, dat ook de laatste gewonde in den nacht was bezweken. Ik was dus alleen op het vlot met den kapitein en een lyk.

Daen ried ons het vlot te verlaten en in de boot te komen. Eenige van de mannen, die met hem waren, verzetteden zich daertegen, dewyl zy vreesden, dat het vaertuig te zwaer geladen zoude wezen. Hy deed hen begrypen, hoe onze tegenwoordigheid veel min gevaerlyk zoude zyn dan het vlot zelve, dat wy met ons tweeën toch niet meer konden bestieren, en dat verder alleen zoude dienen, om de vaert der boot te belemmeren. Men verstond zyne redenen. Dus stapten wy in de boot, bragten wat van onze beschuit, ons vleesch en water overbleef mede, hieuwen het boegseertouw en deelden voortaan in het lot van diegenen onzer makkers, die met Daen en den bootsman vereenigd waren.

Van de een-en-twintig koppen, waeruit de bemanning der *Clotilde* had bestaen, waren maer elf meer over, vier oversten en zeven matroozen, drie Vlamingen, twee Franschen en de twee zwarten, die te Sydney waren aen boord gekomen. Van dien dag eerst begonnen onze ware kwellingen; want al wat wy tot dan toe hadden geleden, was, om zoo te zeggen, slechts eene voorproef, en niets in vergelyking van hetgene wy nog moesten lyden. Om den draed myner geschiedenis niet te verwarren, zie ik my verplicht het sombere drama, waerin Daen en ik eene rol speelden, in datums te verdeelen, dat is de dagorde te volgen, waerin de gebeurtenissen voorvielen, welke ik verder heb aen te teekenen.

15 *July*. — Om 8 ure des morgens krygen wy ten Zuidoosten een klein eiland in het zicht. Wy roeijen er heen. Weldra ontdekken wy verscheidene andere eilandjes, die, even als het eerste, onbewoond schynen, en van klippen omringd zyn. Wy hopen er water en eenige levensmiddelen te vinden. Dan, de branding is zoo sterk, dat wy er onmogelyk kunnen doorgeraken. Na vele vruchteloze poogingen, moeten wy ons ontwerp opgeven en het ruime sop kiezen.

16 *July*. — De eilandjes zyn niet meer in 't zicht; de wind blaest uit het O. Z. O. Geen middel gevonden hebbende om ten Oosten van het eerste en grootere eiland aan te landen, willen wy het langs het Zuidoosten beproeven. Mede onmogelyk! Eten is nog al tamelyk overvloedig voorhanden, maer ons water vermindert. Ieder man krygt twee glazen daags. De hitte maekt ons echter dorstig en wy lekken tot den laetsten druppel van ons rantsoen. Wy leggen weinig weg af. Des nachts worstelen wy met orkanen, vermengd met dondêr en bliksem.

17 *July*. — De wind is Z. O. Onze boot wordt in noordelyke rigting gedreven. Tegen den avond zyn wy nogmaels in de nabyheid eens eilands.

18 *July*. — De wind blaest nog altoos uit het Z. O. Het weder is zeer slecht. Wy zyn het eiland, dat wy gister avond reeds zagen, naby, doch kunnen het evenmin met de boot genaken. Vyf man springen in zee, om het al zwemmende te bereiken, terwyl de overigen de boot buiten de branding zullen houden. Om te beletten, dat de boot te verre van land dryve, reiken wy de mannen aan land een touw. Zy verzamelen omtrent honderd liters water.... Hoe het

aen boord gekregen ? Men slaegt er eindelyk in, niet zonder groote gevaren. Die vermeerdering van voorraad vervult ons met blydschap. Wy hadden de vorige dagen veel dorst geleden ; elk onzer hadde zich met vreugd eenen vinger voor een glas water meer laten afkappen. Om 3 ure des namiddags komen onze vyf mannen terug aen boord, na te vergeefs naer eten in het eiland te hebben uitgezien. De bootsman is op het punt in de branding om te komen. Hy wordt door eenen der zwarten, den genaemden Tadda, gered.

Naer wy veronderstellen, moet het eiland, welk onze makkers langs alle kanten hebben doorkruist, een der Hogelevaer wezen. Zy hebben er noch plantengroei noch inwoners ontmoet.

21 July. — Des nachts by maneschyn ontdekken wy weder een eiland, dat wy meenen een der Martelaerseilanden te zyn. Tegen den morgend zien wy verscheidene prauwen, met twee, drie of vier inboorlingen bemand, van den oever steken en op ons afkomen. Wat zullen wy doen ? De kanen afwachten of ons verwyderen ? Daen, ik en de bootsman willen de inboorlingen tegenroeijen ; de kapitein en de matroozen zyn van een ander gevoelen. Zy beweeren, dat de bewooners van de Martelaerseilanden allen menscheneters zyn, en dat wy ons aen eenen gewissen dood blootstellen, als wy de wilden laten naderen. Wy zoeken te vergeefs hun het tegendeel te bewyzen.... Onze boot vlugt. Met behulp van den landwind zyn wy spoedig verre van de prauwen. Zy houden op ons te volgen, eene enkele uitgezonderd, waerin slechts twee inboorlingen zyn, die voortgaen met naer ons te pagaeijen. De kapitein

lost een pistoolschot, wat hen niet schynt te verschrikken, want zy schateren het uit van lachen. Een tweede pistoolschot treft hunne prauw en doet hen ylings naer het land terugkeeren.

24 *July*. — Onze levensmiddelen smelten op eene onrustbarende wys. Er blyft ons enkel beschuit over. Het rantsoen van elken man wordt vastgesteld op eene halve beschuit en een glas water. Hadden wy den 21^{en} op het Martelaerseiland kunnen komen, wy waren misschien gered geweest ! In allen gevalle hadden wy er eten gevonden.

25 *July*. — Ligte bries met regen. Wy vangen eenige pudsen water. Het is niet zeer zuiver, maer toch drinkbaer. Zoolang het regent, blyven onze mannen op den rug liggen met geopenden mond, want ons glas water is op verre na niet toereikend om onzen dorst te verslaen.

27 *July*. — De regen heeft sedert gisteren verscheidene malen hernomen. Wy hebben nog eenige pudsen water opgevangen, wat ons toelaet het rantsoen der manschap nogmaels met een glas te vermeerderen. Er is weder een eiland in 't zicht. Wy vreezen het niet vóór den nacht te zullen bereiken.

28 *July*. — Wy zyn by het eiland. Bedriegen wy ons niet, dan moet het Zwede heeten. Zes mannen springen in zee en zwemmen door de branding. Zy gaen zien of er geen middel is, om nog drinkwater en wat levensmiddelen te krygen. Wy hebben kokosboomen bemerkt en dezer vrucht zoude ons wel te stade komen, want onze leeftogt krimpt geweldig. Wy durven elken man geene halve beschuit dagelyks meer geven.

Het eiland is bewoond. De mannen, die aen land

zyn gegaen, zien in de verte een aental wilden, wat hen besluiteloos maakt. Daen, die aen het hoofd der *expeditie* is, verzoekt den zwarten Tadda op eenen boom te klauteren, om kokosnoten te plukken. Deze heeft een aental vruchten naer beneden geworpen, als een der wilden den kleinen troep nadert. Hy is van het hoofd tot de voeten geprikt en beschilderd, draegt enkel een schortje om de middel, en houdt eene werpspies in de hand. Hy slingert zyn wapen naer de maets. De schicht snort den stuurman voorby, die hem oproept en den wilde terug zendt, insgelyks zonder te treffen. De eilander loopt naer de zynen.

Tadda heeft zich middelerwyl van den boom laten glyden. De mannen verzamelen de kokosnoten en begeven zich naer den oever, ondanks de poogingen van Daen, om hen terug te houden. Het gezigt van een vyftigtal wilden, die onder de leiding van den eersten naderen, maakt hen zoo bang, dat zy zelfs het water, welk zy uit eenen put hebben geschept, en de ingezamelde vruchten willen achterlaten en in zee springen. Myn vriend dwingt hen alles naer boord mede te voeren. Vooraleer zelf te water te gaen, lost hy een pistoolschot. Zulks doet de naderende wilden ontstellen, hunnen gang vertragen en eindelyk stil staen. Men ziet, dat zy beraedslagen, om te weten, wat verder dient gedaen te worden. Die beraedslaging geeft den onzen den tyd om ongemoeid in de boot te geraken. Terwyl wy van het eiland wegroeijen, komen wel twee honderd inboorlingen naer den oever gesneld en vervullen de lucht met uitdagende kreten. Er worden eene menigte pylen op ons afgeschoten. Een blyft in onze boot

steken. Hy is van voren met eenen scherpgepunten keisteen gewapend.

Reeds zyn wy buiten het bereik der schichten onzer vervolgers en achten ons gered, als wy merken, hoe niet minder dan twintig prauwen van den oever steken, om jagt op ons te maken. Wy roeijen uit alle magt; doch de vaertuigen der wilden zyn ligter dan het onze en bewegen zich sneller op het water. Hunne pagaeijers schynen zeer geoefende knapen. Weldra bevinden zich de voorste prauwen in onze nabyheid: wy onderscheiden duidelyk de kerels, die ze bemannen. Allen zyn geprikt en beschilderd, en hebben een duivelachtig wreed voorkomen. De kapitein en de matroozen zyn des doods. Daen, de bootsman en ik willen het roeijen staken en de prauwen afwachten. Zyn deze inderdaed vyandelyk gezind, dan kunnen wy stryden en ons leven duer verkoopen; willen zy daerentegen ons vriendelyk behandelen, wat niet onmogelyk is, dan zyn wy misschien onze redding naby. Onze makkers luisteren niet naer ons. In hunnen angst zien zy zich reeds gevangen, gemarteld, tot een afgrysselyk mael bestemd. Zy roeijen wat zy kunnen; de wanhoop verdubbelt hunne krachten. Nogtans ware al hunne moeite om niet, indien niet schielyk de landwind ware opgestoken. Deze doet ons zeil zwellen, en dryft ons sneller dan de wilden voort. In min dan een half uer hebben wy de voorste prauwen uit het oog verloren.

29 *July*. — Wy zetten onzen koers met eene stevige koelte voort.

30 *July*. — Wy zeilen nogmael een eiland voorby. Daen wil het aendoen. De maets, verschrikt op het

gezig van eenige inboorlingen, die op het strand heen en weder loopen en ons met woeste gebaren toeroepen, durven er niet aan denken.

31 *July*. — Kwaed weder. Wy lyden veel !

4 *Augusty*. — De storm houdt altoos aen. Wy dryven op Gods genade, en vreezen by elken windruk te zinken of te kapsyzen. Wy hebben alle moeite, om met onze hoeden en zuidwesters het zeewater uit de boot te hopen.

5 *Augusty*. — Het tempeest is bedaerd; doch wy hebben schier geen eten meer: er blyven ons nog vyf en twintig beschuiten. Wy krygen ieder dagelijks een kwaert beschuit. Dank den overvloedigen regen der vorige dagen, hebben wy er nog twee glazen water by. Toch hebben wy dorst, want ofschoon de nachten zeer koud zyn, is het by dage stikkend heet, en al blykt de zon slechts gedurende eenige minuten door de wolkenreten, hare stralen zyn brandend, en doen ons het zweet uitbreken.

6 *Augusty*. — Onze toestand wordt ellendig. Geen spoor van tucht meer ! Er zyn noch oversten noch ondergeschikten in de boot; iedereen is den andere gelyk : Daen zelf verliest zyn gezag. Al de beslissingen worden by meerderheid van stemmen genomen. Die beslissingen zyn ongemeen streng. De weinige beschuiten, die geheel onzen voorraad uitmaken, liggen in een ledig watervat met een stuk zeildoek overdekt. Er is besloten, dat al wie zal poogen er het minste brokje van te stelen, den dood zal ondergaen.

Wy vertrouwen elkander niet meer. De verdeling der beschuiten gaet van worstelingen vergezeld. De een beeldt zich altoos in dat het paert des ande-

ren grooter is. Opdat niemand regt tot klagen zoude hebben, wordt bepaeld, dat men by die verdeeling zal *omstaen*. Een der mannen blik in zee en roept den naem van den makker voor wien het stukje bestemd is, dat Daen in de hand houdt. Zoo gaat het voort tot elk zyn brokje heeft. Toch toont menigeen zich ontevreden, en vloekt, en tiert, en dreigt, wyl hy meent, dat zyn buerman eenige kruimels meer heeft.

Het ergste oogenblik van den dag is dat, waerop wy, na 't verslinden van onzen mondvul rantsoen, op nieuw met het stuk zeildoek het vaetje bedekken, waerin onze leeftogt wordt bewaerd. De grootste bedreigingen kunnen degenen, welke het digst by die bergplaats zitten, alleen beletten er de hand aen te slaen, trots de doodstraf op het vergryp gesteld. Honderd malen op eenen dag berekenen wy, hoever de voorraad strekken zal, als wy het rantsoen tot een half kwaert beschuit verminderen, en sidderen als wy aen den stond denken, waerop de laetste beschuit zal verdeeld wezen.

Wat ik van het wederzydsche wantrouwen zeg, betreft zoomin Daen als my. Wy zyn immer broebers voor elkaër. Dezen morgen zegde ik my, dat ik hem met vreugd een deel van myn schrael rantsoen zoude afstaen, indien hy het verlangde, en ik twyfel niet of hy zoude voor my hetzelfde doen. Ik ben soms zeer weemoedig gestemd, vooral wanneer ik aen huis, aen moeder en aen Johken denk, die ik waerschynlyk nooit zal wederzien !... Ik vergelyk myn rampzalig lot met dat, wat het zoude geweest zyn, indien ik eerder gesproken en tusschen die beide teer-

beminnende vrouwen myne levensdagen gesleten hadde, en brandende tranen ontspringen myne dorre oogleden... Als hy 't gewaer wordt, voegt hy zich aen myne zyde, drukt my de hand, spreekt zalvende woorden, wyst naer den hemel, en zegt, dat de Vader hierboven geen zyner schepselen verwaerloost, en over ons gelyk over al andere waekt. Ik schaem my myne flauwhartigheid en droog myne tranen... Hy raedt my te bidden. Ik volg zynen raed en bevind er my goed by, zoowel als die onzer makkers, welke ik hetzelfde zie doen. Ik bemerk, dat een of twee onzer mannen, die van geen bidden willen weten, nog veel ongelukkiger zyn dan wy....

De kapitein is ziek. Hy ylt by poozen en spreekt tot vrouw en kinderen, alsof hy te huis by hen ware. Vooral zyn jongste kind, een meisje, dat hy zyne *petite Fifine* noemt, schynt hem na aen het hart te liggen. Hy verbeeldt zich het op den arm te dragen, het te streelen en te liefkozen, en zegt, dat zy toch nooit eenen zeeman tot echtgenoot mag nemen, wanneer zy groot is, want dat de zeelieden hunne vrouwen te veel hartzeer veroorzaken... Zyne droeve waarschuwingen dringen tot in het diepst myner ziel. Ik heb hem nevens my genomen en moet hem verzorgen als een' knaep.

9 *Augusty*. — De hitte is nog onverdragelyker, en ons water loopt verre. Wy krygen maer een half glas meer. Ook hebben wy veel uit te staen van het ongediert. Ons hair en onze baerd, in zoo lange niet meer geschoren, ons geheel lichaem, onze klederen zelfs krielen er van. Hadden wy maer eene schaer!... Wy beproeven elkander hair en baerd met een vlammend stuk hout af te branden. Het

gelukt ons slechts elkander wonden te veroorzaken.

15 *Augusty*. — De voorraad is byna op ! Wy hebben van daeg eene enkele besluit onder ons elven rondgedeeld ! Elk heeft eenen teerling gekregen ! Ook met ons water is het gedaen. Er is nog omtrent voor ieder een glas in het vaetje. Wat gaet er van ons geworden , indien God ons niet spoedig redding zendt ?

Ik weet niet hoe het komt , maer ik kan niet meer slapen. Ziedaer vier dagen , dat ik geen oog heb toegehad. Ik ben de eenigste niet. Daen vertelt my , dat hy reeds tweemalen vyf dagen zonder slapen heeft doorgebracht. Zonderling verschynsel !.. Als wy eenige minuten insluimeren , worden wy immer door denzelfden droom misleid. Het is ons , alsof wy by eene welvoorziene tafel aenzitten en ons rykelyk te goed doen. De keurigste en smakelykste spyzen lachen ons toe ; wy laven onzen dorst aen de kostelykste dranken. Het ontwaken , dat op die begoochelende insluimeringen volgt , is hartscheurend. Die zoete droombeelden doen ons de wezentlykheid dubbeld akelig vinden. (1)

19 *Augusty*. — Ziedaer vier dagen , dat wy op nieuws met tempeesten worstelen... Onze toestand is hopeloos. De dood zelve kan min vreesselyk wezen. Ook roepen de meeste onzer er gedurig om. Gister wilde de bootsman , die anders zich tot hiertoe goed

(1) Al deze byzonderheden zyn echt. De schryver zelf hoorde ze uit den mond eens zeevaarders , die in het drama eener vermaerde schipbreuk eene niet onbelangryke rol speelde. Hy vervaerdigde toen het relaes dier schipbreuk voor een fransch-belgisch blad.

gehouden heeft, over boord springen. Alleen de toespraak van Daen belette hem zyn voornemen ten uitvoer te brengen.

20 *Augusty*.— Zelfde schroomelyk weder!.... Alle oogenblikken meenen wy te vergaen. Hoe onze zwakke boot het in dien stryd der elementen uithoudt, begrypen wy niet. Honderd malen reeds hadde zy moeten verbryzeld zyn... Dat zy 't niet kan blyven uithouden, is zeker, zoo zeker als dat wy onvermydelyk moeten bezwyken, indien er geene hulp daegt.... Wy zeggen elkander vaerwel en omhelzen elkaër met al de drift der radeloosheid. De moedigsten schreeuwen het uit van droefheid en bejammeren hunne rampzalige bloedverwanten, van welke eenige, door hunnen dood, aen honger en gebrek ten prooi blyven.... Toch besluiten wy tot het einde toe te worstelen, en nemen werktuigelyk al de voorzorgen, die in onze gesteltenis mogelyk zyn.

21 *Augusty*. — Het weder is eindelyk bedaerd. Wy sukkelen stilaen voort, onophoudelyk door honger en dorst gefolterd. De pyn verscheurt onze ingewanden; onze longen zyn verschroeid. Wy zien er uit als schimmen en gruwen van elkaër... Geen, die nog in staet is te roeijen!

25 *Augusty*. — Onze laetste beschuit werd dezen morgend verdeeld!... Water hebben wy al sedert gister niet meer!

30 *Augusty*. — Wy zyn, sedert twee dagen, letterlyk zonder voedsel!... Wy hebben alle uitdenkelyke middelen beproefd, om den honger te verzaadigen of liever te bedriegen, die ons zoo gruwelyk martelt. Onzeschoenen, een deel van onze havelooze

kleeding hebben wy reeds gegeten, en gepoogd ons met stukken hout van de boot en met veel ergere dingen te... voeden ! Men begint ernstig er aen te denken, dat een onzer aen het behoud der overigen zal moeten opgeofferd worden ; doch niemand durft er van spreken.

2 September. — Het bange woord is er uit !... Een zal opgeofferd worden !.. Wie ?.. Verschrikkelijke vraag, waerop een antwoord past, dat nog verschrikkelijker mag heeten... Zal men het lot trekken ?... En zoo het op Daen of my valle ?.. Wy alleen zyn in staet de boot te bestieren. Zonder ons zyn de ellendigen, aen hunne eigene onwetendheid overgelaten, byna zeker nooit eene haven te bereiken. Wat de anderen aengaet, er zyn er onder hen, die vrouw en kind hebben, gelyk de kapitein, die de eenigste steun zyn van een gezin, en weêr anderen, wier oude moeder of gryze vader zonder hen van gebrek moet bezwyken.... Na lang en pynlyk beraed wordt besloten een' der zwarten te dooden !.... Wie van de twee zal het slagtoffer zyn ?... Hier zyn wy weder besluiteloos. De bootsman springt voor Tadda in de bres. Hy wil niet , dat het deze zy, die hem by het eerste eiland, welk wy aendeden, met gevaer zyns levens redde. Hy spreekt van de diensten door zynen redder aen allen bewezen, en herinnert hoe Tadda zich eenen voortreffelyken matroos en tevens eenen beraden en krachtdadigen makker heeft getoond. Hy is welsprekend... Zyne verdediging maekt, dat Tadda vooreerst zal verschoond blyven... Felippo Maina zal dus geslagt worden !.. Arme Maïna !.. Het is waer, hy dient ons tot niets, is ons eerder tot last ; maer... hy is toch een mensch en..... Ik ver-

kryg met veel moeite, dat men slechts in den uitersten nood en als wy letterlyk niet meer anders kunnen, tot de uitvoering van het wreede vonnis zal overgaen. Twee dagen kunnen wy ligt nog zonder voedsel blyven. Indien op het einde van die twee dagen niets onzen toestand komt veranderen, dan... Hopen wy dat de barmhartige hemel, dat de goedheid des Heeren, eer de twee dagen verstrekenzyn, iets voor ons zal gedaen hebben!... Hopen wy, dat de eene of andere omstandigheid ons den gruwel zalsparen!...

XXIV.

FELIPPO MAINA. — EEN ZEIL !

Ik acht het onnoodig langer volgens dagorde te verhalen. Wat ik verder mede te deelen heb, kan beter in den gewoonen trant, dien ik vroeger volgde, verteld worden.

Ruim vier maenden waren verloopē sedert dat wy de haven van Sydney hadden verlaten!.. Meer dan twee maenden hadden wy in eene ranke boot op dat gedeelte van den Stillen Oceaen gedobberd , dat teregt het gevaerlykste wordt geacht, en met al de wisselvalligheden, ontberingen, folteringen en rampen gekampt, waeraen een zeeman kan blootgesteld wezen; sedert eene maend hadden wy met ons elven ons moeten bevredigen met een rantsoen, nauwelyks toereikend om één mensch alleen in het leven te houden, en in de laetste vier dagen had niemand onzer eene kruimel beschuit, noch een' druppel water meer over de lippen gehad!... Hoe wy er uitzagen, welke droevige gepeinzen onze ziel vervulden, wat yselykheden dit verleden ons in de toekomst voorspiegelde, laet ik den lezer oordeelen...

Op myn verzoek hadden dan, gelyk ik gezegd heb, de maets er in bewilligd twee dagen te wachten, vooraleer het besluit eenen onzer deerniswaardige togtgenooten te dooden, om zich met zyn lyk te spyzigen, uit te voeren... Drie dagen had men reeds gewacht en nog durfde geen de noodzakelykheid dier uitvoering herinneren.

Het was in den namiddag van den vierden dag. Daen zat aen het roer, en ik met den bootsman by den mast, om op het zeil te letten. De andere makkers lagen onbewegelyk, eerder dooden dan levenden gelyk, de eene sluimerende, de andere zoodanig verzwakt, dat zy niet eens de magt hadden overeind te zitten... Daer sprong ylins een der matroozen met eenen ruwen kreet regt. Zyne straks nog doffe oogen schitterden met een onheilspellenden gloed; heel zyn wezen was verwilderd, en tot eene uitdrukking vertrokken, welke ons deed rillen. Met eene kracht, die men in zyne uitgemagerde ledematen niet zoude vermoed hebben, wierp hy zich op de byl, die aen Daens voeten lag, greep ze, eer wy eene beweging hadden kunnen doen om het hem te beletten, en zwaeide ze boven zyn hoofd:

« Welaen !... Het moet !... Het zal !... » kreet hy met eene ruwe, heesche stem. — Later vernam ik, dat hy uit eenen dier droomen was opgeschrikt, waervan ik hiervoren gewaegde, en waerin wy ons aen eene rykvoorziene tafel gezeten waenden.

De kreet van den ongelukkige en het gerucht, waervan zyne handeling vergezeld ging, wekten een drietal onzer togtgenooten. Zy ook zagen er verwilderd uit: een razende honger sprak uit hunne woest schitterende blikken, terwyl zy half wezenloos den

gewapenden makker aenstaerden, nog niet begrypende wat deze voorhad. Hy herhaelde zynen dooddreigenden kreet... Thans begreep men hem... Men juichte hem toe... Een ontzettend tooneel ging ons drama versomberen!....

Daen en ik, wy wilden nog bedenkingen in het midden brengen. Wel leden wy zooveel als de anderen, en voelden onze ingewanden door den honger vaneengereten, onze longen verzengd, zoodat onze adem brandde als vuer; doch het denkbeeld, dat hetgene wy tot hier toe slechts als eene afschuwelyke mogelykheid hadden beschouwd, eene nare wezentlykheid stond te worden, dit denkbeeld deed ons onze eigene smarten en die der anderen vergeten... Zonder juist te weten wat wy wilden, en of wy wel redenen hadden om het te willen, zonder ons zelve af te vragen, of onze tegenstand niet eerder dienen zoude om de volvoering van het onzalige besluit te verhaesten, de woede van het verbysterde scheepsvolk op ons te trekken, en, in stede van een, meerder slagtoffers te maken, poogden wy de uitvoering, zoo niet te beletten, dan toch te vertragen... Eilaes!... Onze poogingen strekten tot niets... Met nog meerder kracht zwaeide de eerst ontwaakte de byl in de hoogte en riep op een' toon, die ons het bloed naer het hart joeg:

« Wachten!... Wat wachten! Hoe lang nog wachten!... Tot wy allen bezweken zyn misschien!... By God, dat zal niet!... Welaen!»

Nieuw en luid gejuich der overige schimmen begroette zyne Bloeddorstige woorden. Nog andere makkers waren uit den sluimer gewekt en schreeuwden mede.

« Eten !... Drinken !... Welaen ! » klonk het uit aller mond, dat het yselyk over de golven weêrgalmden en zelfs den kapitein wakker schudde, die sedert drie dagen als dood aen myne zyde lag en thans slechts teeken van leven gaf, om zich by den razenden hoop te voegen. — Wat het arme voorwerp der opschudding betreft, hy ontwaakte niet. Hy scheen niet meer te zullen ontwaken, en by de beschouwing van zyn uitgeput lichaem, ontschoot ons byna de moed hem te verdedigen, vroegen wy ons af, of hy niet reeds een lyk was, ja achtten het schier overbodig verder als zyne voorsprekers op te treden.

Toch spraken wy voor hem. Wat konde het helpen ? De woedende maets luisterden niet naer onze sussende woorden, onze smeekingen, ons beroep op hunne deernis.... Maïna lag aen den voorstevan. Daerheen trad al wankelende de man met de byl, terwyl zyne helpers zich van den zwarte verwyderden, en ruime baen maakten, om den uitvoerder van het onmenschelyke besluit zyne beulentaek te vergemakkelyken. Reeds hief deze de byl boven Maïna's hoofd... Nogeene sekonde en zy daelde verpletterende op den schedel des ellendigen neder... Eensklaps deed de zwarte eene beweging in den slaep. Hy lag op den rug, het aengezigt naer den hemel gekeerd. Een pynlyke trek vertoonde zich op zyn gelaet. De uitdrukking zyns wezens was zoo smartvol, zoo roerend, dat de offeraer aerzelde, en zachtjes het moordtuig liet zinken... Dan, de trekken van den armen Maïna werden weder kalm. Hy scheen op nieuws rustig te droomen... Nogmaels werd de byl omhoog geheven, gereed om hem met één slag in de eeuwigheid te slingeren... Daer verroerde hy zich

andermael. Zyn gelaet herkreeg dezelfde deerniswekkende uitdrukking. Hy sprak....

« Heilige Maria !... Heilige moeder Gods !... » kermde hy in het spaensch.

Getroffen trad de beul terug. Onwillekeurig liet hy de byl eene tweede reis nederzinken, zonder de magt te hebben den noodlottigen houw toe te brengen... Een onverstaenbaer gemompel ratelde in zyne keel. Ik zag hoe een traen hem in het oog glinsterde, en langzaam over zyne vale, schrale wang biggelden... Ook de omstaende matroozen, zoo wild, zoo woest en wreed nog vóór één' stond, weenden stil, en meer dan een wendde zich af, om zyne tranen te verbergen, en met den rug der beenderige hand een bewys van weekhartigheid weg te wisschen, dat hy zich als eene lasheid schaemde....

Maïna zweeg en bleef slapen. Ware hy ontwaekt, de bylman hadde voorzeker er tegen opgezien hem te lyve te gaen... Maer hy sliep voort... Hoofdschuddend naderde weêr de gewapende. Ten derden male hief hy de byl in de hoogte... Deze reis was het gewis met den slapende gedaen. Alleen een wonder konde hem redden.....

Dit wonder geschiedde !

Sedert eene minuet of twee hield Daen den blik, strak voor ons uit, in zee gevestigd. De zon was reeds onder. Donkere wolken dreven boven ons hoofd en verduisterden de lucht, doch aen den eenen kant van den gezigteinder was de hemel klaar : eene breede lichtstreep begrensde heel de uitgestrektheid der kimme in het Westen. De stuurman wenkte my. Ik snelde tot hem. Zonder te spreken, zonder een woord uit te brengen, wees hy

met den vinger in de rigting, waerheen hy zoo strak had uitgezien. Ik blikte, begon te beven, keerde my om, en :

« Laet af ! Laet af ! In 's hemels naem ! » schreeuwde ik ademloos, zoo ontsteld, dat de ontroernis myne stem byna verstikte.

Ter goeder ure !... Nog een oogwenk en de byl had haer gruwzaam werk verrigt.

Verbaesd bezagen my en de offeraer en de overigen. Ik konde niet meer spreken... Stilzwygend wenkte ik, en wees op myne beurt naer het westen. Aller blikken schoten in de aangeduide rigting :

« Een zeil ! Een zeil ! » was de algemeene kreet.

De beul smet de byl weg... Allen vielen op de kniën en strekten de handen naer het schip, dat zich in de verte als een nauw zichtbaer stip vertoonde, dat niettemin als eene vonkelende star in den duister onzer wanhoop blonk... Zy baden niet, maer snikten luid.

Het was inderdaed een zeil!... Zoude de goede God eindelyk zich onzer erbarmen ? Zoude zyn medelyden ons eene misdaed sparen, die, zelfs dan, wanneer zy ons redde, gansch ons volgend leven zoude vergiftigen ? Zoude hy aen zoo veel lyden, aen zoo vele ellenden perk en pael stellen?... Wy durfden het schier niet hopen.

Het vaertuig, dat wy zagen, was nog zoo verre van ons verwyderd, dat het ons onmogelyk konde bespeuren, en alleen de omstandigheid, dat het zich op den helderverlichten westerhemel oploste, had het ons doen bemerken. Weinig zoude het seinen ons dus helpen. Nogtans werd er geseind. Wy wil-

den geen middel onbeproefd laten, om de aendacht der lieden te vestigen, van wie voortaan ons lot zoude afhangen. De kapitein was de eenigste, die nog een hemd aan het lyf had. Dit hemd werd aan eenen riem vastgemaekt en zoo in de hoogte gestoken.... Maer de donker viel in en belette ons langer met onafgewende blikken naer het zeil uit te staren, waarvan wy ons behoud, onze redding verwachtten.

Al werd ik honderd jaer, nooit zal de nacht, welke op die zielroerende tooneelen volgde, welken wy tusschen gestadige hoop en vrees, naemloozen angst en blyde verwachting doorwaekten, uit myn geheugen gaen. Het is reeds jaren geleden, dat ik hem beleefde, en nog staet alles wat ik tydens denzelven dacht en gevoelde, my even helder voor den geest, alsof het gister ware. Dat er geen slaep in myne oogen kwam, hoef ik niet te zeggen. Hetzelfde was met allen in de boot het geval. De nacht was stikduister; men kon geene hand voor zyne oogen zien, en... nogtans bleven wy naer de streek, die wy voor het Westen hielden, uitkyken, om — iets wat volstrekt onmogelyk was, — den bodem te onderscheiden, welke alleen een einde aan zoovele jammeren konde maken... Zoude hy ons naderen of zich van ons verwyderen? Voerde zyn koers hem naer onzen kant of in tegenovergestelde rigting?... En, zoo hy oostwaerts stevende, zoude hy wel dicht genoeg nevens ons voorby varen?... Zoude hy integendeel niet te verre van ons blyven?... Zoude de manschap ons bemerken, of zoude zy in onze nabyheid komen, zonder ons te zien?... Het antwoord op die verschillende vragen was vol onzekerheid, en die onzekerheid folterde ons meer dan al wat wy tot dan toe

hadden uitgestaen. En... indien de wind eens opstake !... Hy konde zoowel ons als het schip buiten koers slaen, eenen onoverzienbaren afstand tusschen ons en onze redders stellen. Hy konde ons alle hoop benemen en ons geheel reddeloos maken op het oogenblik zelf, dat wy onze redding naby waren... Hy konde ons eindelyk dwingen aen het behoud van tien menschen den elfden ten offer te brengen, en het bloedbad aen te rigten, waeraen wy daegs te voren als by mirakel waren ontsnapt !... Ons hart kromp te zamen, wanneer wy aen de mogelykheid eener teleurstelling, aen de verydeling onzer duergekochte hoop, aen het voortduren der schrikkelikheden dachten, waarmede wy zoo lang reeds hadden geworsteld !

Zoo kropen de trage uren van dien langen eindeloozen nacht voorby..... Elke minuet was ons eene eeuwigheid; elke frisschere windadem deed onze aders met versnelde slagen kloppen, en elke nieuwe gedachte, door dien windadem gewekt, ons verarmd bloed rasscher stollen. In onbeschryfelyken angst verbeidden wy het morgenlicht, dat ons de gewisheid van ons onvermydelyk verderf of de verzekering eener blydere uitkomst zoude geven.

Het verschynt!... Eilaes ! nog zyn wy niet gevorderd.... Een zware nevel hangt over de zee. Grauwe wolken verhullen de lucht, beletten de zon door te dringen en den mist te verdryven!... Onze moed verzwakt; onze hoop verflauwt... Geen spoor van schip te ontdekken, zoo verre het oog reikt!... Het is waer, verre reikt het niet: ten hoogste twintig passen.... En de nevel blyft even dik !... Wy verliezen meer en meer den moed, de hoop. Meer en meer zien wy

voor ons drama eeneontknooping te gemoet, waarvan het denkbeeld alleen onze haren doet te berge ryzen....

Eene stem laet zich hooren.... Zy jammert erbarmelyk, klaegt nogmaels van honger en dorst, en betreurt het, dat wy daags te voren de voorgenomen slagting niet hebben aengerigt.... Andere stemmen voegen zich by haer, en weldra verheft zich wederom datzelfde gesteen, dat wy reeds zoo dikwyls met afgryzen hoorden, en dat niettemin immer even yselyk in onze ooren klinkt!...

Maer ziet !... Daer verheldert de hemel!... De zon schiet door het grauwe wolkenfloers!.... Als zoovele ontzaggelyke schuijers vagen hare stralen de dampen en nevelen voor zich weg. Het uitzigt wordt vryer.... Met ingehouden adem en opgespakte oogen blikken wy in het Westen... o Wanhoop !... Nog geen vaertuig !... En toch geven wy den moed niet teenemael verloren.... De nevel is nog niet overal opgetrokken. Ginds, juist in de rigting, alwaer wy gister avond het zeil bespeurden, vormt hy nog een nydig gordyn, want de zon, die slechts door eene wolkenreet in het Oosten schynt, bereikt nog het Westen niet, en wie weet.... Regtvaardige hemel ! Wat was dat ?... Een bliksem kan het niet zyn, en nogtans.... Ja !... 't Is een schot !... een kanonschot !... De knal volgt nu eerst, maer toch duideelyk, en rolt met herhaelde slagen over de onmeteelyke vlakke... Tevens verdwynen de laetste sporen des nevels, de hemel is geheel opgeklaerd en... het schip!... hetschip ligt voor ons ten Noord-Westen!... Het snelt met volle zeilen op ons toe !... Daer wy op eene plaets dobberen, alwaer de mist lang door

de zonnestralen verdreven is, die helder door die stralen wordt beschenen, heeft de manschap ons eerder kunnen bemerken en een schot gelost, om ons aan te kondigen, dat ons lyden een einde neemt!.....

Wy verzamelen onze laatste krachten en beantwoorden het sein met een *hoerah* ! zoo luid aengeheven als onze zieke, verzwakte longen het gedoo-gen.... Onze redders hebben het vernomen, want zy spreken tot ons met een tweede schot... Wy vallen op de kniën en bidden... Daerna rigten wy ons op : zelfs degenen, die gister nog beweegloos, halfdood nederlagen, en Maïna met hen, voelen zich verkwikt, gesterkt.... Wy omhelzen elkaër , storten heete tranen, zonder ze te verbergen, en herhalen op onze beurt ons *hoerah* ! met verruimde borst.....

Een half uer later zyn wyaen boord van het schip, zoo wonderdadig door de Voorzienigheid ter onzer hulp gezonden !....

HOOP OF REDDING

XXV.

TERUG NAER ANTWERPEN. — ONVERWACHT NIEUWS. — BESLUIT.

Het vaertuig, dat ons redde, was een Engelschman, die van Canton naer Sydney stevende. Het heette de *Rob Roy*, en stond onder het bevel van kapitein Smithson.

Het bragt ons naer Sydney terug. Hoe braef, voorzigtig en liefderyk de kapitein ons ook verpleegde, hy konde niet voorkomen, dat wy allen ernstig ziek vielen. By de aenkomst was nog geen onzer hersteld, en moest men ons naer het gasthuis voeren.

Daen en ik, wy bleven er ruim drie maenden. Onze genezing, ofschoon geenen enkelen dag twyfelachtig, vorderde zeer traeg. Alhoewel wy reeds na de eerste maend het bed konden verlaten, duerde het lang eer wy onze vorige krachten hadden weêrgekregen. De belgische konsul kwam ons herhaelde malen bezoeken en toonde zich bereid ons in alles, wat wy verlangden, ten dienste te staen : wy konden

zyn gedrag ten onzen opzigte en ten opzigte van onze arme makkers niet genoeg pryzen. Toen wy geheel hersteld waren, bezorgde hy ons eene plaets op een ander engelsch schip, dat naer Londen moest, en waervan de bevelhebber beloofde ons met toegevendheid te behandelen, dat is niet al te zwaren arbeid van ons te eischen. Vóór ons vertrek, gingen wy kapitein Smithson en de manschap van den *Rob Roy*, die nog in de haven lag, onzen dank betuigen en vaerwel zeggen. Van diegenen onzer makkers, die vóór ons het hospitael verlaten hadden, waren reeds eenigen naer Europa teruggekeerd. Onder hen bevond zich kapitein Laforêt.

Het was omtrent het einde van february, dat wy op nieuws naer Europa keerden aan boord van de engelsche bark *Anna Bell*, kapitein Wallendale. Terwyl wy nog in het gasthuis lagen, had ik aan myne moeder geschreven en haer ons weder-varen berigt. Den dag voor onze afreis had ik haer met eene stoomboot andermael tyding gelaten. Ik meldde haer, hoe wy genezen waren en hoopten binnen de eerstvolgende drie maenden te Antwerpen te wezen.

Het zoude ook zoo geweest zyn, indien niet een onvoorzien toeval nogmaels onze hoop ware komen verydelen. Korts na ons vertrek uit Sydney, werden ik en Daen wederom ziek, en ondanks de goede verzorging, welke wy op de *Anna Bell* genoten — er was een doktor aan boord, — mogten wy ons evenmin in eene spoedige genezing verheugen. Toen wy op de hoogte van de Kaep waren, was onze toestand zoo gevaerlyk, dat kapitein Wallendale het raedzaam

oordeelde te Capetown binnen te loopen en ons aan het hospitaal aldaer ter verpleging te vertrouwen. De goede man scheidde met leedwezen van ons, want ofschoon wy hem niet van groote dienst geweest waren en hem integendeel veel last en moeilijkheid hadden veroorzaakt, had hy ons, uit medelyden waerschyntlyk, hartelyk lief gekregen. Edoch de belangen zyns reeders duldden geen uitstel, en daerom moest hy er, ondanks zich zelve, wel toe besluiten ons aan land te laten.

De bestuerder van het gasthuis van Capetown of Kaepstad, gelyk wy Vlamingen ze noemen, was een vriend van Wallendale, die ons by hem met veel warmte had aenbevolen. Wy genoten dus ook hier de zorgvuldigste behandeling. Deze reis duerde onze herstelling minder lang. Na twee maenden oppas, waren wy frisch en gezond, alsof wy nooit van ziekte geweten hadden, en zoo vol kracht als ooit te voren.

Door de zorg van den bestierder des hospitaels kwamen wy thans op eene hollandsche brik, die juist naer Antwerpen moest. Wy werden als gemeene matroozen aengenomen, doch zouden een goed loon hebben. Daer wy haest hadden om onze vaderstad weêr te zien, vonden wy er geene zwaarigheid in op de *Jantina*, gelyk vroeger op de *Anna Bell*, matroozendienst te verrigten.

Ditmael was de reis voorspoedig onder alle betrekkingen. Omtrent het midden van july uit Capetown vertrokken, liepen wy den 10 van september de Schelde binnen, en kwamen weinige uren later ter reede van Antwerpen voor anker. Onze afwezigheid uit de Scheldestad had dus twee jaer min drie

maenden geduerd, vermits wy in het midden van de maend december de haven van Duinkerke hadden verlaten, om ons met de *Clotilde* naer Sydney te begeven.

Wat zal ik u zeggen van de luisterryke ontvangst, die ons niet alleen in de Schipstraet en van wege onze vrienden, maer in het publiek en van wege geheel de antwerpsche bevolking ten deele viel? Zy ging alles te boven, wat van dien aerd ooit te Antwerpen gezien werd. Het laet zich begrypen: de geschiedenis van de schipbreuk der *Clotilde* was algemeen bekend; de fransche gazetten hadden er het eerst van gesproken, en hare artikels hadden de ronde van al de belgische dagbladen gemaekt. Nu werd in die artikels kapitein Laforêt wel meer beklagd en geprezen dan hy het werkelyk verdiende — wat vermoeden liet, dat hy zelf al de byzonderheden aen de fransche gazetten had opgegeven; — maer, dat regt moet ik hem laten wedervaren, er werd ook met lof in gesproken van Daen en my, ja van de andere Vlamingen, die met ons aen boord geweest waren. Dat was meer dan wy van fransche kranten mogten verwachten, die zich — gy weet het welligt beter dan ik, vriend lezer! — voor ons land en onzen landaerd niet altoos regtvaardig toonen. Ook had het relaes te Antwerpen, onder de zeelieden en by den koopmansstand, ja, ik mag het zeggen, in al de klassen der maelschappy eene levendige belangstelling voor onzen persoon gewekt. Lang voor dat wy naer wal roeiden, stonden het Kranenhoofd en een groot gedeelte van de Werf vol volk, en was de doorgang op sommige punten letterlyk onderbroken. Toen wy aen land staptten,

werden wy met gejubel, met vreugde- en triomf-
kreten verwelkomd. Het was al erger dan of wy
prinsen geweest waren. Met duizenden menschen
verdrongen zich om ons te zien, te hooren, toe te
spreken, naer ons bevinden te vernemen, ons de
hand te schudden. Een geleide, als onze koning zelf
er niet alle dagen een heeft, vergezelde ons tot aen
moeders nederige woonst. Zoo geestdriftig, zoo uit-
gelaten was de menigte, dat zy, nadat wy al lang binnen
getreden waren, voor de deur bleef staen, en onop-
houdelyk welkomskreten aenhief. Ware er van de
honderd menschen, die ons dien dag vrienden
noemden, maer een geweest, die ons waerlyk
een vriend wilde zyn, er zouden in heel de we-
reld geene twee zeelieden geweest zyn met zoo
vele vrienden als ik en myn maet.

Wat moeder zei, hoe zy ons welkom heette, hoe
dikwyls zy my kuste en hoe lang zy aen mynen hals
hing; met welke blydschap zy tevens weende en
lachte; wat zy my vroeg en hoe menigmael zy my den
tyd niet liet haer te antwoorden, om my op nieuws
te bezien, te omhelzen, te kussen, te ondervragen,
te weenen en te lachen, zal ik alweder niet poogen
neêr te schryven. Zy was als zinneloos en by poo-
zen werd ik benauwd, dat zy inderdaed haer ver-
stand zoude verliezen. Zy bevond zich niet alleen in
onze keuken. Rik Saeyens en zyne drie jongens,
Siska de Bast en Ida Van Hoof, M. Van Zeveren en
de meester, de smid van nevens onze deur met zyne
vrouw, en Koben Delaet, vaders oude makker,
kortom al onze vrienden waren byeen, om myne en
Daens terugkomst te vieren: ons huis was te klein,
vooral daer nog andere burens en kennissen op

hunne beurt eens meenden te moeten binnenkomen, om ons geluk te wenschen. Zelfs onze *vloer* stond vol lieden, die ons wilden de hand drukken en het woord toestieren. Hadde het lang moeten duren, ik geloof dat wy er ten derden male ziek zouden by geworden zyn.

Maer het duerde niet eeuwig. Rik Saeyens stelde een einde aan het tooneel en aan de bezoeken. Hy gaf moeder eenen wenk :

« Het wordt tyd ! » fluisterde hy haer in 't oor, toen de meeste bureu binnèn geweest waren.

« Gy hebt gelyk, Rik » antwoordde zy, terwyl ze my eenen laetsten kus gaven en de vreugdetranen uit hare oogen wischte.

Zy sloeg den lakenschen mantel met de zilveren sloten van vader zaliger om :

« Laet ons gaen ! » vervolgde zy, « Laet ons gaen ! Ook *zy* zal op heete kolen zitten... »

« Of *zy* ! » riep Rik. « Ik ben zeker dat zy al tien mael aen den hoek van de Veemarkt geweest is, om naer ons uit te zien. »

« *Zy* !... Wie *zy* ?.... Waer moeten wy gaen ? » vroeg ik.

Rik en moeder bezagen elkaër en grimlachten. Zy antwoordden niet.

Bliksemsnel voer my eene gedachte door den geest... Ik begreep wie zy met hun *zy* bedoelden, en vreesde het te begrypen. Of liever, ik was verrukt hen te hebben verstaen, doch schroomde by het denkbeeld, dat ik my konde bedriegen.

« Kom !... » hernam moeder en greep mynen arm :
« Kom, Dirk ! Kom, Daen !... »

Daen had eene poos gesproken met een' der jon-

gens van Rik — flinke jongens, op myn woord, en gekleed lyk heeren, — en wreef zyne handen, en knikte en lachte, als ik hem in lange niet meer had zien lachen. Hy juichte, dat het my ten hoogste bevreesdde, en scheen gereed, om, zonder eene enkele aanmerking te maken, met moeder en Rik meê te gaen. Ik konde er geen' kop aen krygen, al zoo min als aen het zeggen van moeder.

« Maer waer, waer gaen wy naer toe?.... » vroeg ik nogmaels. — Ik was zenuwachtig als een vrouwmensch, iets waerover ik in al andere gevallen beschaemd zoude geweest zyn.

Rik bezag my vriendelyk :

« Naer myn huis, jongen !.... » riep hy.

« Naer uw huis !..... » hervatte ik somber.

« Naer zyn huis !.... » riep moeder insgelyks zegpralend.

« Nooit! » gilde ik het uit. « Nooit!.... Brengt my waer gy wilt ; maer daer.... daer ga ik niet ! »

« Gy moet !... » zei Rik.

« Gy zult !... » sprak moeder.

En beiden grimlachten gelyk daereven... Die grimlach deed my peinzen.

« Maer.... » stotterde ik huiverende.

« Welnu, wat zal het zyn? » bemerkte Rik. « Zyt gy nog altoos bevreesd oude kennissen te ontmoeten?... Het zoude my verwonderen. Gy hebt nu zooveel afgezien.... Gy hebt nu voor harder vuren gestaen, en moet voor een jong vrouwmensch niet schrikken... »

« Nogtans.... Rik !... Moeder ! »

« Kom, kom ! » zei Rik, en nam my by den anderen arm. « Hang het maer niet uit : zy zal u immers niet opeten ! »

Ik rukte my met eene wanhopige pooging van hem en moeder los en borst in tranen. Ik had tot hiertoe nog niet geweend. Al wat ik had uitgestaen, had myn gemoed verhard: ik was op verre na zoo weekhartig niet meer als vroeger. Doch *haer* onmiddelyk na myne tehuiskomst wederzien, zonder my op de ontmoeting te hebben voorbereid, dat ging myne krachten te boven, dat konde ik niet kroppen.

« In 's hemels naem! » smeekte ik handenwringend, « laet my los! laet my met vrede!... Gy moet denken, dat ik hard ziek geweest ben. Later, morgen, als gy wilt, wanneer ik wat meer op myne plooi ben... Maer nu niet, als ik u bidden mag!... Het zoude my te zeer ontroeren, my doen invallen mischien, indien ik *haer* zooschielyk moest bejegenen! »

Moeder en Rik hadden medelyden met my, en Daen ook, dat zag ik aen zyne en aen hunne miene. Daen was op het punt den mond te openen en my iets toe te roepen. Moeder liet hem den tyd niet:

« Wil ik 't hem maer zeggen? » vroeg zy aen Rik. « Anders krygen wy hem niet mede. »

Saeyens haelde de schouders op:

« Zeg het maer, » antwoordde hy.

Moeder bragt haren mond aen myn oor en vezeldeslechts drie woorden... Die drie woorden troffen my als een donderslag. Zy hadden op my een uitwerksel..... Ik kan het niet beter vergelyken dan by dat, welk de aankondiging van zyne genade op eenen ter dood veroordeelde zoude maken... Myne bezinning verloor ik niet; maer 't scheelde weinig. Ik wierd lam aen armen en beenen, had de magt niet my regt te houden, en ware ineengezakt, indien Daen niet tydig ware toegeschoten om my te ondersteu-

nen... Ik dacht er niet aan my langer tegen hen te verzetten en liet my werktuigelyk den huize uitleiden.

Op de straet stond nog immer veel volk , dat riep en juichte en in de handen klapte; doch ik hoorde niets , zag niets, konde niet spreken en begreep nauwelyks wat het beduidde. Dat duerde een paar straten. Eer wy voorby de Vischmarkt waren en in de nabyheid van de Veemarkt kwamen , had ik lang myn denkvermogen en myne kracht terug, was het niet meer noodig, dat men my ondersteunde of voorttrok... Ik ging of liever liep rasscher dan iemand van het gezelschap, en moeder was veeleer verplicht my tegen te houden dan aan te sporen. Zy en de anderen hadden groote moeite om my te volgen , en ik dreigde allen vooruit te snellen. Ik had en myne reis met de *Clotilde*, en al wat op dien rampvollen togt was voorgevallen vergeten; ik herinnerde my ter nauwernood , dat er ooit een Dirk Meyer bestaan had , die hopeloos had bemind , die door zyne liefde ongelukkig was, wien zyn hartzeer eene zware ziekte had op den hals gehaald en verscheidene weken op den boord van het graf doen verkeeren. Ik wist niets meer dan dat ik een groot, overgroot geluk te gemoet ging ; dat de schoonste droom myns levens zoude verwezentlykt worden; dat moeder , Rik en zyne jongens , Daen en onze overige vrienden schrikkelyk langzaam voortstapten en het ongelyk hadden niet in het ongeduld te deelen, dat aan myne voeten vleugels scheen te hechten.

Wy kwamen eindelyk aan de Veemarkt. Ik meende, dat wy er nooit zouden geraekt zyn. Wy hielden

voor de wooning van Saeyens, de wooning van Stockmans stil. Wy hadden niet noodig aen te schellen. De deur ging als by tooverslag open, toen wy het huis bereikten, wat bewees dat de bewooners inderdaed op den loer geweest waren en onze komst met een ongeduld verbeidden, even brandend als dat, welk my over de straet deed vliegen. Ik ging de eerste binnen... In den gang reeds kwam Johken ons tegen.... Haer bekoorlyk gelaet was bleek, doch werd met een hoog rood overtogen, zoodra haer betooverende blik den mynen ontmoette... Spreken kondeik niet, en zy evenmin... Ik trad met uitgebreide armen op haer toe, en... zy wierp zich weenend aen myne borst.... Het gansche gezelschap was al vyf minuten binnen, eer wy er aen dachten de omhelzing te staken....

—

De drie woorden, door moeder in myn oor gevezeld, en die alleen my hadden doen medegaen, luiden : *Johken is weduuvrouw !...*

Zoo was het. Zes maenden na het vertrek der *Clotilde* uit Duinkerke, dus omtrent den tyd, waerop wy in de nabyheid der Karolineneilanden schipbreuk leden, was M. Stockmans door eene beroerte getroffen geworden, en twee dagen later overleden...! Daer hy by huwelykskontrakt alles aen zyne vrouw vermaekt had, indien hy vóór haer stierf, bleef zyne weduwe in het ongestoorde bezit van zyn aanzienlyk vermogen.

Johken, men weet het, had nooit voor haren echtgenoot datgene kunnen gevoelen, wat men liefde noemt. Nogtans betreurde zy hem regtzinnig. Hy was voor haer en de haren een vriend, een wel-

doener geweest, gelyk men er zelden vindt. Ook hadden Rik en moeder hare droefheid geëerbiedigd en haer niet van my gesproken dan nadat zy al eenige maenden den rouw had gedragen. Toen hadden zy 't onnoodig geoordeeld langer te zwygen en haer uitgelegd, hoe een misverstand alleen moeder haer den raad deed geven hare hand aen M. Stockmans te schenken.

Met hoeveel ongeduld sedert myne terugkomst aen de Veemarkt en in de Schipstraet werd te ontmoet gezien, kan men zich voorstellen. Johken aerzelde niet aen moeder te verklaren, dat zy er nooit zoude in toegestemd hebben met een' ander te trouwen, indien zy geweten hadde, dat ik haer beminde. Moeder bleef niet in gebreke haer met alles wat myne liefde betrof, bekend te maken. Zy legde lang en breed uit, waerom ik sedert den dag des huwelyks Rik niet meer had bezocht en hoeveel verdriet ik in dat huwelyk had gemaakt. Het gevolg was, dat de jonge weduwwrouw alles wist, wat zy weten moest, juist toen myn eerste brief uit Sydney te Antwerpen aenkwam.

Er volgde nu weër eene tydruimte van onrust en droefheid, die, gedurende welke ik te Capetown in het gasthuis lag. De brief, waerby ik, na myne herstelling aldaer, onze aenstaende tehuiskomst aankondigde, had de zaken andermael goed gemaakt. Thans bleef alleen over voor de gelukkige vaert der hollandsche brik te bidden.

Middelerwyl had Johken den rouw afgelegd. Tussen haer, moeder en Rik was afgesproken, dat ons huwelyk onmiddelyk na de aankomst der *Jantina* zoude gevierd worden. Rik zoude gewild hebben,

dat ik van de kaei regt naer zyn huis — hy noemde het huis zyner dochter het zyne en zy had er niets tegen, — zoude geleid worden ; doch moeder hield er aen, dat ik eerst onze woon in de Schipstraet een bezoek bragt, ten einde seffens na de aanlanding de vrienden en bureu de hand te drukken. Johken had welstaenshalve zich onzydig gehouden. Dat zy werkelyk op heete kolen had gezeten, heeft zy my wel honderd mael bekend.

Dat alles vernam ik nu, terwyl wy met onze vrienden in de schoonste kamer van het huis aen eenen uitgelezen disch gezeten, ons aen de lekkere spyzen en een glas kostelyken wyn te goed deden. Johken zat, dat spreekt van zelve, nevens my, en naer mate de anderen, onder den invloed van het mael, vrolyker, spraekzamer en luidruchtiger werden, werden wy stiller en hielden ons meer met elkander bezig. Hand in hand, oog in oog, koutten wy zoo zoet, vertelden malkaër zoovele aengename dingen, dat wymeenden eerst te hebben begonnen, en zeer verwonderd opkeken, toen moeder van tafel opstond en de meening opperde, dat het voor my en haer tyd werd naer de Schipstraet terug te keeren.

Eene maend later werd myn echt met de weduwe Stockmans door onzen buerman, den eerwaarden heer pastoor van de Predikheeren-kerk, ingezegend. Hoewel het fortuin van myn vrouwken ons zoude hebben toegelaten te doen gelyk de ryke lieden, dat is onze bloedverwanten en vrienden met een ontbyt of iets dergelyks af te schepen, en op speelreis te gaen, om, als beschaemd over ons geluk, de eerste dagen van onzen echt in ergens eene vreemde stad, in vreemde hotels en onder vreemde menschen door

te brengen, oordeelden wy 't betamelyker en vrolyker te Antwerpen te blyven en feest te vieren. Daen, Siska Debast en hare vriendin, de gehuisschen Smolders, Koben Delaet, de meester, M. Van Zeveren, en andere vrienden en kennissen van my en Johken, van moeder en Rik, woonden het feest by, en verlieten ons niet dan na dapper gegeten en gedronken, gelachen en geschertst, gedeklameerd en gezongen te hebben. De bruiloft was zoo goed geregeld, zoo deftig ingerigt, zy liep in zulke fraeije orde en met zooveel luister af, dat er tot den dag van heden in de omstreken van de Veemarkt nog met lof wordt van gewaegd, en dat zy als de prachtigste wordt aengehaeld, die van menschengeheugen aen den Waterkant werd gevierd. Het schoone vers, dat de meester ter dier gelegenheid vervaerdigde, en dat hy by het nageregt zeer aendoenlyk voorlas, hangt in eene gouden lyst in onze woonkamer.

Jaren zyn sinds verloopen, en myne vrouw en ik, moeder en Rik, wy zyn nog altoos even gelukkig. Johken heeft my reeds vyf allerliefste kinderen geschonken en het zesde is op weg. Het grootste genoegen van Saeyens is, by schoon weder, met de kleinen langs de Werf te wandelen, ze met fierheid aen zyne oude makkers te toonen en hun van schepen en scheepvaart te vertellen. Moeder woont by ons sedert den dag van ons huwelyk. De twee oudste jongens van Rik behooren tot de eerste timmermans- en smedersbazen van de stad, en de jongste, Tistje, is een dokter met veel praktyk. Siska Debast en Ida Van Hoof zyn dood : zy stierven in dezelfde maend. Tot het einde van haer leven hadden zy eenen vasten dag in de week, om met moeder koffy

te komen drinken, en dat zy te huis op haer kamerken niets te kort hadden, daervoor zorgde myne vrouw. Wy hebben haer een eerlyk lyk, een negenurenlyk doen geven. M. Van Zeveren wordt oud, doch blyft onze vriend. De meester is ook dood. Hy had sedert drie maenden zyn pensioen, als hy de ziekte kreeg, waeraen hy is bezweken. Een zyner ambtgenooten, met wien ik somtyds in gezelschap ben, beweert altyd, dat hy gestorven is van spyt, omdat het onderling onderwys en de klankmethode van Prinsen door zynen opvolger uit de school zyn verbannen.

Wat ik doe? Ik ga voort met varen, ofschoon ik regtuit beken, dat ik lust heb myn afscheid te nemen. Een jaer na myn huwelyk, heb ik myn exaem van kapitein afgelegd en sedert het bevel gevoerd op de *Vrouw Meyer*, een driemastschip, dat ik zelf door M. Erkens heb laten bouwen, en waarmede ik een' fraeijen stuiver heb verdiend. Behalve de *Vrouw Meyer*, heb ik nog een ander schip, den *Henricus*, ook eenen driemaster, waerop Daen het bevel voert. Daen is en blyft dezelfde. Nademael hy by voortduuring zyn geld niet door het venster smyt en zuinig leeft, heeft hy eenen goeden spaerpot byeen. Hy is nog ongetrouwd, doch heeft sinds kort kennis gemaakt met eene vriendin van Johken, eene bakkersdochter van zes-en-dertig jaer, met een net fortuintje en een vriendelyk wezen, die er in gelukt is de laetste sporen van zyne liefde voor de ondeugende winkeldochter uit zyn geheugen te wisschen. Zy zullen na Paschen trouwen en stil van hunne rentjes leven. Dan ook zeg ik het zeeleven vaerwel en verkoop myne schepen. Tydens den oorlog in de Krim

zyn er uit hoofde van de hooge vrachten, in Engeland, Frankryk en elders zoovele nieuwe schepen gebouwd, dat die vrachten thans nietmetal betekenen en de antwerpsche reeders er van afzien vaertuigen op stapel te zetten, alleen om het genoeg de Engelschen, Hollanders, Franschen, en Amerikanen, *konkurrentie* te doen (1).

« Gy spreekt van Piet van Deun niet » zal welligt de lezer aenmerken... Om de waarheid te zeggen, ik had liever van hem niet te moeten spreken. Wat ik nog van hem te vertellen heb, is niet fraeijer dan al wat men reeds van hem weet..... Hy zit al zes jaer in het raspuis te Gent !.. Het zonderlingste, hy werd er niet alleen heengezonden, maer was vergezeld van eene andere oude kennis. Ik moet dat ten slotte uitleggen :

Myne vrouw was gelegen van haer tweede, van mynen oudsten jongen, mynen Rik. Wy gingen naer het stadhuis, Daen, Saeyens en ik, om den kleinen burger te laten opschryven. Er was veel volk op de Groote Markt, want het schavot, of het *schabelleken*, gelyk wy te Antwerpen zeggen, was opgerigt: er moest eene gansche bende dieven te pronk staen, die gedurende twee, drie jaren, in de stad en hare omstreken, talryke misdaden hadden gepleegd. Hun laetste schelmstuk was een diefstal met braek geweest, op eene hoeve in den Polder. Daarby waren echter de voornaemste daders en met hen de aanleiders der bende, een man en eene

(1) Die toestand belooft thans beternis. Het afschaffen van den Scheldetol en de vermindering der vaertregten kunnen niet nalaten eenen voordeeligen invloed op de antwerpsche handelsvloot uit te oefenen.

vrouw, in de handen der justicie gevallen. Aengezien de kerels, door hunne vermetelheid eene groote beruchtheid hadden gekregen, was de toeloop van lieden, welke de te pronkstelling verlangden by te wonen, buitengemeen groot.

Toen wy, na myn Riksken te hebben laten opschryven, van het stadhuis kwamen en over de Markt gingen, pronkten de boosdoeners. Het waren de onbeschaemdste fielten, diè ooit op het *schabelen* hadden gestaen. De aanleider der bende vooral toonde geen het minste berouw over zyne misdaden en schiep er vermaek in het publiek uit te tarten. Zyne voornaemste medepligtige, de vrouw, stond nevens hem, en gedroeg zich niet minder schaemteloos. Dit schouwspel van verstokte boosheid beviel ons weinig. Wy gruwden er van, en meenden ons te verwyderen, toen ik Daen eensklaps zag verbleeken en stil houden. Hy greep my en myn schoonvader by den arm, drong met ons door het volk tot vlak voor het schavot, en :

« Herkent gy ze ? » vroeg hy met gesmoorde stem.

Ik antwoordde, dat ik niet begreep wat hy bedoelde... Toen wees hy ons den plakbrief boven het hoofd der twee voornaemste misdadigers. Wy ontstelden..... De aanleider der beruchte dievenbende was.... Piet Van Deun!.... Zyne gezellin..... de winkeldochter, wier naem ik liefst tot het einde toe wil verzwigen, omdat hy wezentlyk die eener achtbare familie is....! Het vonnis luidde, dat zy beiden tot twaalfjarigen dwangarbeid waren veroordeeld.

EINDE.

